

Općina Stari Grad
Sarajevo

Strategija razvoja Općine Stari Grad Sarajevo za period 2024-2027. godina

Vizija: „Općina Stari Grad Sarajevo je prosperitetna sredina za građane svih generacija, odraz bogatog kulturno-historijskog naslijeđa koja svoje potencijale realizira u uvjetima održivog razvoja i društvene pravednosti, predstavljajući kulturno i turističko središte Bosne i Hercegovine“

Sarajevo, decembar 2023.

Sadržaj

<u>1. UVOD</u>	9
<u>1.1 Pristup izradi strategije razvoja</u>	9
<u>2. STRATEŠKA PLATFORMA</u>	13
<u>2.1. Situaciona analiza</u>	13
<u>a) Geografski položaj, prirodne i opće karakteristike</u>	13
<u>b) Demografske karakteristike</u>	14
<u>c) Pregled stanja i kretanja u ekonomiji</u>	20
<u>c) 1. Broj i struktura poslovnih subjekata</u>	22
<u>c) 2. Turizam</u>	25
<u>d) Pregled stanja i kretanja na tržištu rada</u>	32
<u>d) 1. Analiza zaposlenosti i radne snage</u>	32
<u>d) 2. Nezaposlenost</u>	32
<u>d) 3. Penzioneri</u>	35
<u>e) Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja</u>	36
<u>e) 1. Obrazovanje</u>	37
<u>e) 1.2. Osnovno obrazovanje</u>	38
<u>e) 1.3. Inkluzivno obrazovanje</u>	41
<u>e) 1.4. Srednje obrazovanje</u>	42
<u>e) 2. Kultura i sport</u>	46
<u>e) 2.1. Kultura</u>	46
<u>e) 2.2. Sport</u>	52
<u>e) 3. Socijalna zaštita</u>	54
<u>e) 4. Sigurnost građana</u>	61
<u>e) 5. Civilno društvo</u>	62
<u>f) Stanje javne infrastrukture i javnih usluga</u>	67
<u>f) 1. Saobraćajna infrastruktura</u>	67
<u>f) 2. Elektroenergetska mreža</u>	69
<u>f) 3. Telekomunikacije, Internet i RTV signal</u>	71
<u>f) 4. Vodopsnadbjevanje i odvodnja otpadnih voda</u>	72
<u>f) 5. Gasifikacija</u>	73
<u>f) 6. Komunalni otpad</u>	75
<u>f) 7. Stanovanje</u>	77

g) <u>Zaštita okoliša/životne sredine uključujući smanjenje rizika od katastrofa/nesreća</u>	83
g) <u>1. Stanje okoliša</u>	83
g) <u>1.1. Kvalitet zraka</u>	83
g) <u>2 Vodni resursi</u>	85
g) <u>3. Rizici od prirodnih i drugih nesreća</u>	86
h) <u>Stanje prostorno planske dokumentacije</u>	89
h) <u>1. Prostorne i infrastrukturne karakteristike</u>	89
<u>2.2. SWOT analiza i strateško fokusiranje</u>	99
<u>2.2.1. Strateški fokusi</u>	102
<u>2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi</u>	105
<u>3. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA</u>	108
<u>3.1. Prioriteti i mjere za Strateški cilj 1: Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost</u>	109
<u>3.2. Prioriteti i mjere za Strateški cilj 2: Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj</u>	114
<u>3.3. Prioriteti i mjere za Strateški cilj 3: Unaprijeđene komunalne usluge i infrastruktura, uz odgovorno upravljanje prirodnim resursima i okolinom</u>	120
<u>4. Ključni strateški projekti</u>	126
<u>5. PROVJERA USKLAĐENOSTI SA DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA</u>	131
<u>6. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR</u>	134
<u>7. PLAN PROVOĐENJA, PRAĆENJA, EVALUACIJE I IZVJEŠTAVANJA STRATEGIJE RAZVOJA</u>	139
<u>8. PRILOZI:</u>	143
<u>8.1. Detaljan pregled mjera</u>	143

Popis tabela

<u>Tabela 1. Starosna struktura stanovnika Općine Stari Grad Sarajevo 2018-2022.</u>	15
<u>Tabela 2. GDP pc Općine Stari Grad Sarajevo 2017-2019</u>	21
<u>Tabela 3. Broj i struktura poslovnih subjekata 2015-2022.</u>	23
<u>Tabela 4. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u FBiH 2022. Godine</u>	25
<u>Tabela 5. Smještajni kapaciteti (poslovne jedinice) - struktura (%)</u>	27
<u>Tabela 6. Pregled smještajnih kapaciteta na području Općine Stari Grad 31.12. 2022. godine</u>	27
<u>Tabela 8. Ukupan broj noćenja 2013-2021. godina</u>	30
<u>Tabela 9. Stope rasta pokazatelja turizma od 2013. do 2021. godine u procentima (%)</u> ..	30
<u>Tabela 10. Broj registriranih nezaposlenih osoba prema starosnoj strukturi</u>	33
<u>Tabela 11. Broj registriranih nezaposlenih osoba prema obrazovnoj strukturi u općini Stari Grad Sarajevo (2018-2022.)</u>	34
<u>Tabela 12. Broj penzionera na području općine u periodu 2018 - 2022. godine.</u>	35
<u>Tabela 13. Broj penzionera na području općine i Kantona Sarajevo na dan 31.12. 2021.godinu godine.</u>	36
<u>Tabela 14. Broj učenika upisanih u prvi razred 2015-2022. godina</u>	43
<u>Tabela 15. Broj korisnika centra po vrsti pomoći na području općine</u>	55
<u>Tabela 16. Broj korisnika centra za dječiji dodatak i naknade roditeljima na području općine</u>	55
<u>Tabela 17. Iznos isplaćene pomoći putem Centra za socijalni rad na području općine</u>	56
<u>Tabela 18. Iznos isplaćene pomoći za dječiji dodatak i naknade roditelja putem Centra za socijalni rad</u>	56
<u>Tabela 19. Broj lica kategorisan u ranjivu grupu maloljetnici, 2018-2022.</u>	57
<u>Tabela 20. Broj lica kategorisan u ranjivu grupu odrasli, 2018-2022.</u>	57
<u>Tabela 21. Kategorija civilnih žrtava rata: Broj civilnih žrtava rata</u>	58
<u>Tabela 22. Kategorija civilnih žrtava rata:Prosječna invalidnina</u>	58
<u>Tabela 23. Vojni invalidi</u>	58
<u>Tabela 24. Iznos prosječne invalidnine za vojne invalide</u>	59
<u>Tabela 25. Broj krivičnih djela protiv osoba i imovine u općini Stari Grad Sarajevo</u>	61
<u>Tabela 26. Registrovana udruženja na području općine Stari Grad Sarajevo</u>	63
<u>Tabela 27. Saobraćajna infrastruktura</u>	67
<u>Tabela 28. Finansijska izdvajanja iz općinskog budžeta u svrhu izgradnje i sanacije putne infrastrukture</u>	67
<u>Tabela 29. Broj raspoloživih parking prostora</u>	68
<u>Tabela 30. Pokrivenost MZ lokalnim javnim prevozom</u>	69

<u>Tabela 31. Javna rasvjeta na području općine</u>	70
<u>Tabela 32. Broj kupaca/potrošača el. energije i dužina mreže na području općine</u>	70
<u>Tabela 33. Plan izgradnje-rekonstrukcije elektroenergetskih objekata za 2023. godinu na području Općine Stari Grad Sarajevo</u>	71
<u>Tabela 34. pokrivenost općine telefonskom mrežom i 3G/4G</u>	71
<u>Tabela 35. Dužina vodovodne mreže na području općine</u>	72
<u>Tabela 36. Ulaganja Općine u izgradnju nove i održavanje postojeće vodovodne mreže</u> 72	
<u>Tabela 37. Pregled potrošnih mjesta koji imaju mogućnost (ne) korištenja gasa</u>	74
<u>Tabela 38. Plan izgradnje distributivnih gasnih mreža po općinama za period 2023.- 2025. godina sa procjenom obima izgradnje, procjenom troškova i izvora finansiranja</u>	75
<u>Tabela 39. Brojčano stanje infrastrukture u oblasti komunalnog otpada u Općini (2018-2021.)</u>	76
<u>Tabela 40. Količina prikupljenog komunalnog otpada 2018-2021.</u>	76
<u>Tabela 41. Pregled broja predmeta općinske administracije u periodu 2015-2021. godina</u>	80
<u>Tabela 42. Postotak riješenih predmeta općinske administracije u periodu 2015-2021.godina</u>	81
<u>Tabela 43. Aktivnosti Službe za inspekcijske poslove</u>	81
<u>Tabela 44. Pregled prosječnih godišnjih vrijednosti sumpor dioksida</u>	83
<u>Tabela 45. Pregled prosječnih mjesečnih vrijednosti praćenih parametara tokom 2021.</u> 84	
<u>Tabela 46. Ukupni planirani i ostvareni prihodi općinskog budžeta 2018 - 2022. godina</u> 93	
<u>Tabela 47. Struktura prihoda općinskog budžeta u periodu 2018 - 2022. godina</u>	94
<u>Tabela 48. Mogući izvori finansiranja</u>	98
<u>Tabela 49. SWOT analiza</u>	100
<u>Tabela 50. PEST ANALIZA</u>	102
<u>Tabela 51. Indikatori (uticaja) realizacije strateških ciljeva</u>	106
<u>Tablica 52. Pregled prioriteta po strateškim ciljevima</u>	108
<u>Tabela 53. Tabelarni prikaz prioriteta i pripadajućih mjera za Strateški cilj 1</u>	105
<u>Tabela br. 54 Tabelarni prikaz prioriteta i pripadajućih mjera za Strateški cilj 2</u>	114
<u>Tabela br. 55 Tabelarni prikaz prioriteta i pripadajućih mjera za Strateški cilj 3</u>	121
<u>Tabela 56. Strateški ciljevi Općine Stari Grad Sarajevo vs. Kanton Sarajevo vs. Federacija BiH</u>	133
<u>Tabela 57. Indikativni finansijski okvir za period 2024-2027.</u>	134

Popis grafika

<u>Graf 1. Broj stanovnika Općine Stari Grad Sarajevo u periodu 2018-2022.</u>	14
<u>Graf 2. Pregled rođenih i umrlih u općini Stari Grad Sarajevo 2016-2021.</u>	15
<u>Graf 3. Broj stanovnika i domaćinstava po mjesnim zajednicma Općine Stari Grad Sarajevo</u> ..	16
<u>Graf 4. Migracije stanovništva u Općini Stari Grad Sarajevo za period 2018 - 2021.</u>	17
<u>Graf 5. Projekcija demografske karakteristike stanovništva prema starosnim kategorijama u periodu od 2020. do 2070. godine na nivou FBiH</u>	18
<u>Graf 6. Nivo razvijenosti Općine Stari Grad Sarajevo 2012. -2021. godina</u>	20
<u>Graf 7. Broj registriranih pravnih subjekata na području općine Stari Grad Sarajevo klasificiran prema privrednim djelatnostima 2021.godine</u>	22
<u>Graf 8. Broj novoregistriranih i broj zatvorenih/odjavljenih preduzeća 2018-2022.</u>	24
<u>Graf 9. Ukupan izvoz/uvoz sa područja općine 2018-2022.</u>	24
<u>Graf 10. Turistički smještajni kapaciteti</u>	27
<u>Graf 11. Ostvareni broj noćenja na području Općine po vrsti smještaja (2018-2022.)</u>	29
<u>Graf 12. Broj zaposlenih u Općini Stari Grad Sarajevo od 2015. do 2021. godine</u>	32
<u>Grafik 13. Struktura nezaposlenih prema dužini čekanja na posao na području Općine Stari Grada Sarajevo na dan 31.12.2022. godine</u>	33
<u>Graf 14. Broj djece koja su uključena u vrtiće i djece na listama čekanja za upis u vrtić</u>	38
<u>Graf 15. Broj djece upisane u prvi razred 2015.-2022 godina</u>	38
<u>Graf 16. Podaci o djeci s poteškoćama u razvoju uključenih u redovan obrazovni sistem</u>	42
<u>Graf 17. Broj djece upisane u prvi razred 2015-2022.</u>	43
<u>Graf 18. Finansijska podrška za realizaciju aktivnosti KUD Baščaršija 2015-2022.</u>	50
<u>Graf 19. Broj krivičnih dijela na području općine Stari Grad Sarajevo (2019 - 2021.)</u>	61
<u>Graf 20. Broj saobraćajnih nesreća na području općine Stari Grad Sarajevo (2015 - 2021.)</u>	62
<u>Graf 21. Grant KS za finansiranje prevoza djece</u>	69
<u>Graf 22. ulaganja Općine Stari Grad Sarajevo u izgradnju nove i održavanje postojeće kanalizacione mreže</u>	73
<u>Graf 23. Prihodi od zakupa općinskih stanova 2017-2022. godina</u>	77
<u>Graf 24. Pregled broja uposlenih po stručnoj spremi u općini 2015-2021. godina</u>	79
<u>Graf 25. Finansijskih ulaganja u tehničko opremanje (informatizacija i sl.) 2018-2022.</u>	80
<u>Graf 26. Struktura rashoda</u>	94
<u>Graf 27. Kapitalni i tekući grantovi 2018-2022. godina</u>	95
<u>Graf 28. Procentualni udio kapitalnih i tekućih grantova u budžetu općine za period 2018-2022. godina</u>	94
<u>Graf 29. Plaće i naknade troškova zaposlenih</u>	94

Lista korištenih skraćenica

% Procenat

< Manje

≥ Više ili jednako

°C Stepeni Celzijusa

‰ Promil

'000 Hiljada

BAM Konvertibilna marka, zvanična valuta BiH

BiH Bosna i Hercegovina

cca cirka, oko

CO₂ Ugljen-dioksid

COVID-19 SARS-CoV-2 virus

d.o.o. Društvo sa ograničenom odgovornošću

EBRD Evropska banka za obnovu i razvoj

EU Evropska Unija

FBiH Federacija Bosne i Hercegovine

ha Hektar

HUK Historijski urbani krajolik

ISO Međunarodna organizacija za klasifikaciju (eng. International Organization for Standardization)

Izvoz/pc Izvoz po stanovniku

JP Javno Preduzeće

JU Javna Ustanova

KD Kulturno društvo

KD BiH 2010 Klasifikacija djelatnosti Bosne i Hercegovine 2010

kg kilogram

KJKP Kantonalno Javno Komunalno Preduzeće

KJP Kantonalno Javno Preduzeće

Km Kilometar

KS Kanton Sarajevo

KUD Kulturno umjetničko društvo

KV Kvalifikovani radnici

kV Kilovolt

m Metar

m.n.v. Metara nadmorske visine

m/s Metar po sekundi

m³ Metara kubnih

MW Megavat

MWh Megavat po satu

MZ Mjesna zajednica

NK Nekvalifikovani radnici

npr. Na primjer

NSS Niža stručna sprema

NVO Nevladina organizacija

OSGS Općina Stari Grad Sarajevo

OŠ Osnovna škola

p Pritisak

PK Polukvalifikovani radnici

SSS Srednja stručna sprema

st/km² Stanovnika po kilometru kvadratnom

t Tona

TS Trafo stanica

Uvoz/pc Uvoz po stanovniku

VKV Visokokvalifikovani radnici

VSS Visoka stručna sprema

VŠS Viša stručna sprema

1. UVOD

1.1 Pristup izradi strategije razvoja

U Zakonu o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/17) i u Uredbi o izradi strateških dokumenata u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 74/19) je uspostavljen novi normativno-pravni okvir i metodologija razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Strategija razvoja Općine Stari Grad Sarajevo 2014.-2018. godine rađena je u skladu s MIPRO metodologijom. Stupanjem na snagu novog normativno-pravnog okvira razvojnog planiranja te kontinuiranog unaprjeđenja razvoja Općine Stari Grad Sarajevo, pristupilo se izradi novog strateškog dokumenta. Općinski načelnik Općine Stari Grad Sarajevo donio je Odluku broj: 02-45-159/23 od 23. februara 2023. godine kojom je pokrenut proces izrade Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo 2024 - 2027. godina.

Strategija razvoja Općine Stari Grad Sarajevo je integrirani, multisektorski strateški dokument kojim su definisane javne politike s ciljem razvoja ove jedinice lokalne samouprave i kreiranja ambijenta za ugodno življenje svih stanovnika Općine Stari Grad Sarajevo.

Strategijom razvoja utvrđuju se ciljevi razvoja Općine Stari Grad Sarajevo, način njihovog ostvarivanja, finansijska konstrukcija, kao i sam način praćenja ostvarivanja postavljenih ciljeva i izvještavanja.

Strategija razvoja uvažava prioritete prostornog razvoja i razvojne pravce definisane u strateškim dokumentima Kantona Sarajevo i Federacije BiH, Bosne i Hercegovine, kao i u dokumentima relevantnim za proces evropskih integracija i drugim relevantnim dokumentima. Institucionalni okvir izrade strategije je usklađen sa relevantnim zakonom i uredbama o razvojnom planiranju i upravljanju. Prema članu 20. stav (2) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH (Službene novine Federacije BiH, broj 32/17) strategija razvoja jedinice lokalne samouprave je osnovni dokument za izradu DOB-a, budžeta i PJI jedinice lokalne samouprave, programa rada općinskog načelnika za mandatni period, trogodišnjeg i godišnjeg plana rada jedinice lokalne samouprave i godišnjeg programa rada općinskog načelnika.

Nosioc izrade Strategije je Općinski načelnik. Općinski načelnik je posebnim Rješenjem broj: 01-04-4-788/23 od 3. marta, 2023. godine imenovao Općinski razvojni tim (ORT), kao operativno i koordinaciono tijelo za izradu Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo.

Učesnici u izradi su sve općinske službe, Općinsko vijeće Općine Stari Grad Sarajevo, kantonalna ministarstva i organizacije, privredni subjekti, javna komunalna kantonalna preduzeća i druga preduzeća od javnog značaja u oblasti privrede, kulture, sporta, obrazovanja, zdravstva, zatim komore, nevladine organizacije i svi drugi subjekti koji iskažu interes za uključanje u proces izrade i razvijanje partnerstva.

Kroz proces izrade općinskog strateškog dokumenta definisana je i vizija Općine Stari Grad Sarajevo, koja je zasnovana na posebnim karakteristikama i specifičnostima Općine Stari Grad Sarajevo.

Nosilac izrade strategije: Općina Stari Grad Sarajevo

Općinski razvojni tim:

1. Prof.dr Đevad Šahić, konsultant za strateško planiranje
2. Adela Plakalo, Pomoćnik općinskog načelnika za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar i stambene poslove – Koordinator izrade Strategije razvoja
3. Abid Šehović, Rukovodilac Stručne službe Općinskog vijeća
4. Almedina Porča, Pomoćnik općinskog načelnika za odnose s javnošću i informacijski sistem, član
5. Amina Hasić, Pomoćnik općinskog načelnika za civilnu zaštitu, član
6. Adis Hadžović, Pomoćnik općinskog načelnika za investicije i komunalne poslove, član
7. Elma Novalija, Pomoćnik općinskog načelnika za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, član
8. Alija Švraka, Pomoćnik općinskog načelnika za opću upravu i inspeksijske poslove
9. Edina Osmanagić, Pomoćnik općinskog načelnika za finansije
10. Aldiana Kavazović, Pomoćnik općinskog načelnika za privredu
11. Sanin Hadžibajrić, Pomoćnik općinskog načelnika za lokalni razvoj i poslove mjesnih zajednica, po ovlaštenju
12. Enida Osmanagić, Pomoćnik općinskog načelnika za obrazovanje, kulturu i sport, po ovlaštenju

Učesnici u izradi startegije razvoja općine Stari Grad Sarajevo:

1. Mirsada Smajić, Sekretar organa državne službe
2. Seid Škaljić, Predsjedavajući Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo
3. Mihrija Mulić, po ovlaštenju rukovodilac Službe kabineta Općinskog načelnika
4. Senada Katica, Služba za finansije
5. Edin Zec, Služba za privredu
6. Saida Babić, Služba za imovinsko-pravne, geoidetske poslove i katastar
7. Edib Čengić, Odsjek za komunalne poslove
8. Sanela Džinović, Komisija za privredni razvoj, zanatstvo, turizam i međunarodnu ekonomsku saradnju
9. Zlatan Ljuhar, Komisija za poslovne prostore i zamjenik predsjedavajućeg Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo
10. Miodrag Jusić, Komisija za stanove kojima raspolaže općina Stari Grad Sarajevo
11. Kenan Kestendžić, JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo – Biro Stari Grad
12. Kemal Isanovic, Obrtnička komora KS

13. Ajla Husić, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo
14. Emina Kašmo, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo
15. Kemal Hadžimusić, Zavod za programiranje razvoja Federacije BiH
16. Bešlija Ahmed, Zavod za programiranje razvoja Federacije BiH
17. Vesna Hasanović, Turistička zajednica KS
18. Samra Biščević, Osnovna škola „Mula Mustafa Bašeskija
19. Sabrija Mehmedović, Srednja škola JU Prva bošnjačka gimnazija Sarajevo
20. Adelis Lagumdžija, Odsjek za informacioni sistem
21. Alma Imamović-Divjan, Odsjek za odnose s javnošću
22. Zoran Đukić, Udruženje građana Sportski savez slijepih i slabovidnih
23. Suad Katica, Komisija za pitanja penzionera i penzionerski standard
24. Senad Kurahović, Komisija za rad sa mjesnim zajednicama
25. Džana Čelik, JU Djeca Sarajeva
26. Redžović Senad, Policijska stanica Stari Grad Stari Grad
27. Mahir Selmanović, Udruženje „Generacija“
28. Namir Čomaga, KUD Bašćaršija
29. Nežla Teskeredžić, MZ Babića Bašča
30. Avdo Hodžić, Komisija za pitanja boraca i žrtava rata
31. Dženis Glušac, Komisija za obrazovanje, kulturu i kulturno-historijsko naslijeđe
32. Naida Jažić, Komisija za fizičku kulturu i sport
33. Ejna Kadrija, Komisija za pitanja mladih
34. Gordana Ljoljić, JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece "Mjedenica"
35. Almira Bičić Bašić, Udruženje majki "BRIŽNE RUKE"
36. Mirna Lujović, Zavod za planiranje razvoja KS
37. Hajra Imširović, Služba za investicije i komunalne poslove
38. Amela Kulaglič Herco, Odsjek za urbanizam
39. Nervin Dacić, Komisija za urbani razvoj i ekologiju

Dragi građani Općine Stari Grad,

Imati jasnu viziju za budućnost naše zajednice ključno je za ostvarivanje napretka i unapređenja života svakog stanovnika. Kao općinski načelnik, čast mi je predstaviti Strategiju Razvoja Općine Stari Grad Sarajevo do 2027. godine - dokument koji je plod predanog rada, duboke predanosti i planiranja.

Ova strategija nije samo slovo na papiru. Ona je plan, vođen našom zajedničkom željom za razvojem naše općine. Izgrađena je na čvrstim osnovama, našoj bogatoj kulturnoj i prirodnoj baštini, ali isto tako i na potrebama koje oblikuju naš svakodnevni život.

Nedostatak jasne strategije može rezultirati neusklađenim planiranjem i neefikasnim projektima. Bez nje, postoji rizik od nesklada između različitih sektora i potreba građana. Zbog toga, ova Strategija razvoja bitna je za usklađivanje svih sektora, omogućujući nam da koordiniramo aktivnosti i resurse prema zajedničkim ciljevima.

Kroz ovaj dokument, postavljeni su mjerljivi ciljevi i prioriteti koji će nam služiti kao smjernice u narednim godinama. Transparentnost u donošenju odluka i korištenju javnih resursa, uz veću odgovornost prema građanima, bila je i ostaje naš prioritet. Ova Strategija osigurava fokus i usmjerava nas prema boljoj budućnosti i ostvarivanju dugoročnih ciljeva, ali i razvoju i napretku naše zajednice.

Privlačenje investicija, te stvaranje stabilnog i predvidljivog okruženja za sve nas su neizostavni dijelovi ovog plana. Želimo postati atraktivno odredište za investitore, ali istovremeno osigurati bolje uvjete života za svakog građanina.

Smatram da je ova Strategija Razvoja Općine Stari Grad Sarajevo temelj svih naših budućih projekata. Ona nije ničija privatna, već je zajednička vizija koja će nas voditi prema boljoj budućnosti.

Zahvaljujem svima koji su sudjelovali u ovom procesu, koji su dali svoj doprinos i koji će biti neizostavni za ostvarenje ovih ciljeva. Na kraju, pozivam sve vas da se pridružite i podržite ovu viziju razvoja naše općine jer zajedno možemo postići mnogo više.

Općinski načelnik

Irfan Čengić

2. STRATEŠKA PLATFORMA

2.1. Situaciona analiza

a) Geografski položaj, prirodne i opće karakteristike

Općina Stari Grad Sarajevo se nalazi u istočnom dijelu Kantona Sarajevo i jedna je od njegovih 9 općina. Prostor Općine se nalazi na mjestu gdje rijeka Miljacka napušta planine i ulazi u Sarajevsko polje. Sa južne strane teritorija Općine je ograničena sa Trebevićem, a na sjeveru sa Crepoljskim. Osim uz obale rijeke Miljacke, gdje je uski pojas ravnice, područje Općine je uglavnom padinsko i nalazi se između 540 i 1500 m.n.m. Nadmorska visina na kojoj se Općina nalazi je 551 m. Na području Općine prevladava kontinentalna klima. Srednja godišnja vrijednost temperature zraka u Sarajevu (na Bjelavama 630 m) iznosi +10,3°C. Najhladniji mjesec je januar sa srednjom temperaturom od +0,2°C, a najtopliji je juli sa srednjom temperaturom od +20,1°C.

Općina Stari Grad Sarajevo pokriva površinu od 51,4 km², od toga oko 35 km² pokriva mjesna zajednica Mošćanica, a ostali dio površine pokriva preostalih 15 (slovima: petnaest) mjesnih zajednica. To je prostor u kome se susreću istok, zapad, sjever i jug, isprepleten šarolikom historijom i različitošću kultura.

Graniči sa općinom Ilijaš na sjeveru, Istočnim Starim Gradom na istoku, Istočnim Novim Sarajevom na jugu, te sa općinama Centar i Novo Sarajevo na zapadu. Na području Općine Stari Grad Sarajevo živi 664 stanovnika/km² što znači da Općina Stari Grad ima najmanju gustinu naseljenosti u odnosu na ostale tri gradske općine.

Općina Stari Grad Sarajevo se nalazi na strateški važnom komunikacijskom položaju u neposrednoj blizini magistralne javne ceste: Bosanski Brod–Sarajevo–Metković (M17 i M18), magistralne ceste M5 u pravcu istok-zapad, te dionice autoputa A1.

Nastanak i razvoj Općine

Općina Stari Grad Sarajevo se formirala kroz tri karakteristična perioda vladavine Turske, Austro-Ugarske i djelomično stare Jugoslavije, od kojih osnovne karakteristike daju prva dva perioda. Ovo područje je jedinstveno po kulturno-istorijskom značaju i predstavlja heterogen kulturnohistorijski presjek iz turskog i austro-ugarskog perioda. Na ovom području je koncentrisan veliki broj najvrjednijih istorijskih spomenika u BiH. Nakon Drugog svjetskog rata Sarajevo je postalo glavni grad Republike Bosne i Hercegovine a proces industrijalizacije i deagrarizacije je rezultirao doseljavanjem stanovništva u gradove usljed čega je Sarajevo doživjelo značajne promjene u širenju gradskog teritorija i privrednom razvoju. Do 1948. godine Sarajevo je značajno proširilo svoj teritorij i obuhvaćalo je površinu od 120 km². U naredne tri decenije pripajanjem rubnih naselja površina Sarajeva je povećana na 2089 km². Godine 1978. Općina Centar je podijeljena na općine Centar i Stari Grad, a općina Novo Sarajevo na općine

Novo Sarajevo i Novi Grad i od tada općina Stari Grad Sarajevo egzistira kao administrativna jedinica lokalne vlasti.

Nakon rata, Daytonskim mirovnim sporazumom, Bosna i Hercegovina je podijeljena na dva entiteta. Kanton Sarajevo pripada Federaciji BiH i čine ga devet općina uključujući i Općinu Stari Grad Sarajevo. Zajedno sa općinama Centar, Novi Grad i Novo Sarajevo, Općina Stari Grad Sarajevo pripada administrativnoj jedinici Grad Sarajevo.

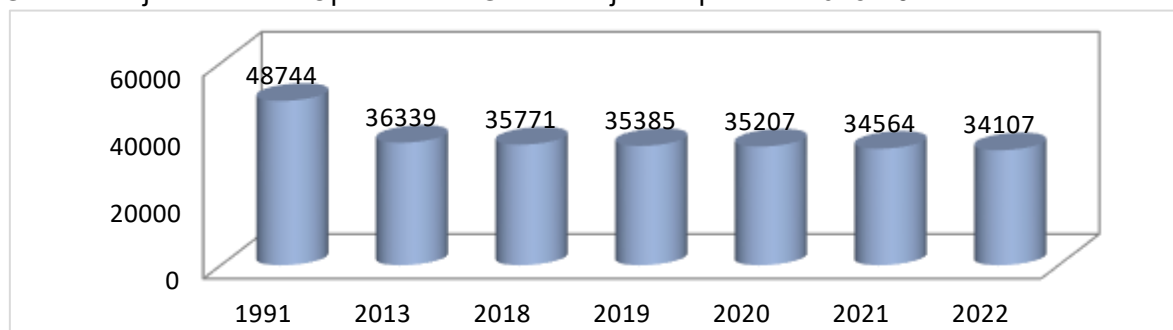
b) Demografske karakteristike

Broj stanovnika

Prema zvaničnoj procjeni Federalnog zavoda za statistiku FBiH, broj stanovnika, sredinom 2022. godine u Općini Stari Grad Sarajevo iznosio je 34.107 stanovnika, što je za 6,28% manje stanovnika u odnosu na 2016. godinu u kojoj je bilo 36.395 stanovnika. U posljednjem izvještaju Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine broj stanovnika koji imaju prebivalište na području Općine Stari Grad Sarajevo iznosio je 42.781.¹

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u Općini Stari Grad Sarajevo je živjelo 48.744 stanovnika, dok je prema popisu iz 2013. godine u Općini živjelo 36.339 stanovnika. U posljednjih deset godina broj stanovnika je u blagom padu. Prema podacima Zvoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo u demografskoj analizi za period 2013-2021 godina broj stanovnika na području Kantona Sarajevo bilježi povećanje za 1,5% u 2021. u odnosu na 2013. godinu, a na području Grada Sarajeva je zabilježeno smanjenje stanovništva za 1,1%.

Graf 1. Broj stanovnika Općine Stari Grad Sarajevo u periodu 2018-2022.

Izvor: Federalni zavod za statistiku²

Smanjenje stanovništva na području Kantona Sarajevo zabilježeno je u općinama Stari Grad, Centar i Novo Sarajevo. Najveće smanjenje u 2021. godini je zabilježeno u

¹ <https://odp.iddeea.gov.ba/datasets/number-of-persons-with-active-residence-in-municipalities/8>

² <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://fzs.ba/wp-content/uploads/2022/06/Demografija.pdf>

općini Stari Grad 7,1%. Do povećanja je došlo u općinama Trnovo 11,4%, Vogošća 10,4%, Ilidža 6,5%, Ilijaš 5,7%, Novi Grad 3,3% i Hadžići 2,9%.

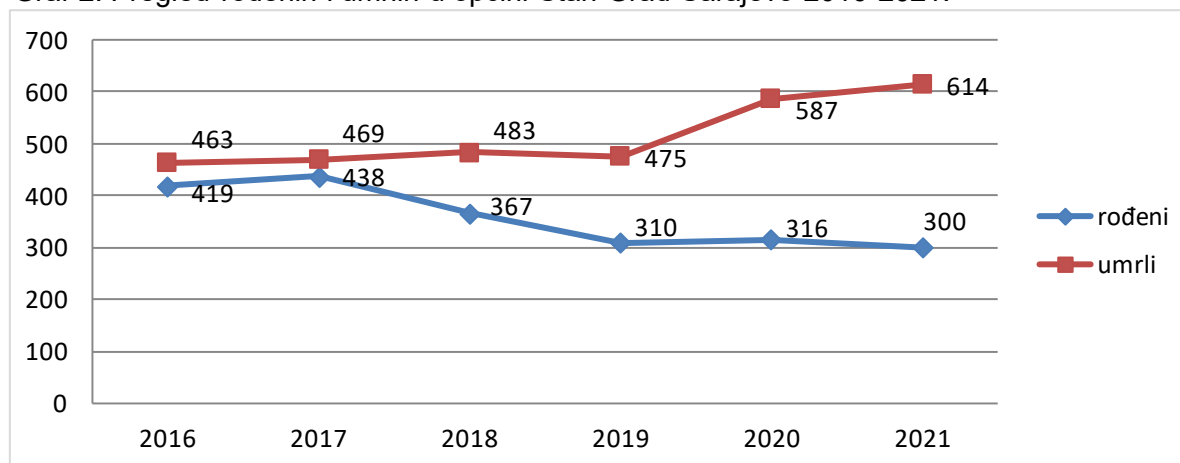
Tabela 1. Starosna struktura stanovnika Općine Stari Grad Sarajevo 2018-2022.

Godina	0-14	15-64	65+
2018	4.951	23.845	6.975
2019	4.961	23.291	7.133
2020	4.936	23.043	7.228
2021	4.856	22.293	7.415
2022	4.781	21.874	7.452

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama, Sarajevo 2021

Rodna struktura stanovništva općine Stari Grad Sarajevo prema procjenama prati trendove u Kantonu Sarajevo. Prema zvaničnim procjenama³ omjer spolne strukture stanovništva se kontinuirano kreće u gotovo uravnoteženom omjeru od čega su žene 52,82%, a muškarci 47,18% stanovništva. Najizraženiji rast je u starijoj populaciji 65 i više godina, dok je broj žena u populaciji (0 - 14 godina) bio manji od broja muškaraca.

Graf 2. Pregled rođenih i umrlih u općini Stari Grad Sarajevo 2016-2021.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama, Sarajevo 2016-2021; Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, Demografska analiza Kantona Sarajevo po općinama u periodu 2013-2021. godine.

Odnos ženskih kontingenata stanovništva značajan je pokazatelj stanja i potencijala biodinamičke aktivnosti i snage same populacije. Udio ženske zrele populacije (15 -

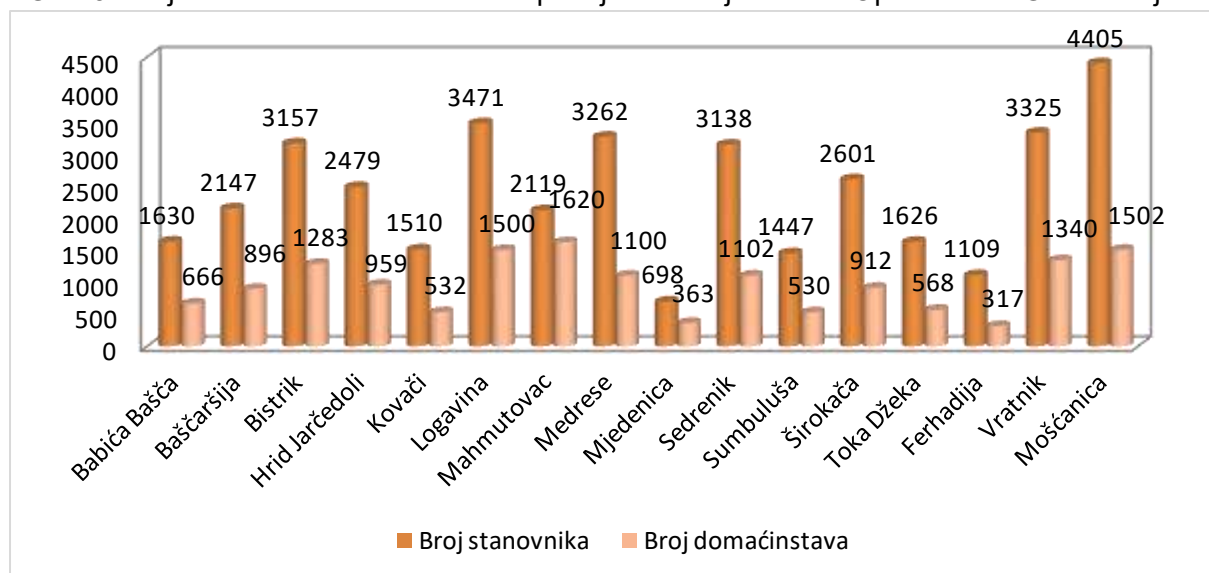
³ Federalni zavod za statistiku, Kanton Sarajevo u brojkama, Sarajevo 2021

64 godine) u ukupnom stanovništvu iznosi 33,27% dok je udio muškaraca zrele populacije 30,87%. Najznačajnije promjene u starosnoj strukturi su primjene za populaciju (65 i više godina) upoređujući 2022. godinu u odnosu 2013. godinu gdje je čak rast 25,15%. Evidentan je i manji pad broja stanovnika u populaciji (0-14 godine) i iznosi 3,5% u 2022.godini u odnosu na 2018. godinu.

Stopa mortaliteta na području Kantona Sarajevo u 2021. godini raste u svim općinama Kantona u odnosu na 2013. godinu pa tako i u Općini Stari Grad Sarajevo. Veći broj umrlih, kao rezultat COVID-19 pandemije, u odnosu na broj živorođenih, doveo je do toga da je na nivou KS i Općine Stari Grad Sarajevo zabilježen negativan prirodni priraštaj u posmatranom periodu. U istom periodu jedino su Općina Ilijaš i Općina Vogošća na nivou KS imale veći broj živorođenih u odnosu na broj umrlih.

Može se zaključiti da je stanje prirodnog priraštaja na području općine u 2021. godini nešto nepovoljnije u odnosu na 2016. godinu. Sa druge strane, prisutan je odlazak stanovništva i porodica izazvanih ekonomskim migracijama prema evropskim zemljama gdje se bilježi značajan broj rođene djece u inozemstvu a koji su prijavljeni u matičnu knjigu rođenih po osnovu prebivališta jednog od roditelja na području Općine Stari Grad Sarajevo. Tako u 2022. godini imamo 431 rođenih, što predstavlja značajan rast u odnosu na prethodni posmatrani period.

Graf 3. Broj stanovnika i domaćinstava po mjesnim zajednicama Općine Stari Grad Sarajevo

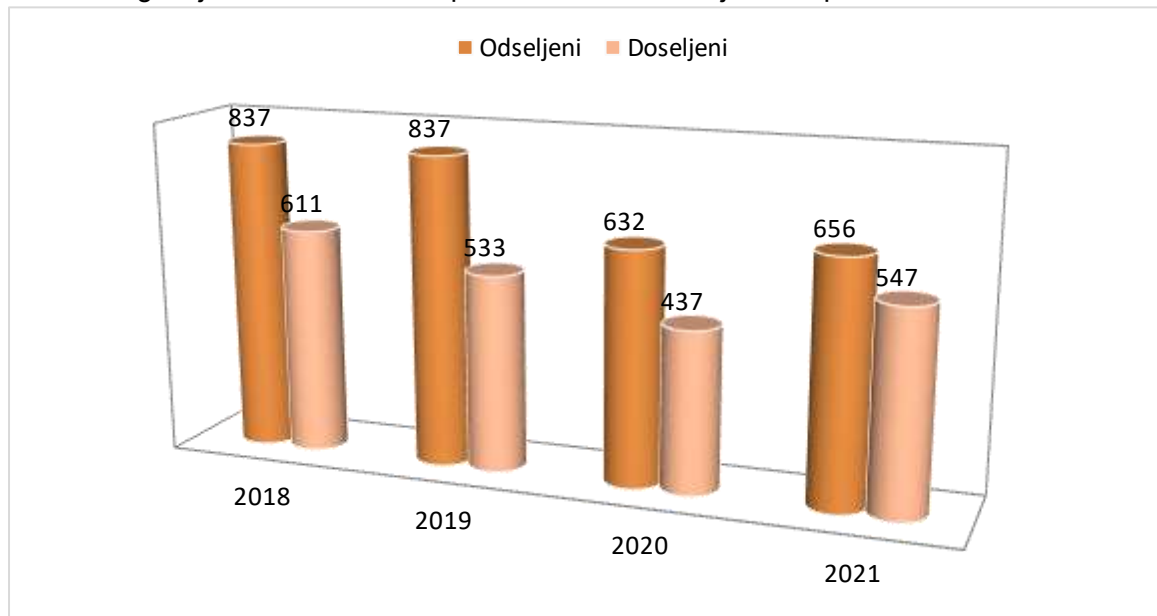

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Migracije

Broj stanovnika u smislu rasta ili pada, pored prirodnog priraštaja, zavisi i od strukture migracionog salda. Migracije su izuzetno kompleksna komponenta stanovništva i njegovog razvoja. Dostupni podaci ukazuju na negativnu migracionu stopu.

Graf 4. Migracije stanovništva u Općini Stari Grad Sarajevo za period 2018 - 2021.

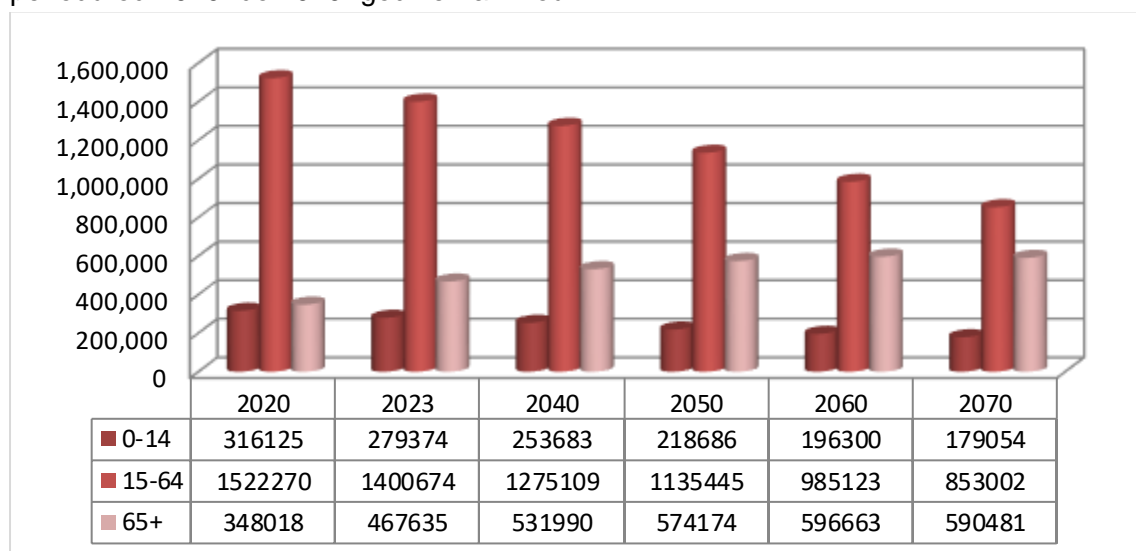
Izvor: Federalni zavod za statistiku

Upoređujući podatke o migraciji stanovništva u Općini Stari Grad Sarajevo vidljiv je odliv stanovništva. Od 2018. do 2021 godine prisutan je bio negativan migracioni saldo u vrijednosti od -226 u 2018., te -304 u 2019. godini. Negativni migracioni saldo je ublažen u vrijeme COVID19.

U skladu sa pretpostavkama modela za procjenu kretanja stanovništva Federalnog zavoda za statistiku FBiH, u narednom periodu ukupna populacija FBiH u 2070. godini procijenjena je na oko 1.6 miliona stanovnika (smanjenje oko 26% u odnosu na populaciju FBiH u 2020. godini). Najveći pad se predviđa u radno sposobnoj populaciji (15 – 64 godina starosti), koja će u 2070. godini imati manje od 1 miliona stanovnika.

Sa druge strane predviđa se rast starije populacije od 65 i više godina, koja će zabilježiti više od 590 hiljada stanovnika u 2070. godini (rast od skoro 70% u odnosu na 2020. godinu) .

Graf 5. Projekcija demografske karakteristike stanovništva prema starosnim kategorijama u periodu od 2020. do 2070. godine na nivou FBiH

Izvor: Federalni zavod za statistiku⁴

Zaključci i izazovi koji se mogu identificirati u oblasti demografskih kretanja:

- Stanovništvo predstavlja ključni faktor lokalnog razvoja općine. Negativan prirodan priraštaj, kao i odlazak stanovništva sa područja općine, ukazuju na potrebu osmišljavanja strateških intervencija koje će za cilj imati unaprjeđenje uslova i kvaliteta života te stvaranje prilika za zapošljavanje kako bi se potakao ostanak stanovništva, doprinijelo osnivanju novih porodica i ublažio negativan prirodni priraštaj. U periodu od 2014. do 2019. u KS negativan migracijski saldo bilježe i općine Centar Sarajevo i Novo Sarajevo.
- Navedeno ukazuje na potrebu nastavka podrške za mjere usmjerene u populacijske politike iz okvira nadležnosti lokalne zajednice. To podrazumijeva povećanje mjera finansijske i stambene podrške, u cilju povećanja nataliteta u skladu sa mogućnostima općine i rasta budžeta.
- Razvoj populacijske politike na lokalnom nivou podrazumijeva poticanje rađanja, zapošljavanja mladih, razvoj stanovništva kao i praćenje indikatora u toj oblasti. Na ovaj način istovremeno bi se stvorile kvalitetne osnove za podizanje svijesti o značaju populacije.
- Kroz pomenute mjere je potrebno obratiti pažnju i na populaciju starijeg stanovništva gdje u posljednjih šest godina općina bilježi trend demografskog starenja stanovništva što zahtjeva nastavak razvijanja sistema zdravog starenja sa druge strane.

U demografskom pogledu na području Općine Stari Grad Sarajevo uočava se nekoliko izazova, među kojima su dominantni problemi:

⁴ (file:///C:/Users/WIN7/Downloads/PROJEKCIJE-STANOVNI%20TVA-FBiH-2020_2070_bos.pdf)

- Kontinuirano demografsko starenje strukture stanovništva;
- Dilema fokusiranja kreiranja demografskih politika usmjerena je na uspostavljenje balansa između potrebe povećanja populacije ili potrebe obezbjeđivanja kvalitetnijeg ambijenta življenja
- Neuvezanost i nedostatak podataka o stanovništvu u inostranstvu, prevashodno mladih i obrazovanih u zemljama Evropske unije, te aktiviranja potencijala dijaspore u smislu većeg korištenja raspoloživog finansijskog, ljudskog i društvenog kapitala.
- U budućem periodu potrebno je definisati mjere i politike i u skladu sa Strategijom demografskog razvoja Kantona Sarajevo 2022-2031. koja definiše tri strateška cilja za područje KS: 1. Poboljšati prirodnu promjenu stanovništva prema pozitivnosti i kontinuiranom rastu, 2. Stvoriti uslove za održivost migracija s posebnim akcentom na starosnu grupu od 20 do 39. godina. 3. Unaprijediti strukture stanovništva (starosna, obrazovna).

c) Pregled stanja i kretanja u ekonomiji

Nivo razvijenosti Općine Stari Grad Sarajevo

Praćenje nivoa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave u FBiH vrši Federalni zavod za programiranje razvoja u sklopu svojih djelatnosti. Prilikom izračuna indeksa razvijenosti kantona i općina u njihovom sastavu koriste se sljedeći parametri:

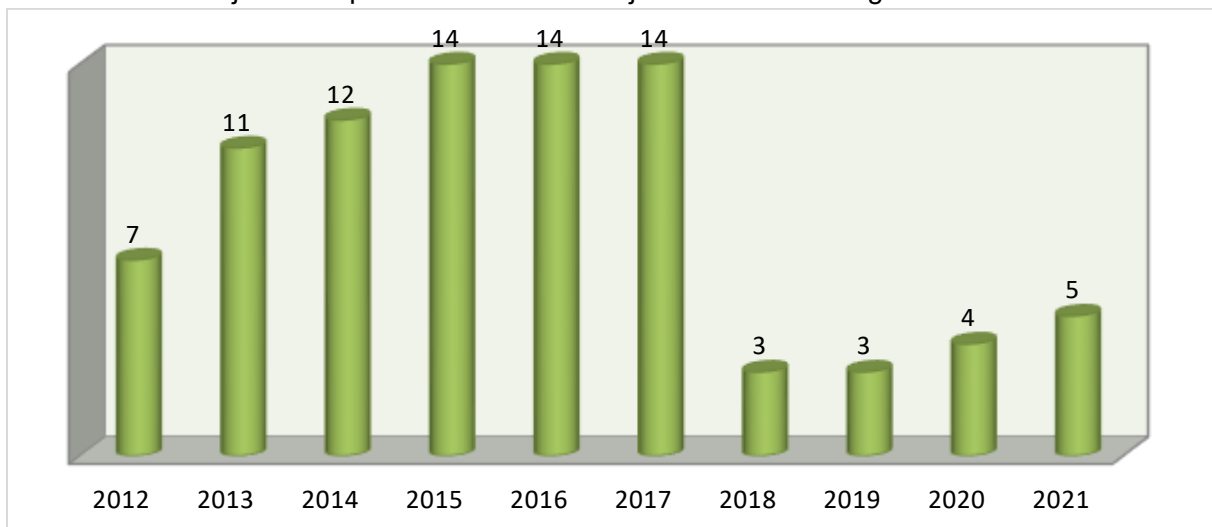
- A - Prihod od poreza na dohodak po glavi stanovnika,
- B - Stepen zaposlenosti,
- C - Pokazatelj kretanja stanovništva,
- D - Udio populacije starijeg stanovništva u odnosu na ukupnu populaciju
- E - Stepen obrazovanja radne snage.

Prilikom izračuna indeksa razvijenosti kantona ili općine navedeni indikatori ulaze u njegovu vrijednost prema sljedećim ponderima:

- 25% - prihod od poreza po glavi stanovnika,
- 20% - stepen zaposlenosti,
- 20% - pokazatelj kretanja stanovništva,
- 15% - udio populacije starijeg stanovništva u odnosu na ukupnu populaciju,
- 20% - stepen obrazovanja radne snage.

Na osnovu dostupnih podataka Federalnog zavoda za programiranje razvoja FBiH, jasno se vidi da po indeksu razvijenosti, koji je u 2021. iznosio 1,34 indeksna poena, Općina Stari Grad Sarajevo spada među najrazvijenije općine FBiH i nalazi sa na visokom 5. mjestu dok je 2015. godine bila na 14. mjestu.

Graf 6. Nivo razvijenosti Općine Stari Grad Sarajevo 2012.-2021. godina

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Posmatrajući kriterije rangiranja, stepen obrazovanja radne snage, prihodi od poreza na dohodak te stepen zaposlenosti najviše doprinose ovoj poziciji dok kriteriji kretanje stanovništva i učešće starog stanovništva su ispod prosjeka.

Cilj dokumenta Socioekonomski pokazatelji po općinama u Federaciji BiH koji objavljuje Federalni zavod za programiranje razvoja FBiH, je da se sagledaju osnovni društveno-ekonomski pokazatelji razvoja FBiH po općinama i kantonima, te da se rangiraju lokalne zajednice i kantoni prema nivou razvijenosti. Općina Stari Grad Sarajevo od 2018. godine bilježi progresivan a zatim stabilan napredak kada su u pitanju navedeni kriteriji. Općina Stari Grad Sarajevo je postigla ovaj uspjeh prije svega zahvaljujući sopstvenom radu menađmenta i uposlenih te korektnoj saradnji sa drugim nivoima vlasti.

Prosječna neto plaća

Prosječna ostvarena neto plaća na području Općine Stari Grad Sarajevo u 2021. godini iznosila je 1.309,00 KM i veća je za 4,63% u odnosu na prosječnu plaću u KS i 31,43% u odnosu na prosječnu plaću ostvarenu na području FBiH. Općina Stari Grad Sarajevo pripada klasteru JLS visokih prosječnih plaća u Federaciji BiH.

Posmatrano u odnosu na 2015. godinu, kada je prosječna plata iznosila 1.000,00 KM, prosječna ostvarena neto plaća u 2021. godini veća je za 30,9%.

BDP po glavi stanovnika

U posmatranom periodu 2017-2019. godine Općina Stari Grad Sarajevo bilježi kontinuirani rast bruto domaćeg porizvoda. Tako 2004. godine BDP po glavi stanovnika (GDP per capita) u Općini Stari Grad Sarajevo je iznosio 7.204,40 KM. Analiza nivoa razvijenosti Općine u odnosu na nivo razvijenosti KS, mjereno GDP per capita, u periodu od 2004. godine također pokazuje catch up efekat.

Tabela 2. GDP pc Općine Stari Grad Sarajevo 2017-2019.

	2017		2018		2019	
	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM	BDP u hilj. KM	BDP/pc u KM
Općina Stari Grad Sarajevo	774.347	21.456	821.130	22.955	865.383	24.456
Kanton Sarajevo	6.675.406	15.949	7.078.710	16.878	7.466.637	17.757

Izvor: https://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/izvjestaj_o_razvoju_ks_2021_info.pdf

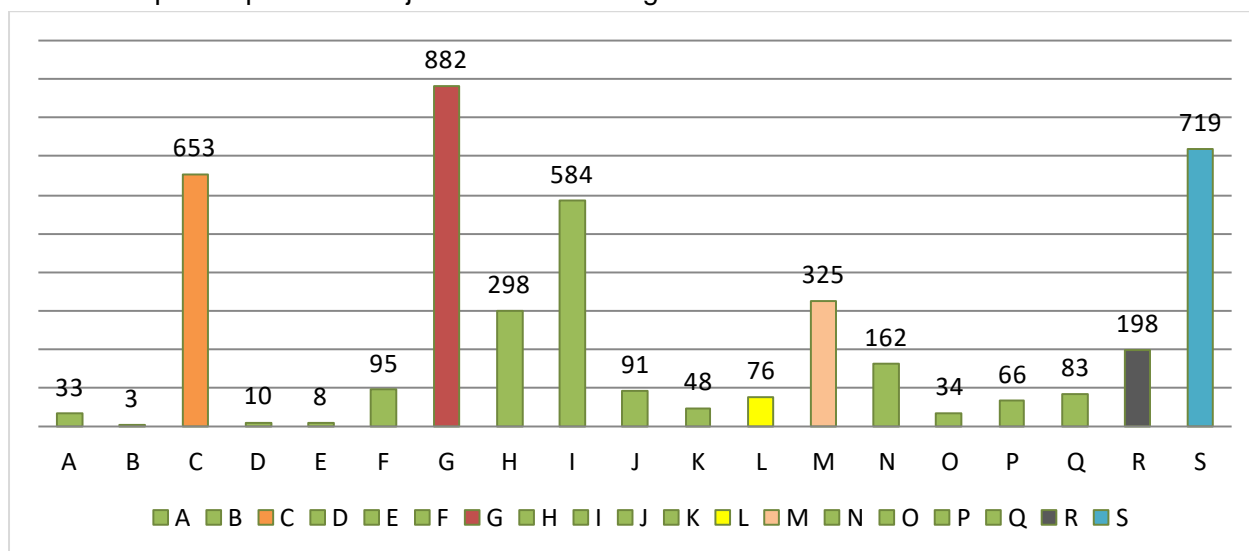
U 2019. godini u odnosu na prethodnu godinu sve općine na području KS bilježe povećanje BDP-a za oko 5%. Najveći relativni nivo razvijenosti općina u Kantonu

Sarajevo prema BDP/pc (KS = 100,0) bilježi Općina Centar Sarajevo, Općina Novi Grad Sarajevo i Općina Stari Grad Sarajevo.

c) 1. Broj i struktura poslovnih subjekata

Pod pravnim licem Zavod za statistiku FBiH podrazumijeva pravno lice, jedinice u sastavu i obrtničku djelatnost. Zavod za statistiku FBiH sva privredna društva koja posluju u ovom entitetu razvrstava prema Klasifikaciji djelatnosti koja je uspostavljena 2010. godine („KD BiH 2010“). Navedene klasifikacija uključuje sljedeće djelatnosti prikazane u nastavku:

Graf 7. Broj registriranih pravnih subjekata na području općine Stari Grad Sarajevo klasificiran prema privrednim djelatnostima 2021.godine

Izvor: Federalni zavod za statistiku

A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

B Vađenje ruda i kamena

C Prerađivačka industrija

D Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija

E Snabdijevanje/opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša

F Građevinarstvo

G Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla

H Prijevoz i skladištenje

I Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)

J Informacije i komunikacije

K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja

L Poslovanje nekretninama

M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti

N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti

- O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje
- P Obrazovanje
- Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite
- R Umjetnost, zabava i rekreacija
- S Ostale uslužne djelatnosti

Posljednjih sedam godina Općina Stari Grad Sarajevo bilježi pozitivne trendove u razvoju privrede kada je u pitanju ukupan broj registrovanih pravnih lica na teritoriji općine. Najznačajnije grane privrede na području Općine su trgovina na malo, djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo, zatim prerađivačka industrija, ostale uslužne djelatnosti, stručne, naučne i tehničke djelatnosti itd.

Od 2015. do 2022. godine, povećan je broj pravnih lica registrovanih za djelatnosti, trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala sa 779 na 882 poslovnih subjekata, Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) sa 430 na 584, stručne, naučne i tehničke djelatnosti sa 262 na 325, kao i značajno povećanje ostalih uslužnih djelatnosti. Ukupan broj registrovanih pravnih lica na teritoriji Općine ima pozitivan trend značajnijih promjena u posljednjih pet godina. U 2022. godini prema podacima Zavoda za programiranje razvoja na području Općine Stari Grad Sarajevo ukupan broj poslovnih subjekata iznosi 4.502, od toga 2.022 pravnih lica, 666 podružnice u sastavu pravnih lica, te fizička lica obrtnici 1.814. Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika iznosi 132. Poredeći 2022. u odnosu na 2015. godinu ukupan broj poslovnih subjekata se povećao za 16,45%

Tabela 3. Broj i struktura poslovnih subjekata 2015-2022.

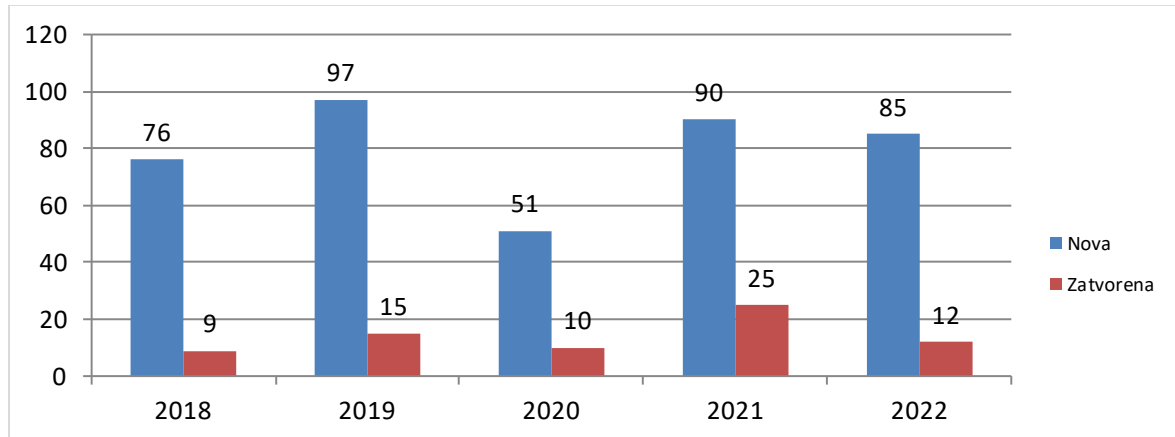
Broj poslovnih subjekata				Broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika	Godina
UKUPNO	Pravna lica	Podružnice u sastavu pravnih lica	Fizička lica obrtnici		
4.502	2.022	666	1.814	132,0	2022
4.371	1.972	642	1.757	126,5	2021
4.277	1912	631	1734	122,1	2020
3.866	1.528	632	1.706	92,9	2015

Izvor: Federalni zavod za statistiku

Značajan je i rast broja obrta na području općine Stari Grad Sarajevo. Ako se broj obrtnika fizičkih osoba, analizirana na 1.000 stanovnika, općina Stari Grad Sarajevo najviše ima obrtnika (53) na 1.000 stanovnika u Kantonu Sarajevo. Prema posljednim podacima Zavoda za programiranje razvoja FBiH, posmatrajući omjer poslovnih

subjekata na 1000 stanovnika, Općina Stari Grad Sarajevo ima veći broj poslovnih subjekata (126,5) u odnosu i na Kanton Sarajevo (97,9) i na Federaciju BiH (68,3).

Graf 8. Broj novoregistriranih i broj zatvorenih/odjavljenih preduzeća 2018-2022.

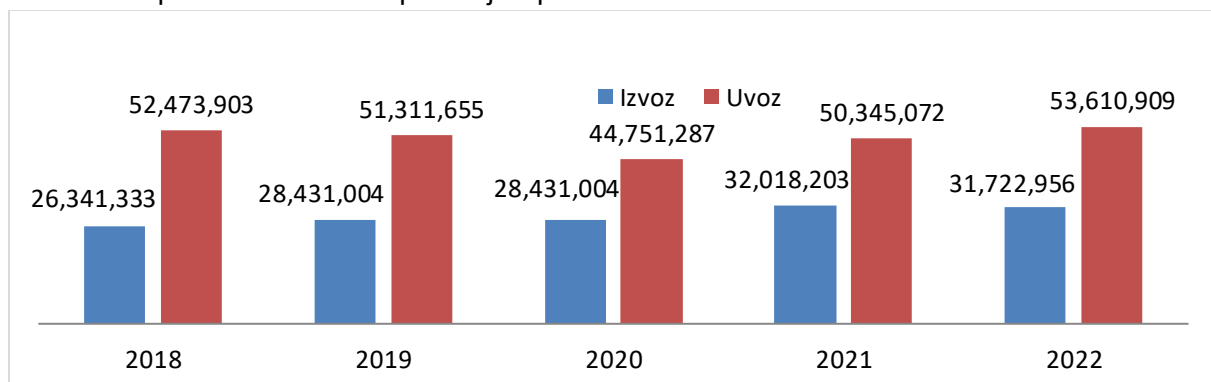

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Broj novoregistriranih preduzeća u 2022. godini na području općine iznosio je 85 i veći je za 11,84% u odnosu na 2018. godinu (76). Broj zatvorenih/odjavljenih preduzeća u 2022. godini bio je 12 i veći je za 33% u odnosu na 2018. godinu (9).

Na narednom grafiku predstavljen je ukupan izvoz/uvoz sa područja općine za period 2018-2022. godina. Bilježi se kontinuirani rast izvoza, dok se uvoz uz blage godišnje promjene drži na približnom istom nivou. Pokrivenost uvoza izvozom bilježi negativan trend, koji je u 2021. godini u smislu pokrivenosti uvoza izvozom iznosio 63,60 %.

Graf 9. Ukupan izvoz/uvoz sa područja općine 2018-2022.

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Ostvareni izvoz sa Općine Stari Grad Sarajevo u 2018. godini iznosio je 26.341 mil. KM što predstavlja svega 0,33% od ukupnog izvoza ostvarenog za FBiH, dok je taj iznos 2022. godine bio 31.722 mil. KM i bio je veći za 20,43% u odnosu na 2018. godinu. U isto vrijeme uvoz na području Općine u 2022. godini iznosio je 53.610.909

KM što predstavlja 0,33% od ukupnog uvoza ostvarenog na FBiH i veći je za 2,16% u odnosu na 2018. godinu kada je uvezeno robe u vrijednosti 52.473.903 mil. KM.

Tabela 4. Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u FBiH 2022. godine.

Općina	UKUPNO	Obradiva površina					Pašnjaci	Ribnjaci
		SVEGA	Oranice i bašte	Voćnjaci	Vinogradi	Livade		
Stari Grad Sarajevo	1.652	1.050	204	234	0	612	602	0

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Za podsticajna sredstva u cilju razvoja poljoprivredne proizvodnje na području općine Stari Grad Sarajevo u 2023. godini planirano je 268.000,00 KM. Izdvajanjem ovih sredstava nastavit će se trend podrške razvoju poljoprivredne proizvodnje u ruralnim dijelovima općine kroz podjelu i montažu plastenika, podsticaj stočarske proizvodnje, pčelarstva, voćarstva, povrtlarstva na otvorenom, povrtlarstva u zaštićenom prostoru (plastenicima), poljoprivredna mehanizacija za obradu zemljišta, poljoprivredna oprema za skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda.

Postoji realan potencijal za razvoj u proizvodnji gljiva, jagoda, pčelarstvu, plasteničkoj proizvodnji, voćarstvu i malim farmama za eko proizvodnju, organskoj proizvodnji i stočarstvu.

c) 2. Turizam

Općina Stari Grad Sarajevo obiluje različitim potencijalima koji osiguravaju bazu za stvaranje kvalitetne i raznolike turističke ponude. Ovome doprinose njene prirodne i kulturno-historijske, ali i druge vrijednosti. Turizam je privredna grana koja snažno doprinosi sveukupnom ekonomskom napretku općine, ali potrebno je određene postojeće potencijale pretvoriti u kvalitetne i konkurentne turističke proizvode kako bi se i dalje nastavio kontinuirani rast broj turista, kako domaćih tako i stranih. Turisti se nedovoljno dugo zadržavaju na ovom području i u BiH općenito.

Dakle, turizam je vrlo značajan za ekonomski razvoj Općine i Kantona Sarajevo, ali su prisutni uočljivi problemi niskog nivoa iskorištenosti turističkih kapaciteta, potrebnog većeg ulaganja u promociju turizma, te očuvanja prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa, na kojem počiva turizam u Kantonu Sarajevu.

Za razvoj turizma potrebno je intenzivirati promociju turizma uz obogaćivanje turističke ponude i pratećih događaja uz dalju saradnju sa Turističkom zajednicom KS i drugim relevantnim institucijama.

Neke od najzačajnijih turističkih destinacija u Općini Stari Grad Sarajevo su: ulica Ferhadija, ulica Sarači, Baščaršija sa Baščaršijskim trgom, ulicom Kazandžiluk i svim

ostalim ulicama, Sebilj, Gazi Husrev-begov bezistan, Brusa-bezistan, Morića han, Sahat kula, Gazi Husrev-begova medresa i Gazi Husrev-begova biblioteka, Gazi Husrev-begova džamija, Bašćaršijska džamija, Careva džamija, Ferhadija džamija, Katedrala Srca Isusova, Franjevačka crkva Sv. Ante Padovanskog, Saborna Crkva Rođenja Presvete Bogorodice, Crkva svetih arhanđela Mihaila i Gavrila (Stara pravoslavna crkva), Aškenška sinagoga, Muzej Jevreja, Muzej ratnog djetinjstva, Muzej zločina protiv čovječnosti i genocida, Muzej Alija Izetbegović, Muzej Sarajevo 1878-1918, most Latinska ćuprija, Kozija ćuprija, Inat kuća, Svrzina kuća, Art kuća sevdaha, Bijela tabija, Žuta tabija, Vijećnica, Žičara, zaštićena prirodna područja Trebević, Skakavac, Bentbaša, Bistrička stanica, mjesto pod nazivom „Sarajevo susret kultura“ (spoj ulica Ferhadija i Sarači), At mejdan i dr.

U periodu 2018.-2022. Općina je pružila podršku za niz projekata vezanih za razvoj i unaprjeđenje turističke ponude i infrastrukture (projekat „Sarajevo Holiday market“, bajkovite kućice i selo Djeda mraza, kao i niz sajamskih kućica u ulici Ferhadija sa bogatom ponudom domaćih proizvoda, Festival Bašćaršijske noći, Sarajevo Film Festival, Festival Sarajevo Sarajevska zima i dr.)

U Strategiji razvoja KS 2021-2027. jedan od prioriteta strateškog cilja „Unaprjediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost“ je „Unaprjeđenje konkurentnosti destinacije kroz održivi razvoj turizma“ gdje su definirane tri mjere čiji bi izlazni rezultati trebali direktno doprinijeti ostvarenju krajnjih rezultata ovog prioriteta. Kao mjere navode se: Uspostavljanje efikasnog destinacijskog menadžmenta, Unaprjeđenje ambijenta za razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu i Razvoj turističke infrastrukture, što involvira i Općinu Stari Grad Sarajevo da uskladi strateške pravce razvoja sa Kantonom Sarajevo radi sinergijskih efekata i daljeg razvoja.

S ciljem razvoja turizma i unaprjeđenja turističke ponude, Općina Stari Grad Sarajevo u narednom periodu treba da nastavi aktivnosti i projekte na unaprjeđenju sportsko-rekreativnih sadržaja, zatim rješavati problem saobraćajnih gužvi, saobraćaja u mirovanju i drugih značajnih infrastrukturnih projekata u cilju unaprjeđenja kvaliteta života građana, zadovoljstvo turista ali uz odgovorno upravljanje resursima i okolinom. Neke od planiranih/pokrenutih aktivnosti su i rekonstrukcija dva poslovna prostora na I i II spratu stambeno poslovne zgrade, ulica Zelenih Beretki broj 14, radi uspostave reprezentativnog dvoetažnog galerijskog prostora u kojem će biti smještena stalna postavka umjetničkih djela jednog od najpoznatijih savremenih bosanskohercegovačkih umjetnika Mersada Berbera, izgradnja pomoćnog objekta sa mokrim čvorom i poslovnim prostorom uz dječje igralište na Darivi radi naprjeđenja turističko-rekreativne ponude Starog Grada. Općina je kontinuirano pružala podršku organizaciji Sarajevo Film Festivala, manifestaciji Sarajevo Holiday Market, Festivalu dječije umjetnosti (FEDU) kao i drugim kulturno-zabavnim sadržajima kojima se obogaćuje turistička ponuda u Općini Stari Grad Sarajevo.

Početakom 2023. godine pokrenute su određene aktivnosti na izradi studije izvodljivosti te aktivnosti na izradi finalnog idejnog projekta za revitalizaciju bazena Bentbaša. Ovaj projekat može dodatno obogatiti i turistički ponudu Općine.

U pogledu smještajnih kapaciteta, najveći broj objekata se nalazi na teritoriji Općine Stari Grad u Kantonu Sarajevo (Tabela 5)

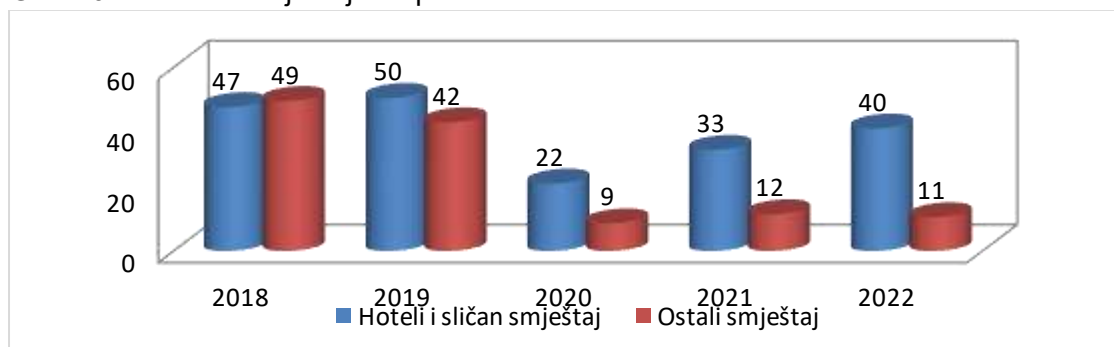
Tabela 5. Smještajni kapaciteti (poslovne jedinice) - struktura (%)

Općina	Godina								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stari Grad	36,4	36,9	48,4	50,7	54,0	49,4	46,8	28,7	36,4
Centar	15,2	13,8	14,7	14,2	12,9	15,7	17,5	19,1	18,6
Novo Sarajevo	7,6	7,7	5,3	6,0	4,9	5,4	4,7	5,3	5,1
Novi Grad	12,1	12,3	9,5	6,7	7,4	7,8	7,6	8,5	6,8
Grad Sarajevo	71,2	70,8	77,9	77,6	79,1	78,3	76,6	61,7	66,9
Ilidža	22,7	24,6	14,7	16,4	16,0	15,7	17,0	23,4	21,2
Vogošća	3,0	1,5	3,2	3,0	2,5	2,4	2,3	4,3	3,4
Hadžići	0,0	0,0	1,1	0,7	1,2	2,4	2,9	5,3	4,2
Ilijaš	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trnovo	3,0	3,1	3,2	2,2	1,2	1,2	1,2	5,3	4,2
Kanton Sarajevo	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS

Prema podacima Zavod za planiranje razvoja KS U 2022. godini broj hotela i sličnog smještaja je 40 na području Općine Stari Grad Sarajevo, dok je broj ostalih vrsta smještaja 11 i manji je za 12,8% u odnosu na 2018. godinu.

Graf 10. Turistički smještajni kapaciteti

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS, Federalni zavod za programiranje razvoja

U narednoj tabeli prikazan je pregled smještajnih kapaciteta (hoteli, hosteli i moteli) na području Općine Stari Grad.

Tabela 6. Pregled smještajnih kapaciteta na području Općine Stari Grad 31.12. 2022. godine

Hoteli	Hosteli	Moteli
-Hotel Europa -Hotel Art -Hotel Astra Old Town -Hotel Aziza -Hotel Berr -Hotel Bistrik -Hotel Boutique 36	-Hostel Barcelona -Hostel Biser -Hostel E & E -Hostel For Me -Hostel Franz Ferdinand -Hostel Haris Youth Hostel	Motel Dom Faletići -Motel Grand Golden Horn

<ul style="list-style-type: none"> -Hotel Central -Hotel Opal Home -Hotel Pino Nature -Hotel President -Hotel Sana -Hotel Story -Hotel Villa Bejturan -Hotel Vip -Hotel Astra -Hotel Hayat -Hotel Hecco -Hotel Kovači -Hotel Old Town -Hotel Saraj -Hotel Villa Orient -Hotel Safir -Hotel Boss -Hotel Begić -Hotel City One Diamond -Hotel Corner -Hotel Diamond Rain Boutique Hotel -Hotel Hayat Hills -Hotel Herc -Hotel Logavina 8 -Hotel Nova Bentbaša -Hotel Ornament Hotel and Apart. -Hotel Ornament Hotel -Hotel Sokak -Hotel baština Divan -Hotel baština ETN -Hotel baština Konak Garni -Hotel baština Heritage - Hotel Petrakija -Hotel baština Gate of Sarajevo -Hotel baština Isa begov hamam -Hotel baština Libris Boutique -Hotel baština Lula -Hotel baština Noble -Hotel baština Old Sarajevo -Hotel baština Ovo Malo Duše 	<ul style="list-style-type: none"> -Hostel Infinity boutique hostel -Hostel Lion -Hostel Ljubičica -Hostel Mak -Hostel Midtown -Hostel Pigeon Square -Hostel Rania -Hostel Tufna -Hostel Vagabond -Hostel Ville 	
--	---	--

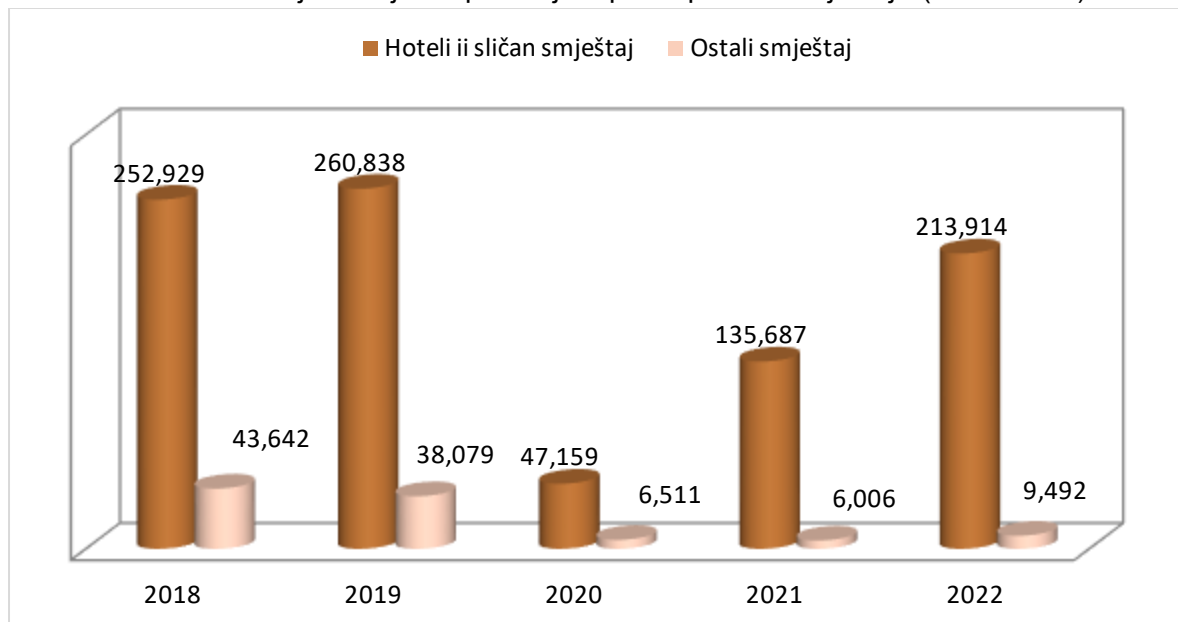
Izvor: Turistička zajednica KS

Kanton Sarajevo je u 2022. godini posjetilo 568.604 turista, od toga 120.252 domaćih i 448.352 stranih turista što je 67,5% više u odnosu na 2021. godinu.

U 2021. godini Kanton Sarajevo je posjetilo 87.638 domaćih turista. Najviše domaćih turista je boravilo na općini Ilidža, 31.504 i njihovo učešće u ukupnom broju domaćih turista koji su posjetili Kanton Sarajevo je 35,9%. Od ukupnog broja domaćih turista koji su posjetili područje KS, u općini Centar boravilo je 18,6% turista, Stari Grad 12,9%, u Novom Sarajevu boravilo je 4,6%, Novom Gradu 7,8%, Vogošći 1,2%, Hadžićima 16,6%, i u Trnovu 2,3%.

Broj domaćih turista u Kantonu Sarajevo u periodu od 2013. do 2021. godine se povećao prosječno godišnje po stopi od 6,7%. Također broj domaćih turista u 2021. godini je veći za 67,5% u odnosu na 2013. godinu.

Graf 11. Ostvareni broj noćenja na području Općine po vrsti smještaja (2018-2022.)

Izvor: Zavod za planiranje razvoja KS, Federalni zavod za programiranje razvoja

U 2021. godini u Gradu je evidentirano 421.684 noćenja turista što je za 26,6% više nego 2013. kada je zabilježeno 332.990 noćenja turista. Učešće noćenja turista Grada u Kantonu Sarajevo u 2021. godini je 52,7%, a 2013. godine je bilo 53,8%.

U 2021. godini u Općini Stari Grad Sarajevo zabilježio je 141.693. noćenja dok je u 2019. godini bio najveći broj noćenja (299.590). Pad broja turista u 2020. godini rezultat je pandemije COVID-19.

Tabela 8. Ukupan broj noćenja 2013-2021. godina

Općina	Godina								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stari Grad	139.783	141.760	188.683	235.089	274.607	298.685	299.590	53.670	141.693
Centar	71.655	57.618	78.490	139.046	208.109	214.826	282.529	59.032	187.196
Novo Sarajevo	87.996	77.344	85.879	85.087	81.952	94.287	98.031	17.206	52.037
Novi Grad	33.556	33.858	32.627	43.349	40.384	46.158	90.980	15.228	40.758
Grad	332.990	310.580	385.679	502.571	605.052	652.604	771.130	145.136	421.684
Ilidža	257.721	245.187	266.940	285.940	319.987	417.947	487.229	103.319	318.331
Vogošća	13.822	15.948	20.130	22.616	26.750	14.190	8.835	3.602	4.059
Hadžići	1.262	577	1.557	1.875	1.991	15.383	27.809	15.491	49.143
Ilijaš							31		
Trnovo	12.912	7.261	18.702	14.159	13.590	11.667	14.079	7.425	7.629
Kanton Sarajevo	618.707	579.553	693.008	827.161	967.370	1.112.031	1.309.113	274.973	800.846

Izvor: Zavod za statistiku i informatiku KS

Uporedni pokazatelj i stopa rasta Kantona Sarajevo od 2013. do 2021. po obrađenim obilježjima turizma u ovoj informaciji pokazuju da je većina parametara povećana. U Općini Stari Grad Sarajevo stopa rasta broja poslovnih jedinica od 2013-2021. iznosila je 7,6%, stopa rasta broja soba 3,6% te stopa rasta broja ležaja 5,8%.

Tabela 9. Stope rasta pokazatelja turizma od 2013. do 2021. godine u procentima (%)

Općina	broj jedinica	broj soba	broj ležaja	broj turista	broj noćenja
Stari Grad	7,6	3,6	5,8	-0,6	0,2
Centar	10,4	11,6	13,3	13,1	12,8
Novo Sarajevo	2,3	-4,1	0,5	-12,4	-6,4
Novi Grad	0,0	9,8	8,9	1,7	2,5
Grad Sarajevo	6,7	5,5	7,6	1,8	3,0
Ilidža	6,6	6,0	13,1	-2,1	2,7
Vogošća	9,1	-2,3	-1,2	-15,8	-14,2
Hadžići				54,9	58,1
Ilijaš					
Trnovo	12,1	5,9	6,8	-3,5	-6,4
Kanton	7,5	5,9	10,0	0,8	3,3

Izvor: Zavod za statistiku i informatiku KS

Zaključci i ključni izazovi koji se mogu idenificirati u oblasti lokalne ekonomije:

U posmatranom periodu od 2015 do 2021 godine aktivnosti Općine na poboljšavanju lokalnog poslovnog okruženja i lokalnog ekonomskog razvoja rezultirale su pomjeranjem sa četrnaeste na petu poziciju po rangui razvijenosti u Federaciji BiH, povećanjem prosječne plate, smanjivanju jaza u nivou razvijenosti prema GDP pc u

odnosu na prosjek Kantona Sarajevo, zatim mjereno stepenom zaposlenosti i nezaposlenosti, poboljšanjem u vanjskotrgovinskoj razmjeni (po volumenu, strukturi i per capita), povećanjem stepena pokrivenosti uvoza izvozom, rastom broja novih poslovnih subjekata i dr.

Kao ključni izazovi lokalnog ekonomskog razvoja i turizma mogu se identificirati:

- Neplanirani događaji: epidemija, elementarne nepogode, krize, prijetnje, političke i druge nestabilnosti, rast cijena energenata i drugih roba, inflacija, i sl.
- Pristup finansijskim sredstvima (novoregistrovane firme, obrti, strateške firme/obrti,
- Kvalitet infrastrukturne opremljenosti
- Pristup radnoj snazi koja je obrazovana, koja posjeduje potrebne vještine, psihofizičku kondiciju, kreativnost, inovativnost, i druga obilježja ljudskog kapitala
- Kreiranje novih proizvoda i usluga u zanatstvu, turizmu, prehrani, poljoprivredi
- Nedovoljna razvijenost i odumiranje zanata,
- Relativno veliki broj nezaposlenih na tržištu rada sa obrazovanjem koje je niže od srednje stručne spreme, koji su stariji od 40 godina života, koji čekaju na posao duže od tri godine
- Pravci u kojim treba razvijati turizam odnose se na povećanje turističke ponude, broja dolazaka, produženje dužine boravka, ali i povećanja turističke potrošnje na destinaciji. Razvoj turizma zahtijeva sistemski i holistički pristup, strateško planiranje i uključivanje svih interesnih grupa u donošenje odluka.
- Unaprjeđenje javnog gradskog prijevoza
- Razvoj događaja i spomeničkih historijsko-kulturnih kompleksa.
- Potrebno je razviti sistem podsticaja za unaprjeđenje rada postojećih turističkih biznisa i njihovih kapaciteta na bazi iskustava drugih zemalja i osiguravanjem uvjeta za lakše pokretanje biznisa i investiranje.
- Potrebno je izraditi novu strategiju razvoja turizma te nastaviti sa ulaganjem u turističku infrastrukturu i suprastrukturu – putna infrastruktura, turistička signalizacija, postojeće i nove atrakcije, dostupnost i pristupačnost atrakcija, parkinzi, drop-off zone, turističke zone, smještajni objekti, kulturni sadržaji, sportsko-rekreativni sadržaji, zabava, vikend ponude, šetnice, staze, izletišta, kupališta itd. Posebnu pažnju treba posvetiti i čistoći i sigurnosti destinacije, uređenosti atrakcija i ukupnoj uređenosti destinacije i mapiranju i označavanju atrakcija.

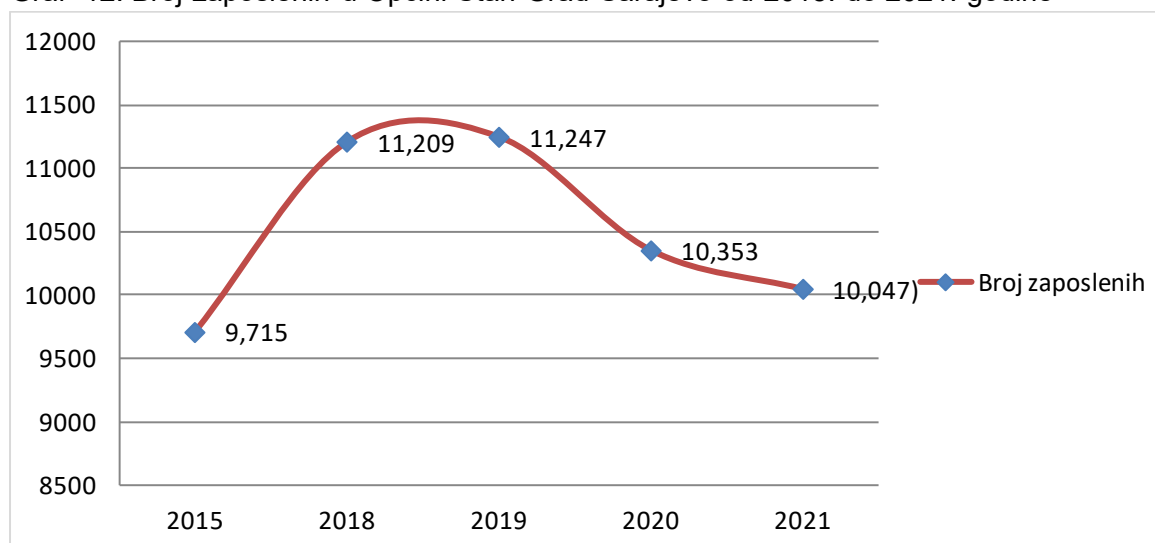
d) Pregled stanja i kretanja na tržištu rada

d) 1. Analiza zaposlenosti i radne snage

U 2021. godini u Općini Stari Grad Sarajevo je bilo 10.047 zaposlenih. Broj zaposlenih u Općini Stari Grad Sarajevo od 2015. do 2019. godine je u blagom porastu, dok od 2019. godinedo 2021. godine Općina bilježi pad zaposlenih za 10,7%. Tokom 2015. godine broj zaposlenih iznosio je 9.715. Na osnovu dostupnih podataka vidljivo je da je broj novozaposlenih u 2019. veći za 1.532 novo radno mjesto, dok je u 2021 veći za 332 nova radna mjesta.

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja u Općini Stari Grad Sarajevo u 2021. godini broj stanovnika procijenjen je na 34.564. Od tog broja 22.293 stanovnika su bila radno sposobna, od čega je njih 10.047 bilo u radnom odnosu. Stopa zaposlenosti iznosila je 45,1%.

Graf 12. Broj zaposlenih u Općini Stari Grad Sarajevo od 2015. do 2021. godine

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

d) 2. Nezaposlenost

U 2022. u Općini Stari Grad Sarajevo registrovano je 5.117 nezaposlenih osoba i u odnosu na 2015. godinu, kada ih je bilo 5.567, broj nezaposlenih manji je za 8,08%. Ovi podaci govore da je Općina Stari Grad Sarajevo šesta jedinica lokalne samouprave u Kantonu Sarajevo po broju nezaposlenih osoba, a stepen nezaposlenosti iznosi 35,3%.

Tabela 10. Broj registriranih nezaposlenih osoba prema starosnoj strukturi

Starosna struktura	2018	2019	2020	2021	2022
15-18	113	97	127	102	88
18-24	529	390	561	420	388
24-30	668	667	643	584	575
30-35	721	617	679	558	533
35-40	686	645	695	617	591
40-45	582	573	649	598	570
45-50	488	501	618	570	546
50-60	1274	1217	1299	1254	1211
60+	506	525	573	611	615
Ukupno	5567	5232	5844	5314	5117

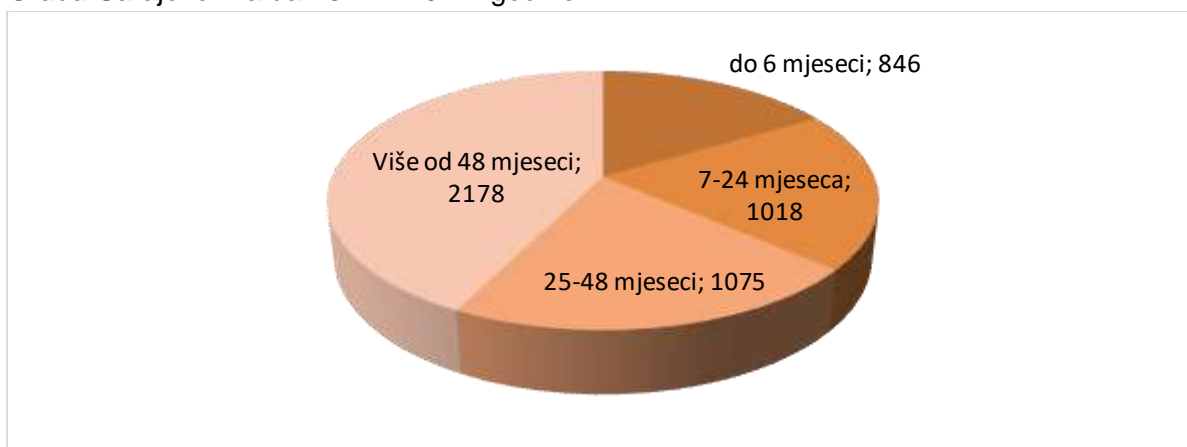
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

U posmatranom periodu (2015-2022) najveći broj nezaposlenih osoba su lica koja imaju između 50 i 64 godine (1.826), zatim između 35 i 40 godina (591), između 24 i 30 godina (575), te između 40 i 45 godina (570).

Kada je riječ o strukturi nezaposlenih prema dužini čekanja na posao, 2.178 nezaposlenih čeka više od 48 mjeseci na posao, od 25 do 48 mjeseci njih 1.075, od 7 do 24 mjeseca 1.018 i 846 nezaposlenih čeka do 6 mjeseci na zaposlenje.

Dugoročno prisutan problem nezaposlenosti na području Općine zahtijeva razvoj strateških smjernica koje će, pored usaglašavanja potreba tržišta rada sa obrazovnim sistemom, uključiti i mjere podrške za prekvalifikaciju kadrova za zanimanja od značaja za razvoj Općine, te savjetodavne i druge podrške u razvoju preduzetničkih aktivnosti u saradnji sa Službom za zapošljavanje KS i drugim relevantnim institucijama.

Grafik 13. Struktura nezaposlenih prema dužini čekanja na posao na području Općine Stari Grada Sarajevo na dan 31.12.2022. godine

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Tabela 11. Broj registriranih nezaposlenih osoba prema obrazovnoj strukturi u općini Stari Grad Sarajevo (2018-2022.)

Obrazovna struktura	2018		2019		2020		2021		2022	
	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ	Ž	Σ
NKV	787	1249	731	1175	736	1207	679	1119	624	1060
PKV	9	21	9	18	8	18	6	17	6	13
KV	649	1470	602	1374	675	1519	609	1396	562	1348
VKV	12	36	6	27	5	22	5	20	6	22
NS	32	32	28	28	24	25	18	18	15	15
SSS	115	1916	110	1814	124	2084	107	1851	106	1817
VŠS	47	63	41	53	44	59	48	59	39	51
VSS	467	648	424	599	514	726	454	663	434	635
Magistri, doktori nauka	102	138	92	139	133	184	115	171	109	156
Ukupno	3261	5567	3037	5232	3379	5844	3010	5314	2861	5117

Izvor: Služba za zapošljavanje KS, Federalni zavod za programiranje razvoja

U pogledu stručne spreme nezaposlenih lica, od 2018. do 2022. godine u Općini Stari Grad Sarajevo najveći udio u prosjeku čine nezaposlene osobe sa srednjom stručnom spremom, dok je najmanji broj nezaposlenih lica sa VKV spremom.

U 2022. najveći udio u ukupnom broju nezaposlenih su bile osobe sa srednjom stručnom spremom (1.817 osoba ili 35,50%), te je za 4,9% bio manji u odnosu na 2018. godinu (1.910). Odmah iza nezaposlenih sa SSS su nezaposleni sa KV spremom koji čine 23,64% (1.348) ukupne nezaposlene populacije. Broj NKV u 2022. (1.060) je za 15,2% manji u odnosu na 2018. godinu (1.249). Četvrti po najvećem procentu nezaposlenih su osobe sa VSS. U 2022. bilo ih je 12,40% (635), što je za 2,1% manje nego u 2018. godini (648). Nezaposlenih sa spremom PKV u 2022. bilo je 13 dok je sa VŠS bilo 51. Ukupno 3,04% (156) u odnosu na broj nezaposlenih u Općini Stari Grad Sarajevo u 2022. odnosio se na magistre i doktore nauka. dok je broj istih u 2018. godini bio 138.

Da bi kreirali i unaprijedili kvalitetan poslovni ambijent s ciljem rasta i razvoja malog preduzetništva i samozapošljavanja na području općine Stari Grad Sarajevo, potrebno je u organizacijskoj strukturi Općine formirati odsjek za privredu i upravljanje projektima. Aktivnosti odsjeka bi se za početak realizirale kroz tri servisa:

1. Resursni i edukativni servisi za razvoj kulture preduzetništva u općini Stari Grad Sarajevo (podrška obrtima i drugim poslovnim subjektima)

2. Konsultantski servisi za akceleraciju start-up kompanija, te drugih etabliranih malih biznisa usmjerenih na osiguranje njihovog dugoročnog opstanka, rasta i razvoja (IT kompanije i sl),
3. Istraživačko-projektni servisi, poslovno-razvojni servisi, servisi vezani za biznis analitiku i apliciranje na projekte i grantove domaćeg i međunarodnog nivoa.

d) 3. Penzioneri

Prava iz penziona – invalidskog osiguranja (PIO) stižu se za slučaj: starosti, invalidnosti i smrti. Ukupan broj penzionera sa starosnom penzijom je porastao sa 4.901 penzionera u 2018. godini na 5.080 penzionera u 2022. godini, što je povećanje od 3,6%. Broj penzionera sa invalidskom penzijom se smanjio u 2022. godini (1.530) u odnosu na 2018. godinu (1.922) za 20,39%. Također, broj penzionera sa porodičnom penzijom se smanjio u 2022. godini (1.993) u odnosu na 2018. godinu (2.116) za 5,82%. Ovaj negativan trend se može dovesti u vezu sa promjenom zakonskih rješenja koja su limitirala broj korisnika prava na navedene kategorije penzija.

Povećanje broja penzionera u odnosu na ukupan broj stanovništva (ostvarenih po osnovu starosti) govori o postojećem trendu i demografskoj strukturi općine te negativnom prirodnom priraštaju i potrebama općine u zadovoljavanju potreba ove kategorije stanovništva.

Tabela 12. Broj penzionera na području općine u periodu 2018 - 2022. godine.

	2018		2019		2020		2021		2022	
	Broj	Prosječna visina mirovine	Broj	Prosječna visina mirovine	Broj	Prosječna visina mirovine	Broj	Prosječna visina mirovine	Broj	Prosječna visina mirovine
Starosna	4901	568,37	5029	592,42	5050	619,86	5048	614,3	5080	690,41
Invalidska	1922	398,011	1861	419,12	1756	430,8	1643	430,82	1530	494,02
Porodična	2116	404,85	2087	427,78	2059	439,78	2030	440,92	1993	503,56

Izvor: Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu Općine Stari Grad Sarajevo, Federalni zavod za statistiku F BiH

Tabela 13. Broj penzionera na području općine i Kantona Sarajevo na dan 31.12. 2021. godine.

	Starosne		Invalidske		Obiteljske		Penzioneri	Iznos penzija
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos		
Stari Grad Sarajevo	5.048	3.120.086	1.643	710.609	2.030	896.698	8.757	4.727.393
KANTON SARAJEVO	50.176	30.841.327	13.892	6.027.562	22.944	10.039.499	87.012	46.908.388

Izvor: Federalni zavod za statistiku FBiH

Zaključak u oblasti tržišta rada

Period 2015-2019. godina karakteriše povećanje broja zaposlenih i pad broja nezaposlenih osoba što je ohrabrujući podatak, posebno u smislu rasta zaposlenih, što je rezultat ekonomskih trendova u posmatranom periodu ali i djelimično rezultat strateških intervencija Općine. Obrazovna politika, odnosno ponuda kvalificirane radne snage treba da bude u skladu sa potrebama tržišta rada. Stoga je potrebno u narednom periodu u saradnji sa Službom za zapošljavanje KS, a na osnovu podataka sa Biroa, provesti istraživanja i razgovore sa privrednicima kako bi se poduzele mjere prekvalifikacije i dokvalifikacije dugoročno nezaposlenih osoba s obzirom da triple helix model još uvijek nerazvijen dovoljno u BiH. Potrebno je da Općina, u skladu sa svojim nadležnostima, adresira ovo pitanje, izvrši detaljnu analizu tržišta radne snage i planira podršku programima edukacije koji će omogućiti kvalitetniju ponudu kvalificirane radne snage. Neophodno je promovisati dualno obrazovanje s ciljem da učenici usvajaju vještine, kompetencije i znanje koje odgovara potrebama tržišta rada i razvoja konkurentnosti radne snage. Kroz programe, potrebno je motivisati mlade ljude da budu fleksibilniji i mobilniji na tržištu rada i povećati broj zaposlenih.

U cilju zadržavanja trendova zapošljavanja, potrebno je redefinisati postojeće mjere i razvijati nove mjere rasta zapošljavanja, sa posebnim naglaskom na sektor kreativne industrije i IT sektora, zanatstva, usluga i građevinarstva.

U pogledu ranjivih grupa, potrebno je razviti mjere ekonomskog osnaživanja žena i ugroženih socijalnih kategorija uključujući i socijalno poduzetništvo. Poseban fokus je potrebno usmjeriti na zapošljavanje i poduzetništvo mladih kao osnovnog generatora razvoja i njihovog zadržavanja u kontekstu ekonomskih migracija.

e) Pregled stanja i kretanja u oblasti društvenog razvoja

Značaj razvoja sektora obrazovanja za životni standard stanovništva može se izvesti iz veze obrazovanja i kvaliteta života u komparativnim pregledima razvijenih i nerazvijenih država. Obrazovanje kao proces usvajanja znanja, sticanja vještina i

kompetencija predstavlja osnovni dio svih društvenih aktivnosti te ima važnu ulogu za razvoj lokalne samouprave. Značaj obrazovanja ogleda se u kreiranju intelektualnog potencijala i kapitala koji kroz djelovanje može doprinijeti privrednom razvoju određenog područja. U nastavku prikazana je analiza predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog i sistema visokog obrazovanja Općine Stari Grad Sarajevo.

e) 1. Obrazovanje

Trendovi kretanja broja učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama u periodu od 2015. do 2021. godine u Općini Stari Grad Sarajevo detaljno su prikazani u narednim potpoglavljima.

e) 1.1 Predškolsko obrazovanje

Predškolsko obrazovanje na teritoriji KS organizovano je kroz djelovanje 67 obrazovne ustanove, od kojih su 37 javne, a 28 privatne institucije. Kanton Sarajevo krenuo je s projektom sufinansiranja boravka djece u privatnim predškolskim ustanovama. Prosječan broj učenika po odjeljenju u KS-u u skladu je s prosjekom EU (22 učenika po odjeljenju).

Na području Općine četiri su javna vrtića JU Djeca Sarajeva („Pčelica, Biseri, Bajka i Bulbuli) i jedan privatni vrtić PPU „Bloom“.

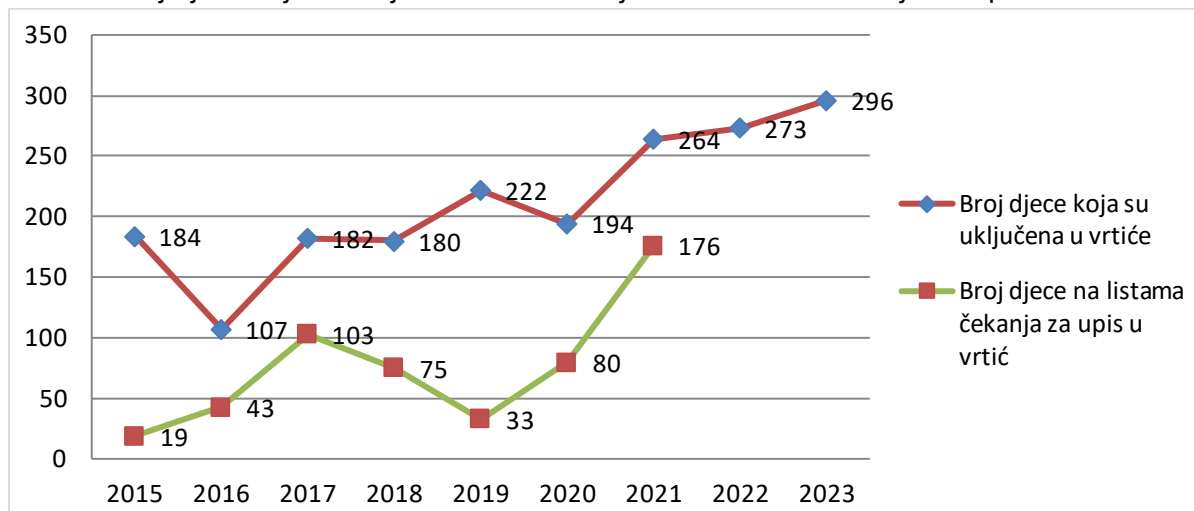
Broj vrtića je u odnosu na 2015. godinu (3 vrtića) porastao za 60% zahvaljujući i kapitalnim ulaganjima općine u rekonstrukciju i izgradnju objekata za predškolsko obrazovanje. Svake godine je u svim objektima vršeno određeno tekuće održavanje (krečenje, sitne popravke, pregled protivpožarnih aparata i slično). Od 2015. godine značajna su ulaganja Općine u sanaciji infrastrukture vrtića JU „Djeca Sarajeva“ na području općine i to ulaganja u sanaciju krova, fasada, ograda i izgradnje igrališta. Općina Stari Grad Sarajevo je uspostavila 16 mjesnih zajednica što znači da je javnim predškolskim ustanovama pokriveno oko 30% mjesnih zajednica.

Također, svake godine je prema potrebi vršena i nabavka određene opreme za sve vrtiće u sklopu JU Djeca Sarajeva na području Općine.

Od 2015. do 2023. godine bilježi se kontinuirani rast broja djece upisane u vrtiće kao i djece na listama za čekanje za upis u vrtić.

Broj djece uključenih u predškolsko obrazovanje u 2023. godini iznosio je 296. U 2015. godini je bilo upisano 184 djece, što ukazuje na rast broja djece u predškolskim ustanovama za 60,86%. Također, značajan je broj i djece na listama za čekanje za upis u vrtić što je prikazano na narednom grafiku.

Graf 14. Broj djece koja su uključena u vrtiće i djece na listama čekanja za upis u vrtić

Izvor: Podaci Službe za obrazovanje, kulturu i sport općine Stari Grad Sarajevo, 2023. godine

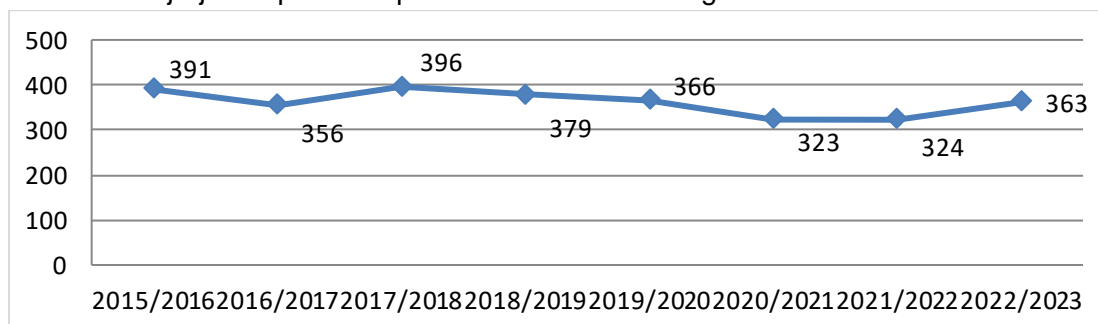
Pored ulaganja u tekuće i kapitalne projekte, u 2022. i 2023. godini Općina je sudjelovala i u sufinansiranju boravka djece u vrtićima i to 13 djece u 2022. godini i 16 djece u 2023. godini.

e) 1.2. Osnovno obrazovanje

Na prostoru općine Stari Grad Sarajevo egzistira 6 osnovnih škola, Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenača“, dvije područne škole (Osnovna škola „Edhem Mulabdić“ Područna škola Bistrič i OŠ „Edhem Mulabdić“ Područna škola Širokača) i jedna privatna osnovna škola „Bloom“.

Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, u školskoj 2020/21 broj učenika u školama je 2.155 upisano u 107 odjeljenja i u odnosu na 2015/16, kada je bilo upisano 2.234 učenika, broj učenika je manji za 3,36%. Broj novoupisanih učenika u školskoj 2022/23 je 363 i ima trend blage stagnacije u odnosu na školsku 2015/2016.

Graf 15. Broj djece upisane u prvi razred 2015.-2022 godina

Izvor: Podaci Službe za obrazovanje, kulturu i sport općine Stari Grad Sarajevo, 2023. godine

Iako se broj učenika na 1000 stanovnika povećao sa 54 na 62 u 2022/23 u odnosu na 2015/16, općina Stari Grad Sarajevo po broju učenika na 1.000 stanovnika u odnosu na Kanton Sarajevo bilježi ispod prosječne rezultate. U školskoj 2021/2022. godini broj učenika na 1.000 stanovnika u Općini Stari Grad Sarajevo je bio manji za 31% u odnosu na KS i za 22,5% manji u odnosu na FBiH.⁵

Najveći broj učenika u 2022/23 školskoj godini upisano je u Osnovnu muzičku školi „Mladen Pozajić“ i Osnovnu školu „Mula Mustafa Bašeskija“. Pored redovnog osnovnog obrazovanja 11 novih učenika pohađaju specijalno osnovno obrazovanje u Zavodu za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“. Ukupan broj djece učenika s poteškoćama u razvoju je u Zavodu za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“ (117), te u Osnovnoj školi „Šejh Muhamed ef. Hadžijamaković“ (22) i Osnovnoj školi „Hamdija Kreševljaković“ (18).

Općina na nivou godine za sve učenike od prvog do četvrtog razreda osnovnih škola obezbjeđuje nabavku udžbenika i školskog pribora. Za učenike koji potiču iz porodica u kojima su roditelji nezaposleni uključujući i djecu iz porodica romske populacije, Općina Stari Grad Sarajevo obezbjeđuje udžbenike, ruksake sa školskim priborom, svu odjeću i obuću potrebnu za opremanje školarca, što se pokazalo kao značajna i društveno korisna aktivnost.

U proteklom periodu (2015-2022) Općina Stari Grad Sarajevo je značajno učestvovala u projektima opremanja i proširenja školskih objekata, utopljanja osnovnih škola na području Općine kao i drugim projektima renoviranja osnovnih škola i predškolskih ustanova:

Javna ustanova Osnovna muzička škola „Mladen Pozajić“

Zgrada u kojoj je smještena JU OMŠ „Mladen Pozajić“ Sarajevo izgrađena je 1893. godine. Škola je u školskoj 2019/2020 utopljena, zamjena vanjske stolarije i urađena je stolarija. Škola nema salu niti sportsko igralište. Trenutno se susreću sa nedostatkom prostora tj. učionica sa odvijanje nastave za potrebe baletskog odsjeka. Škola nema olakšan pristup za djecu sa poteškoćama u razvoju, nema pokretnu rampu za kolica niti lift.

Javna ustanova Osnovna škola „Šejh Muhamed ef. Hadžijamaković“

Stari dio zgrade sagrađen je 1949. godine, a novi dio 1964. godine. Zgrada je sanirana 1996. godine. Potrebno joj je utopljanje, a škola se nalazi u projektu Energetska efikasnost objekata na području Kantona Sarajevo. Škola posjeduje sportsku salu i vanjsko igralište. U skladu sa prosječnim brojem učenika škola za sad ima dovoljno prostora za neometano odvijanje nastave. Škola posjeduje vanjski lift za nesmetan pristup školi učenicima s tjelesnim invaliditetom ali unutar škole nije omogućen pristup

⁵ Više:

https://fzpr.gov.ba/files/Socioekonomski%20pokazatelj%20po%20op%C4%87inama/Socioekonomski%20pokazatelj%202021_FINAL_12092022.pdf

svim prostorijama. Potrebno je sanirati postojeći toalet i prilagoditi ga za pristup kolicima s obzirom da školu pohađa učenica kojoj je to neophodno.

Javna ustanova Osnovna škola "Hamdija Kreševljaković"

Izvorno izgrađena 1937. godine. Škola je energetske utopljena kroz projekat energetske efikasnosti Kantona Sarajevo. Škola posjeduje sportsku salu i vanjsko igralište. U skladu sa prosječnim brojem učenika škola za sad ima dovoljno prostora za neometano odvijanje nastave.

Javna ustanova Osnovna škola „Vrhbosna“

Škola je izgrađena 1965-66 i rekonstruisana 1996. godine. Obnova i izgradnja Lamele II je počela 2008., a završena je 2017. godine. Starost stolarije na centralnom objektu škole je iz 1996 godine. Neophodna je zamjena, jer je odavno izgubila funkcionalnost. Toplotna izolacija zidova i zamjena kotla za grijanje su urađeni 2022. godine. Škola posjeduje sportski teren na kojem je neophodna rekonstrukcija i postavljanje zaštitne ograde prema zidu sale za tjelesni i zdravstveni odgoj. Nakon postavljanja toplotne izolacije zidova, neophodno je postaviti zaštitnu ogradu, kako bi teren koristilo i lokalno stanovništvo. Prilaz objektu je siguran. Uklonjene su arhitektonske barijere i objekat je uvjetan za invalidna lica (opremljen toalet za invalidna lica i postavljene 3 platforme za lift u objektu).

Javna ustanova Osnovna škola „Saburina“

Osnovna škola "Saburina" je jedna od najstarijih škola u gradu Sarajevu. Izgrađena je 1926. godine, a zbog velikog priliva učenika 1960. godine dograđen je objekat B. Ukupna korisna površina školskog prostora je oko 3000 m², od toga 1397 m² zatvorenog prostora i 1583 m² otvorenog prostora. Nastava se odvija u jednoj, centralnoj školi sa dva objekta, bez područnih, kombinovanih, specijalnih odjeljenja i cjelodnevnog boravka. Od 2011. godine škola nudi usluge produženog boravka. U školi se podučavaju učenici i redovno se prati i vrši procjena njihovog obrazovnog napretka, kako bi se osiguralo potrebno obrazovanje koje odgovara njihovim potrebama i mogućnostima, ne posjeduje lift.

JU Osnovna škola „Edhem Mulabdić“ Sarajevo

Centralni objekat ove školske ustanove, Konak br.1 izgrađen je 1890. godine, a adaptiran 1996. godine. U martu 2023. se kreće sa realizacijom projekta utopljanja centralnog školskog objekta. U centralnom objektu Konak u oktobru 2019. godine, učenici počeli koristiti novoizgrađenu salu; škola posjeduje veliko dvorište sa tribinama. Nema rampe, ni lifta, ali postoji mogućnost ugradnje (centralni objekat Konak).

Područna škola – Bistrik

Objekat na adresi Bistrik 31 je izgrađen 1958. godine, a saniran je 1996. godine. U toku je sanacija potpornog zida. Ovaj objekat ima veliko dvorište.

Područna škola Širokača

Ovaj objekat izgrađen je 1956. godine, a saniran 1996. godine, ima jako malo dvorište, te učenici koriste salu MZ Širokača. Očekuje se realizacija projekta adaptacije školske zgrade u narednom periodu (odobrena sredstva).Škole imaju dovoljan kapacitet za realizaciju svih nastavnih sadržaja.

JU Osnovna škola „Mula Mustafa Bašeskija“ Sarajevo

Centralna škola - stari dio škole izgrađen je 1929., a novi dio 1961. godine. Infrastruktura škole - stari dio: toalete potrebno renovirati, fasadu renovirati, potrebno promijeniti podove u 3 kabineta, dok je u novom dijelu potrebno promijeniti podove u 5 učionica. Škola ima sportsku salu i malo vanjsko igralište. Uslovi za neometano odvijanje nastave: kabineti hemije, fizike i biologije nisu opremljeni adekvatnim namještajima i materijalima za izvođenje praktične nastave.

Sedrenik – područna škola

Objekat je izgrađen 2011. godine, u funkcionalnom je stanju, izuzev krova, tj. staklenog dijela krova koji prokišnjava, kao i dio krova iznad fiskulturne sale. Također, objekat raspolaže sportskom salom i malim vanjskim dvorištem. Nastava se izvodi u 6 učionica, koliko ih ukupno ima u područnoj školi (u dvije smjene) i nema izdvojen kabinet informatike za nastavu.

Privatna osnovna škola „Bloom“

Objekat je adaptiran 2011. godine i u odličnom je stanju. Raspolaže sa 4 učionice, 1 laboratorijem, salom za tjelesni odgoj, bibliotekom, sportskim igralištem, dvorištem, školskim vrtom. Posjeduje 3 rampe za invalidna lica.

Zavod za specijano obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“

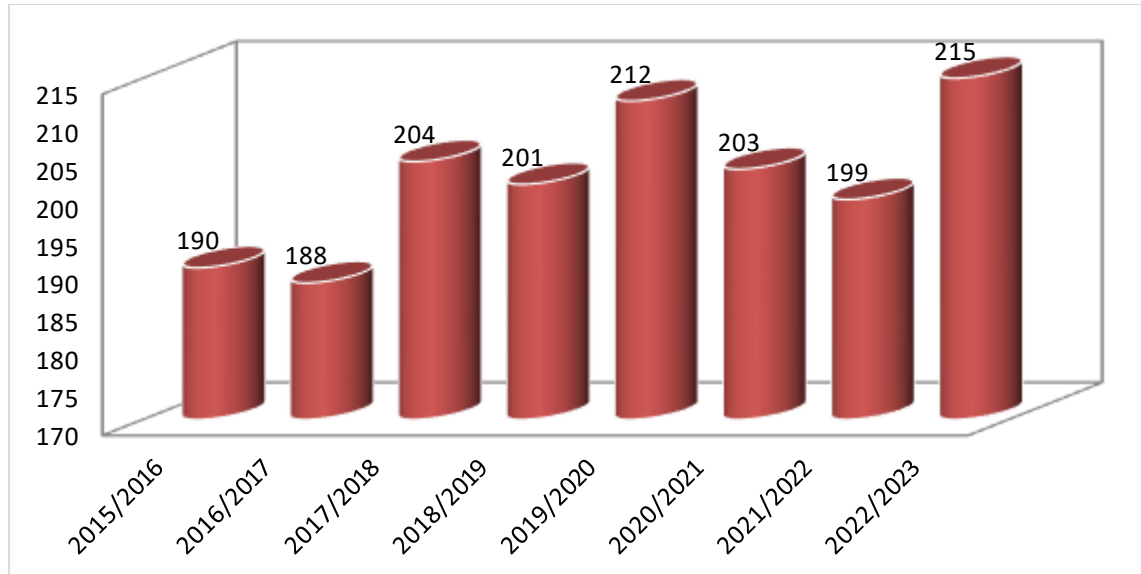
Objekat internata izgrađen je 1947 .godine a objekat škole 1972. godine. Objekat nije u potpunosti prilagođen za boravak djece sa invaliditetom.

e) 1.3. Inkluzivno obrazovanje

Inkluzivno obrazovanje podrazumijeva individualni pristup i prilagođavanje obrazovnog sistema potrebama i mogućnostima učenika, a u svrhu postizanja punog intelektualnog, emocionalnog, socijalnog, fizičkog i akademskog potencijala učenika. Inkluzivno obrazovanje se provodi u skladu sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj: 23/17 i 33/17), a za njegovo provođenje nadležno je resorno Ministarstvo.

Prema podacima dostupnim u osnovnim školama na području općine Stari Grad Sarajevo evidentan je blagi porast djece s poteškoćama u razvoju koja su uključena u redovan obrazovni proces.

Graf 16. Podaci o djeci s poteškoćama u razvoju koja su uključena u redovan obrazovni sistem

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

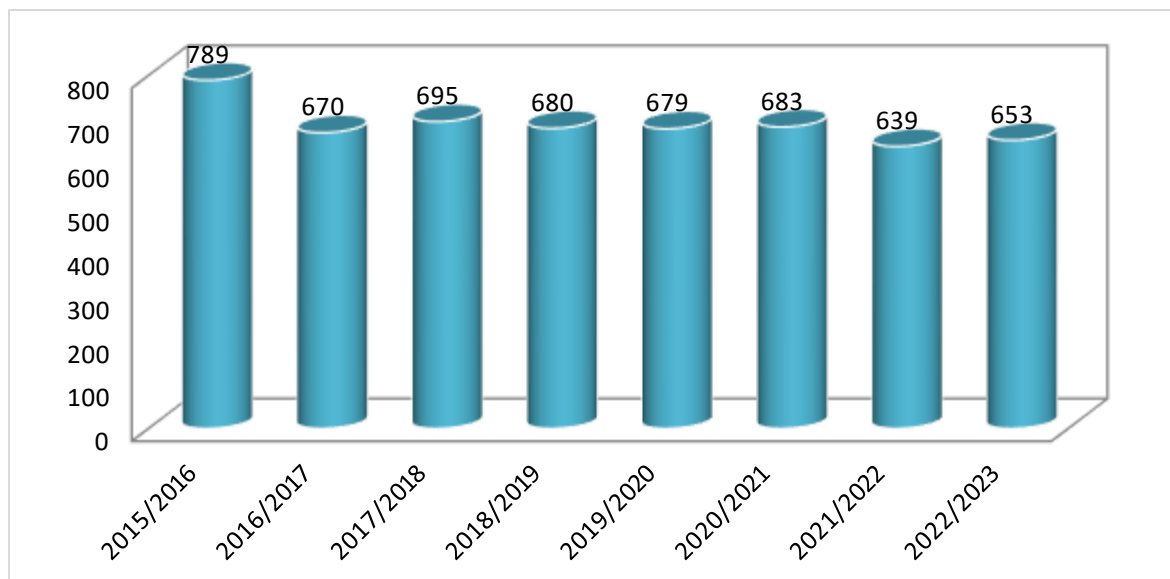
U školskoj 2015/2016. godini ukupno 190 učenika s poteškoćama u razvoju je bilo uključeno u redovni školski proces, kroz inkluzivnu nastavu. U školskoj 2021/2022. godini 199 učenika s poteškoćama u razvoju pohađala su nastavu u školama. U školskoj 2022/2023. godini broj učenika s poteškoćama u razvoju za 13,15% veći u odnosu na školsku 2015/2016. godinu.

Svi učenici osnovnih škola na području općine Stari Grad Sarajevo, kao i predškolci sa govorno-jezičkim poteškoćama imaju mogućnost besplatnih logopetskih tretmana kroz rad sa stručnim osobljem Zavoda "Mjedenica". Ovaj projekat već 11 godina finansira Općina Stari Grad Sarajevo omogućivši tako djeci i njihovim roditeljima brži pristup i rad sa stručnim licima u rješavanju govorno-jezičkih poteškoća. Projekat je izuzetno važan za što bolji razvoj djece, postizanje boljeg uspjeha u školi i socijalizaciju u društvenoj sredini.

e) 1.4. Srednje obrazovanje

Ova oblast je regulisana Zakonom o srednjem obrazovanju na nivou Kantona Sarajevo koji je i osnivač svih srednjih škola na svom području. U Općini Stari Grad Sarajevo egzistira šest srednjih škola. Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, broj djece koja pohađaju nastavu u srednjoj školi od 2015. do 2021. godine u kontinuiranom je opadanju.

Graf 17. Broj djece upisane u prvi razred 2015-2022.

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

U školskoj 2021/2022. godini nastavu je pohađalo 2.620 učenika raspoređenih u 119 odjeljenja u šest srednjih škola. Broj učenika na 1.000 stanovnika iznosio je 76 dok u Kantonu Sarajevo iznosi 35 a u Federaciji BiH 32. U školskoj 2015/2016. godini u Općini Stari Grad Sarajevo bilo je 2.742 učenika u 115 odjeljenja, a broj učenika na 1.000 stanovnika iznosio je 66. Poredeći broj učenika u 2022 u odnosu na 2015. godinu evidentno je smanjenje broja učenika i to za 4,65%

U pogledu vrsta srednjih škola radi se slijedećim srednjim školama: Srednja muzička škola, JU Prva bošnjačka gimnazija, JU Gazi Husrev-begova medresa, JU Srednja ugostiteljsko-turistička škola, JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo i JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn. U periodu 2015-2022. godina primjetan je pad broja upisanih učenika u JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo, JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn i Srednjoj muzičkoj školi.

Tabela 14. Broj učenika upisanih u prvi razred 2015-2022. godina

Broj učenika upisanih u prvi razred	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Srednja muzička škola	52	38	50	28	27	36	33	33
JU Prva bošnjačka gimnazija	119	114	108	123	120	119	120	123

JU Gazi Husrevbegova medresa	128	127	121	124	117	110	112	115
JU Srednja ugostiteljsko-turistička škola	148	116	114	111	143	136	130	143
JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti	253	202	214	216	189	197	183	187
JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn	89	73	88	78	83	85	61	52

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Program stipendiranja od strane općine u periodu 2015-2022. godina obuhvata sve oblasti obrazovanja, uključujući i posebne potrebe (socijalne potrebe, talenti, sportske stipendije, deficitarna zanimanja). Tako je iz budžeta za 2023. godinu izdvojeno 603.000KM za 389 učenika i studenata, tj. 2.87% od ukupno planiranog budžeta, što Općinu Stari Grad Sarajevo uvrštava među vodeće jedinice lokalne samouprave u FBiH kada je u pitanju stipendiranje učenika i studenata.

Stanje infrastrukture u srednjim školama na području Općine Stari Grad Sarajevo:

JU Srednja muzička škola Sarajevo

Izgrađena je 1893 godine, zaštićeni je nacionalni spomenik BiH, dok je 2019. godine na zgradi izvršeno vanjsko utopljanje i promijenjena vanjska stolarija. Škola ne raspolaže sa dovoljno prostora za odvijanje redovne nastave, ta problematika se trenutno rješava odvijanjem jednog dijela nastave u susjednim institucijama obzirom da se u istoj zgradi nalaze i Osnovna muzička škola „Mladen Pozajić“ i Muzička akademija Sarajevo. Zgrada ne posjeduje fiskulturnu salu (nastava se odvija u Drugoj gimnaziji Sarajevo). Škola nema lift niti pokretnu rampu za kolica, dok je veoma malo školsko dvorište i nije u funkciji korištenja za učenike zbog neuslovnosti i devastiranosti.

JU Prva bošnjačka gimnazija Sarajevo

Zgrada Prve bošnjačke gimnazije Sarajevo izgrađena je 1938. godine, a 1995. godine Prva bošnjačka gimnazija zakupila je od Općine Stari Grad gotovo potpuno ruševan

objekat. Uslijedilo je intezivno rekonstruisanje, dogradnja i opremanje prostora u skladu sa najvišim standardima Zgrada ima određenih oštećenja u krovnoj konstrukciji koja je potrebno sanirati kao i provesti projekat energetskog utopljanja. Zgrada ima sportsku salu koja je naknadno dograđena. Za trenutni broj odjeljenja zgrada ima dovoljno prostora za neometano odvijanje nastave, ali ne i dovoljno prostora da primi dodatna odjeljenja. U zgradi Gimnazije ima lift.

Gazi Husrev-begova medresa

Gazi Husrev-begova medresa je tokom rekonstrukcije dvorišta, uz punu finansijsku pomoć Općine Stari Grad, obezbijedila prilaz zgradi invalidskim kolicima. U objektu ne postoji pokretna rampa niti lift za učenike sa poteškoćama. Zgrada Medrese u ulici Sarači 49 rekonstruisana je i dograđena 1977. godine. Spomenik je kulture nulte kategorije. Zgrada se sastoji od dva objekta i to: Objekat „A“ u kojem su učionice, kabineti i mala sportska sala u kojima se odvija nastava i Objekat „B“ u kojem je internatski dio sa spavaonicama i pratećim prostorijama za internat. Nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu, adaptacija zgrade rađena je donatorskim sredstvima iz prijateljskih arapskih zemalja u periodu od 2000-2021. godine. Stanje objekata je zadovoljavajuće. U objektu je sportska sala koja dimenzijama ne zadovoljava pedagoške standarde a ne postoji vanjsko igralište.

Napominjemo da je najveći problem Gazi Husrev-begove medrese što nema adekvatnu sportsku salu. Studentski centar IZ-e na Vrbanjuši ima vanjski sportski teren na kojem bi se uz određena novčana sredstva mogla nadograditi sportska sala koju bi Medresa mogla koristiti za časove tjelesnog i zdravstvenog odgoja ali i za rekreaciju učenika koji borave u internatu.

JU Srednja ugostiteljsko-turistička škola

Javna ustanova Srednja ugostiteljsko-turistička škola Sarajevo ima sjedište u ulici Dugi sokak 9 u zgradi izgrađenoj oko 1900. godine, bez prava raspolaganja i posjeda, koja nije renovirana, osim zamjenjene stolarije.

Javna ustanova Srednja ugostiteljsko-turistička škola Sarajevo ima pravo raspolaganja i posjeda sa dijelom 1/1 na nekretnini poslovni objekat Hotel "Nacional" izgrađen 1965. godine. Škola, u skladu sa svojim pravom raspolaganja, Hotel "Nacional" koristi kao školsku radionicu u kojoj se izvodi nastava iz stručno-teoretskih predmeta u učionicama i praktična nastava u kabinetima i radionicama. Škola je, u skladu sa odobrenjima Općine Stari Grad i uz saglasnost resornog Ministarstva, rekonstruisala taj dio poslovnog objekta devastiranog u proteklom ratu. Izvršena je i rekonstrukcija kotlovnice u saradnji sa resornim Ministarstvom.

U obje zgrade, škola nema sportsku salu, ima mala školska dvorišta, i općenito nedovoljno prostora za neometano odvijanje nastave. Također, nema olakšan pristup za djecu s poteškoćama u razvoju-pokretna rampu za kolica, niti lift.

JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo

Godina izgradnje: 1898. a 2012. godine proglašena je kulturno-historijskim spomenikom i na objektu se vrše samo nužne opravke potrebne za funkcioniranje škole, ima sportsku salu, vanjsko igralište, dovoljno prostora za neometano odvijanje nastave, dok nema ugrađenu pokretnu rampu za kolica ni lift.

JU Srednja škola za tekstil, kožu i dizajn

Škola je izgrađena 1960 godine. Škola je u upotrebnom stanju, ali je neophodna djelimična adaptacija. Škola ima sportsku salu ali je također potrebna hitna adaptacija. Škola nema vanjsko igralište. Škola ima dovoljno prostora za neometano odvijanje nastave, te nema olakšan pristup za djecu s poteškoćama u razvoju.

e) 2. *Kultura i sport*

e) 2.1. *Kultura*

Institucije kulture i kulturne manifestacije jedan su od bitnih segmenata razvoja društva. Međutim, zbog nepostojanja sistemskog rješenja o načinu funkcionisanja institucija, ova oblast je u cijeloj državi nije prioritetna oblast niti joj se daje značaj.

Od vremena historijskog nastanka Grada Sarajeva 1462. godine prostor današnje općine Stari Grad je bio i ostao središte kulturnih, vjerskih i privredno-trgovačkih objekata. Na jedinstvenom osmanskome tržištu koje se prostiralo na tri kontinenta Sarajevo se razvilo u jedan od tri ili četiri najveća trgovačka i obrtna centra.

U toku historijskog razvoja Sarajeva izgrađena je Baščaršija kao zanatsko-trgovački centar koji će u savremenom dobu postati simbol Sarajeva i privlačiti turiste iz cijelog svijeta.

Za urbani razvoj Sarajeva poseban značaj je imala izgradnja današnje Husrev-begove džamije i medrese u otomanskom vremenu. Pod upravom Gazi Husrev-bega, staro Sarajevo je od kasabe izraslo u šeher. Tada je dovršena izgradnja čitave Baščaršije sa 45 ulica, sa zanatskim i trgovačkim četvrtima. Tokom vladavine Osmanskog carstva izgrađeni su brojni objekti koji u savremenom dobu predstavljaju posebno kulturno-istorijsku vrijednost i kulturno-istorijsko naslijeđe.

Posebno mjesto pripada izgradnji sinagoge 1581. godine. U prostornom okruženju Baščaršije, izgrađena su naselja kao što su: Bistrik, Kovači, Vratnik i Sedrenik. Ova naselja predstavljaju urbano i kulturno-istorijsko naslijeđe autentičnog stanovanja i življenja građana na području Općine Stari Grad.

Austro-ugarska uprava od svog dolaska u Bosnu i Hercegovinu 1878. godine daje primat modernizaciji i urbanizaciji Bosne i Hercegovine. Sarajevo kao glavni Zemaljski

grad dolazi u centar interesovanja austrougarske uprave u pogledu urbanizacije i izgradnje javnih ustanova i stambene izgradnje.

U prvim decenijama austrougarske vladavine podiže se Vijećnica. Potom se uspostavlja tramvajski saobraćaj. Grade se nova stambena naselja i javne ustanove kao što su Prva gimnazija, Palata pravde i zgrada Zemaljske vlade. Uz vjerske objekte koji su izgrađeni u otomanskom periodu, izgrađena je i sarajevska Katedrala nakon dolaska austrougarske uprave. Tako na današnjem prostoru općine Stari Grad u bliskoj udaljenosti imaju sjedište: Gazi Husrev-begova džamija, Saborna pravoslavna crkva, Jevrejska sinagoga i Katolička katedrala.

Od 80tih godina XX stoljeća u nekadašnjoj zgradi Skupštine Republike Bosne i Hercegovine smještena je Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. Od tog vremena Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine je najznačajnija naučno-kulturna institucija Bosne i Hercegovine sa sjedištem u općini Stari Grad.

U cjelini prostora sa kojim raspolaže Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine ima veći amfiteatar izgrađen 50tih godina prošlog vijeka.

Na području općine Stari Grad, svoje sjedište imaju Rijaset islamske zajednice, Vrhbosanska nadbiskupija Katoličke crkve, Mitropolit dabrobosanski Pravoslavne crkve i jevrejska vjerska zajednica. U općini Stari Grad sjedište imaju i kulturna društva: Preporod, Prosvjeta i Benevolencija.

U općini Stari Grad sjedište imaju četiri visokoškolske ustanove Univerziteta u Sarajevu: Ekonomski fakultet, Fakultet islamskih nauka, Muzička akademija i Katolički bogoslovni fakultet.

Pored navedenog, Općina Stari Grad Sarajevo obiluje kulturno - historijskim i sakralnim objektima i ustanovama, i to:

- 62 islamska sakralna objekta od kojih se njih 15 nalazi na listi nacionalnih spomenika pod zaštitom države Bosne i Hercegovine;
- tri katolička sakralna objekta; (Katedrala; Franjevački samostan i crkva Sv. Ante Padovanskog; Crkva Sv. Ćirila i Metoda sa sjemeništem);
- dva pravoslavna sakralna objekta; (Stara pravoslavna crkva Sv. Arhangela Mihaila i Gavrila; Saborna crkva);
- dva jevrejska sakralna objekta; (Stari i novi jevrejski hram; Aškenaška sinagoga);
- sedam hanova i karavan saraja; (Morića han; Gazi Husrev – begov tašlihan (ostaci); Skender pašin karavan – Saraj; Kemal – begov karavan – Saraj; Hadži Beširov, Pehlivanov i Despića han;
- Gazi Husrev – begov hamam; Firuz – begov hamam (ostaci));
- Sahat – kula
- dva bezistana; (Gazi Husrev – begov («Dugi bezistan») i Brusa bezistan);
- Daire;
- Gazi Husrev – begova biblioteka;
- 6 mostova; (Kozja ćuprija; Šeher – ćehajina ćuprija; Carev most; Latinska ćuprija; Ćumurija most; Drvenija most);
- Stambeni objekti; (kuća Alije Đerzeleza; Svrzina kuća; Despića kuća; Saburina kuća);

- Javni objekti; (Vijećnica);
- Bijela i Žuta tabija;
- Kapi – kule (Ploča, Širokac i Višegradska kapija);
- Drugo:
 - *Konak*;
 - *Jajce kasarna*;
 - *Muzej grada Sarajeva*;
 - *Bošnjački institut*;
 - *Kulturno – ekonomsko naslijeđe*: Stara banja i Elektrana na Hridu.

Značajan je broj ustanova kulture/udruženja i biblioteka koja egzistiraju na području općine:

- Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti
- Umjetnička galerija BiH
- Muzej ratnog djetinjstva
- Bošnjački institut
- Fondacija Adil Zulfikarpašić
- Turski kulturni centar
- Yunus Emre
- JU Biblioteka Sarajeva (odjeljenje 4)
- Gazi Husrev begova biblioteka
- Biblioteka za slijepa i slabovidna lica u Bosni i Hercegovini

Udruženja:

- Udruženje gluhih Kantona Sarajevo
- Udruženje zanatlija "Stari zanati" - Kantona Sarajevo
- Udruženje Kulturno Edukativni Centar "Lale Konye - Konyali Laleleri"
- SPKD "Prosvjeta"
- "Udruženje za zaštitu kulturne baštine Isa-beg Ishaković"
- Udruženje "FANI"
- Udruženje tehničke kulture-narodna tehnika u Kantonu Sarajevo
- Udruženje univerzalne Grafrske škole "Talent's"
- Udruženje kulturno umjetničko društvo "Bašćaršija" Sarajevo
- Udruženje za internacionalni razvoj muzike, teatra i multimedije
- Udruženje "Svjetske umjetničke igre"
- Udruženje za propagiranje i očuvanje kulturnog, građevinskog i historijskog naslijeđa osmanske civilizacije "Hadži Mujaga"
- Udruženje kulturno umjetničko društvo "Bašćaršija"
- Udruženje kulturno umjetničko društvo "Biseri sevdaha" Sarajevo
- Udruženje "Klub ljubitelja umjetnosti X"
- Udruženje "Art group Monocle"

- Udruženje građana kulturno-sportsko-muzički klub "HORN"
- Mimika Music School
- Udruženje "Obala Art Centar"
- Udruženje "Beriše akademija"
- Udruženje dječiji i omladinski centar DIO SRCA Sarajevo

U okviru svoje nadležnosti lokalna vlast općine Stari Grad saraduje sa kulturnim, naučnim i vjerskim institucijama na svom području. Investicije u ove objekte odnose se na restauraciju koja nije u nadležnosti Općine. Potrebno je analizirati koje turističke usluge se sada nude u ovim objektima i koji je broj posjećenosti turista. Općina bi mogla da koristi ovaj potencijal za pripremu projekata za nove turističke usluge i promociju koja bi privukla više turista.

Kulturno-umjetničko društvo Bašćaršija

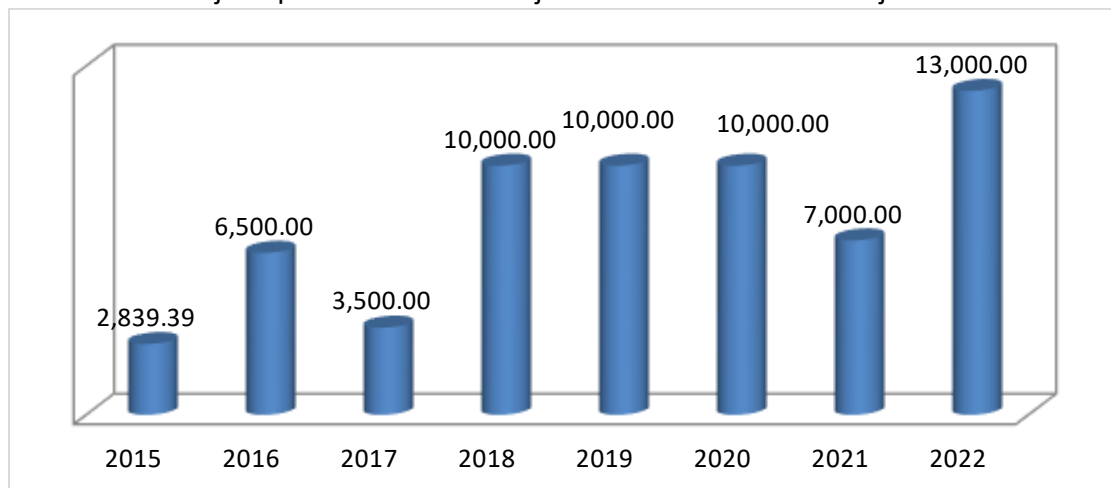
18. januara 1947. godine Gradski komitet narodne omladine Sarajevo osnovao je Centralno omladinsko amatersko kulturno-umjetničko društvo „Miljenko Cvitković“. Društvo je ime dobilo po istaknutom antifašisti, borcu i Sarajliji Miljenku Cvitkoviću. KUD Bašćaršija od 1994. godine nastavlja tradiciju KUD „Miljenko Cvitković“. Kao jedino društvo u Općini Stari Grad ratne 1994. godine uzima karakteristično i prepoznatljivo ime BAŠĆARŠIJA.

U KUD-u Bašćaršija djeluju sljedeće sekcije: izvođački folklorni ansambl narodnih igara i pjesama (30 članova), pripremni folklorni ansambl (50 članova), pripremni i izvođački dječiji folklorni ansambl (35 članova), narodni orkestar (14 članova), orkestar tradicionalnih instrumenata (4 članova), baletna sekcija (59 članova), ženska vokalna grupa (12 članova), muška vokalna grupa (7 članova), vokalni solisti (4 člana), sekcija za etnologiju, kostimografiju, scenske rekvizite i muzejske djelatnosti (3 člana), sekcija za audio, video i digitalo konzerviranje i arhiviranje kulturnog naslijeđa BIH (3 člana). Probe i rad svih sekcija se organizuju na adresi Jelića 1. Značajniji nastupi KUD-a Bašćaršija u inostranstvu od 2015 do 2022. godine:

- Festivali u Boleslavjecu-Poljska, Danilovgrad-Crna Gora i Zagreb-Hrvatska – 2015. godina
- Festivali u Gradiškoj, Hrvatska, Beograd-Srbija, Moana-Španija, Niš-Srbija – 2016. godina
- Festivali u Beogradu-Srbija, Novi Sad-Srbija, Marsej-Francuska, Haskovo-Bugarska, Austrija – 2017. godina
- Festivali u Sharjah-Ujedinjeni Arapski Emirati, Beograd-Srbija, Zagreb-Hrvatska – 2018. godina
- Festivali u Fribourg-Švicarska, Haskovo-Bugarska, Velenje-Slovenija, Ulcinj-Crna Gora – 2019. godina
- Festivali u Bursi-Turska i Izmiru-Turska, te nastup na EXPO Dubai-UAE – 2021. godina

- Festivali u Kotoru-Crna Gora, Sutomore-Crna Gora i Velika Gorica-Hrvatska – 2022. godina

Graf 18. Finansijska podrška za realizaciju aktivnosti KUD Bašćaršija 2015-2022.

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Pored gore navedenih inostranih nastupa, KUD Bašćaršija svake godine učestvuje na smotrama Saveza kulturno-umjetničkih društava Kantona Sarajevo i to tri puta godišnje:

- Smotra izvođačkih folklornih ansambala SAKUD-a
- Smotra tradicionalne muzike i pjesama SAKUD-a
- Smotra dječijih folklornih ansambala SAKUD-a

Na nekim od navedenih smotri nisu učestvovali zbog inostranih gostovanja. Na smotrama učestvuju sve članice SAKUD-a Kantona Sarajevo, a njihov broj je 24.

KUD Bašćaršija redovno učestvuje na domaćim i inostranim dešavanjima u Sarajevu i okolini, te mnogobrojnim domaćim i stranim turistima prezentira kulturu i tradiciju Sarajeva i BIH.

KUD Bašćaršija je dobitnik šestoaprilske nagrade Grada Sarajeva, a 2022. godine dobitnik Povelje sa grbom Općine Stari Grad. U prostorijama udruženja se nalazi bogat fondus narodnih nošnji iz cijelog regiona koji ima nemjerljivu vrijednost. Uz podršku Općine Stari Grad jedan dio prostorija udruženja je renoviran i adaptiran tako da udruženje posjeduje vlastiti muzički studio, te galeriju u kojoj se nalazi stalna postavka narodnih nošnji i tradicionalnih predmeta. KUD Bašćaršija svoj rad bazira na znanju i iskustvu eminentnih stručnjaka iz ove oblasti, te se redovno konsultujemo sa nadležnim institucijama kao što su Muzička akademija i Zemaljski muzej.

KUD Biseri sevdaha u okviru programskih aktivnosti realizira sljedeće sekcije:

a) Folklorna sekcija - početnici

b) Napredna izvođačka folklorna grupa

c) Pjevamo sevdalinke i orkestar.

Probe se održavaju u OŠ M.M.Bašeskija na Sedreniku i u prostorijama KUD Biseri sevdaha. Prema Sporazumu o zajedničkoj saradnji Kulturno umjetnička društva Baščaršija i Biseri sevdaha rade zajedno na podršci folklornim secijama. Prosječni broj učenika prisutnih na folklornim probama u starogradskim školama je:

- OŠ M.M.Bašeskija 18 učenika- početnička grupa
- OŠ Vrhbosna 15 učenika,
- OŠ Saburina prosječni broj učenika je bio 12.

Članovi napredne izvođačke folklorne grupe od septembra 2022. prema definisanom Sporazumu o zajedničkoj saradnji između KUD Bisera sevdaha i Baščaršije, nastavljaju usavršavati i izvoditi folklorne igre u prostorijama Baščaršije i potvrđivati zajedništvo koje nam treba u prezentiranju naše bogate folklorne baštine.

Značajni nastupi u 2022. godini:

- Pilot projekt „Folklorna tradicija i ino-gosti u Sarajevu“. Realiziran i ocijenjen kao veoma uspješan zajednički nastup članova KUD-a „Baščaršija“ i „Biseri sevdaha“ u restoranu „Mali muzej“ na Bentbaši 30. novembra 2022. godine pred ino-gostima na poziv turističke firme BH Passport iz Sarajeva.
- „Biseri sevdaha“ i gostovanje u emisiji TV Hajat „Život za pet“-januar 2022
- Mini projekt „Djeca pjevaju sevdalinke“- saradnja sa predškolskom ustanovom- vrtićem „Sportissimo kids“
- Dan oslobođenja grada Sarajeva 6. april i nastup „Bisera sevdaha“ na Trgu kod gradske Vijećnice u organizaciji Gradske uprave
- Dan škole M.M.Bašeskija u Starom Gradu u maju mjesecu 2022.
- 18. smotra dječijih folklornih grupa u Domu mladih na Skenderiji, 15.06.2022. godine, osma godina učešća- organizator SAKUD
- Tradicionalna manifestacija „Bjelašničke staze 2022“na Bjelašnici, peta godina učešća- organizator KUD Biseri Bjelašnice, općina Trnovo
- Obilježavanje Dana državnosti BiH i Dana nezavisnosti u JUOŠ M.M.Bašeskija
- Nastup u Kući sevdaha sa djecom iz vrtića“Sportissimo kids“- Dan državnosti

Ovaj segment je vrlo važan i vrijedan za naglašavanje jer na području Općine Stari Grad i djeluju samo ova dva KUD-a. Pored kulturno-umjetničkih društava značajan doprinos afirmaciji i razvoju kulture i umjetnosti na području Općine doprinose i druga udruženja i organizacije registrovane na području općine:

- Udruženje građana “Kultura sjećanja”
- Udruženje dječiji i omladinski centar DIO SRCA Sarajevo
- Asocijacija informacijskih stručnjaka, bibliotekara, arhivista i muzeologa (BAM)
- Udruženje za kulturno prosvjetnu edukaciju “Etnovizija”
- Udruženje “Mladi Muslimani”

- Udruženje Metamorfoza
- Udruženje "Promokultura"
- Biblioteka za slijepa i slabovidna lica u BiH
- Srpsko prosvjetno i kulturno društvo "Prosvjeta" Sarajevo
- Fondacija lokalne demokratije
- Bosansko-tursko prijateljstvo „Bosfor“
- Udruženje za podršku aktivnim i kreativnim godinama "Rijeka"
- Srpsko pjevačko društvo „Sloga“ u Sarajevu

Značajno je istaknuti aktivnosti Udruženja dječiji i omladinski centar DIO SRCA Sarajevo Tea fest, Bee fest i Gastro eko fest Hrana sa sevdahom koje imaju privredni, turistički i kulturni značaj za Općinu, Grad Sarajevo i BiH.

e) 2.2. Sport

Sportska i dječja igrališta

Za jednu lokalnu zajednicu, kao jedno urbano naselje u kojem stanovnici žive, rade i uopšteno koegzistiraju, veoma je važno - što zbog očuvanja životne sredine, tako i zbog rekreacije - postojanje dovoljno javnih površina. Kontinuirana briga za najmlađe sugrađane ogleda se prvenstveno kroz obezbjeđivanje dovoljnog prostora za igru i druženje, ali ujedno i prostor gdje će se osjećati sigurno i zaštićeno. Općina Stari Grad već u posljednjih 13 godina radi na tome kako bi se djeci osigurale dovoljne površine za igru, zabavu i druge aktivnosti. Također, Općina posvećuju pažnju i izgradnji inkluzivnih igrališta tako da je početkom 2020. godine, na lokalitetu Darive (Aleja ambasadora) realizovan projekat pod nazivom "Park mira". Park mira je dječiji park koji se prostire na površini od 1.200 metara kvadratnih a sastoji se iz tri dijela: za fitness, igru i odmor. Ono po čemu je ovaj park izuzetno bitan jeste što je tu zapravo i inkluzivno igralište i na njemu su postavljene sprave za djecu sa posebnim potrebama. Dječija igrališta u prethodnim godinama građena su širom Starog Grada, a akcenat je stavljen na padinske dijelove gdje je bio evidentan nedostatak ovakvih sadržaja.

Dječija i sportska igrališta na području Općine Stari Grad Sarajevo:

Dječija igrališta:

- MZ Logavina ispred Doma kulture Logavina,
- MZ Sedrenik u ulici Brdovita,
- MZ Moščanica pored Osnovne škole "Vrhbosna",
- MZ Širokača- dječje igralište pored MZ Širokača,
- MZ Vratnik- dječje igralište pored osnovne škole "Hamdija Kreševljaković",
- MZ Babića bašča- dječje igralište na platou Babića bašče (iznad brane na Bentbaši),
- MZ Babića bašča-dječje igralište na platou novoizgrađene javne garaže u ulici Avdage Šahinagića,
- MZ Babića bašča-dječje igralište „Park mira“, na području Darive (Aleja ambasadora),
- Dječje igralište na području naselja Boguševac.
- Dječje igralište na Vrbanjuši, kod vrtića "Bajka"

Sportska igrališta:

- MZ Mošćanica- sportsko igralište u ulici Ablagijin sokak,
- MZ Mošćanica- teren za mali nogomet u ulici Čorbadži dede Mustafage,
- MZ Medrese- sportski teren „Bijela bašča“,
- MZ Hrid- Jarčedoli- sportsko igralište u ulici Iza Gaja,
- MZ Babića bašča- košarkaško igralište na platou Babića bašče (iznad brane na Bentbaši).
- MZ Kovači-ploha za basket (Ulica Nadmlini)
- Igralište u ulici Komatin , MZ “Širokača”

Slika 1. Dječija i sportska igrališta na području Općine

Izvor: KJKP Park Sarajevo (https://www.park.ba/?page_id=10302)

Raznovrsnosti sportskih sadržaja doprinosi i dostupnost najmodernijih igrališta za mali fudbal na Bentbaši.

Općina Stari Grad Sarajevo je efikasno iskoristila raspoložive površine na kojima je moguće graditi dječija igrališta, imajući u vidu specifičnost uže gradske jezgre, kao i konfiguraciju terena u padinskim dijelovima. Što se tiče pitanja sigurnosti, Općina Stari Grad Sarajevo je početkom 2022. godine, nadležnom KJKP "Park" u ispravnom stanju na upravljanje predala deset dječijih i šest sportskih igrališta.

Općina Stari Grad u prethodnom periodu imala brojna ulaganja u poboljšanje infrastrukture u školama i bolje uslove za boravak i rad učenika i nastavnog osoblja. U školama su sanirane sportske sale, sportska igrališta, krovovi, stolarija, grijanje - a sagrađena je i nova područna škola na Sedreniku, kao i pomoćni objekat škole Vrhbosna, te dvije potpuno nove sportske sale - za OŠ Mula Mustafa Bašeskija i OŠ Edhem Mulabdić.

Potreba razvoja sportske infrastrukture je konstantna i razmatrajući potrebe i prostorni raspored terena na području općine postoji potreba za izgradnjom i rekonstrukcijom sportskih igrališta i dječijih igrališta u naseljima u kojima nisu izgrađena ili su dotrajala.

Sport podrazumijeva sve oblike tjelesne aktivnosti putem neorganiziranog ili organiziranog učestvovanja sa ciljem poboljšanja tjelesne spremnosti i mentalnog blagostanja, stvaranja društvenih odnosa i postizanja rezultata u takmičenjima. Sport je na nivou Općine organiziran kroz sportska udruženja, klubove, asocijacije i sportska društva. Svaka kategorija populacije Općine ima organizirane sportske aktivnosti koje su sufinansirane budžetom Općine u skladu sa zakonskim propisima i podzakonskim aktima. Neorganizirani oblik sportskih aktivnosti podrazumjeva rekreativne sportske aktivnosti svih kategorija stanovnika.

Podrška općine sportskim aktivnostima se ogleda u razvoju infrastrukture, finasijskoj podršci takmičarskom sportu i podršci udruženjima koja organizuje neprofesionalna takmičenja. Općina je razvila transparentan sistem podrške uspostavljen putem Registra sportskih klubova i sportskih društava sa sjedištem na području.

Nevladine organizacije kojima je isključivo područje djelovanja sport sa sjedištem na teritorij Općine Stari Grad Sarajevo u 2023. godini:

- Karate klub „Bašćaršija“
- Planinarsko društvo „Bjelašnica“
- Fudbalski klub „Moščanica“
- Škola fudbala „Bambinosi“
- Karate klub „Satori“
- Judo klub „Braća Lukač“
- Fudbalski klub „Vratnik“
- Planinarsko sportsko društvo „Trebević“
- Šahovski klub „Stari Grad“
- Udruženje za sport i rekreaciju invalida Općine Stari Grad
- Uzgajivači golubova pismoša
- Sarajevski karate klub „Stari Grad“
- Stonoteniski klub „Željezničar“
- Fudbalski klub „El Tarik“
- Planinarsko društvo „Igman“
- Sportsko ribolovno društvo „Miljacka“
- Odbojkaški klub „Stari Grad“
- Košarkaški klub „Stari Grad“
- Planinarsko-smučarsko društvo „Energoinvest“

Finansijska podrška FK Vratnik i FK Moščanica, sufinansiranje sportskih projekata po zahtjevima, inkluzija kroz sport i kulturu (djeca sa invaliditetom), grantovi sportistima samo su jedan dio budžeta općine a sve u cilju afirmacije i razvoja sporta.

e) 3. Socijalna zaštita

Socijalna zaštita usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe na nivou Kantona Sarajevo regulisana je Zakonom socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom te podzakonskim aktima donešenim od strane Vlade Kantona. Na nivou Kantona Sarajevo je osnovana

JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ u čijem sastavu je organizaciona jedinica- Služba socijalne zaštite općine Stari Grad Sarajevo

U posljednjih nekoliko godina broj korisnika Službe socijalne zaštite Općine značajno se mijenjao. U odnosu na vrstu socijalne pomoći u najvećem obimu su zastupljene jednokratna novčana pomoć i druga materijalna pomoć. Tako je u 2022. godini u odnosu na 2018. godinu broj korisnika jednokratne novčane pomoći porastao za 77,65%. Također, raste potreba za drugom vrstom materijalne pomoći za 19,47% u posmatranom periodu.

Tabela 15. Broj korisnika centra po vrsti pomoći na području općine

Vrsta pomoći	2018	2019	2020	2021	2022
Stalna novčana pomoć	79	80	71	66	62
Novčana naknada za pomoć i njegu druge osobe	153	156	140	125	118
Druga materijalna pomoć	457	470	475	476	546
Osposobljavanje za život i rad	36	36	39	43	43
Smještaj u drugu obitelj	-	4	2	3	16
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	133	126	113	104	119
Jednokratne novčane pomoći	179	161	197	281	318
Zdravstveno osiguranje	54	65	60	56	57
Usluge socijalnog rada i drugog stručnog rada	-	3798	3565	3594	5405
Ukupno osoba	1091	4896	4661	4748	6684

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Broj korisnika stalne novčane pomoći ima tendenciju pada i smanjen u 2022. godini u odnosu na 2018. godinu za 21,6%, dok potreba za smještaj u ustanove socijalnog rada nema značajnih promjena. Evidentno je da raste broj pruženih usluga socijalnog rada i drugih stručnih usluga, posebno u periodu izvan COVID-19 pandemije.

Tabela 16. Broj korisnika centra za dječiji dodatak i naknade roditeljima na području općine

Vrsta pomoći	2018	2019	2020	2021	2022
Dječiji dodatak	952	667	779	1184	2.442
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	165	152	142	140	266
Naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu	140	143	119	130	256
Ukupno osoba	1257	962	1040	1454	2.964

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Nakon COVID-19, značajan je trend rasta korisnika dječijeg dodatka kao i naknada roditeljima koja (ni)su u radnom odnosu umjesto plaće. Broj korisnika dječijeg dodatka se u 2022. u odnosu na 2018. godinu povećao za 256% dok se broj naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu povećao za 82,85%

Visina izdvojenih sredstava po vrstama pomoći smanjuje se na osnovu čega zaključujemo da je prosječno smanjenje u periodu 2018-2022. godina na nivou od

29,5%. Ovome smanjenju najviše doprinosi pad izdavanja novčanih sredstava za smještaj u ustanove socijalne zaštite. U dijelu koji se odnosi na stalnu novčanu pomoć uočava se rast potrebnog novčanog iznosa podrške kao i za jednokratnu novčanu pomoć.

Tabela 17. Iznos isplaćene pomoći putem Centra za socijalni rad na području općine

Vrsta pomoći	Iznos pomoći u KM/mjesečno (prosjeak)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Stalna novčana pomoć	13578,25	13497,37	13229,47	12752,75	17478,75
Novčana naknada za pomoć i njegu druge osobe	12840	13357,13	13414,5	12945	11926,5
Druga materijalna pomoć	22999,91	22074,46	21793,86	21298,79	20970,7
Osposobljavanje za život i rad	4100	4244	4867	5591,67	5825
Smještaj u drugu obitelj	0	775,96	1742,07	1245,51	4553,81
Smještaj u ustanove socijalne zaštite	85237,63	47474,79	30549,32	30317,15	33258,98
Jednokratne novčane pomoći	1858,33	1816,33	2416	3904,17	4836,67
Zdravstveno osiguranje	998,33	1100	1086,67	1045	1006,67
Usluge socijalnog rada i drugog stručnog rada	-	-	-	-	-
Kućna njega i pomoć u kući	-	-	-	-	-
Dječiji dodatak	-	-	-	-	-
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	-	-	-	-	-
Naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu	-	-	-	-	-
Ukupno sredstava	141612,45	104340,04	89098,89	89100,04	99857,08

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, Centar za socijalni rad

Tabela 18. Iznos isplaćene pomoći za dječiji dodatak i naknade roditelja putem Centra za socijalni rad

Vrsta pomoći	Iznos pomoći u KM/mjesečno (prosjeak)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Dječiji dodatak	47.418,00	47.580,00	48.465,92	51.568,03	98.700,70
Naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu	63.000,00	64.458,00	71.896,00	66.174,00	141.666,00
Naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu	27.900,00	26.340,00	22.524,00	27.760,90	128.722,38
Ukupno sredstava	138318	138378	142885,92	145502,93	369089,08

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, Centar za socijalni rad

Značajan je trend rasta (266%) izdvajanja novčane pomoći za isplatu dječijeg dodatka i naknada umjesto plaće roditeljima koji su u radnom odnosu i roditeljima koji nisu u radnom odnosu u periodu od 2018. do 2022. godine.

Broj lica kategorisanih u ranjivu grupu maloljetnika u posljednjih pet godina (2018-2022) je u stalnom rastu. U 2022. godini broj lica koja spadaju u ovu kategoriju iznosio je 238 lica. Navedeni podaci ukazuju na potrebu da se intenziviraju aktivnosti prevencije u osnovnim i srednjim školama te radu sa djecom u okviru ustanova. Rast

od 40% djece bez roditeljskog staranja ukazuje na društvene anomalije u okviru porodice i braka. Također značajan je rast i djece sa mentalnim i fizičkim smetnjama nakon COVID-19.

Tabela 19. Broj lica kategorisan u ranjivu grupu maloljetnici, 2018-2022.

Maloljetnici				
	Djeca bez roditeljskog staranja	Odgojno zanemarena i zapuštena djeca	Djeca čiji je razvoj ometen obiteljskim problemima	Djeca sa mentalnim i fizičkim smetnjama
2018	22	30	64	0
2019	19	41	69	0
2020	19	38	86	40
2021	28	36	87	98
2022	31	69	106	32

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, Centar za socijalni rad

Broj lica kategorisana u ranjivu grupu odraslih u posljednjih pet godina (2018-2022) pokazuje rast osoba i obitelji u stanju socijalne potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć kao i osoba društveno negativnog ponašanja. Ostale kategorije su u znatnom padu što predstavlja pozitivan trend na području općine, naročito starih osoba bez obiteljskog staranja, zatim materijalno neosigurane i za rad nesposobnih osoba, te osoba koje su ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osoba sa invaliditetom.

Tabela 20. Broj lica kategorisan u ranjivu grupu odrasli, 2018-2022.

Odrasli					
	Osobe ometene u psihičkom i fizičkom razvoju i osobe sa invaliditetom	Materijalno neosigurane i za rad nesposobne osobe	Stare osobe bez obiteljskog staranja	Osobe društveno negativnog ponašanja	Osobe i obitelji u stanju soc. potrebe kojima je usljed posebnih okolnosti potrebna pomoć
2018	1063	66	50	130	76
2019	1085	69	32	129	164
2020	1032	62	47	140	206
2021	1005	60	59	163	258
2022	1024	56	41	166	410

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, Centar za socijalni rad

Broj civilnih žrtava rata je u padu. Kada razmatramo pitanje civilnih žrtava rata također prepoznavamo razliku po kategorijama što uslovljava i visinu novčane naknade koja se ostvaruje po tom osnovu. Civilnih žrtava rata na području općine u 2022. godini po svim kategorijama ima 119 i taj broj je prema broju iz 2018. godine (157) u padu za 24,21%.

Tabela 21. Kategorija civilnih žrtava rata: Broj civilnih žrtava rata

Kategorija	Razina invaliditeta	2018	2019	2020	2021	2022
I	100 % -potrebna pomoć sa strane	6	6	2	5	4
II	100 %- bez pomoći sa strane	22	21	6	19	19
III	90%	20	9	3	7	7
IV	80%	24	22	7	20	20
V	70%	30	10	19	29	26
VI	60%	55	19	47	46	43
	0 – 60%	0	0	45	0	0
Ukupno		157	153	174	126	119

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, Centar za socijalni rad

Visina primanja civilnih žrtava rata također zavisi od kategorije uz prisutan trend povećanja naknada u posmatranom periodu.

Tabela 22. Kategorija civilnih žrtava rata:Prosječna invalidnina

Kategorija	Razina invalidite-ta	Iznos prosječne invalidnine u KM				
		2018	2019	2020	2021	2022
I	100 % - potrebna pomoć sa strane	3.569,00	3.270,00	2.990,00	2.631,00	2.040,00
II	100 %- bez pomoći sa strane	9.410,00	9.120,50	8.450,00	8.120,00	8.730,00
III	90%	3.052,00	2.670,00	2.300,00	2.330,00	2.400,00
IV	80%	6.054,65	5.520,00	5.380,00	5.222,00	5.400,00
V	70%	5.700,00	5.489,29	5.360,00	5.190,00	5.160,00
VI	60%	5.800,00	5.150,00	4.860,00	4.809,00	4.700,00

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

U posmatranom periodu bilježi se pad broja vojnih invalida. Ukupan broj vojnih invalida na području općine u 2022. godini iznosi 768 što je u odnosu na 2018. godinu (848) smanjenje za 9,5%.

Tabela 23. Vojni invalidi

Kategorija	Razina invaliditeta	2018	2019	2020	2021	2022
I	100 % - potrebna pomoć sa strane	8	8	8	8	9

II	100 %- bez pomoći sa strane	23	22	22	22	22
III	90%	26	26	26	26	26
IV	80%	43	42	41	40	39
V	70%	75	75	75	74	73
VI	60%	115	111	105	103	101
VII	50%	96	93	93	91	85
VIII	40%	144	139	136	135	133
IX	30%	162	158	154	149	145
X	20%	156	152	145	139	135
UKUPNO		848	826	805	787	768

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Iznos prosječne invalidnine za vojne invalide u posljednjih pet godine nije se značajnije mijenjao. Najveći iznos isplaćene prosječne invalidnine kretao se od 899,38 KM za I kategoriju invaliditeta do 44,97 KM za desetu kategoriju invaliditeta.

Tabela 24. Iznos prosječne invalidnine za vojne invalide

Kategorija	Razina invalidite-ta	Iznos prosječne invalidnine u KM				
		2018	2019	2020	2021	2022
I	100 % -potrebna pomoć sa strane	849,92	849,92	855,78	867,5	899,38
II	100 %- bez pomoći sa strane	620,44	620,44	624,72	633,28	656,55
III	90%	467,46	467,46	470,68	477,13	494,66
IV	80%	365,47	365,47	367,99	373,03	386,73
V	70%	271,97	271,97	273,85	277,6	287,8
VI	60%	152,99	152,99	154,04	156,15	161,89
VII	50%	110,19	110,19	111,25	112,78	116,92
VIII	40%	59,49	59,49	59,9	60,73	62,96
IX	30%	51	51	51,35	52,05	53,96
X	20%	42,5	42,5	42,79	43,38	44,97

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Pored pomenutih kategorija i oblika socijalne, stručne i materijalne podrške općina Stari Grad Sarajevo je razvila dodatne programe podrške. Programi podrazumjevaju finansijsku podršku radu humanitarnih organizacija i javnih kuhinja na prostoru općine Stari Grad Sarajevo, podršku penzionerima, podršku u novčanoj pomoći za pripadnike

boračke populacije koji su u teškoj socijalnoj situaciji, poboljšanje uslova života Roma na teritoriji Općine, podrška osobama sa poteškoćama u razvoju i sl.

Na području općine djeluje Centar za promociju i unaprjeđenje zdravlja u općini Stari Grad čija je misija popularizacija i unaprjeđenje zdravlja, kao i aktivnog životnog stila među svim generacijskim grupama: djeca predškolskog i školskog uzrasta, radno sposobno stanovništvo i građani treće dobi.

Centar za zdravo starenje je aktivnost kojom se zadovoljavaju potrebe starijih ljudi u lokalnoj zajednici i realizuju osnovni principi savremenog socijalnog rada i mješovitog sistema socijalnih usluga. Centar je otvorila Općina Stari Grad koja je uložila sredstva u adaptaciju i opremanje, a svake godine sredstvima iz Budžeta Općine finansiraju se aktivnosti koji se u njemu odvijaju. Za implementaciju svih aktivnosti u Centru i poslove upravljanja Centrom zaduženo je Udruženje „Generacija“. U centru se organizuju različiti sadržaji za starije osobe. Sadržaji podrazumjevaju okupljanje, druženje, rekreacija i zabavu, edukativne aktivnosti i kreativne aktivnosti. Usluge u Centru su dostupne svim stanovnicima, bez obzira na mjesto stanovanja. Shodno rastu broja penzionera u Općini Stari Grad kapaciteti postojećeg Centra nisu dovoljni za potrebe korisnika treće životne dobi.

Najznačajniji projekti/aktivnosti realizovani u 2022.godini u Službi za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu Općine Stari Grad Sarajevo su:

- Jednokratne novčane pomoći porodiljama (244 lica) - 87.750 KM
- Sufinansiranje troškova vantjelesne oplodnje (10 parova) - 15.000 KM
- Jednokratna novčana pomoć za oboljele od celijakije (16 lica) - 7.500 KM
- Jednokratna novčana pomoć (540 lica) -81.100 KM
- Izuzetna novčana pomoć za liječenje (235 lica) -118.150 KM
- Obezbeđenje ogrjeva (212 domaćinstava) -170.260 KM
- 1.104 izvršenih uvida u stanje domaćinstva
- Izvršena podjela 200 paketa socijalno ugorženim porodicama

Zaključak u oblasti socijalne zaštite

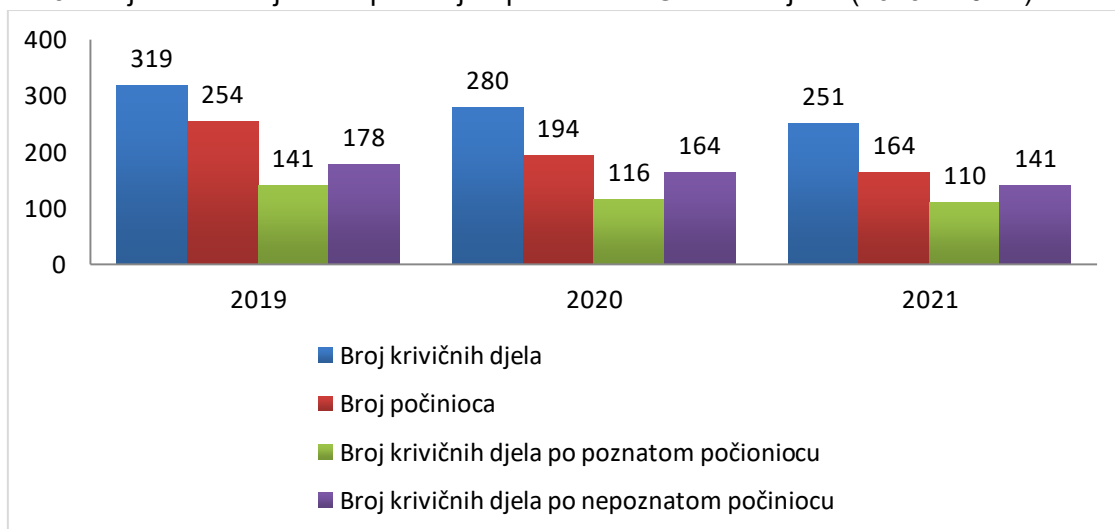
Oblast socijalne zaštite na osnovu analiziranih činjenica i nadležnosti Općine prostor djelovanja pronalazi u podršci ustanovama socijalne zaštite, razvoju specifičnih programa usmjerenih na ranjive kategorije, razvoj mjera energijskog siromaštva, programa zapošljavanja ranjivih skupina kao i razvoj politika usmjerenih na promociju i podizanju svijesti o značaju porodice. Sistem zdravog starenja je potrebno i dalje unaprjeđivati i poboljšavati programe i oblike zdravog starenja.

Neophodno je i dalje razvijati politike i mjere usmjerene na socijalno isključene kategorije (mladi, lica starije životne dobi, žene, nacionalne manjine, raseljena lica).

e) 4. Sigurnost građana

U dijelu analize koji obrađuje pitanje sigurnosti građana u KS konstatuje se da je broj krivičnih djela na području KS od 2014. do 2019. godine opao za 33,5%. Najviše počinjenih krivičnih djela registrirano je protiv imovine (2.360). Najbrojniji događaji su s obilježjem krivičnog djela iz oblasti: teška krađa, krađa, razbojništvo, oštećenje tuđe stvari, utaja, teška krađa u pokušaju, prevara, paljevina, prikrivanje itd. Krivična djela protiv slobode i prava građanina i čovjeka, te krivična djela protiv braka, porodice i mladeži zastupljena su u strukturi počinjenih krivičnih djela sa 7%. Prema podacima MUP-a KS evidentan je porast zloupotrebe opojnih droga u KS u odnosu na prethodne godine, a počinioci su u 68,4% povratnici. Od 2015. (1109) do 2021. godine (517) broj saobraćajnih nesreća smanjio se za 53,38%. Prema podacima MUP-a KS za 21,31% smanjen je broj izvršenja krivičnih djela u 2021. u odnosu na 2019. godinu.

Graf 19. Broj krivičnih djela na području općine Stari Grad Sarajevo (2019 - 2021.)

Izvor: MUP KS

U istom izvještajnom periodu evidentno je smanjenje počinjenih krivičnih djela protiv osoba i imovine. Za 18,62% smanjen je broj krivičnih djela protiv ljudi i imovine u 2021. u odnosu na 2019. godinu. Također, broj prekršaja je znatno smanjen u 2021. u odnosu na 2015. godinu (36,87%).

Tabela 25. Broj krivičnih djela protiv osoba i imovine u općini Stari Grad Sarajevo (2015-2021.)

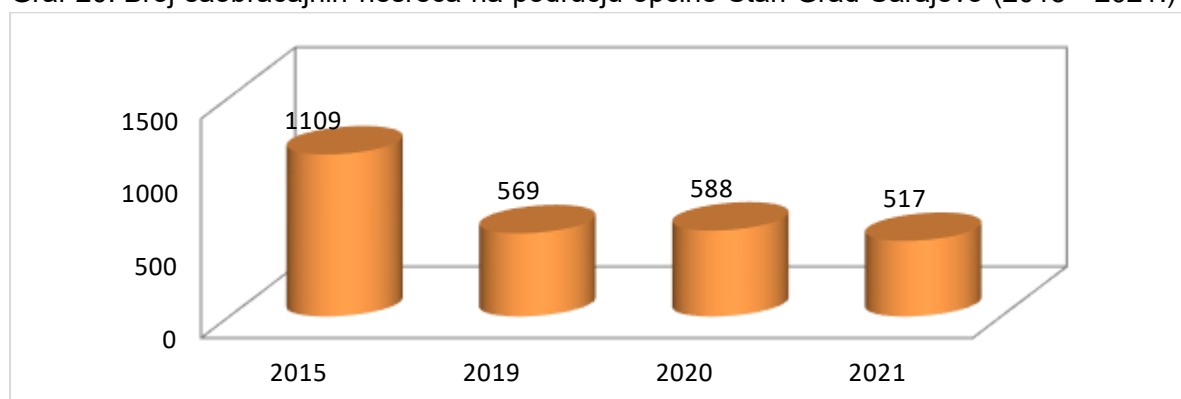
Godina	2015	2019	2020	2021
Krivična djela protiv osoba i imovine	Nema raspoloživih informacija	145	147	118
Prekršaji	20840	17464	12437	13156

Izvor: MUP KS

Pad broja počinjenih krivičnih djela u opadanju, prati i pad maloljetničke delikvencije. U 2019., a prema podacima MUP-a KS, evidentirano je šest slučajeva maloljetničke delikvencije, a u 2021. godini samo dva slučaja.

Značajan podatak je i smanjenje broja saobraćajnih nesreća za više od 50% u periodu 2015-2021. godina. Razlog smanjenja broja počinjenih prekršaja nalazimo i u činjenici da je došlo do izmjena odredbi Zakona o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima u BiH, pogotovo u pogledu povećanja minimalnog i maksimalnog iznosa novčanih kazni, te određeni vremenski period kada su policijski službenici izricali mjere upozorenja da bi se građani upoznali sa novom zakonskom regulativom. Također, manji broj prekršaja je uzrokovan i povećanim preventivnim angažovanjem policijskih službenika na terenu.

Graf 20. Broj saobraćajnih nesreća na području općine Stari Grad Sarajevo (2015 - 2021.)

Izvor: MUP KS

Općina Stari Grad Sarajevo ima kontinuiranu saradnju sa PU Stari Grad i MUP KS. Općina je u proteklom periodu podržavala rad policije prevashodno u vidu materijalno tehničke opremljenosti što je pravac djelovanja u narednom periodu. U 2017. godini općina je donirala PU Stari Grad 4 bicikla u vrijednosti oko 7.000,00 KM, dok je u 2018. godini donirala automobil Škoda Rapid u vrijednosti 30.000,00 KM, te u istom peiodu 30 kamera za video nadzor.

e) 5. Civilno društvo

Općina Stari Grad Sarajevo je 2012. godine potpisala Pismo saradnje sa UNDP-om, čime je ozvaničen početak realizacije projekta „Regionalni program lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu“ (ReLOaD) kojeg je provodio Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP) u šest zemalja regiona i to: Albaniji, BiH, Republici Sjevernoj Makedoniji, Crnoj Gori, Kosovu⁶ i Srbiji. Ukupna vrijednost ReLOaD projekta je bila 10 miliona eura, a finansirala ga je Evropska unija (EU) iz Programa podrške civilnom

⁶ Ova oznaka ne dovodi u pitanje stavove o statusu i u skladu je sa Rezolucijom UNSCR 1244 i Mišljenjem Međunarodnog suda pravde o kosovskoj Deklaraciji o nezavisnosti

društvu (CSF), u iznosu od 8,5 miliona eura, dok su ostatak sufinansirali UNDP uredi koji djeluju u zemljama Zapadnog Balkana i partnerske općine. ReLOaD u BiH saraduje sa ukupno 21 partnerskom JLS. Prvih 10 JLS su odabrane putem direktnog poziva koji je bio otvoren samo za JLS koje su učestvovala u nekoj od prethodnih faza LOD projekta među kojima je bila i općina Stari Grad Sarajevo.

Općina Stari Grad Sarajevo predstavlja primjer dobre prakse kad je u pitanju raspodjela sredstava za civilno društvo. Ovaj proces raspodjele sredstava karakteriše učešće civilnog društva u definisanju prioritetnih oblasti, održavanja info dana, visoki minimalni vrijednosni pragovi i provedba javnih poziva na osnovu punog seta aplikacionih obrazaca po LOD metodologiji. Uočava se blagi rast u učešću oblasti sporta i boračkih organizacija u zadnje u periodu 2016-2018- godina.

Općina Stari Grad Sarajevo posjeduje Odluku o načinu odabira projekata nevladinih/neprofitnih organizacija po LOD metodologiji koja je na snazi od 2012. godine, kojim se propisuje (su)finansiranje putem javnih poziva u oblasti OCD. Projekti iz oblasti sporta se (su)finansiraju putem javnog poziva.

Iz oblasti boračke populacije, postoji Odluka iz 2014.godine, kojom su definisani kriteriji za finansiranje boračkih organizacija i to posredstvom Javnog poziva. Objavljuje se jedan javni poziv godišnje za sve oblasti u prvom kvartalu budžetske godine, a ocjenjivanje aplikacija vrši Komisija koja broji pet članova sa mandatom od godinu dana. Set aplikacionih obrazaca sadrži sve dokumente predviđene LOD metodologijom, a iz administracije naglašavaju da je za aplikante iz civilnog društva najveći izazov izrada logičkog okvira rada, kao i definisanja budžetskih okvira projekta.

Općina Stari Grad Sarajevo prakticira dodjeljivanje grantova po LOD metodologiji i projektnim pristupom, odobravanjem manjeg broja projekata veće pojedinačne vrijednosti. U 2019. godini izdvajanja za OCD su smanjena za 1,75% (smanjena na 337.000 KM u odnosu na 343.000 KM u 2018. godini). Općina projektnim pristupom i LOD metodologijom dodjeljuje sredstva udruženjima građana i sportskim organizacijama, dok se sredstva boračkim organizacijama po LOD metodologiji ne primjenjuje. Općina organizira „otvorene dane“ radi informiranja OCD o pravilima i uvjetima poziva. Maksimalan iznos finansiranja je 14.000 KM, dok je moguće trajanje projekta do osam mjeseci.

Tabela 26. Registrovana udruženja na području općine Stari Grad Sarajevo

R.br.	Naziv udruženja	Adresa	Telefon
1.	Udruženje gluhih Kantona Sarajevo	Ferhadija 19/III	033 22 70 22
2.	Udruženje zanatlija "Stari zanati" - Kantona Sarajevo	Ćurčiluk veliki 4	033 233 058
3.	Udruženje Kulturno Edukativni Centar "Lale Konye - Konyali Laleleri"	Mula Mustaf Bašeskije	062 272 242

		63	
4.	SPKD "Prosvjeta"	Sime M. Sarajlije 1	033 444 230
5.	"Udruženje za zaštitu kulturne baštine Isabeg Ishaković"	Obala Ishak-bega Isakovića bb	061 668 382
6.	Udruženje "FANI"	Sime Milutinovića 15/4	061 337-407
7.	Udruženje tehničke kulture-narodna tehnika u Kantonu Sarajevo	Štrosmajerova 1/III	
8.	Udruženje univerzalne Grafrske škole "Talent's"	Čizmedžiluk 15	061 339 616
9.	Udruženje kulturno umjetničko društvo "Bašćaršija" Sarajevo	Jelića 1	
10.	Udruženje za internacionalni razvoj muzike, teatra i multimedije	Obala kulina bana 24	061 160 337
11.	Udruženje "Svjetske umjetničke igre"	Zelenih beretki 14	
12.	Udruženje za propagiranje i očuvanje kulturnog, građevinskog i historijskog naslijeđa osmanske civilizacije "Hadži Mujaga"	Jekovac 44	062/535-159
13.	Udruženje kulturno umjetničko društvo "Bašćaršija"	Jelića 1	033 239-696
14.	Udruženje kulturno umjetničko društvo "Biseri sevdaha" Sarajevo	Glodina 3	
15.	Udruženje "Klub ljubitelja umjetnosti X"	Mula Mustafe Bašeskije 63	
16.	Udruženje "Art group Monocle"	Mula Mustafe Bašeskije 61	
17.	Udruženje građana kulturno-sportsko-muzički klub "HORN"	Hadžidamjanova 3	
18.	Mimika Music School	Ferhadija 35	
19.	Udruženje "Obala Art Centar"	Zelenih beretki 12	<u>033 263-380</u>
20.	Udruženje "Beriše akademija"	Avdage Šahinagića br14	062 25 25 23

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Tokom 2021. i 2022. godine, realizirano je 40 projekata sa sljedećim NVO:

R. br.	Naziv Udruženja	Naziv projekta	Godina realizacije
1.	Udruženje za unaprjeđenje i promociju zdravlja „Generacija“	Provođenje zdravstvenih programa u Centru za promociju i unaprjeđenja zdravlja	2021
2.	Udruženje Vijeće mladih Općine Stari Grad Sarajevo	Podrška realizaciji programskih aktivnosti	2021
3.	Udruženje Srce za djecu koja boluju od raka u FBiH	Podrška radu roditeljskoj kući za djecu oboljelu od raka	2021
4.	Udruženje Mali ambasadori	Mali ambasadori Sarajeva	2021
5.	Udruženje Streličarski Klub Željezničar	Kupovina vazdušne puške za međunarodna takmičenja	2021
6.	UVD Vratnik	Finansiranje programskih aktivnosti	2021
7.	Crveni križ Stari Grad	Projekat iz oblasti liječenja	2021
8.	Udruženje Penzionera Stari Grad	Nabavka lijekova penzionerima	2021
9.	MDD Merhamet	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
10.	KUD Bašćaršija	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
11.	KUD Biseri sevdaha	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
12.	FK Mošćanica	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
13.	FK Vratnik	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
14.	Lovačko Udruženje "Sarajevo"	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
15.	Udruženje Klub za praktično streljaštvo "Bullet"	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
16.	Udruženje Međunarodni forum Bosna	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2021
17.	Grant boračkim organizacijama	Finansiranje programskih aktivnosti udruženja	2021

R.br	Naziv Udruženja	Naziv projekta	Godina realizacije
18.	Udruženje za unaprjeđenje i promociju zdravlja „Generacija“	Provođenje zdravstvenih programa u Centru za promociju i unaprjeđenja zdravlja	2022
19.	Udruženje Vijeće mladih Općine Stari Grad Sarajevo	Podrška realizaciji programskih aktivnosti	2022
20.	Fondacija Sarajevo navigator	Praznici u Starom Gradu	2022
21.	Udruženje porodica djece	Finansiranje programskih aktivnosti	2022

	i osoba s poteškoćama u razvoju „Dajte nam šansu“	Servis centra „Dajte nam šansu“	
22.	Udruženje Vijeće kongresa Bošnjčkih intelektualaca	Finansiranje programskih aktivnosti	2022
23.	Udruženje za promociju kulture Fani	Festival dječije umjetnosti FEDU	2022
24.	UVD Vratnik	Finansiranje programskih aktivnosti	2022
25.	UVD Vratnik	Projekat iz oblasti zaštite od požara	2022
26.	Crveni križ Stari Grad	Projekat iz oblasti liječenja	2022
27.	Udruženje Penzionera Stari Grad	Nabavka lijekova penzionerima	2022
28.	MDD Merhamet	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
29.	SDD Dobrotvor	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
30.	KUD Bašćaršija	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
31.	KUD Biseri sevdaha	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
32.	FK Mošćanica	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
33.	FK Vratnik	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
34.	Karate klub Bašćaršija	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
35.	Udružeje Zona unaprjeđenog poslovanja ZUP Bašćaršija	Holiday market se vraća kući	2022
36.	Udruženje Pravda	Film Zmaj od Bosne	2022
37.	Udruženje SOS Dječija sela	Centar za rani rast i razvoj	2022
38.	Udruženje za razvoj društva i kulture „Platforma“		2022
39.	Udruženje Klub za praktično streljaštvo "Bullet"	Finansiranje programskih aktivnosti Udruženja	2022
40.	Grant boračkim organizacijama	Finansiranje programskih aktivnosti udruženja	2022

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, 2023

Za realizaciju projekata OCD po Javnom pozivu u toku 2023. godine, planirana su novčana sredstva u iznosu od 80.000 KM.

Općina Stari Grad Sarajevo, u poređenju sa drugim analiziranim ReLOaD partnerskim JLS, je specifična prema neobično malim postotcima izdvajanja sredstava za oblast sporta, činjenici da se na OCD izdvaja najveći dio sredstva, da je broj projekata relativno mali i da su minimalni pragovi postavljeni znatno iznad prosjeka za ostale JLS što znači da su sredstva za pojedinačne projekte veća. Ovi indikatori predstavljaju

dobre primjere za ostale JLS. S druge strane uočen je na rastuća izdvajanja na boračka udruženja u periodu 2016-2018. godina.⁷

Općina Stari Grad jedna je od pet jedinica lokalne samouprave u BiH koja je u proteklom periodu ostvarila značajan uspjeh u transparentnom finansiranju organizacija civilnog društva iz budžetu. Ovaj uspjeh ozvaničen je i Priznanjem za ostvareni uspjeh i napredak u transparentnoj dodjeli sredstava organizacijama civilnog društva 2021. godine od strane Saveza općina i gradova FBiH.

f) Stanje javne infrastrukture i javnih usluga

f) 1. Saobraćajna infrastruktura

Na osnovu Odluke o razvrstavanju vangradskih lokalnih cesta na području Kantona Sarajevo („Službene novine KS“; br: 22/13) i Odluke o izmjenama Odluke o razvrstavanju vangradskih lokalni cesta na području Kantona Sarajevo („Službene novine KS“; br. 40/14), utvrđeno je i kategorisano 189 lokalnih cesta (ukupne dužine kolovoza 78.830,00 m) na području Općine Stari Grad Sarajevo.

Tabela 27. Saobraćajna infrastruktura

Vrsta saobraćajnica	Dužina (km)
Dio lokalnih puteva u nadležnosti Općine Stari Grad Sarajevo prema potpisanom Ugovoru sa Direkcijom za puteve Kantona Sarajevo, koje su prenesene u nadležnost Direkcije za puteve Kantona Sarajevo	Do 2014. =10,44 km Od 2014.=78,83 km
Lokalni putevi od interesa za Općinu Stari Grad Sarajevo	78,83 km
Ostali-nekategorisani putevi na području Općine Stari Grad Sarajevo	45,21 km

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Iz općinskog budžeta kontinuirano se izdvajaju sredstva za redovno održavanje i sanaciju cestovne infrastrukture. Najznačajnija ulaganja u putnu infrastrukturu zabilježena su 2021. godine i iznosila su 1,369.099,14. Dok su u 2020. godini ulaganja bila manja za 40,17% i iznosila su 819.044,20 KM.

Tabela 28. Finansijska izdvajanja iz općinskog budžeta u svrhu izgradnje i sanacije putne infrastrukture

Godina	2018	2019	2020	2021
Iznos finansijskih sredstava iz općinskog budžeta koji je uloženi u redovno održavanje cesta	844.492,10	1,332.453,67	797.920,43	1,348.933,02
Iznos finansijskih sredstava iz	41.051,66	27.756,30	21.123,77	20.166,12

⁷ https://starigrad.ba/userfiles/file/2018/11/Reload_Analiza.pdf

općinskog budžeta koji je uložen u izgradnju i održavanje horizontalne i vertikalne signalizacije				
Ukupna finansijska sredstva iz općinskog budžeta uložena u izgradnju i sanaciju saobraćajne infrastrukture	885.543,76	1,360.209,97	819.044,20	1,369.099,14
Broj kilometara asfaltiranih cesta na području općine	2,57	3,40	4,25	5,47

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Prema raspoloživim podacima u Općini Stari Grad Sarajevo u 2021. godini bilo 10 raspoloživih parking prostora (namjenjeni za parkiranje većeg broja motornih vozila). U 2017. godini broj registriranih motornih vozila na području Općine Stari Grad Sarajevo iznosio je 11.572 a u Kantonu Sarajevu 143.915. U 2021. godini broj registrovanih motornih vozila na području Općine iznosio je 11.953 a u KS 158.373. S obzirom na tendenciju rasta broja registrovanih automobila na području ove jedinice lokalne i KS, te pozitivnom trendu rasta broja domaćih i ino turista, evidentan je i nedostatak parking mjesta.

Fokus u narednih pet godina bit će realizacija godišnjih programa izgradnje, održavanja i sanacije putne infrastrukture, parkirališta tj. rješavanje problema saobraćaja u mirovanju. U proteklom periodu izgrađena je javna podzemna garaža sa parking prostorom na lokaciji Avdage Šahinagića kod Vijećnice.

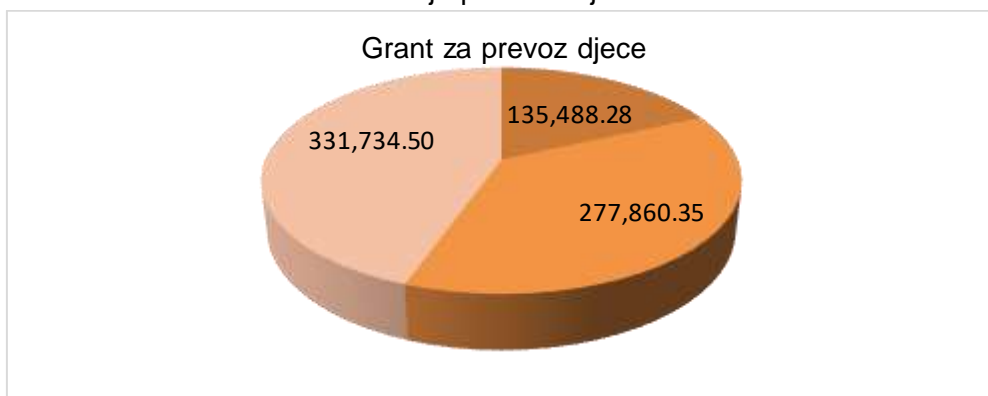
Tabela 29. Broj raspoloživih parking prostora

Godina	2018	2019	2020	2021
Broj raspoloživih parking mjesta (pojedinačna parking mjesta)	28	34	61	63
Broj raspoloživih parking prostora (namjenjeni za parkiranje većeg broja motornih vozila)	2	5	6	10

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

U skladu sa odredbama zakonskih propisa koji uređuju ovu oblast, iz budžeta Kantona Sarajevo za učenike koji su od škola udaljeni dva i više kilometara finansiran je prevoz do škole. U 2020. godini ovaj grant iznosio je 135.488,28 KM, naredne godine bio je veći za 105% (277.860,35 KM), a u 2022. godini veći za 19,38% (331.734,50 KM).

Graf 21. Grant KS za finansiranje prevoza djece

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Vrste prevoza stanovništva u Općini Stari Grad Sarajevo su: autobus, minibus, tramvaj i taxi prevoz.

Tabela 30. Pokrivenost MZ lokalnim javnim prevozom

Godina	2018	2019	2020	2021
Broj MZ pokrivenih lokalnim javnim prevozom	7	7	7	7
Iznos finansijskih sredstava iz općinskog budžeta koji je uložen u subvencioniranje lokalnog javnog prijevoza [u KM]	256.313,90	525.795,33	57 695,28 (MZ Mošćanica i MZ Mahmutovac)	4. 930,23(za Decembar 2022) (MZ Mošćanica i MZ Mahmutovac)

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Prioriteti u pogledu izgradnje saobraćajnica su: Apelova cesta (trenutno makadamski put – planirano za realizaciju u 2023. godini), izgradnja puta prema selu Barice, Izrada ceste od parka Šume prijateljstva, pored Špicaste stijene do malog Sedrenika, u dužini cca od L = 400 m (naručena izrada glavnog projekta) te izgradnja i sanacija većeg broja saobraćajnica na području općine gdje će se kroz akcioni plan strategije dati detaljniji prikaz istih.

f) 2. Elektroenergetska mreža

Održavanje postojeće i izgradnja nove javne rasvjete na području KS je u nadležnosti Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS. Unatoč ovako definisanim nadležnostima Općina je od 2020. do 2021. godine uložila značajna finansijska sredstva u održavanje postojeće i izgradnju nove javne rasvjete. U prethodnom posmatranom periodu završen je projekat javne LED rasvjete na području Zaštićenog pejzaža „Bentbaša“ (Od alpinističke stijene Dariva do Kozije ćuprije), u dužini od 1.400 metara. Za ovaj projekat 2021. godine

utrošeno je 127.765,52 KM. Pored toga, značajna je bila i podrška od JU za zaštićena područja za spomenuti projekat (75.000,00KM), te Federacije BiH (150.000,00KM) u 2020. godini. Za sanaciju javne rasvjete u 2019. godini utrošeno je 15.750,20KM. U 2020. godini izdvojeno i utrošeno je 22.390,69KM, dok je u 2022. godini 20.913,47KM. U 2021. godini za vanjsku rasvjetu, trotoare i ograde utrošeno je 73.487,00KM (od toga 573,00 KM za rasvjetu) što ukazuje na kontinuitet ulaganja u ovu oblast.

Pokrivenosti stanovništva općine javnom rasvjetom je oko 90% (procjena 2022. godine).

Tabela 31. Javna rasvjeta na području općine

Godina	2015	2019	2020	2021
Javna rasvjeta – broj konvencionalnih svjetiljki	4193	4193	4393	4393
Javna rasvjeta – broj led svjetiljki	895	920	920	1020

Izvor: Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, 2023.

Javna rasvjeta sa 5.413 rasvjetnih tijela na području Općine Stari Grad Sarajevo čini 13% ukupne javne rasvjete Kantona Sarajevo sa malim udjelom LED rasvjete (19%). Najveći je broj živinih lampi oko 2490 kom.

U proteklom periodu je bilo vrlo malo prijema nove LED javne rasvjete. U toku je projekat UNDP-a sa LED rasvjetom na području KS. Postojeća javna rasvjeta na području Kantona Sarajevo ima oko 19000 komada živinih svjetiljki što je najveći problem i zamjena tih svjetiljki je prioritet. Najveći problemi na području općine po pitanju javne rasvjete je veliki dio nadzemne mreže u padinskim dijelovima sa zastarjelim svjetilkama, te LED rasvjeta u užem području Bašćaršije koja je dotrajala te je potrebna rekonstrukcija iste. Uočava se povećanje energijski prihvatljivih tijela javne rasvjete. U omjeru izgrađenosti javne rasvjete između urbanih naselja i prigradskih/padinski naselja stepen izgrađenosti je veći na strani urbanih naselja.

U pogledu snadbijevnosti električnom energijom na području općine u periodu 2015-2020. godine uočava se manji pad broja potrošača el. energije dok se dužina niskonaponske i visokonaponske mreže povećala u 2022. u odnosu na 2019. godinu. Povećanje se najvećim dijelom odnosi na domaćinstva i ostalu potrošnju.

Tabela 32. Broj kupaca/potrošača električne energije i dužina mreže na području općine

Godina	2019	2020	2021	2022
Niskonaponska mreža (km)	382,9	383,8	385,7	386,4
Visokonaponska mreža (km)	90,092	90,901	93,146	93,154
Broj priključaka na elektro mrežu	19.902	19.774	19.852	19.851

Izvor: Izvor: Podaci Elektrodistribucija Sarajevo, 2023.

Tabela 33. Plan izgradnje-rekonstrukcije elektroenergetskih objekata za 2023. godinu na području Općine Stari Grad Sarajevo

R.br.	Naziv elektroenergetskog objekta	Vrsta objekta	Snaga novougrađenih transformatora u (Kva)	Dužina magistralne mreže u (m)	Ukupno Budžet KM
	1	2	3	4	5
1	Izgradnja STS 10(20)/0,4 kV Močioci (0880) sa priključnim 10(20) kV kablovima	STS, SNKB, U KB, NNM	50	800,710,130	165.000
2	Izgradnja KBTS 10(20)/0,4 kV Lapišnica (T14661) sa SN priključkom, interpolacijom u postojeću NN mrežu i NNKB priključkom poslovnog objekta kupca Faredina Miftarija	KBTS, S NKB, NN KB	250	2100,200	260.000
3	Izgradnja STS 10(20)/0,4 Kv Bukovik Dom (T24509) sa pripadajućim SN kablovskim priključkom i niskonaponskom mrežom 274384/2019	STS, SN KB, NN M	50	300,200	70.000
4	II faza izgradnje SN KB veza od novoizgrađene KBTS 10(20)/0,4 kV Faletići 1 (0043) prema naselju Biosko	STS, SN KB, NN M	630	1500,1200	270.000
5	TS 10/0,4 Kv Sedrenik (0039)	KBTS	250		70.000
6	Izmještanje dijela 10Kv dalekovoda – odcjep za TS Donje Biosko (1367), Faletići (Bakije 2), Općina Stari Grad	SNKB		850	50.000

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

f) 3. Telekomunikacije, Internet i RTV signal

Telekomunikacijska infrastruktura obezbjeđuje 100% pokrivenosti teritorije općine Stari Grad. Općina Stari Grad Sarajevo ima svojih 16 MZ i u svakoj mjesnoj zajednici i okolini postoji mreža i priključak za telefon i internet.

Tabela 34. pokrivenost općine telefonskom mrežom i 3G/4G

Općina	Tehnologija	Metodologija	Prag prijema	Tip pokrivanja	% pokrivenosti teritorije	Broj BS lokacija
Stari Grad	LTE	RAK	RSRP>-109 dBm	Outdoor	71.6%	25
Stari Grad	UMTS	RAK	RSCP>-105 dBm	Outdoor	83.3%	25
Stari Grad	GSM	RAK	RxLev>-95 dBm	Outdoor	90.2%	25

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Općina je također obezbijedila besplatan pristup internetu na području užeg gradskog jezgra (Bašaršijski trg, Ferhadija i At mejdan).

f) 4. Vodosnabdjevanje i odvodnja otpadnih voda

Vodosnabdjevanje Općine Stari Grad Sarajevo je kombinacija pumpnog i gravitacionog sistema. Na području Općine nalaze se sljedeći izvori vode: Vrelo Moščanica, Vrelo Crnil i Vrelo Sedrenik. Međutim, za ukupne potrebe snabdjevanja vodom stanovništva doprema se voda i sa glavnog izvorišta Sarajevsko polje (podzemna akumulacija Sarajevskog polja - Bačevo i Sokolovići), FP Bosna, te vode sa jahorinskih vrela. Sistem je baziran na principu prepumpavanja, koristeći rezervoare i pumpne stanice sa svom pratećom elektro i hidromehaničkom opremom. Vodni objekti koji su u funkciji a nalaze se na području Općine:

Rezervoar i hidrofleks Boguševac, hidrofleks postrojenje i rezervoar Komatin, rezervoar Čebedžije, Rezervoari hidrofleks Grdonj i hidrofleks postrojenje Grdonj, Rezervoar, PS i hidrofleks postrojenje Hambina Carina, rezervoar Hladivode, rezervoar Hrid, rezervoar Jekovac, rezervoar i hidrofleks postrojenje Pogledine, rezervoar Sedrenik i PS Faletići.

Tabela 35. Dužina vodovodne mreže na području općine

Godina	2015	2019	2020	2021
Vodovodna mreža u km	130	135	136	137

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Procjena nelegalnih priključaka je 1055 koji su evidentirani u bazi KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o Sarajevo kao bespravni ili privremeni korisnici.

Tabela 36. Ulaganja Općine u izgradnju nove i održavanje postojeće vodovodne mreže

Godina	2018	2019	2020	2021
Ulaganja Općine Stari Grad Sarajevo u izgradnju nove i održavanje postojeće vodovodne mreže	42.293,78	210.775,59	158.252,10	474.481,53

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, KJKP "Vodovod i kanalizacija" Sarajevo, 2023.

Evidentan je kontinuirani rast ulaganja općine u u izgradnju nove i održavanje postojeće vodovodne mreže. Ukupna ulaganja u 2021. godine iznosila su 474.481,53 KM što je u odnosu na 2020. godinu veće za 299%.

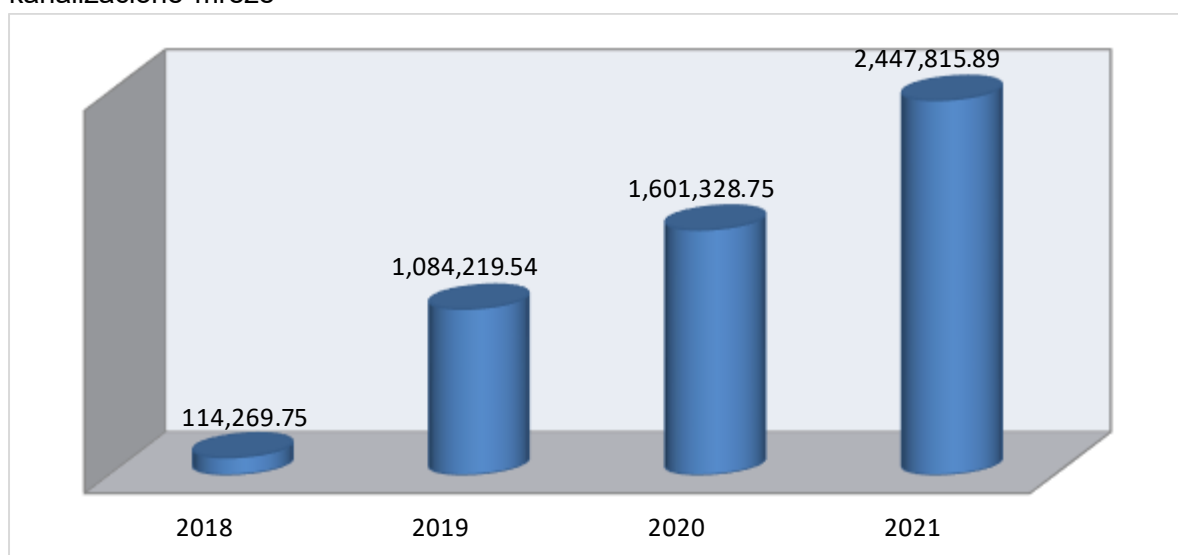
Prioritetni projekat u naredne dvije godine je implementacija Projekta Sarajevo water iz zajma EBRD – Tranša II. Planirane su rekonstrukcije postojeće vodovodne mreže između ostalog i na više lokaliteta Općine Stari Grad – zona vodosnabdjevanja R „Skenderija“ i R „Bjelave“. Ulice razvrstane po projektima i odobrenjima za građenje:

- Franjevačka,
- Alajbegovića i Isevića sokak,
- Mustaj-pašin mejdan i Bentbaša,
- Čemerlina i Hrgića,
- Mula Mustafe Bašeskije (od Gajevog trga do Bašćaršije),

- Toromanova i Kečina,
- Safvet-bega Bašagića,
- Telali,
- Potok, Prijepoljčeva i Ulomljenica,
- Potoklinica, Edhema Mulabdića i Josipa Štadlera
- Sedrenik
- Karpuzova, Adžemovića i Čadordžina.

Ukupna dužina planirana za rekonstrukciju je cca 8,4 km vodovodne mreže. Kanalizacioni sistem na području općine u 2022. godini je ukupne dužine 142 km.

Graf 22. Ulaganja Općine Stari Grad Sarajevo u izgradnju nove i održavanje postojeće kanalizacione mreže

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, KJKP "Vodovod i kanalizacija" Sarajevo, 2023.

Značajna su ulaganja Općine Stari Grad Sarajevo u izgradnju nove i održavanje postojeće kanalizacione mreže u proteklih pet godina prikazana na grafiju iznad, i to projekti na lokacijama: Glođina izvedeno 228 m profila 300mm, Alije Nametka I faza izvedeno 83m profila 300 mm, Alije Nametka II faza izvedeno 50 m profila 300 mm, Brusulje izvedeno 42 m profila 200 mm i Bakije sokak izvedeno montaža 44 m profila 300 mm.

U narednom periodu planiran je veliki broj projekata na rekonstrukciji i izgradnji vodovodne i kanalizacione mreže na području općine.

f) 5. Gasifikacija

BH-Gas d.o.o. Sarajevo je nadležno je za transport gasa i održavanje gasne mreže u FBiH, dok je KJKP Sarajevogas zaduženo za distribuciju i maloprodaju gasa u KS. Gasna mreža KS, kojom je pokriveno 95% naseljenog područja, izgrađena je kao višestepeni distributivni sistem. Razvojem distributivne gasne mreže omogućeno je

korištenje prirodnog gasa direktno, priključenjem individualnih potrošača na gasni sistem, i indirektno putem centralnih i kotlovnica i toplovodnih sistema.

U 2021. godini ugrađeno je ili zamjenjeno 1.199 radio modula, dok je na 1.548 mjernih mjesta izvršena kontrola ispravnosti radio modula, posebno na području na području općine Stari Grad (Mošćanica, Sedrenik, Vratnik)⁸.

Uzimajući u obzir veliku koncentraciju zagađenosti vazduha u zimskom periodu, KJKP Sarajevogas će u narednom periodu nastaviti sa aktivnostima promocije korištenja prirodnog gasa kao ekološki najprihvatljivijeg energenta što je od velikog značaja i za Općinu Stari Grad Sarajevo gdje veliki broj i individualnih stambenih jedinica koristi ovaj energent.

U narednoj tabeli prikazan je broj potrošnih mjesta koji imaju mogućnost korištenja gasa a ne koriste ga. Broj aktivnih domaćinstava koji ne koriste gas je 2.795 dok je broj neaktivnih domaćinstava 2.736.

Broj potrošnih mjesta koji imaju mogućnost korištenja gasa i koriste ga je slijedeći: Velika privreda aktivni (92), Domaćinstva aktivni (7.748) i mala privreda aktivni (528).

U narednom periodu potrebno je poduzeti mjere na stimulaciji korištenja gasa kao ekološki najprihvatljivijeg energenta u cilju smanjenja zagađenja na području općine i KS. Istraživanja ukazuju da se porodice sa niskim dohotkom uglavnom nalaze u tzv. energetskom siromaštvu, što znači da nemaju pristup ekonomičnim, održivim energetskim uslugama, što dovodi do značajnih utjecaja na okoliš. Donošenjem adekvatnih javnih politika o ekonomskoj nejednakosti u narednom periodu u KS moglo bi unaprijediti položaj navedenih kategorija što bi utjecalo na povećanje korištenja gasa i smanjenje zagađanje.

Tabela 37. Pregled potrošnih mjesta koji imaju mogućnost (ne) korištenja gasa

Godina	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj potrošnih mjesta koji imaju mogućnost korištenja gasa a ne koriste ga	**Velika privreda neaktivni – 7	**Velika privreda neaktivni – 7	**Velika privreda neaktivni – 7	**Velika privreda neaktivni – 7
	*Domaćinstva aktivni – 2736	Domaćinstva aktivni – 2783	Domaćinstva aktivni – 2936	Domaćinstva aktivni – 2795
	**Domaćinstva neaktivni – 2736	Domaćinstva neaktivni – 2736	Domaćinstva neaktivni – 2736	Domaćinstva neaktivni – 2736
	*Mala privreda aktivni – 131	*Mala privreda aktivni – 128	*Mala privreda aktivni – 130	*Mala privreda aktivni – 114
	**Mala privreda neaktivni – 244	**Mala privreda neaktivni – 240	**Mala privreda neaktivni – 232	**Mala privreda neaktivni – 238

⁸ Izvještaj o poslovanju KJKP Sarajevogas doo za 2021. godinu (<https://www.sarajevogas.ba/wp-content/uploads/2022/06/Izvjestaj-o-poslovanju-Preduzeca-za-2021.-godinu.pdf>)

Broj potrošnih mjesta koji imaju mogućnost korištenja gasa i korsite ga	*Velika privreda aktivni – 81	*Velika privreda aktivni – 83	*Velika privreda aktivni – 88	*Velika privreda aktivni – 92
	Domaćinstva aktivni – 7634	Domaćinstva aktivni – 7645	Domaćinstva aktivni – 7548	Domaćinstva aktivni – 7748
	Mala privreda aktivni – 474	Mala privreda aktivni – 490	Mala privreda aktivni – 497	Mala privreda aktivni – 528

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, KJKP Toplane Sarajevo, 2023.

Prema trogodišnjem planu rada KJKP Sarajevogasa doo u periodu 2023.-2025. planirana je izgradnja distributivnih gasnih mreža i na području Općine Stari Grad Sarajevo u dužini 400m, kao i investiciono održavanje te manji potrebni projekti.

Tabela 38. Plan izgradnje distributivnih gasnih mreža po općinama za period 2023. - 2025. godina sa procjenom obima izgradnje, procjenom troškova i izvora finansiranja

1	2 Naziv lokacije	Plan 2023.			Plan 2024.			Plan 2025.		
		4 Obim izgradnje (m)	Izvor finansiranja (KM)		6 Obim izgradnje (m)	Izvor finansiranja (KM)		9 Obim	Izvor finansiranja (KM)	
			5 Sarajevogas	Općine/ Investitori		7 Sarajevogas	Općine/ Investitori		10 Sarajevogas	Općine/ Investitori
I PROJEKTI RAZVOJA DISTRIBUTIVNIH GASNIH MREŽA										
1.	Općina Stari Grad	-	-	-	200	5.000	30.000	200	6.000	40000
2.	Općina Centar	1.000	27.000	88.000	300	10.000	65.000	300	8.000	50.000
3.	Općina Novo Sarajevo	300	5.000	30.000	200	4.500	25.000	-	-	-
4.	Općina Novi Grad	700	17.000	67.000	500	10.000	65.000	500	9.500	60.000
5.	Općina Ilidža	800	24.000	95.000	300	5.000	35.000	300	6.000	35.000
6.	Općina Hadžići	1.000	40.000	100.000	500	15.000	65.000	1.000	17.000	90.000
7.	Općina Vogošća	500	15.000	95.000	500	10.000	65.000	300	6.000	45.000
8.	Općina Ilijaš	500	10.000	65.000	400	10.000	75.000	300	8.000	50.000
9.	Općina Trnovo	650	20.000	160.000	300	10.000	75.000	200	6.000	65.000
II OSTALI PROJEKTI										
10.	Investiciono održavanje	1.000	100.000	-	1.000	120.000	-	1.000	120.000	-
11.	Tekući manji projekti	1.000	5.000	40.000	1.000	7.000	50.000	1.000	7.500	60.000
	UKUPNO	7.450	263.000	740.000	5.200	206.500	550.000	5.100	194.000	495.000

Izvor: KJKP Sarajevogas doo, 2023.

f) 6. Komunalni otpad

Upravljanje otpadom na nivou FBiH vrši Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša, dok nadležnost za upravljanje otpadom na području Općine Stari Grad

Sarajevo ima KS. Za upravljanje komunalnim otpadom zaduženo je KJKP RAD. U okviru Općine Stari Grad Sarajevo aktivnosti upravljanja otpadom su u nadležnosti Odsjeka za komunalne puteve u sklopu Služba za investicije i komunalne poslove. Sistemskim ulaganjem i strateškim djelovanjem s KJKP „RAD“ u proteklom periodu na području općine Stari Grad Sarajevo došlo je do povećanja posuda za zbrinjavanje miješanog komunalnog otpada. Tamo gdje ne postoje tehnički uslovi za postavljanje kontejnera, građanima su podijeljene kante za prikupljanje otpada. Nažalost, i dalje je primjetan nedostatak posuda za selektivno prikupljanje otpada. Međutim, ovaj problem neophodno je rješavati na nivou kantonalnih organa vlasti.

Tabela 39. Brojčano stanje infrastrukture u oblasti komunalnog otpada u Općini (2018-2021.)

Godina	2018	2019	2020	2021
Broj kontejnera za prikupljanje miješanog komunalnog otpada	270	320	320	320
Broj kontejnera/zvona za selektivno prikupljanje otpada	29	29	29	29
Broj kanti podijeljenih domaćinstvima za miješani komunalni otpad	380	482	657	657
Broj kanti podijeljenih domaćinstvima za selektivno prikupljanje otpada (suha i mokra frakcija)	380	482	657	657

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Cijena usluge odvoza i zbrinjavanja komunalnog otpada po jedinici mjere nije se mijenjala u proteklih 5 godina i iznosi sa PDV-om 0,11 KM/m² stambene površine domaćinstva – korisnika usluge.

Evidentan je porast i količine prikupljenog otpada. U 2018. ta količina iznosila je 7.884 metara³, dok je u 2021. godini bila veća za 3% (8.142. m³).

Tabela 40. Količina prikupljenog komunalnog otpada 2018-2021.

Godina	2018	2019	2020	2021
Količina prikupljenog komunalnog otpada u m ³	7.884.340,00	7.946.920,00	8.039.570,00	8.142.640

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Iako je oblast komunalnog otpada u direktnoj nadležnosti KJKP „RAD“, Općina je u prethodnom periodu finansirala nabavku infrastrukture, odnosno izgradnju niša i nabavku kontejnera za zbrinjavanje komunalnog otpada.

Trenutni model prikupljanja otpada u KS ima samo jedan tok, pri čemu se više od 90% prikupljenog komunalnog otpada odlaže u deponiju Smiljevići. Zelenim akcionim planom nastoji se povećati svijest građana o značaju recikliranja, te putem predloženih mjera kreirati sistem odvojenog prikupljanja otpada koji za cilj ima povećanje stope reciklaže u KS i njegovim općinama. S tim u vezi, akcioni plan predlaže postavljanje dodatnih kanti za smeće u cilju razdvajanja otpadaka na mjestu nastanka

U narednom periodu potrebno je mnogo više raditi na uspostavljanju funkcionalnog sistema selektivnog prikupljanja otpada. Iako je to bilo predviđeno Strategijom razvoja općine 2014-2018, u proteklom periodu nije se desio značajan pomak u ovoj oblasti. Samo su postavljene natkrivene niše nad kontejnerima u svim mjesnim zajednicama i postavljeno 29 novih kontejnera za selektivno prikupljanje otpada te 657 kanti podijeljenih domaćinstvima za selektivno prikupljanje otpada (suha i mokra frakcija), što je ipak nedovoljno da bi se ovakav jedan sistem mogao staviti u funkciju.

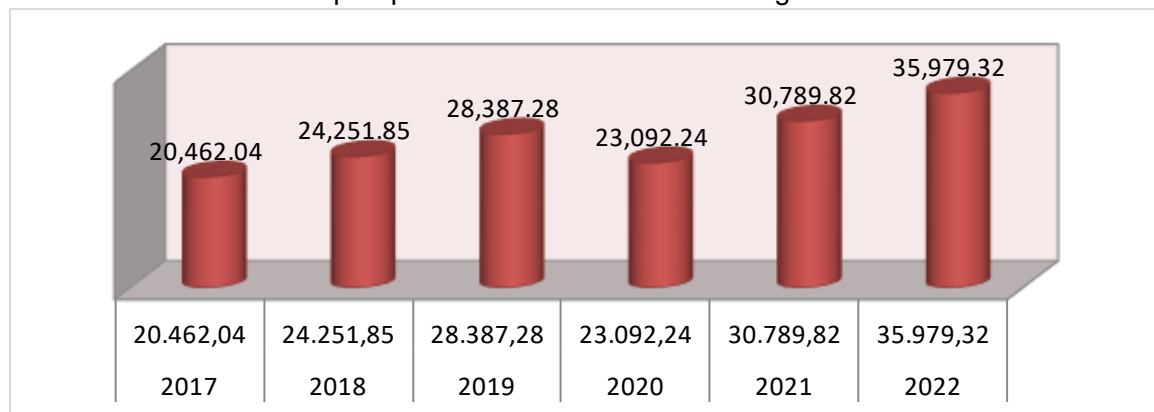
Posebnu pažnju je potrebno posvetiti edukaciji stanovništva i podizanju njihove svijesti o selektivnom prikupljanju otpada.

Prema podacima Zavoda za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, za potrebe projekta uspostavljanja integrisanog upravljanja otpadom putem sistema selektivnog prikupljanja otpada, na nivou Kantona Sarajevo planirano je 8.800.000,00 KM, dok je za unaprjeđenje sistema prikupljanja komunalnog otpada predviđeno dodatnih 6.000.000,00 KM. Dio ovih sredstava kao i učešće u projektima odnosi se i na Općinu Stari Grad Sarajevo.

f) 7. Stanovanje

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine broj stanova na području općine je bio 19 007 stanova. Uslijed inflacije i ekonomskih kretanja na tržištu rada i tržištu nekretnina, stanovi na tržištu postižu cijene koje velikom broju građana predstavljaju problem, posebno kada su u pitanju mladi i druge ranjive grupe. Općina određeni broj stanova koji su u njenom vlasništvu iznajmljuje svake godine mladim bračnim parovima iz općine Stari Grad Sarajevo čime je omogućen zakup stana po znatno povoljnijim cijenama od tržišnih. Na ovaj način pozitivno se utječe na smanjenje trenda odlaska mladih iz Bosne i Hercegovine. Shodno tome, nameće se potreba nastavka razvoja politika koje omogućavaju povoljnije načine obezbjeđivanja stanova i stanovanja. Ostvareni prihodi od zakupa stanova prikazani su na narednom grafiku.

Graf 23. Prihodi od zakupa općinskih stanova 2017-2022. godina

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Općina je u skladu s Odlukom o privremenom smještaju stambeno ugroženih lica br. 01-05-4-56/19 od 08. 01. 2019. godine, određeni broj stambenih jedinica dodijelila privremeno, na određeni period, stambeno ugroženim licima.

Također, u okviru projekta „Sistem socijalnog stanovanja -razvoj integrisanog modela u teoriji i praksi“, uz sporazum s međunarodnom organizacijom Hilfswerk Austria International, na području Općine izgrađena je kuća socijalnog stanovanja, u kojoj je smješteno sedam socijalno ugroženih porodica.

U okviru projekta „Izgradnja objekta kolektivnog stanovanja lokalitet Baruthana Vasin Han“, Općina je preuzela obavezu izgradnje objekta kolektivnog stanovanja sa ukupno 11 stanova. U navedenim stanovima smještena su lica koja su bila nositelji stanarskih prava nad stanovima koji su za vrijeme rata devastirani i dovedeni u neuseljivo stanje. Na lokalitetu Moščanica, a na osnovu Sporazuma o sufinansiranju izgradnje naselja za Rome, zaključenog između Ministarstva stambene politike Kantona Sarajevo i Općine Stari Grad, stambeno su zbrinute 4 porodice romske populacije.⁹

U općini Stari Grad Sarajevo, u ulici Čadordžina, donacijom je izgrađena zgrada od sedam stanova za socijalno ugrožene građane. Općina Stari Grad već je realizovala tri slična projekata u okviru kojih je izgrađeno 27 stanova. U ulici Čadordžina je 2015. godine sagrađena prva zgrada za zbinjavanje socijalno ugroženih građana u kojoj je krov nad glavom dobilo sedam porodica, a gradnju su finansirali Općina Stari Grad Sarajevo i Evropska unija. Dvije godine prije toga sagrađen je stambeni objekat na Baruthani gdje je smješteno 11 interno raseljenih porodica iz Starog Grada, a 2011. godine za smještaj interno raseljenih devet porodica sagrađena je zgrada na Brusuljama. Objekte je gradila Općina Stari Grad uz pomoć partnera i donatora, a implementator projekata bila je Humanitarna organizacija Hilfswerk Austria International.

Fond kojim trenutno raspolaže općina i nije adekvatan kako bi odgovorio problemu stambenog rješavanja mladih ali općina je jedan od pozitivnih primjera kada je riječ o stambenoj politici i brizi za mlade i socijalno ugrožene kategorije stanovništva.

Značajan je broj objekata kolektivnog stanovanja iz austrougarskog perioda na području općine koja su u ratu pretrpili manja ili veća oštećenja, te je u narednom periodu potrebno razmotriti mogućnosti sanacije istih.

f) 8. Administrativne usluge

Općina Stari Grad Sarajevo teritorijalno je organizirana u 16 mjesnih zajednica čiji izabrani organi koordiniraju svoj rad sa općinskom upravom.

⁹ Rješenje br. UP-I-09-05-2084/19 od 09. 05. 2019. godine.

Općinsku upravu Općine Stari Grad Sarajevo čine općinski načelnik i općinsko vijeće Stari Grad Sarajevo. Sekretar organa državne službe obavlja poslove od značaja za unutrašnju organizaciju i rad organa državne službe te koordinira radom svih Službi, Sektora i drugih organizacionih cjelina usmjerava njihov rad s ciljem realizacije poslova utvrđenih programima rada i osigurava izvršavanje poslova po nalogu Općinskog načelnika.

Općinske službe u općini Stari Grad Sarajevo su:

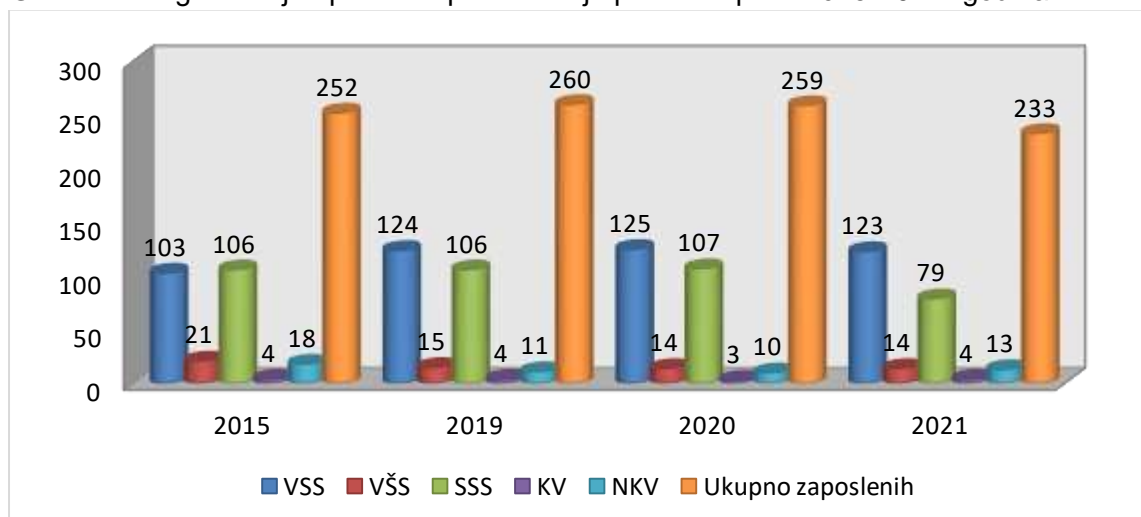
1. Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša
2. Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove
3. Služba za investicije i komunalne poslove
4. Služba za privredu
5. Služba za finansije i budžet
6. Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade
7. Služba za poslove mjesnih zajednica
8. Služba za opću upravu
9. Služba za inspeksijske poslove
10. Služba za boračko-invalidsku, socijalnu zaštitu
11. Služba za lokalni razvoj
12. Služba civilne zaštite
13. Služba za zajedničke poslove

Stručne službe Općine Stari Grad Sarajevo:

14. Stručna služba Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo
15. Stručna služba kabineta Općinskog načelnika

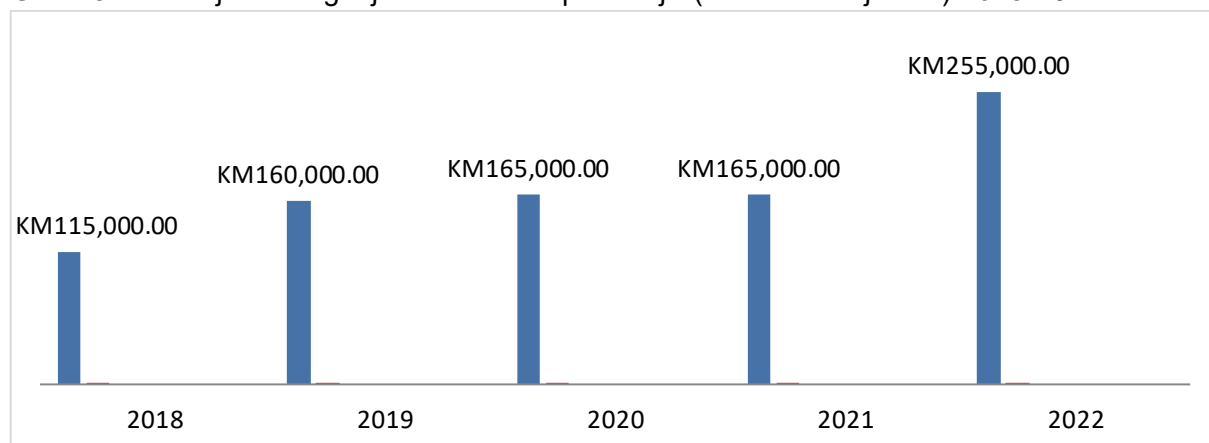
Struktura uposlenih po stručnoj spremi je data na narednom grafiku.

Graf 24. Pregled broja uposlenih po stručnoj spremi u općini 2015-2021. godina

U strukturi uposlenih u organima uprave Općine Stari Grad Sarajevo dominira visoka stručna sprema (123). U 2015. godini srednjeobrazovna struktura tj. broj namještenika (106) bio je veći u odnosu na broj državnih službenika (103). Ovakva struktura, uz poboljšanja u korist VSS odlaskom u penziju starijih radnika te stalnom edukacijom i usavršavanjem kroz razvoj ljudskih resursa može odgovoriti potrebama lokalne uprave U posmatranom periodu tj. u 2021. godini broj zaposlenih u općini (233) je smanjen za 7,6% u odnosu na 2015. godinu (252). U periodu 2015. - 2021. godine broj podnesenih zahtjeva u radu se kontinuirano smanjivao. U 2015. godini bilo je 286 podnesenih zahtjeva za izdavanje urbanističke saglasnosti dok je u 2021. godini 236. Broj zahtjeva podnesenih za izdavanje odobrenja za građenje se povećao u 2021. godini (77) za 45,28% u odnosu na 2015. godinu (53). U proteklih pet godina evidentno je kontinuirano finansijsko ulaganje u tehničko opremanje (informatizacija i sl.) u cilju unaprjeđenja uslova rada zaposlenih, poboljšanja efikasnosti rada te kvaliteta usluga.

Graf 25. Finansijskih ulaganja u tehničko opremanje (informatizacija i sl.) 2018-2022.

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Postotak riješenosti predmeta u periodu 2015-2021. godina ima različite trendove po godinama, što prevashodno zavisi od promjene zakonskih rješenja, složenosti predmeta i broja zaposlenih u općini obzirom na veliki broj zainteresiranih strana u postupcima.

Tabela 41. Pregled broja predmeta općinske administracije u periodu 2015-2021.godina

Godina	2015	2019	2020	2021
Broj podnesenih zahtjeva za izdavanje urbanističke saglasnosti	286	274	214	236
Broj zahtjeva podnesenih za izdavanje odobrenja za građenje	53	136	75	77

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Iako je manji broj podnesenih za izdavanje odobrenja za građenje u 2020. i 2021. godini u odnosu na 2019. godinu, bilježi se i nešto manji procent riješenih zahtjeva od strane općinske administracije. Razlog tome je značajan broj smanjenja broja zaposlenih u službama iz ovih nadležnosti gdje je realna produktivnost zaposlenih znatno veća u odnosu na raniji period.

Tabela 42. Postotak riješenih predmeta općinske administracije u periodu 2015-2021.godina

Godina		2015	2019	2020	2021
Postotak riješenih predmeta (urbanistička i građevinska)	Urbanistička saglasnost	96,5%	90,9%	89,7%	91,5%
	Odobrenje za građenje	96,2%	86,8%	76,0%	77,90%

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Tabela 43. Aktivnosti Službe za inspeksijske poslove

Aktivnosti Službe za inspeksijske poslove	Period	Ukupno
Broj odobrenja za korištenje parking mjesta	2022-2024	82
Broj rješenja za zauzimanje javnih površina	2021-2023	428
Broj kontrolisanih odobrenja za građenje od strane nadležne Službe za urbanizam	2018-2023	145
Broj kontrolisanih odobrenja za postavljanje reklama	2020-2023	468

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Općina je uvela certifikat ISO 9001:2015 za poslove javne općinske administracije. Rad općinskih službi je poboljšán, kao i zadovoljstvo korisnika usluga Općine.

Kao jedna od najrazvijenih lokalnih samouprava u BiH, u narednom periodu potrebno je u fokus staviti i samoocjenjivanje po evropskom modelu - CAF metodologiji (CAF - engl. Common Assessment Framework – Zajednički okvir za samoprocjenjivanje) odnosno pristupiti budućem radu po ovoj metodologiji. Metodologija posmatra uticaj liderstva, strategije i planiranja, upravljanja ljudskim resursima, procesima i promjenama, partnerstava i resursa na rezultate u organizaciji. Općinska uprava bi time uspostavila mjerenje zadovoljstva korisnika usluga i uposlenih, i utvrdila svoje performanse za sve usluge koje pruža te vršila stalna mjerenja, analize i poboljšanja.

Općinski načelnik izdaje i redovni mjesečni bilten *Starogradski haberi*. Internet stranica Općine www.starigrad.ba je korisnički orijentirana, dinamična i administrira se u realnom vremenu. Također zbog lakše razumljivosti i transparentnosti budžeta, objavljuje se i posebna publikacija *Budžet za građane* koji je dostupan na web stranici općine.

Zaključak za oblast javne infrastrukture i javnih usluga

Stanje lokalne infrastrukture na području Općine Stari Grad Sarajevo je na zadovoljavajućem nivou. Pokrivenost stanovništva pitkom vodom je skoro 100%, izuzev visinskih dijelova naselja Borije i Obhodža gdje će se u narednom periodu raditi projekti priključenja na vodovodnu mrežu.

Sve mjesne zajednice pokrivene su odvozom krutog otpada. U padinskim naseljima jedan od problema je i redovan odvoz smeća te potreba domaćinstvima da se osiguraju kante za miješani komunalni otpad, u saradnji sa nadležnim KJKP"Rad".

Značajniji problemi evidentni su u pokrivenosti stanovništva odvodnjom otpadnih voda, te je u narednom periodu neophodno planirati strateške intervencije koje bi omogućile veću pokrivenost općine kanalizacionim sistemima tj. ulaganja u rekonstrukciju kanalizacione i vodovodne mreže:

Razvoj sistema predselekcije otpada je dio širih razvojnih opredjeljenja što Općinu usmjerava u ovaj segment kako u smislu potrebne infrastrukture i opreme, tako i ukupnom razvoju sistema.

Kvalitet cestovne mreže je na visokom nivou, ali još uvijek postoji prioritet izgradnje, proširenja i održavanja lokalnih cesta, prvenstveno lokalne ceste prema Baricama ali i drugim MZ, kao i izgradnje dodatnih parking mjesta, istovremeno povećavajući standarde ugradnje materijala i kvalitete izvedenih radova.

Neophodno je nastaviti projekte koji se odnose na popločavanje i kaldrme, te izgradnju stepeništa i potpornih zidova. Općina je u prethodnom periodu ulagala u efikasnost javne rasvjete, te su planovi da se sa ovakvim strateškim intervencijama nastavi i dalje, kao i u ulaganje u energijsku efikasnost objekata (projekat FNE elektrane). Prilikom rekonstrukcije postojeće i širenja mreže javne rasvjete neophodno je primjenjivati standarde energetske efikasnosti i koristiti LED rasvjetu koja nije dovoljno zastupljena na području općine.

Stanje uređenja javnih površina nije na najvišem nivou te je neophodno, u cilju poboljšanja kvaliteta života, u narednom periodu strateške intervencije fokusirati na uređenje parkova i proširenja zelenih površina i izgradnju dodatnih parking mjesta. Također je potrebno razmotriti potrebu izgradnje dodatnih podzemnih garaža te uvesti sistem naplate parkiranja i nova parking mjesta uvesti u navedeni sistem na lokacijama koje neće ugrožavati građane, okolinu i zelene površine vodeći brigu o odgovornom upravljanju i pozitivnim pravnim propisima koji to dozvoljavaju.

Neophodno je dalje unaprjeđivati efikasnost rada općinske administracije te u skladu s tim dodatno implementirati uvođenje CAF metodologije. CAF metodologija na nivou uposlenika razvija sistem mjerenja efektivnosti i efikasnosti javne službe te stavlja je u službu građana na temelju njenog reformiranja i funkcionalnog ustrojavanja, što uključuje uvođenje nagrada ili sankcija, te uspostavu kriterija i podsticaja nagrađivanja inovativnih ideja uposlenika. Potrebno je uspostaviti okruženje u javnoj upravi koje podržava inovacije i podstiče razvoj politika koje podržavaju inovacije (TQM), unaprjeđenje postojeće regulative, promovisanje značaja inovacija u javnom sektoru, kao i jačanje saradnje sa univerzitetom, institutima te privatnim sektorom (razvijanje ekosistema).

Neophodno povećati efikasnost administrativnih procedura koje se odnose na pribavljanje zahtjeva, saglasnosti i odobrenja. Područje djelovanja: obim dokumentacije, vrijeme i troškovi vezani za pribavljanje građevinske dozvole,

uspostavljanje i razvoj adekvatne tehnološke platforme u kontekstu digitalizacije javne uprave i uspostave adekvatnih e-citizen, e-business i e-government rješenja (one-stop-shop poslovanje).

g) Zaštita okoliša/životne sredine uključujući smanjenje rizika od katastrofa/nesreća

g) 1. Stanje okoliša

g) 1.1. Kvalitet zraka

Kvaliteta zraka ima utjecaj i na ostale elemente životne sredine; zagađen zrak sasvim sigurno negativno utječe na tlo i vodu. Kvaliteta zraka u ruralnom i urbanom području razlikuje se po vrsti i količini zagađivača, ali monitoring kvaliteta zraka radi se samo u urbanom području, što je donekle opravdano budući da su tu koncentrirani najveći zagađivači. Osnovni izvor zagađivanja zraka na području Općine su emisije iz kućnih ložišta i izduvni gasovi iz automobila. Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo na pet mjernih mjesta u toku 24 sata, tokom cijele godine određuje koncentracije sumpornog dioksida i čađi. U narednoj tabeli pokazane su prosječne vrijednosti koncentracije SO₂ i čađi u 2021. godini na mjernoj stanici Vijećnica.

Tabela 44. Pregled prosječnih godišnjih vrijednosti sumpor dioksida

	Alipašina	Vijećnica	Otoka	Mobilna	Ilijaš*	Ilidža**
2009	34		59			
2010	35		21			
2011	42		31			
2012	51		33	69		
2013			70	72		
2014	24		28	53		
2015	33		44	30		
2016		12	20	32		
2017		19	27	25	31	
2018		12	21	26	30	
2019		13	21	23	31	22
2020		15	26	26	34	30
2021		16	29	30	31	31

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, 2021.

U prethodnoj tabeli može se zaključiti da je 2021. zabilježen lagani rast prosječne godišnje vrijednosti koncentracija za sumpor dioksid na svim stanicama, osim u Ilijašu, kao i da je koncentracija sumpor dioksida najveća na lokalitetu Ilidže i Ilijaša. Prekoračenje godišnje granične vrijednosti nije zabilježeno niti na jednoj praćenoj lokaciji. Prekoračenja satnih vrijednosti su zabilježene na lokacijama **Vijećnice** i Ilijaša koji ima tokom godine i prekoračenja dnevnih tolerantnih vrijednosti.

I pored aktivnosti na gasifikaciji Općine i dalje postoji veliki broj kućnih ložišta. Uzrok tome je i trenutna ekonomska situacija, odnosno dosta visoka cijena plina. Nasuprot tome, emisije iz saobraćaja su u porastu i imaju najveći utjecaj na kvalitetu zraka. Dosadašnja praksa praćenja kvalitete zraka nije dovoljna, uopće ne postoji kontinuirani sistem mjerenja CO, NO, NO₂, NO_x, te također nedostaju podaci o zagađenjima uzrokovanim automobilskim saobraćajem koje je trenutno dominantno. Izvori zagađivanja zraka na području Općine mogu se svrstati u dvije kategorije, iz saobraćaja i iz kućnih ložišta. Pored velikog broja vozila koji se nalaze na području Općine Stari Grad, veliki broj vozila iz drugih dijelova Kantona i šire, svaki dan saobraća na području Općine. Pored povećanja broja vozila, veliki problem predstavlja i njihova starost i tehnička neispravnost. Analizator ugljen monoksida na lokalitetu Vijećnice tokom godine nije ostvario dovoljan broj validnih podataka (50%) bez zabilježenog prekoračenja za osmosatni prosjek. Godišnji prosjek iznosi 0,8 mg/m³ (dozvoljeno 3 mg/m³).

Tabela 45. Pregled prosječnih mjesečnih vrijednosti praćenih parametara tokom 2021.

2021.	PM ₁₀	CO	NO ₂	SO ₂
	[jg/m ³]	[jg/m ³]	[jg/m ³]	[jg/m ³]
Januar	32	0.6	26	28
Februar	32	0.4	23	24
Mart	22	*	18	22
April	15	*	14	20
Maj	13	*	12	16
Juni	26	*	13	17
Juli	28	*	16	16
August	25	*	17	*
Septembar	24	*	17	6
Oktobar	31	1.1	24	7
Novembar	49	1.3	29	11
Decembar	32	1.3	30	14
PROSJEK	27	0.9	20	16
95% percentil	65		39	39
98% percentil	80		45	47

Izvor: Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, 2021.

Analiza dobivenih rezultata za gornju i donju granicu ocjenjivanja pokazuje slijedeće:

1. Na svim stanicama koncentracije PM₁₀ prekoračuju gornju granicu ocjenjivanja.
1. Satne vrijednosti za azot dioksid prekoračuju dozvoljenih broj za donju granicu

ocjenjivanja na svim stanicama osim u Ilijašu.

2. Prosječne dnevne vrijednosti koncentracije sumpor dioksida prekoračuju dozvoljeni broj u toku godine za sve stanice.

g) 2 Vodni resursi

Vodno bogatstvo Općina Stari Grad pripada slivnom području rijeke Bosne, tj. crnomorskom slivu. Najveća rijeka na ovom području je Miljacka, koja nastaje od Paljanske Miljacke i Mokranske Miljacke. Ova dva vodotoka se spajaju na samoj granici između Općine Stari Grad u Federaciji BiH i Općine Pale u Republici Srpskoj, nakon čega rijeka protiče kroz Sarajevsku kotlinu i u Sarajevskom polju, u mjestu Reljevo se ulijeva u rijeku Bosnu. Na području Općine, u rijeku Miljacku se ulijevaju rijeke Moščanica i Lapišnica, koje cijelim svojim tokom prolaze kroz teritoriju Općine. Pored njih na teritoriji Općine se nalaze i potoci Bistrički, Čolin, Ramića, Sedrenički, Bješčanski, Crnilski, Pjeto, Hladivode, itd. Svi ovi potoci nose rizik po kvalitet površinskih i podzemnih voda, te utiču na kompletan sanitarni status rijeke Miljacke. Na ovom području prisutan je veći broj izvora, od kojih su najatraktivniji izvor rijeke Moščanice i izvor Crnil (Donje Biosko).

Javno vodosnabdijevanje na području Kantona Sarajevo organizirano je preko četiri (4) sistema vodosnabdijevanja kojim upravljaju javna komunalna preduzeća u vlasništvu Kantona i općina. Prema zvaničnim statističkim pokazateljima u odnosu na broj stanovnika, u Kantonu Sarajevo priključeno je oko 98% stanovnika na vodovodne sisteme. Dio stanovnika snabdijeva se iz vodovoda lokalnog značaja, a određeni broj individualno, putem manjih vrela i bunara. JU Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo prati kvalitet vode za piće iz pedeset devet (59) većih vodovodnih sistema shodno Zakonu o komunalnim djelatnostima na području 9 općina KS-a, dok bi ostale individualne vodovode trebali pratiti građani korisnici prema Zakonu o vodama, kojim se uređuje način upravljanja vodama unutar teritorije Federacije BiH.

Područje Općine Stari Grad Sarajevo vodom se snabdijeva putem gradskog sistema i lokalnih vodovodnih sistema. Gradskim vodovodnim sistemom pokrivena su niža područja (ispod kote 580-620 m.n.v.) i urbana zona općine. Preostali dio općinskog područja u zoni ovog obuhvata, kao i sva rubna područja iznad kote 620 m.n.v. pokrivena su lokalnim vodovodnim. Na području općine Stari Grad Sarajevo postoji više lokalnih vodovoda sa većim i manjim kapacitetom, kojima se snabdijevaju grupe građana ili pojedinci. Dakle, sam sistem vodosnabdijevanja Općine Stari Grad je dosta složen, voda dolazi iz više pravaca sa različitih izvorišta. U funkciji vodosnabdijevanja na području Općine se nalaze slijedeći rezervoari: Bakarevac, Boguševac, Brusulje, Čebedžije, Hambina Carina (rezervoar, PS, hidrofleks postrojenja), Hladivode, Hrid, Jekovac, Komatin, Pogledine, Rasteretna komora II, Rasteretna komora III, Rasteretna komora IV, Rasteretna komora V, Rezervoar vrelo Sedrenik i Rezervoar Moščanica. U narednom periodu za naselja Borije i Obhodža će se raditi projekti priključenja na vodovodnu mrežu.

Izvorišta koja se koriste na području Općine Stari Grad Sarajevo su: Moščanica, Crnjel, Sedrenik i Klanice (Izvorište Klanice se nalazi u Općini Stari Grad Sarajevo ali je u nadležnosti Općine Centar). Finansijska ulaganja Općine Stari Grad Sarajevo u sanaciju i uređenje korita rijeka u 2020. godini iznosila su 6.961,50 KM, a u 2021. 50335,51 KM. U narednom periodu nakon izrade Elaborata planirana su i finansijska ulaganja Općine Stari Grad Sarajevo u sanaciju izvorišta na području općine. Aktivnosti koje će biti prioritet u narednom periodu u pogledu sanacije korita i izvorišta su: Čišćenje Ramića potok, čišćenje Čolinog potoka u neregulisanom dijelu, čišćenje dijela korita rijeke Moščanice kao i čišćenje Bistričkog potoka u neregulisanom dijelu.

g) 3. Rizici od prirodnih i drugih nesreća

Civilna zaštita obavlja poslove iz okvira nadležnosti iz oblasti zaštite i spašavanja. Zaštita i spašavanje na području općine podrazumijeva organizovanje više jedinica i oblika organizovanja.

Članom 120. stav (3) Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) propisano je da se Planom zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća vrši određivanje broja povjerenika civilne zaštite, razrada njihovih poslova i zadataka u miru, za vrijeme prirodnih nepogoda i drugih nesreća, neposrednoj ratnoj opasnosti i ratu.

Članom 35. stav (2) Odluke o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 7/16) propisano je da su povjerenici civilne zaštite u mjesnim zajednicama gdje nije formiran štab, sekretari mjesnih zajednica.

Planom zaštite od prirodnih i drugih nesreća Općine Stari Grad Sarajevo, broj: 01-04-4-1794/20 od 20.08.2020. godine, utvrđeno je da povjerenici civilne zaštite spadaju u organizovanu strukturu civilne zaštite, a određuju se u mjesnim zajednicama, službama za upravu Općine, drugim organima i ustanovama i pravnim licima u kojima se ne osniva štab civilne zaštite. Naprijed navedenim Planom određeno je ukupno 16 (šesnaest) povjerenika civilne zaštite, a koji su rješenjima Općinskog načelnika Općine Stari Grad Sarajevo postavljeni za sekretare mjesnih zajednica.

Shodno naprijed navedenom, Općinski načelnik Općine Stari Grad Sarajevo putem Službe kabineta Općinskog načelnika je 2021. godine, donio rješenja o postavljenju povjerenika civilne zaštite.

Članom 164. stav (2) Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) propisano je da se obučavanje građana za ličnu i uzajamnu zaštitu može vršiti i putem sredstava masovnog informisanja (radio, TV) i na drugi pogodan način.

Cijeneći naprijed navedeno, Služba za civilnu zaštitu Općine Stari Grad Sarajevo je putem Službe za odnose s javnošću, informacijski sistem i tehničke poslove izdavala preporuke i upozorenja o poduzimanju mjera zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća.

Članom 4. Uredbe o određivanju pravnih lica i udruženja građana u kojima se formiraju službe zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo, broj: 01-05-4-114/16 od 04.02.2016. godine, utvrđeno je da se:

- A) za formiranje i organizovanje službe medicinske pomoći određuje JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo – Organizaciona jedinica Dom zdravlja Stari Grad.
- B) za formiranje i organizovanje službe za zaštitu i spašavanje od požara određuje Udruženje Vatrogasno društvo „Vratnik“ Sarajevo
- C) za formiranje i organizovanje službe za zaštitu i spašavanje od rušenja određuje „Klicotrans gradnja“ d.o.o. Sarajevo
- D) za formiranje i organizovanje službe obezbjeđenja i zaštite određuje Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo – Policijska uprava Stari Grad

Služba medicinske pomoći „Dom zdravlja Stari Grad“ broji 8 (osam) pripadnika organizovanih u dva tima sa dva vozača.

Služba za zaštitu i spašavanje od požara Udruženje Vatrogasno društvo „Vratnik“ Sarajevo broji 12 (dvanaest) pripadnika organizovanih u dvije ekipe sa rukovodiocem službe i bolničarom.

Služba za zaštitu i spašavanje od rušenja „Klicotrans gradnja“ d.o.o. Sarajevo broji 20 (dvadeset) pripadnika organizovanih u jedan vod.

Služba obezbjeđenja i zaštite „Policijska uprava Stari Grad“ broji 50 pripadnika organizovanih u dva voda.

Članom 184. stav (2) Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) propisano je da općina finansira pripremanje, opremanje, finansiranje i obuku općinskih štabova civilne zaštite, službi zaštite i spašavanja, operativnog centra i jedinica civilne zaštite koje organizira općina i povjerenika civilne zaštite općine, kao i troškove koji nastanu tokom njihovog sudjelovanja u provođenju mjera zaštite i spašavanja po naređenju općinskog štaba civilne zaštite.

Cijeneći odredbe Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 4/12, 80/13 i 20/20), Služba za civilnu zaštitu Općine Stari Grad Sarajevo je u obavezi da svake godine donese Plan korištenja sredstava posebne naknade za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća, a sastavni dio kojeg su materijalno-tehnička sredstva i oprema neophodni za rad i funkcionisanje struktura civilne zaštite.

Shodno naprijed navedenom, kao i iskazanim potrebama službi za zaštitu i spašavanje Općine Stari Grad Sarajevo, svake godine se provode postupci nabavke neophodne opreme.

U periodu od 2015. do 2021. godine, usvojeni su sljedeći akti:

1. Odluka o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 7/16),
2. Uredba o određivanju pravnih lica i udruženja građana u kojima se formiraju službe zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo, broj: 01-05-4-114/16 od 04.02.2016. godine,
3. Procjena ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća Općine Stari Grad Sarajevo, 01-04-4-1795/20 od 20.08.2020. godine,
4. Program razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća Općine Stari Grad Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 14/21),
5. Plan zaštite od prirodnih i drugih nesreća Općine Stari Grad Sarajevo, broj: 01-04-4-1794/20 od 20.08.2020. godine,
6. Procjena ugroženosti od požara Općine Stari Grad Sarajevo, broj: 01-04-4-1797/20 od 20.08.2020. godine,
7. Plan zaštite od požara Općine Stari Grad Sarajevo Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 9/21),
8. Odluka o uslovima držanja, registracije pasa i mačaka i postupanja sa napuštenim i izgubljenim životinjama na području Općine Stari Grad Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 2/19).

Imajući u vidu potrebu za potpunijim i preciznijim uređenjem oblasti zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo, Općinsko vijeće Stari Grad Sarajevo je na prijedlog Općinskog načelnika putem Službe za civilnu zaštitu Općine Stari Grad Sarajevo, na svojoj sjednici održanoj 30.03.2023. godine, usvojilo Odluku o organizovanju i funkcionisanju zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Općine Stari Grad Sarajevo.

Navedena Odluka predstavlja cjelovit sistem zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća na području Općine Stari Grad Sarajevo, a koji podrazumijeva organizaciju i način funkcionisanja zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo, jasno utvrđene nadležnosti organa vlasti Općine u odnosu na poslove u oblasti zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, koje u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10) spadaju u nadležnost Općine, te način obavljanja tih poslova na području Općine Stari Grad Sarajevo putem struktura civilne zaštite, zatim programiranje i planiranje zaštite i spašavanja na području Općine Stari Grad Sarajevo, obučavanje i osposobljavanje struktura civilne zaštite Općine Stari Grad Sarajevo, mjere zaštite i spašavanja, kao i izvore finansiranja zaštite i spašavanja.

Stupanjem na snagu naprijed navedene Odluke, Općinski načelnik putem Službe za civilnu zaštitu Općine Stari Grad Sarajevo će u narednom periodu (u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu iste), formirati strukture civilne zaštite, odnosno uskladiti postojeće strukture sa odredbama ove odluke, te donijeti propise, planove i programe u skladu sa istom.

U period 2018.-2023. godine, evidentirano je 245 opasnih ruševnih objekata, 43 broj opasnih potpornih, uličnih i dvorišnih zidova te 318 bespravno sagrađenih objekata.

Postoji veliki broj klizišta na području općine. U prethodnom periodu Općina Stari Grad Sarajevo je u saradnji sa Zavodom za izgradnju KS i KU Civilne zaštite realizovala zajedno saniranje klizišta na Trčivodama te su obezbjeđena sredstva za klizišta na lokalitetima Močila 45, Krka 11 i Sedrenik 56. Jedan od najvećih projekata u narednom periodu bit će sanacija klizišta na lokalitetu Sagrdžija.

h) Stanje prostorno planske dokumentacije

h) 1. Prostorne i infrastrukturne karakteristike

U toku 2006. godine Vlada KS usvojila je prostorni plan za period 2003. – 2023. godine, koji je definisao opće i posebne ciljeve prostornog razvoja KS i njegovih općina.

Na području Općine Stari Grad Sarajevo usvojeni su planovi prostornog uređenja:

a) Razvojni planski dokumenti :

- Prostorni plan Kantona (jedan)
- Prostorni plan područja posebnih obilježja Trebević
- Urbanistički plan (jedan)

b) Detaljni planski dokumenti:

- Regulacioni planovi (15 Regulacionih planova je na snazi, jedan je stavljen van snage, a dva je u fazi izrade i usvajanja od čega je jedan van nadležnosti Općine Stari grad sarajevo)
- Urbanistički projekti (10 Urbanističkih projekata je na snazi, a dva su u fazi izrade)

Spisak prostorno-planske dokumentacije na području Općine Stari Grad Sarajevo:

- PROSTORNI PLAN KANTONA SARAJEVO za period 2003-2023.godine, ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 26/06 i 4/11), Izmjene I dopune prostornog plana Kantona Sarajevo- B Faza ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 22/17)
- PROSTORNI PLAN POSEBNOG PODRUČJA PRIRODNOG NASLIJEĐA "VODOPAD SKAKAVAC" ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 32/09). Za šire područje vodopada Skakavac donesen je Zakon o proglašenju šireg područja vodopada "Skakavac" spomenikom prirode ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 11/10).

- Za područje Trebevića donesen je Zakon o proglašenju zaštićenog pejzaža "Trebević" ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 15/14). Odluka o pristupanju izradi prostornog Plana posebnog obilježja zaštićeni pejzaž "Trebević" ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 48/16).
- Za područje Bentbaše donesen je Zakon o proglašenju zaštićenog pejzaža "Bentbaša" ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 31/17).
- Plan upravljanja Zaštićenim pejzažem „Bentbaša“ ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 31/20)
- URBANISTIČKI PLAN Grada Sarajeva za urbano područje Sarajeva (Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća) za period 1986-2015. godine-prečišćen tekst ("Službene novine Grada Sarajeva", broj 5/99 i 4/02). Odluka o pristupanju izradi urbanističkog plana urbanog područja Sarajevo (Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi grad, Ilidža i Vogošća), ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 48/16).
- PROGRAM RAZVOJA GRADSKOG JEZGRA SARAJEVA ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 13/00 i 7/04)

Regulacioni planovi

1. Alifakovac- Babića Bašča ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 11/18 i 06/21)
2. Sanacija, konzervacija, restauracija i revitalizacija sarajevske čaršije („Službene novine Grada Sarajeva“, broj 19/75 i 31/07)donesena odluka o izradi novog plana.
3. Gazijin Han ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 37/09, 47/60 i 06/21)
4. Hrid ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 17/02, 20/08 i 13/17)
5. Jarčedoli ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 49/15 i 13/17)
6. Lijeva obala Miljacke- Bistrik ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 10/05, 11/17, 13/17, 22/21)
7. Logavina ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 24/11 i 49/14)
8. Mahale- Kovači ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 15/14)
9. Mahale- Medrese ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 15/14)
10. Mahmutovac ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 19/15 i 13/17)
11. Prostorna cjelina Mjedenica ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 10/02)
12. Rekreaciono-sportsko područje Bentbaša ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/05). Proglašenjem lokaliteta „Bentbaše“ („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 31/17) zaštićenim pejzažem, navedeni Regulacioni plan je stavljen van snage.
13. Sedrenik ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 46/22)
14. Šehidsko spomen mezarje Kovači ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 17/99 i 24/05)

15. Širokača ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 23/08)
16. Sportsko-rekreativni centar Pašino Brdo-Strelište ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 19/00)
17. Vratnik ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 07/99)- Odluka o pristupanju izradi Regulacionog plana Vratnik ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 02/23)

Urbanistički projekti

1. Bakr-babina džamija ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 20/09 i 12/10)
2. Gazi Husrev-begova biblioteka ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 08/96 i 05/97)
3. Hladihode ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 07/18)
4. Hotel Evropa ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 17/99)
5. Kvadrant 12 ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 21/99 i 29/16)
6. Kvadrant 8 centralnog gradskog područja- Urbanistički Projekat "Kvadrant 8" centralnog gradskog područja usvojen i objavljen u Službenim novinama Grada Sarajeva 1986. godine
7. Nevjestina mahala ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/08)
8. Rezidencijalno naselje Hladihode I ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 16/18)
9. Šahinagića ulica - I faza ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 20/10 i 29/10)
10. Spomen obilježje Papi Ivanu Pavlu II ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 16/14)
11. Ugostiteljsko- turistički objekat Konak ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 11/03)

Prostorno-planska dokumentacija nižeg reda mora biti u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom višeg reda, uključujući i Odluku o proglašenju HUK-a nacionalnim spomenikom.

Zaključak za stanje okoliša

Najveći zagađivači zraka su veliki broj malih (kućnih) ložišta na čvrsta goriva i na njihove emisije nije moguće sistemski djelovati kroz Plan interventnih mjera, već je potrebno provoditi dugoročne mjere za smanjenje štetnih emisija polutanata uslijed rada ovakvih izvora. Jedna od ključnih mjera u narednom periodu predstavljati će mjera povećanja energijske efikasnosti (mjere utopljanja) kolektivnih i individualnih stambenih objekata, kao i primjena mjera energijske efikasnosti u javnim objektima. Jedan od najvećih zagađivača zraka predstavlja i saobraćaj. Emisije čestica iz vozila nastaju sagorijevanjem goriva prilikom rada vozila. Najveće emisije iz vozila su iz starih dizel motora, gdje značajan doprinos imaju i saobraćajne gužve u urbanom dijelu općine, kao

i opšta starost i tehnička neispravnost vozila. Također, važno je napomenuti da Općina Stari Grad Sarajevo ima najnepovoljniji odnos zelenih površina i broja stanovnika 0,78/m² u KS.¹⁰

Poticati promjenu vrste goriva prije svega u kućama u Općini Stari Grad Sarajevo, bilo da se radi o prelasku na plin ili na struju, uz regulisanje budućih cijena energenata sa nadležnim institucijama kako bi domaćinstva bila sigurna da će se određena investicija srednjoročno isplatiti. Pri tome razmotriti i kreditiranje iz različitih fondova Evropske Unije i dodatnog subvencioniranja za domaćinstva sa manjim prihodima.

Razmotriti izdvajanja za toplinsko utopljavanje (postavljanje termoizolacije), pored javnih objekata i na privatna domaćinstva, kroz jasne programe koji će prije svega pogodovati onim domaćinstvima sa lošijim imovinskim stanjem. U tom kontekstu iskoristiti sve programe koji se nude od stranih donatora i te programe pratiti širokom marketinškom kampanjom, prije svega među stanovništvom sa nižim prihodima.

Izraditi Lokalni akcioni plan za zaštitu okoliša za OSGS (LEAP).

Sigurnosnu prijetnju na području općine predstavljaju klizišta, ugroženost poplavama i požarima u odnosu na koje općina značajno djeluje ali i dalje postoji potreba obzirom na površine ugroženih područja. Potrebno je razvijati službe spašavanja i subjekte od značaja za spašavanje te sadnju drveća sa bogatim korjenskim sistemom.

Na teritorij Općine Stari Grad Sarajevo prepoznat je potencijal i u upotrebi solarne energije za proizvodnju električne energije. Prema podacima Federalnog hidrometeorološkog zavoda mjerenih u periodu od 1991. do 2020. godine, područje Općine ima oko 1.895 sunčanih sati na godišnjem nivou.

i) Analiza budžeta

Općina Stari Grad Sarajevo odgovorno i transparentno raspolaže javnim novcem, te se u skladu sa tim u periodu 2018-2022. godine rukovodila politikom štednje kako bi održala sve pokrenute i novougovorene kapitalne poslove na planiranom nivou. Cilj svih trošenja bio je unaprjeđenje života u zajednici i okruženju. U cilju sagledavanja potencijala Općine u pogledu finansiranja razvojnih projekata i izrade procjene prihoda za naredni period izvršena je analiza ostvarenja prihoda Budžeta Općine za period 2018 - 2022. godina, prikazana u narednoj tabeli:

¹⁰

https://mkipgo.ks.gov.ba/sites/mkipgo.ks.gov.ba/files/202102/kantonalni_plan_zastite_okolisa_kantona_saraj_evo_verzija_za_web1.pdf

Tabela 46. Ukupni planirani i ostvareni prihodi općinskog budžeta 2018 - 2022. godina

	2018	2019	2020	2021	2022
Ukupni planirani prihodi	25.871.000	26.409.979	25.862.600	25.224.926	30.596.350
Ukupni ostvareni prihodi	25.134.661	25.730.568	23.520.447	24.024.407	22.207.985

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Odnos planiranih i ostvarenih prihoda kretao se u realnim okvirima ako izuzmemo 2022. godinu gdje je ostvareno značajno odstupanja zbog prenesenih sredstava iz ranijeg perioda. Kada govorimo o strukturi prihoda Općine, procentulano najveće učešće u 2022. godini u ukupnim prihodima imaju porezni prihodi u iznosu 7.606.887 KM (37,19%) koji imaju trend rasta u odnosu na prethodne godine i veći su za 34,69% u odnosu na 2018. godinu, zatim neporezni prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine u iznosu od 7.434.524 KM (36,35%), Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga 3.844.577 KM (18,80%).

Najveća planiranja i ostvarenja poreza u budžetu Općine su konstantno od prihoda od poreza i to prihoda od indirektnih poreza, od porez na imovinu pravnih i fizičkih lica, poreza na dohodak, te ostalih poreza. Neporezni prihodi imaju pozitivan trend kretanja za period 2018.-2022. godina. U 2018. godini udio ukupnih neporeznih prihoda u ukupnim prihodima budžeta iznosio je 59,76% dok je u 2022. godini bio 55,53%.

Značajan udio u strukturi prihoda u posmatranom periodu su činila rezervisana prenesena sredstva – namjenski grantovi u iznosu od 22,76% u 2020. godini do 7,26% u 2022. godini ukupnih prihoda. U strukturi grantovi dominiraju primljeni kapitalni transferi od Kantona. Kapitalni primici imaju neuravnoteženi udio u strukturi prihoda. Najviše su iznosili 2020. godine 3.935.869 KM i 2019. godine u iznosu od 1.765.522 KM.

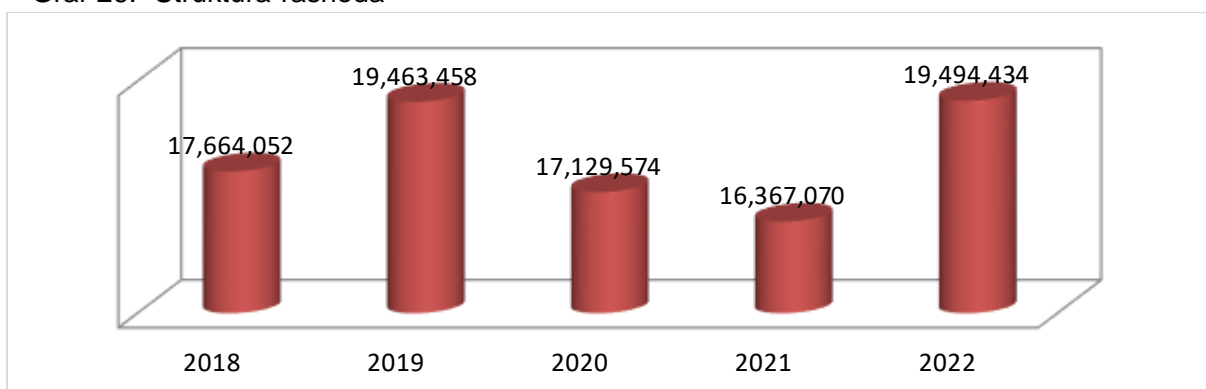
Tabela 47. Struktura prihoda općinskog budžeta u periodu 2018 - 2022. godina

Vrsta prihoda	2018 (000 KM)	(%)	2019 (000 KM)	(%)	2020 (000 KM)	(%)	2021 (000 KM)	(%)	2022 (000 KM)	(%)
POREZNI PRIHODI (ukupno)	5647520,34		6376684,06		5038688,28		6071252,22		7606887,08	
Porez na dobit pojedinaca i poduzeća	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Porez na plate	250.260,90	0	272.304,13	0	257656,97	0	269.590,65	0	320.064,61	0
Prerez na imovinu	1.891.321,03	0	2.209.022,84	0	1.486.426,61	0	1.790.026,50	0	2.700.571,56	0
Prihodi od indirektnih poreza - LZ	2.863.062,26		3.145.934,30		2.649.762,34		3.247.159,69		3.747.894,27	
Prihodi od ind. Poreza koji pripadaju Direkciji za ceste	463.221,74		539.047,08		452.789,28		557.146,87		643.761,12	
Prihodi od indirektnih poreza na ime fin. Auto cesta FBIH	169.743,21		199.167,11		182.159,63		201.473,41		194.595,52	
Porez za zaštitu od prirodnih nesreća	9911,2		11208,6		9893,45		5855,1			
NEPOREZNI PRIHODI (ukupno)	9803869,12		10215792,88	0	8317248,15		10098462,2		11357526,49	
Prihodi od nefinancijskih institucija i finansijskih institucija	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostali prihodi od imovine	6174170,32	0	6154818,18	0	4641459,4	0	649173,81	0	7434524,45	0
Administrativne takse	6050	0	2700	0	1420	0	2900	0	5815,2	0
Komunalne takse	806573,75	0	790441,86	0	700109,22	0	460591,18	0	497252,2	0
Prpraćunske naknade	1495632,7	0	1566306,19	0	0	0	2314307,25	0	0	0
Posebne naknade i takse	573089,7	0	679143,62	0	675313,9	0	144816,15	0	396477,86	0
Prihodi od vlastitih djelatnosti	748352,65	0	1022383,03	0	2276980,63	0	6491733,81	0	2945031,78	0
Novčane kazne	0	0	0	0	21965	0	34940	0	78425	0
GRANTOVI (ukupno)	592107,46		1765522,88		3935869,13		1477868,22		1486324,21	
Grantovi od viših razina vlasti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- namjenski	592107,46	0	1765522,88	0	3810869,13	0	1352868,22	0	1361324,21	0
- nenamjenski	0	0	0	0	125000	0	125000	0	125000	0
PRIHODI (ukupno)	16043496,92	100	18357999,82	100	17291805,56	100	17647582,64	100	20450737,78	100

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, 2023

Kroz posmatrani period Općina Stari Grad Sarajevo imala je najniže rashode 2021. godine, 16.367.070 KM, dok su najviši zabilježeni 2022. godine, u iznosu od 19.494.434 KM.

Graf 26. Struktura rashoda

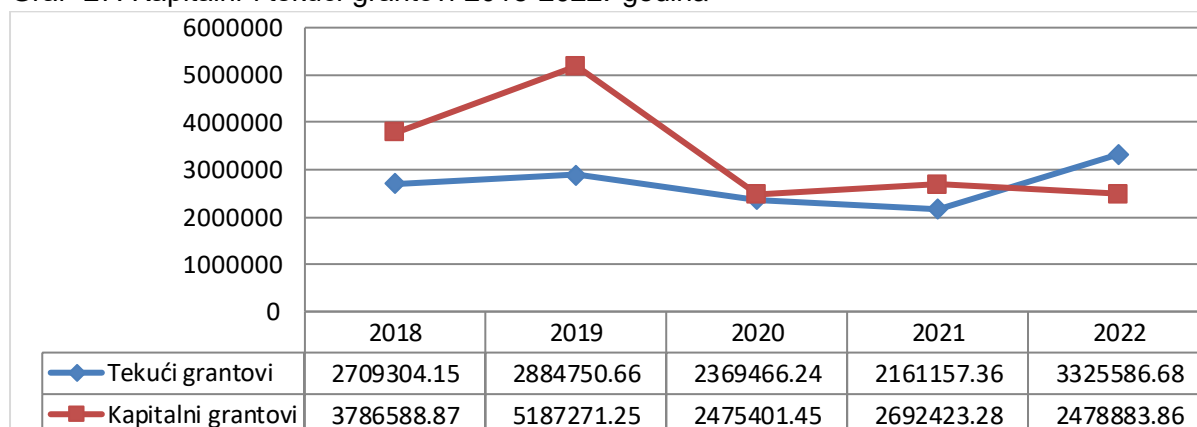

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo, 2023

Kapitalni transferi, odnosno namjenski grantovi koji se prikupljaju od vlada Federacije i Kantona, za period 2019.-2022. godine iznosili su u prosjeku između 7,26% do 22,76% od ukupno ostvarenog budžeta. Najviše su iznosili u 2020. godini, a najmanje u 2021. godini u posmatranom periodu.

Pored navedenog, Općina Stari Grad Sarajevo nastoji da sredstva budžeta iskoristi na način da što više sredstava usmjeri i na pomoć razvoju kulture i turizma, pomoć mladima kroz stipendiranje i pokretanje biznisa, pomoć socijalno ugroženom stanovništvu i boračkoj populaciji, pomoć penzionerima, pomoć udruženjima na području općine, pomoć obrazovanju, zdravstvu, poljoprivrednim proizvođačima i sl. U ukupnim rashodima/izdacima budžeta tekući grantovi u periodu 2018.-2022. iznosili su od 13,20% do 17,05% i imaju tendenciju rasta u odnosu na 2018. godinu za 22,74%. U posmatranom periodu za tekuće grantove je realizirano 13.450.265 KM ili prosječno godišnje 2.690.053 KM.

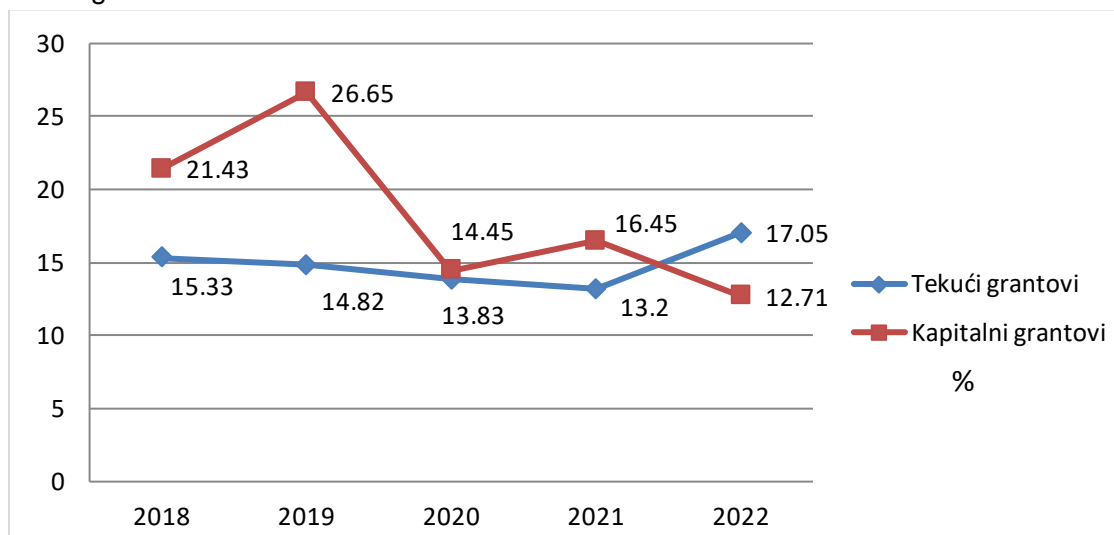
Graf 27. Kapitalni i tekući grantovi 2018-2022. godina

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Na istom grafiku prikazana su izdvajanja i za kapitalne grantove za period 2018.-2022. godina. Najveći udio kapitalnih grantova iznosi 26,65% u 2019. godini, dok su najmanji u 2022. godini i iznose 12,71% u ukupnom budžetu. U posmatranom periodu za kapitalne grantove je realizirano 16.620.568 KM ili prosječno godišnje 3.324.568 KM. Na narednom grafiku prikazan je procentualni udio kapitalnih i tekućih grantova u budžetu općine za period 2018-2022. godina. Kapitalni grantovi imaju tendenciju pa posljednje tri godine dok tekući grantovi imaju blagu tendenciju rasta u 2021. godini i veći su od kapitalnih grantova u 2022. godini.

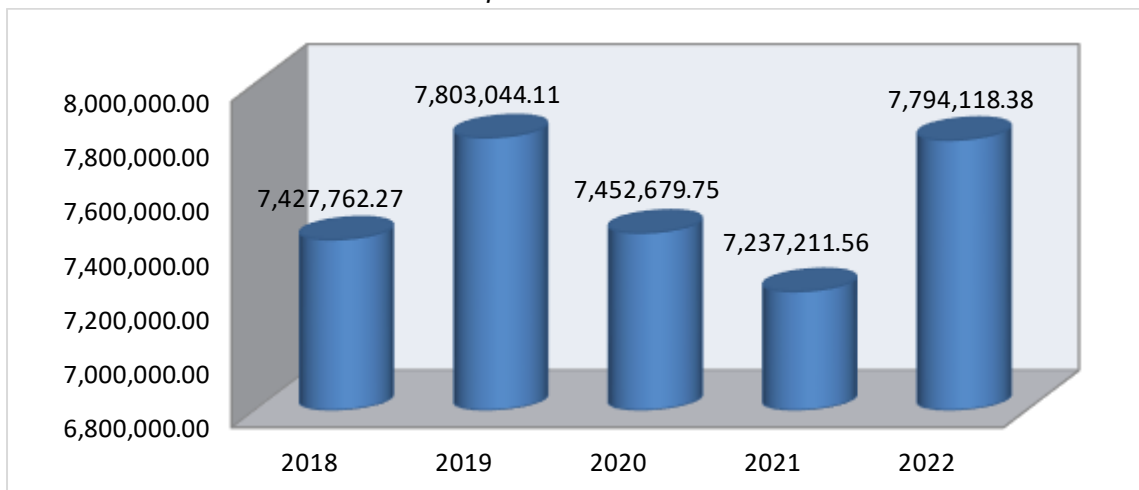
Graf 28. Procentualni udio kapitalnih i tekućih grantova u budžetu općine za period 2018-2022. godina

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Kada govorimo o strukturi rashoda, plaće i naknade troškova zaposlenih iznose 7.794.118,38 KM u 2022. godini što čini 39,98% u ukupnim rashodima/izdacima dok su 2018. godine iznosile 7.427.762,27 tj. 42% u ukupnim rashodima/izdacima budžeta. Najveća izdvajanja bila su 2019. godine u iznosu 7.803.044,11KM a procentualno najveće u ukupnim rashodima/izdacima budžeta u 2021. godini (44,21%).

Graf 29. Plaće i naknade troškova zaposlenih

Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo

Subvencije javnim preduzećima u 2022. godini iznosile su 591.089,13 KM i veće su za 60% u odnosu na 2021. godinu kada su iznosile 370.543,60 KM. Kapitalni grantovi neprofitnim organizacijama u 2022. godini su iznosili 305.173,48 KM i manji su za 56% u odnosu na 2021. godinu i iznosili su 693.732,91 KM.

Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima u 2022. godini iznosile su 360.374,21KM, dok je za sufinansiranje Start up biznisa za aktivnu politiku samozapošljavanja sa prednošću programa (projekata) zapošljavanja mladih izdvojeno tek 18.000,00 KM.

Dokument okvirnog Budžeta Općine Stari Grad Sarajevo 2023.-2025. godina, u vidu prihoda i rashoda projicira zadržavanje te blagi rast, u odnosu na ranije izvršenje prihoda i rashoda u budžetu uz veći rast neporeznih prihoda u odnosu na porezne prihode.

Po projekciji općinskih prihoda po osnovu tekućih i kapitalnih transfera očekuje se da će se u narednom periodu nastaviti trend ulaganja po osnovu transfera viših nivoa vlasti i ličnog učešća pravnih lica i građana. Prema projekciji prihoda po osnovu kapitalnih transfera sa kantonalnog i federalnog nivoa vlasti, u budućem periodu očekuju se sredstva za nastavak investicija koja će se namjenski rasporediti po budžetskim prioritetima i to ulaganjem u infrastrukturu na nivou općine

Uzevši u obzir nivo realizovanih sredstava za implementaciju strateškog okvira, budžetski okvir, projekcije Dokumenta okvirnog Budžeta Općine Stari Grad Sarajevo 2023-2025, kao i utvrđene ekonomske pokazatelje utjecaja pandemije COVID-19, finansijsku procjenu implementacije strateškog okvira u periodu 2023-2027., te strategije razvoja KS 2021-2027, karakteriše potreba zadržavanja na nivou prosjeka implementiranih sredstava iz prethodnog perioda (gore opisanog), održavanje nivo sredstava u početnim godinama implementacije sa blagim optimizmom u drugom dijelu perioda implementacije.

Na osnovu naprijed navedenog, okvirna procjena dostupnih sredstava za implementaciju razvojne strategije u periodu 2023-2027. iz budžeta Općine procjenjuje se u iznosu od oko 30 miliona KM. Naprijed navedeni pokazatelji ukazuje na mogućnosti i potrebu finansiranja i iz drugih izvora.

U narednom periodu potrebno je Budžetom Općine i akcionim planom za realizaciju postavljenih ciljeva (a naročito razvoja projekata za jačanje privrede), predvidjeti razmatranje uvođenja Ureda za upravljanje projektima (PMO¹¹) te intenzivirati edukaciju za razumijevanje, učestvovanje na javnim pozivima i pravilno popunjavanje aplikacija za fondove EU u skladu sa PCM metodologijom od strane same općine i proaktivnih nevladinih organizacija (Sarajevska regionalna razvojna agencija – SERDA i sl.) te privatnog sektora. Pretpostavka je da Općina Stari Grad Sarajevo putem javnih poziva za dodjelu programskih sredstava EU može povući značajan iznos sredstava čime bi mogla realizovati aktivnosti potrebne za dostizanje strateških ciljeva.

U narednoj tabeli predstavljeni potencijalni izvori za potrebe realizacije strategije u periodu 2023-2027. godina.

Tabela 48. Mogući izvori finansiranja

Iz Budžeta JLS	Osnovi prihoda utvrđeni zakonom o budžetima u F BiH
Eksterni izvori (kredit, entiteti, kantoni, država, javna preduzeća i privatni izvori, sl.)	<ul style="list-style-type: none"> - F BiH - Kanton Sarajevo - Javne ustanove - SERDA - Turistička zajednica KS - Javna preduzeća - Fond za zaštitu okoliša FBiH - Razvojne agencije - Vlasnici objekata - Drugi oblici saradnje sa institucijama svih nivoa vlasti
Iz eksternih izvora (IPA, donatori i ostalo) (u KM)	<p>U narednom razvojnom periodu planira se aplicirati na sredstva sljedećih izvora finansiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta FBiH - Vlada F BiH - Kantonalna ministarstva, ustanove i zavodi- Kanton Sarajevo

¹¹ Project Management Office (PMO) organizacijsko je tijelo ili jedinica kojoj su dodijeljene različite odgovornosti vezane uz centralizovano i koordinirano upravljanje projektima unutar njihove domene.

	<ul style="list-style-type: none"> - Federalno ministarstvo kulture i sporta u cilju rekonstrukcija i izgradnje kulturno-historijskih objekata - Federalno ministarstvo izbjeglih i raseljenih osoba za projekte razvoja infrastrukture i projekata socijalnog stanovanja - Ministarstva prostornog uređenja FBiH za projekte energetske efikasnosti - Vlada Kantona Sarajevo - Fond za zaštitu okoliša FBiH - Agencija za slivove rijeke Save - UNDP
--	--

Posebno je važno da se napomene unesu u slučajevima značajnijih odstupanja „očekivanih“ izvora finansiranja u pojedinim godinama u odnosu na trend ostvarenih izvora finansiranja u proteklom periodu implementacije. Implementacija strategije u periodu 2023.-2027. godina podrazumijeva implementaciju mjera osposobljavanja kapaciteta za privlačenje sredstava iz eksternih izvora naročito iz razloga što se u narednom periodu očekuje veći obim dostupnosti sredstava iz procesa evropskih integracija.

2.2. SWOT analiza i strateško fokusiranje

Pri izradi SWOT analize kao instrumenta za identifikaciju ključnih razvojnih snaga i slabosti, te njihovog smještanja u kontekstu stanja i trendova u širem okruženju, korišteni su prikupljeni socioekonomski podaci Općine Stari Grad Sarajevo. SWOT analiza je urađena na objektivnoj analizi socioekonomskih pokazatelja i uz puno učešće Razvojnog tima u procesu. Na bazi SWOT analize određeni su: strateški fokusi Općine u narednih 5 godina, Vizija Općine i strateški ciljevi.

Vizija Općine Stari Grad Sarajevo ostvaruje se realizacijom ciljeva u svim područjima rada i djelovanja ove jedinice lokalne samouprave, unaprjeđenjem konkurentnosti i osnaživanjem lokalne privrede i turizma na tržištu, unaprjeđenjem standarda i kvalitete života njenog stanovništva, te razvojem infrastrukture uz poštivanje osnovnih postulata zaštite okoliša.

Strateško fokusiranje je dobiveno na osnovu prikupljenih podataka u socio-ekonomskoj analizi, koja obuhvata sve važne aspekte života i razvoja Općine Stari Grad Sarajevo i služi kao glavna podloga za kreiranje sveukupnog strateškog razvoja kao i aspekata ekonomskog razvoja, društvenog razvoja i plana zaštite životne sredine. Da bi identifikovali najvažnije unutrašnje faktore i vanjske okolnosti koje su značajne za razvoj Općine Stari Grad Sarajevo izrađena su SWOT, TOWS i PEST analize koje predstavljaju most između sadašnjeg i željenog, budućeg stanja koje se definiše strateškim planom razvoja.

SWOT analiza Općine Stari Grad Sarajevo je izrađena na osnovu podataka iz Situacione analize koja uključuje baze podataka i ocjenu stanja po područjima – privreda, društvo, okoliš. SWOT analiza uključuje definisane interne snage i slabosti u domenu resursa, organizacije i postignutih rezultata na kojima bi se mogao bazirati budući razvoj Općine, odnosno koji ograničavaju ili onemogućuju njen razvoj.

Cilj SWOT analize je identifikacija na koji način Općina Stari Grad Sarajevo može:

- Iskoristiti identifikovane snage,
- Realizovati postojeće prilike,
- Smanjiti uticaj prijetnji,
- Eliminirati slabosti.

Analizom su pokrivena 3 osnovna razvojna aspekta, koji su prikazani u nastavku izvještaja.

Tabela 49. SWOT analiza

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Povoljan geografski položaj i Lokacijska pozicija (lukrativni – najperspektivniji dio glavnog grada), ➤ Središte turističkih kretanja, ➤ Gradski kulturni, edukacioni i institucionalni ambijent, ➤ Rast i povoljna struktura budžeta – značajna ulaganja za podršku privredi i unaprjeđenje javne infrastrukture; ➤ Efikasna općinska administracija sa odgovarajućim znanjem i iskustvom u domenu upravljanja razvojem; ➤ Povoljan ambijent za rast novih radnih mjesta; ➤ Prirodni resursi ➤ Povoljni uslovi za razvoj poljoprivredne proizvodnje; ➤ Povoljne veze sa svijetom, ➤ Bogatstvo i raznolikost kulturnog naslijeđa, ➤ Zanatski, suvenirski i uslužni centar grada Sarajeva i šire, ➤ Snažno civilno društvo ➤ Saradnja sa susjednim općinama i ino partnerima ➤ Blizina univerziteta ➤ Postojanje velikog broja nevladinih organizacija ➤ Postojanje realnih preduvjeta za razvoj poljoprivrede (poljoprivredno obradivo zemljište, klimatski uvjeti stočni fond te registrovana Poljoprivredna zadruga) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dugoročna nezaposlenost i neaktivnost stanovništva; ➤ Nedostatak inkubatora privrednog razvoja za mlade ➤ Neadekvatna izdvajanja sredstava za samozapošljavanje mladih ➤ Nedovoljan nivo konkurentnosti privrede; ➤ Infrastrukturni problemi, posebno u padinskim i rubnim područjima Općine (vodosnabdijevanje, kanalizacija, elektrifikacija, gasifikacija, cestovna infrastruktura); ➤ Nedovoljan broj sportskih i dječijih igrališta ➤ Nedovoljan broj predškolskih ustanova na području Općine ➤ Nedostatak prostora i adekvatne opreme u javnim obrazovnim ustanovama gdje bi se razvijale dodatne korisne vještine i znanja učenika ➤ Nedostatak kapaciteta i nizak nivo usluga u domenu društvene infrastrukture (javni saobraćaj, socijalna zaštita); ➤ Nepovoljni pokazatelji o stanju okoliša; ➤ Neefikasnost saobraćaja (velike gužve u saobraćaju koje za posljedicu imaju povećanje zagađenja zraka) ➤ Nedovoljna svijest i edukacija građana o značaju zaštite okoliša,

- Vlasništvo poslovnih prostora pogodnih za privrednu aktivnost.
 - Povoljna okolina za razvoj malog biznisa u oblasti zanatstva, trgovine i usluga, IT i sl.
 - Podrška lokalne samouprave društvenom razvoju kroz realizaciju aktivnosti iz kulture i sporta
 - Općina obiluje bogatstvom prirodnog naslijeđa (planine, rijeke, prirodni spomenici i zaštićena područja)
- nizak stepen selekcije i reciklaže otpada;
 - Nepostojanje strateškog pristupa za zaštitu okoliša na području Općine (LEAP)
 - Nedovoljno uređena kanalizaciona mreža
 - Neadekvatna prostorno-planska dokumentacija
 - Negativni demografski trendovi;
 - Nedovoljan broj parking mjesta;
 - Nezainteresovanost mladih da učestvuju u Programu politike aktivnog zapošljavanja;
 - Nedovoljan broj uspješnih poduzeća,
 - Neiskorišteni kapaciteti hotela, restorana i trgovina,
 - Komplikirane procedure pokretanja biznisa,
 - Značajan broj korisnika materijalne pomoći Općine (socijalno ugroženih grupa)

PRILIKE

- Digitalizacija poslovanja i potencijal ulaganja u domenu IT ;
- Udruživanja sredstava kroz javno-privatnu inicijativu;
- Aktiviranje potencijala dijaspore;
- Usvajanje međunarodnih standarda u procesima pridruživanja EU (Uvođenje CAF modela u Općini za unaprjeđenje rada)
- Osigurane pretpostavke za izgradnju nove podzemne garaže
- Uspostava e-uprave;
- Korištenje sredstava međunarodnih i domaćih fondova, programa i projekata;
- Trendovi u finansiranju projekata energetske efikasnosti i zaštite okoliša;
- Jačanje međuopćinske i saradnja sa višim nivoima vlasti;
- Osiguranje uslova za izradu nove prostorno-planske dokumentacije;
- Iskorištavanje prirodnih resursa;
- Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione mreže
- Osiguranje uslova za unaprjeđenje infrastrukture u oblasti osnovnoškolskog, srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja.
- Centri za zdravo starenje

PRIJETNJE

- Politička nestabilnost u BiH koja nepovoljno utiče na jačanje i razvoj lokalnih zajednica;
- Inflacija i nadolazeća ekonomska kriza uzrokovana ratovima;
- Nepovoljni emigracijski trendovi „odliv mozgova“;
- Nedovoljna razvijenost i odumiranje zanata,
- Nejasno definisane nadležnosti različitih nivoa vlasti i odsustvo vertikalne i horizontalne koordinacije;
- Nelegalna gradnja i klizišta;
- Ekstremne vremenske prilike koje dovode do aktiviranje klizišta;
- Nepoznavanje pravila i procedura donatorskih politika;
- Prisustvo devijantnih socijalnih pojava (maloljetnička delikvencija, kriminal, siva ekonomija).
- Ovisnost općinskog budžeta o raspodjeli sredstava od viših nivoa vlasti (dijeljeni prihodi).

Tabela 50. PEST ANALIZA

Politički i pravni aspekti	Ekonomski aspekti
<ul style="list-style-type: none"> - Globalna politička i finansijsko-ekonomska nestabilnost izazvana ratom u Ukrajini, - Politička nestabilnost BiH (negativne unutrašnje i vanjske politike spram BiH), - Evroatlanske integracije (kriza u EU, neizvjestan i usporen proces sa negativnim efektima po privredu i uopće društveni razvoj), - Neefikasnost vlasti (zakonodavne, izvršne i sudske). 	<ul style="list-style-type: none"> - Inflacija, - Dugotrajne procedure za pokretanje biznisa u BiH - Nizak kreditni rejting BiH, - Podijeljen ekonomski prostor u BiH, - Ulazak Hrvatske u EU i od 2023. u EMU, - Visoka stopa nezaposlenosti, - Svjestka energetska kriza - Destimulativna poreska politika (obaveze na plate).
Sociološki aspekti	Tehnološki aspekti
<ul style="list-style-type: none"> - Podijeljenost bh društva, - Visok nivo korisnika socijalne pomoći i budžetskih izdvajanja, - Niska lična primanja stanovništva - Visok stepen korupcije, - Depopulacija stanovništva (pad nataliteta i migracija u BiH), - Tranzicijske slabosti, - Migracije stanovništva 	<ul style="list-style-type: none"> - Nizak nivo izdvajanja za nove tehnologije (nerazvijen sistem e-uprave), - Sporost reformi u obrazovanju (triple helix model još uvijek nerazvijen dovoljno, - Stalne i brze promjene u komunikacijskim tehnologijama (Izazovi Četvrtre industrijske revolucije), - Korištenje obnovljivih izvora energije, - Ograničenost infrastrukturnih kapaciteta.

Iz nalaza revidirane SWOT i PEST analize, bazirane najvećim dijelom na revidiranoj socio-ekonomskoj analizi, zaključcima i preporukama evaluacije Strategije razvoja Općine, ali i drugim izvorima, definirani su strateški fokusi Općine Stari Grad Sarajevo.

2.2.1. Strateški fokusi

Izdvajanjem perspektivnih konkurentskih prednosti s jedne strane i najkritičnijih problema s druge strane u ovom dijelu dokumenta data su ključna težišta Strategije, odnosno definirani su strateški fokusi. Na osnovu urađene interne kvantitativne i kvalitativne analize trenutnog stanja u Općini Stari Grad Sarajevo, identificiranih internih snaga i slabosti (u vezi sa resursima, organizacijom ili rezultatima rada), kao i prilika i prijetnji u užem i širem okruženju, općih zaključaka u vezi sa ekonomskim i društvenim razvojem Općine Stari Grad Sarajevo, javno administraciju, infrastrukturu i stanje okoliša, proizlazi nekoliko ključnih strateških izazova s kojima će se Općina Stari Grad Sarajevo morati suočiti u narednim godinama.

Kako bi se maksimalno iskoristile ranije spomenute strateške prednosti, ali i minimizirali nedostaci, Općina Stari Grad Sarajevo će u narednim godinama nastojati

iskoristiti ogromne prilike koje joj se pružaju u vanjskom okruženju poput pristupnih domaćih i međunarodnih fondova, kao i projekata međunarodnih donatora i organizacija sa ciljem jačanja lokalne samouprave.

U pitanju su sljedeći izazovi:

1. Kako ubrzati otvaranje novih radnih mjesta na području općine?
2. Kako poboljšati zadovoljavanje socijalnih potreba i povećati socijalnu inkluziju?
3. Kako osigurati zdrav okoliš i raspoložive resurse koristiti na ekonomski efikasan i održiv način?
4. Kako unaprijediti javnu infrastrukturu i kapacitete za saobraćaj u mirovanju?
5. Rasterećenje saobraćaja u i kroz Općinu Stari Grad Sarajevo?
5. Kako unaprijediti infrastrukturu u skladu sa potrebama građana općine Stari Grad Sarajevo?
6. Kako zadovoljiti potrebe mladih?
7. Kako zadovoljiti potrebe starije populacije?

Na osnovu svega navedenog, Općina Stari Grad Sarajevo je definisala tri strateška fokusa koji će biti vodič privrednog, društvenog i okolinskog razvoja do 2027. godine:

1. Razvoj obrta te malih i srednjih preduzeća (MSP) u cilju samoodrživosti lokalne privrede općine Stari Grad Sarajevo. Strateška opredijeljenost općinske uprave je da stimulira privatni sektor za investiranje, povećanje prerađivačkih kapaciteta, stvaranje boljih uslova za razvoj biznisa, kao i poduzimanje niza mjera koje bi pozitivno uticale na infrastrukturu za pokretanje obrta te mikro, malih i srednjih preduzeća. Osnovni strateški fokus je svakako usmjeren na ostvarivanje takvog poslovnog ambijenta općine Stari Grad Sarajevo koji se ogleda kroz smanjivanje nezaposlenosti poduzimanjem niza mjera za samozapošljavanje i pokretanja obrta te mikro, malih i srednjih preduzeća. Ovdje se prije svega misli na povećanje stope zaposlenosti podrškom preduzetničkim inicijativama, u turizmu, poljoprivredi i podrškom postojećim privrednim i pravnim subjektima na području općine.

Pružiti podršku obrtima, te mikro malim i srednjim preduzećima u razvoju u svim djelatnostima u cilju stvaranja novih vrijednosti, povećanja kapaciteta, marketinga, zaštite interesa i zadovoljavanja potreba građana, te razvoja lokalne zajednice, što pretpostavlja i povećavanje broja zaposlenih.

Dakle, fokus treba staviti podršku najrazvijenijim privrednim djelatnostima na području općine (trgovina na malo, djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane, hotelijerstvo i ugostiteljstvo, zatim prerađivačka industrija (proizvodnju prehrambenih proizvoda, proizvodnju tekstila, proizvodnju odjeće, proizvodnju kože i srodnih proizvoda, te ostalu prerađivačku industriju), ostale uslužne djelatnosti, stručne, naučne i tehničke djelatnosti i dr), te na iznalaženje olakšica i podrške za registraciju novih poljoprivrednih proizvođača i biznisa (start up-i).

2. Poboljšanje kvaliteta društvenih usluga i kulturno-sportskih sadržaja

Neophodno je realizirati mnogobrojne infrastrukturne projekte radi unaprjeđenja općinske komunalne infrastrukture za čiju realizaciju treba osigurati dodatna finansijska sredstva, pored onih iz općinskog budžeta.

Pružanje socijalnih i zdravstvenih usluga nije na zadovoljavajućem nivou zbog nedostatka finansijskih sredstava. Posebnu pažnju treba posvetiti potrebama marginaliziranih društvenih grupa i njihovom uključivanju u društvene tokove.

Obrazovni sektor, također, zahtijeva unaprjeđenje infrastrukture, kako materijalne osnova i objekata, tako i samog nastavnog procesa u saradnji sa resornim ministarstvom, uključujući i usklađivanje nastavnih planova i programa sa potrebama tržišta rada.

Općinska administracija treba biti inicijator bliske saradnje javnog, privatnog i nevladinog sektora, ali i koordinator velikog broja zajedničkih razvojnih inicijativa. Kako bi se nastavio pozitivan trend u razvoju kulture i sporta, potrebno je razvijati institucionalne kapacitete u ovoj oblasti, te definirati jasne modele podrške i finansiranja institucija iz oblasti kulture i sporta.

Potrebno je izgraditi dodatne kapacitete u oblasti kulture i uvesti nove kulturne sadržaje. Smanjiti izloženost i ranjivost lokalne zajednice na klizišta i bujične poplave, a što uključuje jačanje tehničkih i kadrovskih kapaciteta Civilne zaštite, uređenje i čišćenje odvodnih kanala i rekonstrukciju zastarjele vodovodne mreže, te razvoj nove vodovodne i kanalizacione mreže.

Kontinuirano raditi na izgradnji kapaciteta općinske uprave da adekvatno odgovori na izazove lokalnog razvoja (edukacija na temu upravljanja lokalnim razvojem, PCM, apliciranje za fondove EU, itd.). Pored navedenog širi okvir razvoja konstantno zahtjeva efikasnu i odgovornu općinsku administraciju čiji rad se zasniva na savremenim načinima rada i komuniciranja sa građanima (implementirati CAF model u saradnji sa Agencijom za državnu službu FBiH)

3. Riješiti probleme zaštite okoliša i stanja komunalne infrastrukture

U narednom strateškom periodu neophodno je:

- Iskoristiti trendove u primjeni energijske efikasnosti (Primjenom mjera energijske efikasnosti u javnim ustanovama (školama) i jedinicama individualnog i kolektivnog stanovanja, postigli bi ciljani nivo racionalnijeg korištenja energije, smanjenja troškova nabavke energenata, smanjenje negativnih emisija zagađivača kao i veći stepen zaštite okoline);
- Sve kanalizacione mreže koje nisu uvedene u kanalizacioni sistem uvesti i izgraditi kolektor sa prečišćivačem;
- Izraditi projektne dokumentacije za naselja koja su prioritetna, odnosno, koja nemaju separatnu kanalizacionu mrežu i izvršiti izgradnju iste u skladu sa finansijskim sredstvima;
- Nastaviti izgradnju natkrivenih kontejnerskih niša na području općine sa obavezom odvajanja posuda za otpad za privredne subjekte i selektirati komunalni otpad (uvesti odvojeno prikupljanje otpada na području općine tako da se u individualnim stambenim objektima podijele kante za odvojeno prikupljanje otpada (crna, plava i žuta), a u području kolektivnog stanovanja postaviti zeleni otoci. Potrebno je također izgraditi reciklažno dvorište na području općine Stari Grad za odlaganje posebnih kategorija otpada (kabasti otpad, građevinski otpad, ambalažni otpad, električni i elektronski otpad itd.

- Razmotriti proširenje distributivne gasne mreže u naseljima koja nisu gasificirana ili je dio gasificiran, a gdje već postoji urađena projektna dokumentacija i zainteresovanost građana;

- Izraditi i realizirati projekat izgradnje biciklističke staze na relaciji Stari Grad Sarajevo, Istočni Stari Grad i Pale.

U narednom strateškom periodu neophodno je raditi na unaprjeđenju lokalne zajednice da odgovori na posljedice prirodnih katastrofa posebno poplava i klizišta. Neophodno je provođenje mjera zaštite od poplava uz i u riječnim koritima, te implementacija mjera sanacije klizišta.

Unaprjeđenjem održavanja postojećih javnih i zelenih površina poboljšali bi se uslovi života građana.

U narednom periodu prioritetan je fokus na realizaciji godišnjih programa izgradnje, održavanja i sanacije putne infrastrukture, te rješavanje problema saobraćaja u mirovanju tj. izgradnja novih parking mjesta.

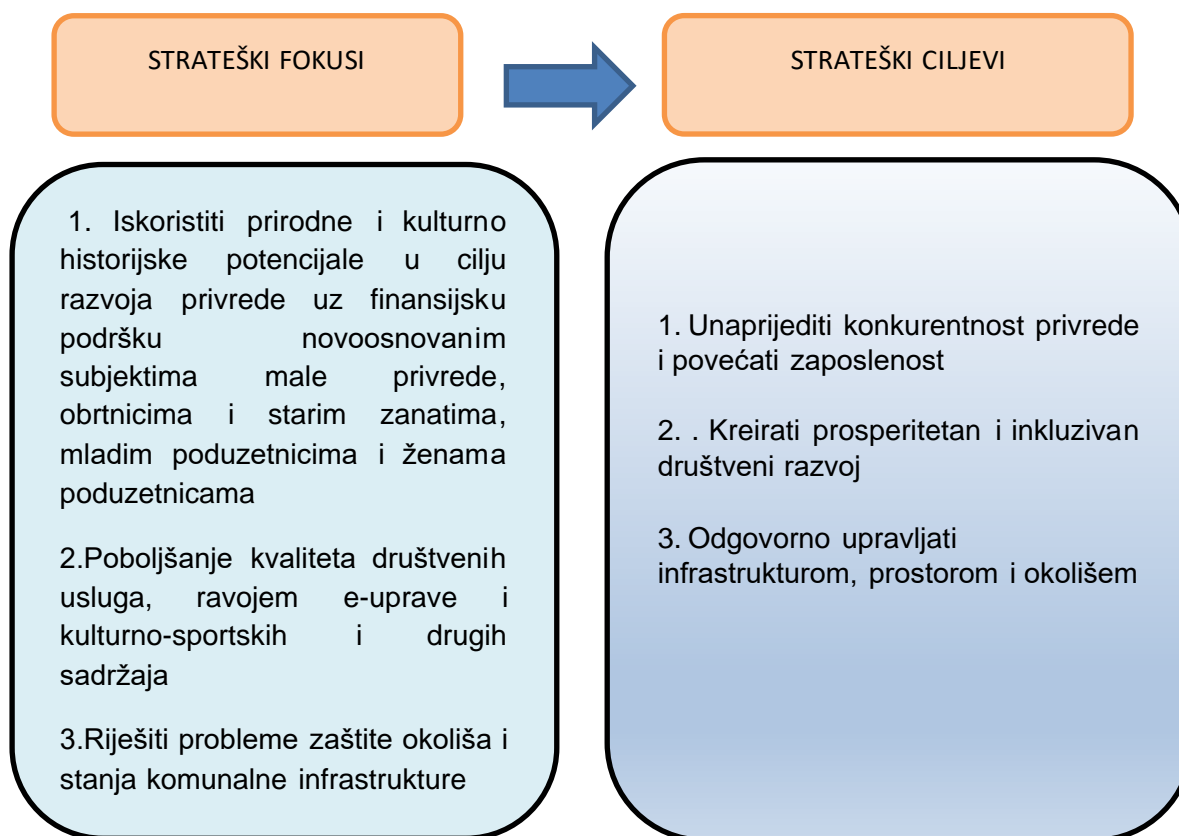
Sve ove projektne aktivnosti treba da vode ka sinergetskom efektu primjenom Balanced scorecard modela za realizaciju startegije, stvarajući ugodniji ambijent za življenje, rad i ostanak u općini.

2.3. Vizija razvoja i strateški ciljevi

Uzimajući u obzir SWOT analizu, proces revizije Strategije razvoja 2014-2018, te šire okvire usmjeravanja razvoja Kantona Sarajevo i Bosne i Hercegovine vizija razvoja općine Stari Grad Sarajevo glasi:

Graf 29. Veza strateških fokusa i strateških ciljeva

U narednoj tabeli su utvrđeni mjerljivi pokazatelji sa polaznim i ciljnim vrijednosti kako bi se osiguralo praćenje napretka u realizaciji svakog od tri definisana strateška cilja.

Tabela 51. Indikatori (uticaja) realizacije strateških ciljeva

STRATEŠKI CILJ 1	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2022.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost	Ukupan broj godišnjih noćenja turista na području općine	299.590 ¹²	350.000
	Ukupan broj zaposlenih na području općine	10.436	11.000
	Broj poslovnih subjekata na području općine	4.502	4.580
	Indeks razvijenosti	1,37	1,47

¹² Uzet podatak za 2019. godinu zbog COVID-a u 2020. i 2021. godini.

STRATEŠKI CILJ 2	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2022.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj	Učešće kapitalnih izdataka godišnje u strukturi budžeta općine	5.396.291	8.000.000
	Zadovoljstvo anketiranih građana ¹³ (%)	n/d	80%
	Broj stanovnika općine Stari Grad Sarajevo	34.107	35.000

STRATEŠKI CILJ 3	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2022.)	Ciljna vrijednost (2027.)
Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem	Broj kontejnera/zvona za selektivno prikupljanje otpada	29	110
	Broj domaćinstava za odvojeno prikupljanje otpada	657	8.128
	Broj stambenih objekata direktno ugroženih klizištima	nd	0
	Ukupna dužina vodovodne mreže (km)	137	140
	Javna rasvjeta – broj led svjetiljki	1020	3000

Općina Stari Grad Sarajevo je mjesto ubrzanog privrednog razvoja, sa osiguranim pretpostavkama za kreiranje povoljnog poslovnog ambijenta, prosperitetnog i ugodnog življenja i zaštite životne sredine.

Vizija Općine Stari Grad Sarajevo ostvaruje se ostvarivanjem ciljeva u svim područjima rada i djelovanja ove jedinice lokalne samouprave, unaprjeđenjem konkurentnosti i turističke ponude, osnaživanjem lokalne privrede na tržištu, unaprjeđenjem standarda i kvalitete života njenog stanovništva, te razvojem infrastrukture uz poštivanje osnovnih postulata zaštite okoliša.

¹³ Do 2027.g. najmanje 80% roditelja i djece zadovoljno kulturnim i sportskim sadržajima, kvalitetom e-uprave općine, zdravstvenih i obrazovnih javnih servisa, koji se pružaju na području Općine.

3. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARENJE STRATEŠKIH CILJEVA

Prioriteti predstavljaju ključna polja djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva. Prioriteti svoju osnovanost pronalaze iz utvrđenih rezultata strateške platforme i grupisani su prema strateškim ciljevima.

Tablica 52 Pregled prioriteta po strateškim ciljevima

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI
STRATEŠKI CILJ 1 Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost	1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja
	1.2. Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja
	1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma
STRATEŠKI CILJ 2 Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj	2.1. Unaprijediti razvoj kulture i sporta
	2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu
	2.3. Doprinijeti osnaženju položaja mladih
	2.4. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva, socijalne usluge i inkluzivan društveni razvoj
STRATEŠKI CILJ 3 Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem	3.1. Unaprijediti komunalnu infrastrukturu i energetske efikasnost
	3.2. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu i sigurnost učesnika
	3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita
	3.4. Obezbijediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša

3.1. Prioriteti i mjere za Strateški cilj 1: Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost

U odnosu na prioritete za Strateški cilj 1, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki od prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2022. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

Tabela 53. Tabelarni prikaz prioriteta i pripadajućih mjera za Strateški cilj 1

	Indikator rezultata	Polazna vrijednost (2022.)	Ciljna vrijednost (2027.)
1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja	Broj poslovnih subjekata na području općine	4.502	4.580
	Uveden BFC certifikat	NE	DA
	Prihod u budžetu Općine Stari Grad Sarajevo po osnovu zakupa poslovnih prostora i stambenih jedinica (u KM)	7.471.732,43	9.000.000,00
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.1.1. Unaprjeđenje efikasnosti administrativnih procedura i promocija lokalne privrede			
1.1.2. Podrška razvoju poduzetničke infrastrukture			
1.1.3. Kvalitetno upravljanje prostornim resursima i imovinom općine			
1.2. Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja	Iznos sredstava podrške kompanijama za certificiranje i digitalizaciju poslovanja na području općine (KM godišnje)	0	20.000
	Broj realizovanih programa usmjerenih na dugoročno nezaposlene i osobe sa otežanim pristupom tržištu rada (broj godišnje)	0	1

	Sufinansiranje Start up biznisa za aktivnu politiku samozapošljavanja sa prednošću programa (projekata) zapošljavanja mladih (KM godišnje)	30.000	100.000
	Stimulisanje poljoprivredne proizvodnje (KM godišnje)	96.000	250.000
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.2.1. Podrška tehnološkoj modernizaciji, usvajanju standarda kvaliteta, digitalizaciji poslovanja i većoj inovativnosti poslovnih subjekata			
1.2.2. Poticaj razvoju poljoprivrede			
1.2.3. Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada			
1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma	Broj turista/broj noćenja	105.053/223.406	150.000/400.000
	Broj smještajnih kapaciteta	913	1100
	Usvojeni i impelmentairani planski dokumenti u oblasti upravljanja razvoja turizma (TAP)	Ne	Da
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
1.3.1. Unaprijediti turističku ponudu i infrastrukturu za razvoj turizma			
1.3.2. Unaprjeđenje ambijenta za razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu			

3.1.1. Pregled mjera za prioritet 1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja
U okviru ovog prioriteta definisane su tri mjere. Ovaj prioritet je usmjeren na unaprjeđenje efikasnosti administrativnih procedura, razvoja e-uprave i dostupnosti javne uprave i direktnu materijalnu podršku preduzetničkoj infrastrukturi. Okruženje privlačenja investitora i daljnjeg rasta privrednih djelatnosti i poslovanja prisutnih privrednih subjekata je također u fokusu ovog prioriteta kroz dobivanje BFC standarda u cilju privlačenja investicije i lakoće poslovanja za postojeće privredne subjekte na nivou općine. Certifikacija Općine prema BFC (Business friendly certificate) podrazumijeva da su određeni standardi ispunjeni, odnosno da Općina može,

postojećim privrednicima kao i zainteresovanim potencijalnim investitorima, dati sve usluge i informacije koje će im olakšati poslovanje.

Mjera 1.1.1. Unaprjeđenje efikasnosti administrativnih procedura i promocija lokalne privrede

Mjerom Općina uvodi nova tehnološka i softverska rješenja. Prikupljanjem i obradom neophodnih podataka, izvršiti će povećanje digitalizacije svojih procesa, te razviti elemente sistema e-uprave, što će uticati na povećanje efikasnosti, ekonomičnosti te kvalitete usluge. Cilj mjere 1.1.1. je institucionalno jačanje kapaciteta općinske administracije u svrhu unaprjeđenja i modernizacije javnih usluga, povećanja efikasnosti administrativnih procedura koje se odnose na pribavljanje zahtjeva, saglasnosti i odobrenja. Područje djelovanja odnosi se na: obim dokumentacije, vrijeme i troškove vezane za pribavljanje građevinske dozvole, uspostavljanje i razvoj adekvatne tehnološke platforme u kontekstu digitalizacije javne uprave i uspostave adekvatnih e-government rješenja (one-stop-shop). Skraćivanje i pojednostavljenje procedure za pribavljanje saglasnosti i naknada doprinijet će ubrzavanju procesa pokretanja poslovnih aktivnosti u Općini Stari Grad Sarajevo, smanjenju troškova, povećanju broja novoregistrovanih firmi čime se osigurava razvojni efekat i doprinos ostvarivanju prioriteta.

Mjera 1.1.2. Podrška razvoju poduzetničke infrastrukture

Cilj mjere 1.1.2. Podrška razvoju poduzetničke infrastrukture je osigurati uslove za razvoj preduzetništva i poticaj preduzetničkih aktivnosti, te angažman na sistemskom pristupu razvoju poduzetničke infrastrukture (razvojem poslovnih inkubatora) i održavanju postojeće infrastrukture, te organizovanja i upravljanja poslovnih prostora, kao i kontrolu racionalnog korištenja prostora koji su vlasništvo Općine. Mjera će doprinijeti unaprjeđenju preduzetničkog okruženja, te osigurati uslove za intenzivniji razvoj preduzetništva, doprinijet većoj konkurentnosti poslovnog sektora, kreiranju okruženja poticajnog za poslovanje. predlaže i provodi utvrđenu politiku u oblasti.

Mjera 1.1.3. Kvalitetno upravljanje prostornim resursima i imovinom općine

Cilje mjere je osiguranje predradnji u svrhu kvalitetnog upravljanja prostornim resursima, te osiguranja kvalitetnog kontrolisanja stanja u prostoru.

Uvažavajući činjenicu da se ukazala potreba za osnivanjem javnog preduzeća, koje bi u okviru utvrđenih nadležnosti obavljalo djelatnosti za koje Općina Stari Grad Sarajevo nema kapacitete, a na koji način bi se povećala produktivnost, ali i unaprijedio kvalitet života građana Općine Stari Grad Sarajevo, ali i grada Sarajeva. Naime, prevashodno bi se putem javnog preduzeća na efikasniji način uredila politika upravljanja javnim parkinzima, podzemnom javnom garažom ispod Trga Prve brigade policije, kao i

uspostava novih parking prostora i podzemnih garaža kao npr na lokalitetu ispod Trga Austrije.

Mjera podrazumijeva efikasno i efektivno upravljanje poslovnim prostorima na kojima Općina Stari Grad Sarajevo ima pravo raspolaganja, kao i kontrolu racionalnog korištenja istih (unaprjeđenje upravljanja procesom zakupa poslovnih prostora kroz elektronsko unaprjeđenje cjelokupnog procesa i projekata elektronske baze podataka poslovnih prostora kroz npr.modul programa JAPET).

Mjera, također, obuhvata formiranje digitaliziranog registra (popisa) gradskog neizgrađenog građevinskog i drugog zemljišta, kao i stambenih jedinica na kojima Općina ima pravo vlasništva ili pravo raspolaganja, te nadogradnju postojećeg registra poslovnih prostora nad kojima Općina Stari Grad Sarajevo ima pravo raspolaganja.

3.1.2. Pregled mjera za prioritet 1.2. Unaprjeđenje konkurentnosti lokalne privrede i zapošljavanja

U okviru drugog prioriteta Unaprjeđenje konkurentnosti lokalne privrede i zapošljavanja definirane su tri mjere koje će doprinijeti njegovom ostvarenju i to:

1. Podrška poljoprivrednoj proizvodnji, tehnološkoj modernizaciji, usvajanju standarda kvaliteta, digitalizaciji poslovanja i većoj inovativnosti poslovnih subjekata,
2. Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada
3. Razvoj ljudskih resursa u oblasti poduzetničkih vještina i profesionalnog razvoja

Mjera 1.2.1. Podrška tehnološkoj modernizaciji, usvajanju standarda kvaliteta, digitalizaciji poslovanja i većoj inovativnosti poslovnih subjekata

Izvoz iz Općine Stari Grad Sarajevo u 2022. iznosio je 31,722.956,00 KM, dok je taj iznos 2018. godine bio 26.341.333,00 KM što predstavlja svega 0,33% od ukupnog izvoza ostvarenog za FBiH. Izvoz iz Općine bio je veći za 20,43% u odnosu na 2018. godinu. Cilj je pružiti podršku modernizaciji proizvodnje uvođenjem standarda kvalitete, novih tehnologija, itd. Područja djelovanja: modernizacija proizvodnje, osiguravanje finansijske podrške za dobivanje standarda kvalitete, razvijati nove edukacijske programe u saradnji s naučnoistraživačkim institucijama i poslovnim subjektima sa područja Općine Stari Grad Sarajevo i KS.

Mjera 1.2.2. Poticaj razvoju poljoprivrede

Cilj ove mjere je postizanje bolje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača općine Stari Grad Sarajevo. Poljoprivredna proizvodnja je važan sektor privrede svake općine, jer osigurava, ne samo poljoprivredne proizvode neophodne za normalan život općina, nego i prihode u ruralnim dijelovima. Osiguranjem poticajnih sredstava za dalji razvoj poljoprivrede, osigurat će se i veća njena produktivnost i proizvodnja zdrave hrane.

Također, cilj ove mjere je da se unaprijede postojeći proizvodni lanci i da se postigne što veći stepen finalizacije poljoprivrednih i poljoprivredno-prerađivačkih kapaciteta. Na ovaj način podstiče se i veća konkurentnost poljoprivrednih proizvođača.

Mjera 1.2.3. Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada

U fokusu ove mjere je povećanje učinkovitosti aktivnih mjera zapošljavanja u Općini Stari Grad Sarajevo. Značajan potencijal za zapošljavanje osoba s otežanim pristupom tržištu rada predstavlja i socijalno ili društveno preduzetništvo. Područja djelovanja: redizajniranje mjera podrške zapošljavanju stavljanjem naglaska na efikasnije i jeftinije programe poticaja (obuka, prekvalifikacija, dokvalifikacija), horizontalno i vertikalno u saradnji sa SZKS i drugim relevantnim institucijama u KS.

Cilj ove mjere je rješavanje ili olakšavanje tereta dugoročne nezaposlenosti i efikasna kombinacija aktivnih i pasivnih mjera na tržištu rada kroz targetiranje teško uposlivih kategorija, zatim uspostavljanje poduzetničkog inkubatora za start-up biznise na području općine Stari Grad Sarajevo. Mjerom se obuhvataju nova zapošljavanja u perspektivnim privrednim granama i stvaraju dugoročna radna mjesta. Istovremeno ovom mjerom se postiže podrška ženama ili mladim prilikom pokretanja individualnih poslovnih poduhvata.

3.1.3. Pregled mjera za prioritet 1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma

U okviru trećeg prioriteta Unaprijediti razvoj i promociju turizma definirane su dvije mjere, i to: Unaprijediti turističku ponudu i infrastrukturu za razvoj turizma i Unaprjeđenje ambijenta za razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu. Ovaj prioritet obuhvata nekoliko projekata. U okviru ovog prioriteta usmjerenje je zasnovano na nastavku kontinuiteta podrške ulaganju u turističku infrastrukturu tj. izgradnju turističkih sadržaja i objekata sa tendencijom obogaćenja ukupne turističke ponude te na razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu.

Mjera 1.3.1. Unaprijediti turističku ponudu i infrastrukturu za razvoj turizma

Mjerom 1.4.2. će se kroz projekte i aktivnosti omogućiti bolje korištenje turističkih potencijala na području općine Stari Grad Sarajevo u cilju unaprjeđenja turističke ponude i privlačenja kako domaćih tako i ino turista ljubitelja ruralnog i sportskog turizma. Okvirna područja djelovanja u sklopu mjere: Izrada TAP-a, mapiranje turističkih potencijala i izrada turističke signalizacije Općine u saradnjim sa Turističkom zajednicom KS i drugim relevantnim institucijama, ambijentalno uređenje šetnica i izletišta na području općine, te izgradnja biciklističke staze, Izgradnja i uređenje izletišta i turističke infrastrukture pogodne za razvoj outdoor turizma (avanturistički parkovi, zip-line, trim staze, biciklističke staze), otvaranje Info turističkog centra,

Revitalizacija bazena na Bentbaši, Izgradnja vidikovca „skywalk“, sanacija objekta Observatorija-Zvezdarnica i objekta Tvrđave Bistrik. Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo u saradnji sa Općinom Stari Grad Sarajevo, će pristupiti realizaciji projekta „Obnova Hotela Nacional“, na način da novi objekat bude na dispoziciji za uspostavljanje habova, kao i muzejskog prostora u svrhu sjećanja na opsadu grad Sarajeva, ali i drugih edukativnih svrha. Uvažavajući značaj lokaliteta na kojem se nalazi predmetni objekat, blizinu značajnih sakralnih objekata, ali i objekata od kulturno-historijskog značaja, za Općinu Stari Grad Sarajevo, ali i grad Sarajevo je od iznimnog značaja da ruševina koja je u najužem jezgru grada u neposrednoj blizini Baščaršije bude uklonjena, te da se izgradi objekat koji će ambijentalno odgovarati zahtjevima prostora, ali i koji će ponuditi prostor za uspostavljanje novih edukativnih, odgojnih i kulturnih sadržaja.

Mjera 1.3.2. Unaprjeđenje ambijenta za razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu

Unaprjeđenje poslovnog okruženja važno je za male biznise koji su na području općine pod utjecajem sezonalnosti i lokalnog opsega poslovanja. Potrebno je razviti sistem podsticaja za unaprjeđenje rada postojećih turističkih biznisa i njihovih kapaciteta na bazi iskustava drugih zemalja i osiguravanjem uvjeta za lakše pokretanje biznisa i investiranje. Za nove i postojeće biznise potrebno je pružati savjetodavnu pomoć i pristup povoljnim sredstvima za finansiranje/investiranje. Iako nije u nadležnosti Općine, potrebno je sinergijski raditi na podršci i unaprjeđenju postojećih i uvođenju novih programa srednjoškolskog i univerzitetskog obrazovanja, te na sistemu prekvalifikacija/dokvalifikacija i programa cjeloživotnog učenja – obuka u turizmu u skladu s potrebama tržišta te izradom novog turističkog akcionog plana.

3.2. Prioriteti i mjere za Strateški cilj 2: Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj

U odnosu na prioritete za Strateški cilj 2, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki od prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2022. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

Tabela br. 54 Tabelarni prikaz prioriteta i pripadajućih mjera za Strateški cilj 2

Strateški prioriteti	Indikator rezultata	Polazna vrijednost (2022.)	Ciljna vrijednost (2027.)
2.1. Unaprijediti	Broj sportskih igrališta	6	15

razvoj kulture i sporta	Broj sportskih i kulturnih manifestacija godišnje	n/d	40
	Visina izdvojenih novčanih sredstava podrške kulturnim djelatnicima i kreativnim djelatnostima u KM (godišnje)	44.000,00	70.000,00
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.1.1. UNAPREĐENJE SPORTSKO-REKREATIVNE INFRASTRUKTURE			
2.1.2. PODRŠKA BAVLJENJU TAKMIČARSKIM I REKREATIVNIM SPORTOM			
2.1.3. RAZVOJ KULTURNIH SADRŽAJA			
2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu	Broj proširenih i rekonstruisanih javnih školskih objekata	0	14
	Broj učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju	4.775	5.000
	Podrška integraciji osoba s poteškoćama u razvoju (godišnje KM)	37.000	60.000
	Stipendije za učenike i studente	603.000,00KM	700.000,00
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.2.1. PODRŠKA INTEGRACIJI OSOBA S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU			
2.2.2. POBOLJŠATI KVALITET USLOVA PROSTORNIH I MATERIJALNIH USLOVA OBRAZOVNIH USTANOVA			
2.2.3. UNAPRIJEDITI SIGURNOST I ZDRAVLJE U OBRAZOVNIM USTANOVAMA			
2.2.4. PODRŠKA KONTINUIRANOM RADU PRODUŽENIH BORAVAKA U OSNOVNIM ŠKOLAMA NA PODRUČJU OPĆINE			

2.3. Doprinijeti osnaženju položaja mladih	Strategija mladih	Ne	Da
	Broj novorođenih	307	380
	Broj mladih sa riješenim stambenim pitanjem uz podršku općine	n/d	50
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.3. 1. UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA MLADIH			
2.3.2. PODRŠKA MLADIM PORODICAMA			
2.4. Unaprijediti socijalni i zdravstveni status stanovništva	Broj korisnika socijalne zaštite i usluga	4.748	3.000
	Broj korisnika radionica za hronične bolesnike (godišnje)	0	250
	Broj radionica o pravilnom psihofizičkom rastu i razvoju djece (godišnje)	0	12
	Jednokratna socijalna pomoć stanovništvu (godišnje)	121.840	200.000
	Broj korisnika Centra „Generacija“	1300	1500
	Programi finansijske podrške osobama treće životne dobi	12.000,00 KM	50.000,00
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
2.4.1. UNAPRJEĐENJE ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA			
2.4.2. UNAPRJEĐENJE POLOŽAJA OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI			
2.4.3. UNAPRJEĐENJE SOCIJALNE ZAŠTITE I SOCIJALNE UKLJUČENOSTI			

1.1.1. Pregled mjera za prioritet 2.1. Unaprijediti razvoj kulture i sporta

Fokus ovog prioriteta stavljen je na unaprjeđenje sportske i infrastrukture u oblasti kulture, kao i unaprjeđenje sadržaja u ovim oblastima.

Mjera 2.1.1. Unaprjeđenje sportsko-rekreativne infrastrukture

Cilj ove mjere je izgradnja i proširenje sportsko-rekreativne infrastrukture na području općine Stari Grad Sarajevo. Kroz implementaciju ove mjere bit će povećan broj sportsko-rekreativne infrastrukture za bavljenje takmičarskim i rekreativnim sportom i ujedno omogućen veći obim sadržaja za bavljenjem sportsko-rekreativnim aktivnostima stanovnika sa područja Starog Grada, a sve s ciljem obezbjeđenjem što kvalitetnijih uslova za profesionalno i rekreativno bavljenje sportom.

Uvažavajući da je evidentno da je broj novorođenih u padu i stagnaciji, te da je potrebno uvesti mjere, kojima bi se zadovoljile potrebe mladih, kao i djece na način da se obogate sadržaji, koji im pružaju popunjavanje slobodnog vremena, u smjeru sporta i rekreacije. Shodno navedenom, planira se uspostava sportsko rekreacionih zona na slobodnim površinama, kao što su prostor Darive, Kasarna Faletići i dr.

Također, uređenje prostora Barice, kao i iskorištavanje turističkog potencijala predmetnog lokaliteta. U narednom periodu planira se rekonstrukcija saobraćajnice na dionici Sedrenik-Barice, te aktivnosti na iskorištavaju turističkog potencijala lokaliteta Barice.

Mjera 2.1.2. Podrška bavljenju takmičarskim i rekreativnim sportom

Cilj ove mjere je podrška sportskim klubovima i sportskim sadržajima na području općine Stari Grad Sarajevo s ciljem podizanja svijesti o potrebi bavljenja sportom kod najmlađih, te postizanja boljih sportskih rezultata i većeg broja članova sportskih klubova. Kroz implementaciju ove mjere bit će povećan broj građana koji se bave takmičarskim i rekreativnim sportom i ujedno omogućen veći obim sadržaja za bavljenjem sportsko-rekreativnim aktivnostima stanovnika sa područja Starog Grada.

Mjera 2.1.3. Razvoj kulturnih sadržaja

Cilj ove mjere je unaprjeđenje i razvoj kulturnih sadržaja u Općini Stari Grad u očuvanju i promociji kulturno-umjetničkog stvaralaštva, nematerijalne i materijalne kulturne baštine Bosne i Hercegovine i njenih naroda. Mjera je usmjerena na daljnji razvoj uspostavljeni kulturnih manifestacija i djelatnosti u vidu podrške sadržaja i sistemskog uređenja i praćenja. Pored toga mjera je usmjerena na direktnu podršku u djelovanju kulturnih radnika koji mogu na području općine pronaći pogodno tlo za rad i doprinos kulturi. Mjera se odnosi i na tri velika projekta. Planirano je u uspostavljanje muzeja u okviru postojećih objekata Kasarne Mustafa Hajrulahović – Talijan, u svrhu

zaštite sjećanja na period 1992-1995. godina, zatim uspostava galerije Mersad Berber, na način da se rekonstrukcijom poslovnih prostora, na kojima Općina ima pravo raspolaganja uspostavi galerija, u ulici Zelenih beretki, te uređenje prostora Isabegove zavije.

1.1.2. Pregled mjera za prioritet 2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu

Fokus ovog prioriteta stavljen je na unaprjeđenje inkluzije osoba s poteškoćama u razvoju u redovan odgojno-obrazovni program kroz kreiranje nastavnih i vannastavnih sadržaja za osobe s poteškoćama u razvoju, kao i izgradnju i rekonstrukciju školskih objekata, s ciljem obezbjeđenja što kvalitetnijeg nastavnog procesa.

Mjera 2.2.1. Podrška integraciji osoba s poteškoćama u razvoju

Ova mjera je usmjerena na kreiranje novih sadržaja u procesu osnaživanja osoba s poteškoćama u razvoju, nabavke neophodne opreme i učila s ciljem pružanja što kvalitetnije rehabilitacije osoba s poteškoćama u razvoju. Generalni cilj ove mjere je integracija osoba s poteškoćama u razvoju u redovne društvene tokove i njihovo, što je moguće više, osposobljavanje za budući život.

Mjera 2.2.2. Poboljšati kvalitet uslova prostornih i materijalnih uslova obrazovnih ustanova

Ova mjera usmjerena je na (do)gradnju novih i rekonstrukciju postojećih školskih objekata. Dogradnja pojedinih školskih objekata je neophodna zbog potrebnih prostornih kapaciteta, dok se rekonstrukcija odnosi na sanaciju školskih dvorišta mokrih čvorova, učionica, sistema grijanja i sl.. Sve aktivnosti bit će provedene s ciljem obezbjeđenja što kvalitetnijih uslova za provođenje odgojno-obrazovnog procesa.

Mjera 2.2.3. Unaprijediti sigurnost i zdravlje u obrazovnim ustanovama

Ovom mjerom se pruža podrška s ciljem unaprjeđenja sigurnosti i zdravlja građana na području Općine Stari Grad Sarajevo. Povećanje opremljenosti i poštivanje standarda za sigurnost i zdravlje građana iz okvira mogućeg djelovanja jedinice lokalne samouprave. Podrška se prevashodno odnosi na materijalno-tehničke uslove održavanja i unaprjeđivanja navedenih sadržaja djelujući prevashodno u dijelu gdje postoje najveće potrebe. Ova mjera obuhvata i provođenje analiza sigurnosti učenika u svim školama OSGS (usporivači brzina, signalizacija, zaštitine ograde i sl.)

Mjera 2.2.4. Podrška kontinuiranom radu produženih boravaka u osnovnim školama na području općine

Cilj ove mjere je pružanje podrške osnovnim školama kako bi se kontinuirano i kvalitetno mogao organizovati rad produženih boravaka u osnovnim školama na području općine. Podrška se prevashodno odnosi na materijalne uslove pri zapošljavanju radnika u boravcima kao i na sistemsko opremanje prostorija u skladu sa Standardima i propisima. Cilj mjere je povećati broj učenika u Starom Gradu kroz povećanje kapaciteta za cjelodnevni boravak učenika. Od 2015. do 2023. godine bilježi se kontinuirani rast broja djece upisane u vrtiće kao i djece na listama za čekanje za upis u vrtić. Analizom podataka je utvrđeno da su potrebe roditelja za smještajem djece puno veće od trenutnih kapaciteta. Iz tog razloga mladi ljudi traže alternativno rješenje za djecu u drugim općinama.

1.1.3. Pregled mjera za prioritet 2.3. Doprinijeti osnaženju položaja mladih

Ovaj prioritet tretira mjere koje će doprinijeti jačanju kapaciteta omladinskih organizacija čija je svrha unaprjeđenje položaja mladih. Njihovo osnaživanje rezultirat će jačanjem njihovih kapaciteta za borbu i zagovaranje ostvarivanja prava mladih. Osim toga, mjere se odnose na pomoć i podršku pri stambenom zbrinjavanju mladih, usvajanju strateških dokumenata koji će definisati najznačajnije mjere i akcije za unaprjeđenje položaja mladih, te obezbjeđenje finansijskih sredstava za stipendiranje talentovanih učenika i studenata.

Mjera 2.3.1. Unaprjeđenje položaja mladih

Kroz ovu mjeru planirano je usvajanje Strategije za mlade u kojoj će biti detektovani ključni problemi mladih i ponuđena rješenja za njihovo prevazilaženje. Jedna od mjera bit će i obezbjeđenje finansijskih sredstava za kontinuirano stipendiranje nadarenih učenika i studenata, što će im biti podstrek u njihovom daljnjem naučnom napredovanju.

Mjera 2.3.2. Podrška mladim porodicama

Ova mjera odnosi se na jačanje kapaciteta omladinskih udruženja Općine Stari Grad Sarajevo. Fokus će biti stavljen na finansiranje projekata omladinskih organizacija koji će svojom implementacijom doprinijeti unaprjeđenju položaja mladih u ovoj jedinici lokalne samouprave.

1.1.4. Pregled mjera za prioritet 2.4. Unaprijediti socijalni i zdravstveni status stanovnika

Fokus ovog prioriteta je na provođenju mjera koje će unaprijediti kako socijalni, tako i zdravstveni položaj ranjivih kategorija stanovništva u Općini Stari Grad Sarajevo.

Fokus će biti na unaprjeđenju zdravstvenih navika kod djece predškolskog i školskog uzrasta i njihovih roditelja, hroničnim bolesnicima. Također, fokus će biti stavljen na porodice koje su u sukobu sa zakonom, kao i na djecu vaspitno zapuštenu, ali i na osobama treće životne dobi.

Mjera 2.4.1. Unaprjeđenje zdravih stilova života

Ova mjera odnosi se prvenstveno na edukativne radionice o unapređenju zdravih stilova života s fokusom na pravilan način ishrane, upražnjavanje fizičke aktivnosti. Također, prioritetno će se provoditi aktivnosti kojima će se uticati na smanjenje neprihvatljivih oblika ponašanja roditelja i djece kod kojih su evidentirani postupci koji nisu u skladu sa zakonom.

Mjera 2.4.2. Unaprjeđenje položaja osoba treće životne dobi

Osobe treće životne dobi, kao jedna od dominantnih kategorija stanovništva Općine Stari Grad Sarajevo, bit će prioritet strateškog dokumenta ove jedinice lokalne samouprave. Mjera se odnosi na uspostavljanje i provođenje sadržaja koji će doprinijeti njihovom kvalitetnijem životu, ali i na obezbjeđenje finansijskih sredstava za procese liječenja.

Mjera 2.4.3. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti

Ovom mjerom se nastoji unaprijediti sistem socijalne zaštite direktnim interevencijama i ujedno povećati nivo socijalne uključenosti svih građana na prostoru Općine Stari Grad Sarajevo. Na nivou socijalne zaštite ovom mjerom se pruža jednokratna pomoć za višečlane porodice i suočavanje sa neadekvatno riješenim problemom građana sa teškim oboljenjima i obezbjeđivanjem sredstava za liječenja. Cilj mjere je i pružiti kvalitetnije uslove života za socijalno osjetljive kategorije, zatim smanjiti broj socijalno ugroženih lica odnosno domaćinstava, dokvalifikacija i prekvalifikacija socijalno osjetljivih lica, te blagovremeno donošenje mjera za podršku boračkoj populaciji.

3.3. Prioriteti i mjere za Strateški cilj 3: Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem

U odnosu na prioritete za Strateški cilj 3, uključujući i pripadajuće mjere, za svaki od prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima. Za većinu indikatora data je polazna vrijednost koja je ostvarena u 2022. godini, a ciljna vrijednost je postavljena u 2027. godini.

Tabela br. 55 Tabelarni prikaz prioriteta i pripadajućih mjera za Strateški cilj 3

Strateški prioriteti	Indikator rezultata	Polazna vrijednost (2022.)	Ciljna vrijednost (2027.)
3.1. Unaprjediti komunalnu infrastrukturu i energetska efikasnost	Ukupna dužina vodovodne mreže	137 km	140 km
	Ukupna dužina kanalizacione mreže	142 km	148 km
	Broj LED svjetiljki	1020	2.000
	Broj škola i zgrada na kojima su primijenjene mjere energetske efikasnosti (utopljanje)	n/a	+ 10% godišnje
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.1.1. UNAPRJEĐENJE VODOVODNE I KANALIZACIONE MREŽE			
3.1.2. UNAPRJEĐENJE SISTEMA LED RASVJETE			
3.1.3. UNAPRIJEĐENJE ENERGIJSKE EFIKASNOSTI			
3.2. Razviti i unaprjediti saobraćajnu infrastrukturu i sigurnost učesnika	Dužina kaldrmisanih stepeništa	350m	1.000m
	Broj kilometara asfaltiranih cesta na području općine	5,47km	10km
	Broj raspoloživih parking prostora	10	12
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.2.1. UNAPRJEĐENJE SAOBRAĆAJNE I PJEŠAČKE INFRASTRUKTURE			
3.2.2. UNAPRIJEDITI KAPACITETE ZA SAOBRAĆAJ U MIROVANJU I POVEĆATI STEPEN SIGURNOSTI SVIH UČESNIKA U SAOBRAĆAJU			
3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita	Održavanje i unaprjeđenje sistema održavanja javnih zelenih površina (odnos zelenih površina i broja stanovnika)	0,78 m ²	1,28m ²
	Broj saniranih klizišta godišnje	1	2
	Dužina saniranih riječnih korita godišnje	900 m (podatak iz 2021)	2.000 m

	Broj kontinjera/zvona za selektivno odlaganje otpada	29	110
	Reciklažno dvorište	0	1
	Divlje deponije	4	0
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.3.1 IZGRADNJA I ODRŽAVANJE ZELENIH POVRŠINA I ZAŠTIĆENIH PODRUČJA			
3.3.2. PODRŠKA RAZVOJU SISTEMA PRIKUPLJANJA OTPADA			
3.3.3. SANACIJA KLIZIŠTA, IZGRADNJA ZIDOVA, ODRŽAVANJE I UREĐENJE RIJEČNIH KORITA			
3.3.4. ZAŠTITA VODNIH RESURSA			
3.4. Obezbijediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša uz odgovorno korištenje prirodnih resursa i prostora	Izrađen i usvojen akcioni plan za smanjenje čestica prašine i sumpor-dioksida	Ne	Da
	Ažurirana provedbeno-planska dokumentacija.	Ne	Da
	Broj educirane djece i mladih o zaštiti okoliša	0	100
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
3.4.1. USVOJENI PLANSKI DOKUMENT U OBLASTI ZAŠTITE OKOLIŠA			
3.4.2. IZRADA PROSTORNO-PLANSKE DOKUMENTACIJE I RACIONALNO UPRAVLJANJE PROSTOROM			
3.4.3. POVEĆANA SVIJEST GRAĐANA O ZAŠTITI OKOLIŠA			

1.1.1. Pregled mjera za prioritet 3.1. Unaprjediti komunalnu infrastrukturu

Fokus ovog prioriteta stavljen je na unaprjeđenje komunalnih usluga i javne komunalne infrastrukture, odnosno na izgradnju, rekonstrukciju i sanaciju vodovodne i kanizacione infrastrukture, uspostavljanje sistema LED rasvjete i proširenje gasne mreže s ciljem unaprjeđenja i poboljšanja kvaliteta usluge vodosnabdijevanja, unaprjeđenje sistema prikupljanja i tretman otpadnih i oborinskih voda, obezbjeđenja kvalitetnijih uslova za život stanovnika i unaprjeđenja sistema zaštite okoliša u Općini Stari Grad Sarajevo.

Mjera 3.1.1. Unaprjeđenje vodovodne i kanizacione mreže

Ova mjera je usmjerena na poduzimanje aktivnosti kojima se rješavaju prioritetni problemi u vodosnabdijevanju stanovništva Općine Stari Grad Sarajevo. Mjere

obuhvataju izgradnju nove vodovodne mreže i rekonstrukciji postojeće, uz obavezno obezbjeđenje priključaka za domaćinstva na vodovodnu mrežu.

Također, ova mjera je usmjerena na poduzimanje aktivnosti kojima se rješavaju prioritetni problemi u sistemu odvodnje oborinskih i otpadnih voda na području općine Stari Grad Sarajevo. Mjere obuhvataju izgradnju nove i rekonstrukciju postojeće kanalizacione mreže, s ciljem zadovoljavanja potreba građana Općine Stari Grad Sarajevo u ovom segmentu, ali i zaštite okoliša.

Mjera 3.1.2. Unaprjeđenje sistema LED rasvjete

Ova mjera je usmjerena na poduzimanje aktivnosti u segmentu unaprjeđenja javne rasvjete u Općini Stari Grad Sarajevo. Ove aktivnosti podrazumijevaju zamjenu konvencionalnih sijalica novim LED rasvjetnim tijelima, s ciljem zadovoljavanja potreba građana Općine Stari Grad Sarajevo u ovom segmentu, ali i zaštite okoliša. U cilju podsticanja i razvoja energetske efikasnosti, radi se na projektima koji će biti pozitivni primjeri pametnog korištenje energije, gdje će se kroz dalju primjenu početi sa prvim koracima u ostvarenju konkretnih ušteda.

Ključna područja djelovanja su područja u užem urbanom jezgru Općine Stari Grad Sarajevo.

Mjera 3.1.3. Unaprjeđenje energetske efikasnosti

Cilj ove mjere je smanjenje potrošnje energije, štetnih emisija i negativnih uticaja na okoliš. Ova mjera ima za cilj poboljšanje kvaliteta zraka, posebno uzimajući u obzir geografski položaj Općine Stari Grad Sarajevo, pri čemu prioritet treba biti stavljen na prelazak na korištenje plina i obnovljivih izvora energije kao energenta za zagrijavanje objekata i zamjena neefikasnih sistema grijanja na čvrsta goriva, zajedno sa mjerama ugradnje termoizolacije vanjskih zidova, stropova i krovnih konstrukcija.

U cilju podsticanja i razvoja energetske efikasnosti, radi se na projektima koji će biti pozitivni primjeri pametnog korištenje energije, gdje će se kroz dalju primjenu početi sa prvim koracima u ostvarenju konkretnih ušteda.

Ključna područja djelovanja su uža urbana jezgra Općine Stari Grad Sarajevo, fasada na Domu armije BiH, fasade u ulici Zelenih beretki, i uređenje Trga ispred Doma oružanih snaga objekat administrativnog sjedišta Općine Stari Grad Sarajevo, inividualne stambene jedinice na širem području Općine shodno raspoloživim budžetskim sredstvima i vanjskim izvorima finansiranja. Ova mjera je usmjerena i na poduzimanje aktivnosti kojima se rješavaju prioritetni problemi u oblasti gasne infrastrukture s ciljem zadovoljavanja potreba građana Općine Stari Grad Sarajevo u ovom segmentu, ali i zaštite okoliša u Općini Stari Grad Sarajevo.

1.1.2. Pregled mjera za prioritet 3.2. . Razviti i unaprjediti saobraćajnu infrastrukturu i sigurnost učesnika

Fokus ovog prioriteta u odnosu na nadležnosti Općine stavljen je na stvaranje uslova za unaprjeđenje saobraćaja u segmentu putne infrastrukture, sigurnosti odvijanja saobraćaja za sve učesnike u saobraćaju i infrastrukture saobraćaja u mirovanju.

Mjera 3.2.1. Unaprjeđenje saobraćajne i pješačke infrastrukture

Cilj ove mjere je poduzimanje aktivnosti u oblasti rekonstrukcije, sanacije i proširenja postojećih i izgradnja novih saobraćajnica, stepeništa i kaldrma koje su ključne i neophodne za razvoj Općine Stari Grad Sarajevo, kao i povećanje sigurnosti učesnika u saobraćaju. Ova mjera posebno u cilju očuvanja tradicije i ambijentalnih vrijednosti uključuje sanaciju i rekonstrukciju postojećih kaldrma i stepeništa.

Ključna područja djelovanja su glavne i sporedne saobraćajnice u užem urbanom jezgru Općine Stari Grad Sarajevo, kao oštećene i neasfaltirane cestovne površine na području svih mjesnih zajednica Općine Stari Grad Sarajevo.

Mjera 3.2.2. Unaprijediti kapacitete za saobraćaj u mirovanju i povećati stepen sigurnosti svih učesnika u saobraćaju

Cilj ove mjere je postizanje većeg stepena sigurnosti svih učesnika u saobraćaju kroz obezbjeđenje adekvatnih prostora za stacionarni saobraćaj (izgradnja novih i proširenje postojećih kapaciteta), potom postavljanje objekata za smirivanje saobraćaja na prioritetnim lokacijama (prvenstveno odgojno-obrazovne, vaspitne i ustanove za smještaj starih i iznemolih lica), kao i svih građevina kojima će se poboljšati standard pristupačnosti osobama sa invaliditetom i tjelesnim poteškoćama. Nastavak uređenja urbanih gradskih cjelina izgradnjom pristupnih rampi, parking mjesta i dr. Jedan od projekata koji se planira jeste izgradnja podzemne garaže na Trgu Austrije, uz prethodnu izmjenu relevantne provedbeno-planske dokumentacije u skladu sa zakonskim i relevantnim propisima.

Ključna područja djelovanja su uređenje urbanih gradskih cjelina na području Općine Stari Grad Sarajevo tj. obnova i proširenje postojećih kapaciteta za saobraćaj u mirovanju, te izrada objekata za smirivanje saobraćaja i poboljšanje standarda pristupačnosti osobama sa invaliditetom

1.1.3. Pregled mjera za prioritet 3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita

Fokus ovog prioriteta stavljen je na otklanjanje ugroženosti na određenim područjima, kojima je uzrok klizanje tla, a što direktno utiče na upravljanje zemljištem i zaštitu ljudi i njihove imovine. Također fokus je stavljen na regulaciju riječnih korita čiji je cilj prije svega zaštita ljudi i imovine, uređenje okolnog prostora i sama zaštita okoliša. Osim toga ova mjera se odnosi na unaprjeđenje sistema prikupljanja otpada i odvoza otpada i njegovog recikliranja te eliminisanje divljih deponija.

Mjera 3.3.1. Izgradnja i održavanje zelenih površina i zaštićenih područja

Cilj ove mjere je održavanje zaštićenih područja i zelenih površina, kao i sadnja što više stabala što doprinosi ozelenjivanju urbanih sredina. Predmetne aktivnosti imaju cilj podizanja svijesti građana o važnosti održavanja javnih površina čistim, a posebno

uzimajući u obzir klimatske promjene, što također ima za cilj aktivno uključivanje građana u rješavanje ovog problema.

Mjera 3.3.2 Podrška razvoju sistema prikupljanja otpada

Ova mjera usmjerena je na gradnju reciklažnog dvorišta, zelenih otoka sa zvonolikim kontejnerima za selektivno prikupljanje otpada, kao i na uspostavu dvolinijskog sistema prikupljanja otpada u domaćinstvima u Općini Stari Grad Sarajevo kroz nabavku i distribuciju seta kanti (kante za mokru i suhu frakciju).

Mjera 3.3.3. Sanacija klizišta, izgradnja zidova, održavanje i uređenje riječnih korita
Cilj ove mjere je otklanjanje opasnosti na određenim područjima, na kojima je uzrok nestabilno tlo, a što direktno utiče na zaštitu ljudi, njihove imovine i upravljanje zemljištem. U okviru ove mjere je planirana sanacija klizišta, izgradnja potpornih konstrukcija i sanacija devastiranih obala riječnih korita, kontrolisano skupljanje te odvođenje površinskih voda koje ugrožavaju određena područja, a sve u cilju zaštite ljudi i imovine, uređenje okolnog prostora i zaštite okoliša

Mjera 3.3.4. Zaštita vodnih resursa

Cilj ove mjere je zdravlje ljudi i okoliša kroz zaštitu vodnih resursa - zaštita izvorišnih zona za izvorišta pitke vode koja se nalaze na području Općine.

Zaštita izvorišta podzemnih voda podrazumijeva preduzimanje svih neophodnih mjera i aktivnosti da bi se očuvao postojeći kvalitet voda koje se zahvataju ili se planiraju zahvatati. Između ostalog obezbjeđuje se i formiranjem zona sanitarne zaštite, unutar kojih se sprovode različite sanitarno – zdravstvene mjere i aktivnosti na sprječavanju i smanjenju zagađivanja.

1.1.4. Pregled mjera za prioritet 3.4. Obezbjediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša

Fokus ovog prioriteta stavljen je na donošenja politika i mjera s ciljem zaštite okoliša, podizanje svijesti građana o značaju zaštite okoliša, kao i na unaprjeđenju infrastrukture u oblasti zaštite okoliša.

Mjera 3.4.1. Usvojeni planski dokumenti u oblasti zaštite okoliša

Ova mjera usmjerena je na izradu i usvajanje akcionog plana za smanjenje čestica prašine i sumpor-dioksida i lokalnog ekološkog akcionog plana za Općinu Stari Grad Sarajevo, u kojem će biti precizirane sve aktivnosti koje su u vezi sa zaštitom okoliša i unaprjeđenje životne sredine.

Mjera 3.4.2. Izrada prostorno-planske dokumentacije i racionalnog upravljanja prostorom

Mjera podrazumijeva efikasno i efektivno korištenje prostora, odnosno unaprjeđenje uvjeta života za sve građane i građanke na području Općine Stari Grad Sarajevo, uz

temeljitiije i racionalnije planiranje u prostoru, a što se može postići ažuriranjem provedbeno-planske dokumentacije, kao i izradom nove za područja koja nisu pokrivena provedbeno-planskom dokumentacijom.

Na ovaj način se postiže unaprjeđenje uvjeta života građana i građanki na način koji se odnosi na stambene jedinice, ali i za poslovne jedinice. Također, na ovaj način se uređuju i intervencije u prostoru koje se odnose na javnu infrastrukturu, te se ažuriranjem provedbeno-planske dokumentacije, kao i izradom nove prate potrebe i novi uvjeti modernog života.

Mjera 3.4.3. Povećana svijest građana o zaštiti okoliša

Ova mjera usmjerena je na edukativne radionice stanovništva o selektivnom odlaganju otpada, kao i na masovne akcije pošumljavanja na području općine Stari Grad Sarajevo. Cilj ove mjere je podizanje svijesti građana o značaju selektivnog prikupljanja otpada i značaju sadnje za raznolikost biodiverziteta.

4. Ključni strateški projekti

Strateški projekti su najznačajniji projekti za razvoj Općine Stari Grad Sarajevo s ciljem ostvarenja vizije i strateških ciljeva. U tom pogledu identifikovani su prioriteti koji se odnose na specifičnosti Općine u oblasti ekonomije, društva, okoliša i infrastrukture te javne uprave. U okviru ovog strateškog cilja, utvrđeno je sedam ključnih strateških projekta:

„Digitalizacija i razvoj e-uprave“ – projekat od velikog značaja za unaprjeđenje efikasnosti administrativnih procedura i promocija lokalne privrede Općinu, obzirom da su moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije transformirale način života ljudi, pa se samim tim i državna uprava mora prilagođavati novonastalom trendu informatizacije. Razvoj e-uprave posebno je važan kada je riječ o lokalnim, tj. općinskim nivoima vlasti, s obzirom na to da se na lokalnom nivou odvija značajan dio interakcije između organa vlasti i građana, te se donose odluke i obavljaju funkcije koje su od posebnog značaja za lokalno stanovništvo, budući da su njihovi efekti direktno vidljivi u svakodnevnom životu građana.

Realizacija ovog projekta značajno smanjuje troškove administracije, ubrzava procese, omogućavajući veći nivo transparentnosti i otvorenosti, te je stoga digitalizacija i razvoj e-uprave i uspostave adekvatnih e-citizen, e-business i e-government rješenja (one-stop-shop poslovanje) opredjeljenje Općine Stari Grad Sarajevo. Okvirna sredstva za realizaciju ovog projekta su 15.000 KM.

Osnivanje javnog preduzeća - Uvažavajući činjenicu da se ukazala potreba za osnivanjem javnog preduzeća, koje bi u okviru utvrđenih nadležnosti obavljalo

djelatnosti za koje Općina Stari Grad Sarajevo nema kapacitete, a na koji način bi se povećala produktivnost, ali i unaprijedio kvalitet života građana Općine Stari Grad Sarajevo, ali i grada Sarajeva. Naime, prevashodno bi se putem javnog preduzeća na efikasniji način uredila politika upravljanja javnim parkinzima, podzemnom javnom garažom ispod Trga Prve brigade policije, kao i uspostava novih parking prostora i podzemnih garaža kao npr na lokalitetu ispod Trga Austrije.

Postupak osnivanja javnog preduzeća započinje usvajanjem Zaključka Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo, kojim se daje ovlaštenje i zaduženje Općinskom načelniku da poduzme radnje u cilju osnivanja javnog preduzeća, a prije svega izrade Elaborata ekonomske opravdanosti i isplativosti osnivanja javnog preduzeća, kao i angažman stručnih lica na izradi potrebnih dokumenata i akata, koji prethode samom osnivanju i registraciji javnog preduzeća.

Naime, na teritoriji Općine Stari Grad Sarajevo se nalazi određen broj parking prostora, koji su direktno izdavani pravnim licima, bez uključivanja Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo, a što je suprotno Zakonu o principima lokalne samouprave, također je izostala transparentnost u postupanju. Nadalje, Općina Stari Grad Sarajevo je do sada samostalno upravljala podzemnom garažom u ulici Avdage Šahinagića, bez uključivanja Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo.

Osim naprijed navedenog, bitno je naglasiti da je jedna od preporuka Ureda za reviziju institucija u Federaciji Bosne i Hercegovine „Preispitati odredbe zaključenih ugovora o zakupu parking prostora, te poduzeti aktivnosti u cilju ostvarivanja prihoda, zaštite imovine Općine i poštivanje principa utvrđenih Zakonom o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine.“

Nadalje, osnivanjem javnog preduzeća bi se mogle, kroz rješenje o registraciji istog, predvidjeti i drugi poslovi u skladu sa pravnim propisima, koje obavlja Općina Stari Grad Sarajevo, a koji su neophodni za unaprjeđenje kvalitete života ljudi na području Općine Stari Grad Sarajevo.

Nadalje, jedan od projekata, a koji je vezan za uspostavu novih parking prostora, odnosno garaža je Projekat, kojim se planira izgradnja podzemne garaže na Trgu Austrije, uz prethodnu izmjenu relevantne provedbeno-planske dokumentacije i poštivanje pravnih i relevantnih propisa.

Izgradanja podzemne garaže na Trgu Austrije uz prethodnu izmjenu provedbeno-planske dokumentacije jedan je od ključnih pitanja i problema u Općini kada je riječ o saobraćaju u mirovanju. Okvirna kreditna sredstva za realizaciju projekta do cca 10.000.000,00KM.

Podrška unapređenju razvoja poduzetničke infrastrukture - Cilj je obezbijediti uvjete za unaprjeđenje poduzetništva, afirmaciju i poticaj poduzetničkih aktivnosti na području općine. Općina Stari Grad Sarajevo ostvaruje značajne neporezne prihode odnosno prihode od iznajmljivanja poslovnih prostora. Ovom mjerom se nastoji raditi na sistemskom pristupu razvoju poduzetničke infrastrukture (**poslovni inkubator/ tehnološki park**) i održavanju postojeće infrastrukture, te organizovanja i upravljanja poslovnih prostora, kao i kontrolu racionalnog korištenja prostora koji su vlasništvo

Općine. Izrada strategije za upravljanje i raspolaganje nekretninama. Ključni koraci obuhvataju utvrđivanje tržišne vrijednosti nekretnina, kao i stvarne površine nekretnina, povećanje prihoda u Budžetu Općine Stari Grad Sarajevo po osnovu zakupa poslovnih prostora i stambenih jedinica sa 7.471.732,00KM na cca 9.000.000,00 KM.

Okvirna sredstva za realizaciju ovog projekta su 400.000 KM.

Otvaranje Turističkog informacionog centra (TIC)

Turizam je privredna grana koja snažno doprinosi sveukupnom ekonomskom napretku općine, ali potrebno je određene postojeće potencijale pretvoriti u kvalitetne i konkurentne turističke proizvode kako bi se i dalje nastavio kontinuirani rast broj turista, kako domaćih tako i stranih

Dosadašnja situacija u razvoju turizma Općine pokazuje da se destinacijom kao cjelinom i samim tim i razvojem turizma nije efikasno upravljalo. Razvoj turizma je rezultat organskog rasta i inicijative uglavnom privatnog sektora. Općina Stari Grad Sarajevo kao turistički veoma važno središte nema turistički informativni centar kako bi svim našim posjetiteljima pružili kvalitetniju uslugu. TIC je značajan zbog informisanja turista o svim turističkim sadržajima, kulturnim, sportskim i privrednim događajima, ali i svim drugim bitnim servisnim informacijama, podjelom turističkih prospekata, mapa grada, ali i brošura o mjesečnim dešavanjima u gradu, na domaćem i engleskom jeziku uputili bi turiste na najbitnije lokacije u gradu. TIC također nudi i informacije o smještaju, transportu i gastronomskoj ponudi grada i sl. Okvirna sredstva za realizaciju ovog projekta su 20.000 KM.

Kroz mjeru 1.3.1. Unaprijediti turističku ponudu i infrastrukturu za razvoj turizma planirano je više strateških projekata koji će biti razmotreni za realizaciju u narednom periodu shodno mogućnosti realizacije i poštivanju regulatornog-pravnog okvira: **Revitalizacija bazena na Bentbaši, izgradnja vidikovca, „skywalk“, izgradnja sportsko-rekreacionog parka, biciklistička staza** na relaciji Stari Grad Sarajevo, Istočni Stari Grad i Pale.

Zatim, izgradnja i uređenje izletišta i turističke infrastrukture pogodne za razvoj outdoor turizma (avanturistički parkovi, zip-line, trim staze, biciklističke staze i dr.), te sanacija objekta **Observatorija-Zvezdarnica i objekta Tvrđave Bistrik**.

Okvirna sredstva za realizaciju ovih projekata su cca 9.150.000,00 KM

Vezano za drugi strateški cilj „I. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj“, identificirano je ukupno 17 projekata. Projekti za koji se očekuje da će dati ključni doprinos u realizaciji ovog strateškog cilja su:

Izgradnja prvog fudbalskog stadiona/terena - Za jednu lokalnu zajednicu, kao jedno urbano naselje u kojem stanovnici žive, rade i uopšteno koegzistiraju, veoma je važno - što zbog očuvanja životne sredine, tako i zbog rekreacije - postojanje dovoljno

javnih površina. Planirana je izgradnja sportsko-rekreacione zone na Baricama te izgradnja više dječijih i sportskih igrališta na području općine.

Na području općine nema nijedan fudbalski stadion na kojem bi mogli igrati utakmice FK Vratnik i FK Moščanica. Izgradnja prvog fudbalskog stadiona/terena bi znatno unaprijedilo stanje sportske infrastrukture na području općine i olakšalo sportskim i takmičarskim klubovima kao i drugim potencijalnim korisnicima.

Okvirna sredstva za realizaciju ovih projekata su 9.550.000,00 KM .

Uvažavajući sve relevantne propise koji se odnose na neperspektivnu vojnu imovinu, kao i druge relevantne propise, planirano je **uspostavljanje muzeja u okviru postojećih objekata Kasarne Mustafa Hajrulahović – Talijan**, u svrhu zaštite sjećanja na period 1992-1995. godina.

Isa – begova zavija u Sarajevu, nastala je u vremenu od druge polovine 14 do sredine 15 stoljeća, te je bila središte sakralne kulture u Bosni. Uvažavajući duhovni i kulturni značaj Isa begove zavije, kao i činjenicu da je riječ o nacionalnom spomeniku neophodno je sistemski pristupiti pitanju zaštite memorije mjesta, te vratiti sjaj navedenom lokalitetu (**projekat uređenja prostora Isa – begove zavije**).

Uvažavajući ugled i značaj djela svjetski priznatog slikara Mersed Berbera, u narednom periodu je planirana **uspostava galerije Mersed Berber**, na način da se rekonstrukcijom poslovnih prostora, na kojima Općina ima pravo raspolaganja uspostavi galerija, u ulici Zelenih beretki.

Obnova vrtića Agan Bostandžić na Širokači - Jedan od problema općine Stari Grad jeste odliv djece predškolskog uzrasta u druge općine. Jedan od načina da se takav nepopularan trend zaustavi jest i ulaganje i proširenje obuhvata djece u predškolskom odgoju i obrazovanju.

S obzirom na to da u blizini navedenog vrtića gravitira veći broj naselja, njegovom rekonstrukcijom bi se u mnogome olakšao svakodnevni život roditelja djece predškolskog uzrasta iz naselja Širokača, Toka-Džeka i Bistrik. Zbog ograničenog broja predškolskih ustanova u Starom Gradu, veliki broj roditelja djecu vodi u vrtiće u drugim djelovima grada.

Okvirna sredstva za realizaciju ovog projekta su 700.000,00 KM.

Vezano za treći strateški cilj „Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem“ identificirano je 25 strateških projekata, od kojih se posebno izdvajaju:

Vodosnabdijevanje naselja koja nemaju izgrađenu vodovodnu infrastrukturu

Naselje Borije nalazi se na istočnoj strani Sarajeva u Općini Stari Grad Sarajevo, na nadmorskoj visini od 1.000 metara i pripada mjesnoj zajednici Moščanica. Suprotno uobičajenom mišljenju javnosti da su Borije samo izletišta zbog njihove udaljenosti od centra grada i bogate flore i faune koja se razvila, u ovom naselju nalazi se oko 60

domaćinstava koji na Borijama žive i mahom se bave poljoprivredom i stočarstvom. Naselje Borije nema pitku vodu, niti uređenu vodovodnu i kanalizacionu mrežu, tako da se većina domaćinstava snabdijeva vodom iz čatrnja. Za realizaciju vodosnabdijevanja naselja Borije i Obhodža potrebna su okvirna sredstva u vrijednosti od 500.000. Preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ trenutno radi projekat uvođenja vodovodne mreže u ovim naseljima i realizacija istog zavisi od njihove dinamike.

Zamjena konvencionalnih svjetiljki novim LED rasvjetnim tijelima - Cilj ove mjere je da se u narednom periodu izvrši rekonstrukcija javne rasvjete u LED rasvjetu na čitavom području Općine Stari Grad Sarajevo. Ovom mjerom bi se postigao ugodniji ambijent življenja svih stanovnika i privrednih subjekata na području općine Stari Grad Sarajevo. Postigla bi se velika ušteda potrošnje električne energije. Okvirna vrijednost ovog projekta je 1,500.000,00 KM.

Nabavka i izgradnja fotonaponske elektrane na krovu objekta administrativnog sjedišta Općine Stari Grad Sarajevo - Korištenje energije Sunca dobija sve više na značaju u Bosni i Hercegovini. Fotonaponski solarni paneli sastavni su dio tranzicije elektroenergetskog sektora baziranog na obnovljivim izvorima energije, a njihova ugradnja na objekte sa sobom nosi benefite, te ne čudi odluka da se sve više preduzeća, ali i lokalnih uprava okreće proizvodnji iz Sunca. Time se vodi i Općina Stari Grad. Početkom 2023. godine pokrenute su procedure za izgradnja fotonaponske elektrane na administrativnom objektu Općine Stari Grad Sarajevo. Na krovovima objekata A, B i C administrativnog sjedišta Općine Stari Grad bit će postavljeno 130 solarnih panela i 3 različite vrste invertera, a planirano je da sistem počne sa radom u što skorije vrijeme. U toku perioda probnog rada redovno će se vršiti testiranje kako bi se utvrdilo da fotonaponska elektrana u potpunosti odgovara zahtjevima propisanim u tenderskoj dokumentaciji i da zadovoljava važeće propise u BiH. Za početak, Općina Stari Grad Sarajevo će proizvedenu energiju koristiti samo za vlastite potrebe. Snaga fotonaponskih panela je 545 W. Procijenjena vrijednost javne nabavke iznosi 155.000 KM sa PDV-om.

Rekonstrukcija i proširenje ulica na području Općine Stari Grad Sarajevo- Pored kontinuirane podrške obnovi i proširenju cesta iz okvira nadležnosti općine, ističe se problem odvijanja saobraćaja prema naselju Barice te izgradnja ceste od parka šume prijateljstva, pored Špicaste stijene do malog Sedrenika – MZ Sedrenik. Zbog položaja saobraćanice, značaja i višestruke koristi rekonstrukcija i proširenje iste se pojavljuju kao izrazito bitne.

Zatim projekti sanacije ulica Za beglukom – MZ Širokača, Paje – Begovac – MZ Mahmutovac, Grlica – MZ Mjedenica, Sedrenik-Barice – MZ Sedrenik, Nevjestina – MZ Vratnik, Hadžijska ravan će doprinjeti unaprjeđenju putne infrastrukture, boljih uslova i sigurnosti za kretanje pješaka i saobraćaj motornih vozila, te olakšan pristup objektima.

Okvirna sredstva za realizaciju ovih projekata su 2.500.000,00 KM.

5. PROVJERA USKLAĐENOSTI SA DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Uredba o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 74/19) članom 16. propisuje obavezu međusobne provjere strateških dokumenata, odnosno potrebu provjere usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa drugim relevantnim strateškim dokumentima. Prilikom provjere usklađenosti Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo do 2027. godine nastojale su se identificirati veze utvrđenih strateških ciljeva sa ciljevima iz Strategije razvoja Kantona Sarajevo, zatim Strategije razvoja FBiH, strateških ciljeva iz Okvira za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, kao i SDG 2015-2030, univerzalnih razvojnih ciljeva i vrijednosti (slika ispod).

Slika 2. Vizuelni prikaz povezanosti strateških ciljeva

Na samom početku neophodno je istaći da je tokom izrade strateške platforme pripremljen pregled strateških dokumenata istog i viših nivoa vlasti sa izdvojenim ključnim elementima i to: strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama i indikatorima. Istovremeno pripremljen je i pregled relevantnih dokumenata u procesu evropskih integracija i pregled SDG okvira – razvojnih pravaca, akceleratora, pokretača i indikatora.

Nakon što je zaokružen kreativni proces u nastavku se elaboriraju poveznice između Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo 2024-2027. godine i konkretnih strateških ciljeva, prioriteta i indikatora viših nivoa vlasti i planskih dokumenata nastalih u procesu evropskih integracija i SDG okvira.

Strateški cilj Strategije razvoja općine Stari Grad Sarajevo	Strateški dokument višeg nivoa
OKVIR CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U BiH	
<p>Strateški cilj 1: Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost</p>	<p>Razvojni pravac „Pametna rast“: Akcelerator 1: Jačanje povoljnog okruženja za poduzetništvo i inovacije za proizvodnju dobara visoke dodane vrijednosti za izvoz Razvojni pravac Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom Akcelerator 1: Efikasan, otvoren, inkluzivan i odgovoran javni sektor</p>
<p>Strateški cilj 2: Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj</p>	<p>Akcelerator 2: Vladavina prava, sigurnost i osnovna prava Razvojni pravac - „Pametna rast“ Akcelerator 3: Unaprjeđenje pristupa i kvaliteta obrazovanja i obuke Razvojni pravac - „Društvo jednakih mogućnosti“ Akcelerator 2: Aktivacija i zapošljavanje s fokusom na ranjive kategorije Akcelerator 3: Efikasna zdravstvena zaštita za sve Akcelerator 4: Pобољшanje inkluzivnosti obrazovnih sistema</p>
<p>Strateški cilj 3: Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem</p>	<p>Razvojni pravac - Otpornost na katastrofe Razvojni pravac - „Pametna rast“ Akcelerator 3: Zeleni rast i čista energija Akcelerator 5: Pametno upravljanje prirodnim resursima i okolišem Akcelerator 2 : Povećanje investicija u infrastrukturu</p>

U procesu izrade Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo 2024-2027. godine, nakon utvrđene Situacione analize i strateških fokusa, definisana su tri strateška cilja i to:

1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost
2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj;
3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem

Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. definisana su četiri strateška cilja: (1) Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost; (2) Stvoriti uslove za uključujući društveno-ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa (zdravstvo, obrazovanje, socijalna politika, kultura i sport); (3) Odgovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima; (4) Unaprijediti efikasnost i odgovornost javnog sektora.

Strategijom razvoja FBiH definisana su četiri strateška cilja: (1) Ubrzan ekonomski razvoj, (2) Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj, (3) Resursno efikasan i održiv razvoj, (4) Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor.

Tabela 56. *Strateški ciljevi Općine Stari Grad Sarajevo vs. Kanton Sarajevo vs. Federacija BiH*

	Općina Stari Grad Sarajevo	Kanton Sarajevo	Federacija BiH
Strateški cilj 1	Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost	Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost	Ubrzan ekonomski razvoj
Strateški cilj 2	Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj	Stvoriti uslove za uključujući društveno-ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa	Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Strateški cilj 3	Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem	Odogovorno upravljati okolišem, prostorom, prirodnim i infrastrukturnim resursima	Resursno efikasan i održiv razvoj

Analizom opisa/sadržaja strateških ciljeva u navedena tri strateška dokumenta jasno se uočava povezanost i usklađenost strateških ciljeva Strategije razvoja Općine Stari

Grad Sarajevo sa strateškim ciljevima Strategije razvoja Kantona Sarajevo i Strategije razvoja Federacije BiH u periodu 2021-2027. godina. Usklađenost je osigurana i po obimu, obuhvatu, sadržaju i odgovornostima. Provedena detaljna analiza pokazala je da je ovaj dokument usklađen ne samo sa krovnim kantonalnim/entitetskim razvojnim dokumentom, nego i sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, SDG 2015-2030 (Agenda 2030), kao i sa univerzalnim ciljevima i vrijednostima razvoja.

6. INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR

U ovom poglavlju prezentiran je indikativni finansijski okvir, odnosno pregled potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju mjera i projekata predviđenih Strategijom. Pored toga, dat je i pregled potencijalnih izvora sredstava (budžet Općine i drugi izvori). Indikativni finansijski okvir obuhvata:

- 3 strateška cilja
- 11 prioriteta
- 31 mjeru

Tabela 57. Indikativni finansijski okvir za period 2024-2027.

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD 2024-2027					
Redni broj i oznaka	Struktura finansiranja (u %)*	Ukupno KM	Budžet institucije (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	Naziv potencijalnog izvora
Strateški cilj 1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost	18.65%	12,790,000	4,590,000	8,200,000	
1.1. Prioritet Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja	0.86%	590,000	340,000	250,000	
1.1.1 Unapređenje efikasnosti administrativnih procedura i promocija lokalne privrede	0.03%	20,000	20,000	0	
1.1.2. Podrška razvoju poduzetničke infrastrukture	0.58%	400,000	200,000	200,000	Investicijske fondacije, EU fondovi, Viši nivoi vlasti
1.1.3. Kvalitetno upravljanje prostornim resursima i imovinom općine	0.25%	170,000	120,000	50,000	IPA, UNDP.
1.2. Prioritet Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja	3.86%	2,650,000	1,500,000	1,150,000	

1.2.1 Podrška tehnološkoj modernizaciji, usvajanju standarda kvaliteta, digitalizaciji poslovanja i većoj inovativnosti poslovnih subjekata	0.22%	150,000	100,000	50,000	Ministarstvo privrede KS, UNDP, EU FONDOVI
1.2.2 Poticaj razvoju poljoprivrede	2.33%	1,600,000	1,000,000	600,000	Budžeti drugih nivoa vlasti, drugi fondovi: EU, IPA, UNDP.
1.2.3 Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada		500,000	200,000	300,000	EU fondovi, Zavod za zapošljavanje KS, Zavod za zapošljavanje FBiH
1.2.4 Poduzetništvo mladih		400,000	200,000	200,000	Viši nivoi vlasti i donatori
1.3. Prioritet Unaprijediti razvoj i promociju turizma	13.93%	9,550,000	2,750,000	6,800,000	
1.3.1. Unaprijediti turističku ponudu i infrastrukturu za razvoj turizma	13.35%	9,150,000	2,450,000	6,700,000	Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Ministarstvo privrede KS, Turistička zajednica KS, Fond za zaštitu okoliša, JPP, EU FONDOVI
1.3.2. Unapređenje ambijenta za razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu	0.58%	400,000	300,000	100,000	FBiH, Kanton Sarajevo, TZ, (SZKS)
Strateški cilj 2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj	37.99%	26,050,000	7,830,000	18,220,000	
2.1. Prioritet Unaprijediti razvoj kulture i sporta	21.63%	14,830,000	3,230,000	11,600,000	
2.1.1. Unapređenje sportsko-rekreativne infrastrukture	13.93%	9,550,000	1,550,000	8,000,000	Viši nivoi vlasti, fondovi EU, ambasade u BiH, pobratimske općine i dr.
2.1.2. Podrška bavljenju takmičarskim i rekreativnim sportom	0.73%	500,000	500,000	0	
2.1.3. Razvoj kulturnih sadržaja	6.97%	4,780,000	1,180,000	3,600,000	Federalno ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo kulture i sporta KS, Ministarstvo obrazovanja KS,

					EU fondovi međunarodne organizacije, JPP, i dr.
2.2. Prioritet Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike u odgojno-obrazovnom procesu	12.25%	8,400,000	2,460,000	5,940,000	
2.2.1. Podrška integraciji osoba s poteškoćama u razvoju- Inkluzivno obrazovanje	0.73%	500,000	300,000	200,000	Ministarstvo za rad i socijalnu politiku KS, EU fondovi, međunarodne organizacije)
2.2.2. Poboľjšati kvalitet prostornih i materijalnih uslova obrazovnih ustanova	8.31%	5,700,000	1,500,000	4,200,000	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, škole, Grad Sarajevo, donatori
2.2.3. Unaprijediti sigurnost i zdravlje u obrazovnim ustanovama	2.92%	2,000,000	500,000	1,500,000	Vlada KS i donatori
2.2.4. Podrška kontinuiranom radu produženih boravaka u osnovnim školama na području općine	0.29%	200,000	160,000	40,000	Vlada KS
2.3. Prioritet Doprinijeti osnaženju položaja mladih	2.33%	1,600,000	1,060,000	540,000	
2.3.1. Unapređenje položaja mladih	0.09%	60,000	60,000	0	
2.3.2. Podrška mladim porodicama	2.25%	1,540,000	1,000,000	540,000	Vlada KS i donatori
2.4. Prioritet Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva, socijalne usluge i inkluzivan društveni razvoj	1.78%	1,220,000	1,080,000	140,000	
2.4.1. Unapređenje zdravih stilova života	0.70%	480,000	480,000	0	
2.4.2. Unapređenje položaja osoba treće životne dobi	1.08%	740,000	600,000	140,000	Domaći i međunarodni donatori
2.4.3. Unaprijeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti	4.38%	3,000,000	2,500,000	500,000	(Ministarstvo za rad i socijalnu politiku KS, EU fondovi,
3. Strateški cilj Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem	43.35%	29,725,000	8,555,000	21,170,000	

3.1. Prioritet Unaprijediti komunalnu infrastrukturu i energetska efikasnost	12.18%	8,350,000	3,950,000	4,400,000	
3.1.1. Unapređenje vodovodne i kanalizacione mreže	7.29%	5,000,000	2,600,000	2,400,000	Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, ostali izvori
3.1.2. Unaprijeđen sistem LED rasvjete	2.19%	1,500,000	500,000	1,000,000	Vlada Kantona Sarajevo,
3.1.3. Unaprijeđenje energetske efikasnosti	2.70%	1,850,000	850,000	1,000,000	Vlada KS, Fond za zaštitu okoliša, EU fonodvi, međunarodne organizacije
3.2. Prioritet Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu i sigurnost učesnika	25.19%	17,270,000	3,050,000	14,220,000	
3.2.1 Unaprijeđenje saobraćajne i pješačke infrastrukture	6.96%	4,770,000	1,050,000	3,720,000	Svi nivoi vlasti Međunarodni donatori, Direkcija za ceste KS
3.2.2. Unaprijediti kapacitete za saobraćaj u mirovanju i povećati stepen sigurnosti svih učesnika u saobraćaju	18.23%	12,500,000	2,000,000	10,500,000	Ministarstvo saobraćaja KS, kreditna sredstva i ostali izvori
3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita	5.32%	3,650,000	1,330,000	2,320,000	
3.3.1. Izgradnja i održavanje zelenih površina i zaštićenih područja	2.19%	1,500,000	500,000	1,000,000	Vlada KS i donatori
3.3.2. Podrška razvoju sistema prikupljanja otpada	0.58%	400,000	100,000	300,000	Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša međunarodne organizacije, Fond za zaštitu okoliša
3.3.3. Sanacija klizišta, izgradnja zidova, održavanje i uređenje riječnih korita	2.48%	1,700,000	700,000	1,000,000	Vlada KS, Fond za zaštitu okoliša, EU fonodvi, međunarodne organizacije

3.3.4 Zaštita vodnih resursa	0.07%	50,000	30,000	20,000	Fond za zaštitu okoliša, Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša
Prioritet 3.4. Obezbijediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša	0.66%	455,000	225,000	230,000	
3.4.1 Usvojeni planski dokument u oblasti zaštite okoliša	0.07%	50,000	20,000	30,000	Viši nivoi vlasti, donatori
3.4.2. Izrada prostorno-planske dokumentacije i racionalnog upravljanja prostorom	0.58%	400,000	200,000	200,000	Fondovi: EU, IPA, UNDP
3.4.3 Podizanje svijesti građana o zaštiti okoliša	0.01%	5,000	5,000	0	
Ukupno iz strateškog dokumenta**	100%	68,565,000.00	20,975,000.00	47,590,000.00	
PREGLED PO IZVORIMA (iznosi u KM i procenti)					
Budžetska sredstva		Ostali izvori			
21,955,000		29,870,000			
30.59%		69.41%			

Ukupna procijenjena vrijednost identificiranih projekata iznosi: 68.565.000,00 KM. Strategijom razvoja Općine Stari Grad Sarajevo predviđen je najveći iznos finansijskih sredstava za implementaciju trećeg strateškog cilja i to: 43,35%, drugog 37,99%, prvog 18,65%. U strukturi projekata kreirani su i pojedini projekti sa implementacijom u više faza. Procenat planiranih sredstava koji se odnosi na budžetska sredstva je 30,59% i 69,41% ostali izvori finansiranja. Planirana kreditna sredstva iznose 10 miliona KM.

Indikativne vrijednosti projekata će biti korigovane stvarnim vrijednostima projekata, za svaki projekat ponaosob, kada predloženi projekti budu detaljnije pripremljeni, odnosno, kada se provedu sve potrebne radnje za implementaciju pojedinačnog projekta (npr. Izrada glavnog projekta sa predmjerom i predračunom radova, provedba postupka javnih nabavki);

Indikativni finansijski okvir, odnosno, indikativne vrijednosti pojedinačnih projekata sa aspekta izvora sredstava su: sredstva iz vlastitih izvora -budžet institucije i ostali izvori

sredstava, uključujući finansijska sredstva viših nivoa vlasti, ali i sve ostale doprinose eksternih finansijera. Kao kriterij za procjenu planiranih izvora finansiranja uzeti su postojeći strateški dokumenti, okvirni finansijski planovi, te su razmotreni kapaciteti i nadležnosti institucija, odnosno, provedena je analiza mogućeg finansiranja iz eksternih izvora (npr. mogući doprinos donatora, investitora i sl.).

7. PLAN PROVOĐENJA, PRAĆENJA, EVALUACIJE I IZVJEŠTAVANJA STRATEGIJE RAZVOJA

Zakonskim i podzakonskim normativnim okvirom u FBiH propisani su kao obavezni elementi strateškog planiranja i strateških dokumenata provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluacija. U okviru pomenutih procesa ključno je izvršiti opis odgovornih institucija, opis postupaka i postupanja odgovornih institucija, dinamiku postupanja i okvir rokova.

Provođenje Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo provodi se alatima uspostavljenim pomenutim normativnim okvirom. Alati za provođenje podrazumjevaju strateško-programске dokumente koji se izrađuju svake planske godine po principu 1+2 usklađeno sa procesom izrade i usvajanja smjernica; trogodišnji plan rada koji je implementacijski dokument koji operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo; godišnji plan rada koji je implementacijski dokument koji sadrži, pored redovnih aktivnosti, i aktivnosti na godišnjem nivou koje će se preduzimati kako bi se implementirali strateški ciljevi, prioritete i mjere, a priprema se na osnovu usvojenih trogodišnjih planova

Praćenje Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo je sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije Strategije razvoja Općine Stari Grad Sarajevo, u svrhu preduzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima. Naprijed pomenuto u oblasti izvještavanja propisuje obavezu izrade godišnjih izvještaja o radu i Izvještaj o razvoju. Dakle, kvalitetno obavljanje monitoringa podrazumijeva da svi općinski organi uprave trebaju uspostaviti i redovno ažurirati elektronske evidencije o implementaciji strategije kao i indikatora ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz Strategije razvoja, kao i indikatora iz godišnjeg plana rada. Osnov za izradu izvještaja o radu organa uprave i izradu Izvještaja o razvoju čine pomenute evidencije.

Godišnji izvještaj o radu priprema se sa namjerom praćenja provođenja planiranih aktivnosti i ocjene doprinosa u ostvarivanju programa (mjera) na nivou JLS. Izvještaj o razvoju je implementacioni dokument kojim se na godišnjem nivou sagledavaju stepen implementacije, opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz strateških dokumenata.

Evaluacija je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definisanim kriterijima. Za strateške dokumente JLS obavezna je Evaluacija u toku, uključujući i Strategiju razvoja Općine Stari Grad Sarajevo. Evaluacija u toku će se raditi u predzadnjoj godini implementacije Strategije razvoja (2026. godine). Evaluaciju će provesti nezavisni vanjski evaluator izabran od strane općinske službe. Evaluacija u toku se radi sa ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata, te efektivnosti i efikasnosti planiranih mjera i rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i obezbjeđenja ulaznih elemenata za strateške dokumente za sljedeći planski ciklus.

Nosioci naprijed pomenutih aktivnosti u Općine Stari Grad Sarajevo su Načelnik Općine, Služba za lokalni razvoj i poslove mjesnih zajednica i Općinski razvojni tim (ORT).

Pri realizaciji strategije koristit će se i Balanced Scorecard koncept koji povezuje kombinaciju komunikacijskog alata, sistema mjerenja i sistema strateškog upravljanja što će omogućiti uspješnu realizaciju Strategije.

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja	
Aktivnosti	Nadležnost (ko?)
Priprema/ažuriranje Kalendara za praćenje realizacije godišnjeg plana rada	Nosioci procesa: Sekretar Općine, Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Stručna služba kabineta Općinskog načelnika
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju strategije razvoja (uključujući lokalizirane ciljeve održivog razvoja BIH)	Nosilac procesa: Sekretar Općine i Pomoćnik načelnika (Služba za lokalni razvoj) Učesnici procesa: Služba za lokalni razvoj zajedno sa Stručnom službom za poslove Općinskog vijeća i Stručna služba kabineta Općinskog načelnika
Definisanje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za lokalni razvoj) zajedno sa načelnikom/ Stručnom službom za poslove Općinskog vijeća i Stručna služba kabineta Općinskog načelnika Učesnici u procesu: Pomoćnici nadležnih općinskih službi; Kolegij načelnika Općine

<p>Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz strategije razvoja i vezane redovne aktivnosti</p>	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Stručna služba kabineta Općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za lokalni razvoj) sa ostalim pomoćnicima općinski službi</p>
<p>Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Sekretar Općine u saradnji sa pomoćnicima općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnici nadležnih općinskih službi; Kolegij načelnika Općine</p>
<p>Uključivanje ključnih strateških projekata i aktivnosti u plan Budžeta (za narednu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Služba Općinskog vijeća i Služba kabineta Općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za lokalni razvoj) sa ostalim ključnim službenicima/pomoćnicima općinski službi</p>
<p>Usklađivanje Godišnjeg plana rada JLS sa usvojenim Budžetom (za narednu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Načelnik/ Stručna služba Općinskog vijeća i Služba kabineta Općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za finansije) sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinskih službi</p>
<p>Usvajanje Godišnjeg plana rada JLS (za narednu godinu)</p>	<p>Nosilac procesa: Načelnik / Stručna služba za poslove Općinskog vijeća i Služba kabineta Općinskog načelnika</p> <p>Učesnici procesa: Općinsko vijeće</p>
<p>Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada JLS</p>	<p>Nosilac procesa: Pomoćnici načelnika (općinske službe)</p> <p>Učesnici procesa: Ostali službenici općinskih službi</p>
<p>Praćenje i privlačenje eksternih izvora</p>	<p>Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika</p>

finansiranja projekata	(Služba za lokalni razvoj ¹⁴) Učesnici procesa: Pomoćnici i ostali službenici općinskih službi
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada JLS i ostvarenja strateških ciljeva	Nosilac procesa: Načelnik/ Služba kabineta Općinskog načelnika u saradnji sa pomoćnicima Općinskog načelnika za godišnji plan rada, i Službom za lokalni razvoj Učesnici procesa: Sve općinske službe
Izrada godišnjih izvještaja o radu službi/odjeljenja	Nosilac procesa: Načelnik/ Služba kabineta Općinskog načelnika Učesnici procesa: Pomoćnici načelnika u saradnji sa Sekretarom Općine
Priprema i razmatranje Izvještaja o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za lokalni razvoj) Učesnici procesa: Sve općinske službe
Priprema i razmatranje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Pomoćnici Općinskog načelnika u saradnji sa sekretarom Općine Učesnici procesa: Sve općinske službe
Informacija o razvoju (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Služba za lokalni razvoj Učesnici procesa: Općinski načelnik i Općinsko vijeće (radi informisanja)
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja o radu JLS (za prethodnu godinu)	Nosilac procesa: Načelnik/ Služba kabineta Općinskog načelnika Učesnici procesa: Općinsko vijeće
Pokretanje procesa evaluacije strategije razvoja	Nosilac procesa: Pomoćnik načelnika (Služba za lokalni razvoj i poslove MZ) i Načelnik/ Stručna služba Općinskog vijeća i Služba kabineta Općinskog načelnika Učesnici procesa: Ostali službenici (Služba za lokalni razvoj i psolove MZ) sa ostalim ključnim službenicima/ pomoćnicima općinskih službi

¹⁴ PMO

8. PRILOZI:

8.1. Detaljan pregled mjera

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost		
Prioritet	1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja		
Naziv mjere	1.1.1. Unaprjeđenje efikasnosti administrativnih procedura i promocija lokalne privrede		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ova mjera obuhvata digitalnu transformaciju javne uprave (općinske administracije) i uspostavljanje one-stop-shop šaltera za privredu. Cilj je povećati efikasnost administrativnih procedura koje se odnose na pribavljanje zahtjeva, saglasnosti i odobrenja općenito. Područje djelovanja: obim dokumentacije, vrijeme i troškovi vezani za pribavljanje građevinske dozvole, uspostavljanje i razvoj adekvatne tehnološke platforme u kontekstu digitalizacije javne uprave i uspostave adekvatnih:</p> <p>e-citizen, e-business i e-governement rješenja (one-stop-shop poslovanje).</p> <p>Sastavni dio ove mjere je i certifikacija općine prema BFC (Business friendly certificate). BFC SEE daje najvišem rukovodstvu općine jasnu mapu puta kako stvoriti povoljno poslovno okruženje i uvesti međunarodno priznate standarde efikasne i transparentne lokalne administracije. Za investitore koji žele da investiraju ili prošire svoje poslovanje u jugoistočnoj Evropi, BFC SEE služi kao standardizovani alat za procjenu uslova lokalnog poslovanja, ukazujući koja općina u regionu pruža najbolju investicionu klimu. Ovo bi bilo posebno važno u cilju privlačenja stranih investicija, a posebno investicija dijaspore.</p>		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	BFC SEE	ne	da
	Projekat Government to Business	ne	da
	One-stop-shop	ne	da
	Broj poslovnih subjekata	4502	4580
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Lakoća poslovanja tj. skraćivanjem i pojednostavljenjem procedure za pribavljanje saglasnosti i naknada doprinijeti će ubrzanju procesa pokretanja poslovnih aktivnosti u Općini Stari Grad Sarajevo, smanjenju troškova poslovanja, povećanju broja		

	novoregistrovanih firmi i digitalizaciji procesa sa privrednicima.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 20.000 KM Izvor: Budžet Općine
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo
Nosioci mjere	Služba za privredu, Služba za opću upravu i Služba za inspeksijske poslove Općine Stari Grad Sarajevo
Ciljne grupe	Privredni subjekti i građani

Veza sa strateškim ciljem	1.Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost		
Prioritet	1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja		
Naziv mjere	1.1.2. Podrška razvoju poduzetničke infrastrukture		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Obezbjediti prostor za otvaranje prvog tehnološkog parka „hub-a“ ili coworking prostora. Ova mjera se ogleda u tome da se izvrši investicija određenih sredstava u poslovnu infrastrukturu namijenjenu razvoju IT sektora, na način da se na području Općine formira prvi tehnološki park (hub, coworking prostor). Tehnološki park bi dugoročno doprinjeo stvaranju i razvoju preduzetničkih firmi, razvoju novih proizvoda, tehnologija kao i akumuliranju znanja, te stvaranju plodnog tla za nove start-up biznise i ideje koje se direktno oslanjaju na informacione tehnologije. Na ovaj način bi se smanjila i nezaposlenost na području Općine kao i stvorile dodatne poslovne prilike i za druge privredne subjekte.		
Ključni strateški projekti	2.1.1.1. Omogućiti formiranje prvog tehnološkog parka, hub-a ili coworkign prostora.	Očekivani izlazni rezultat: Rast broja zainteresovanih IT kompanija za krištenjem jednog ovakvog IT hub-a. Očekivani krajnji rezultat: Do 2027g. da bude određen prostor, lokacija kao i veličina tehnološkog parka.	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Kreiran kreativni hub na području OSGS	ne	da
	Godišnja novčana izdvajanja općine za podršku start – up IT kompanijama	0	50.000KM

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera omogući bolju konsolidaciju i sinergiju IT kompanija koje posluju na području Općine pa i Kantona Sarajevo. Povećano interesovanje vodećih IT kompanija za investiranje u ovaj tehnološki park.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 400.000 KM Izvor: 200.000 budžet, drugi fondovi:200.000 EU, IPA,UNDP.
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za odnose s javnošću i informacioni sistem.
Nosioci mjere	Služba za privredu sa svim ostalim službama.
Ciljne grupe	Uposlenici općine, građani općine, privredni subjekti i IT sektora na području Općine kao i šire.

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost
Prioritet	1.1. Kreiranje povoljnog poslovnog okruženja
Naziv mjere	1.1.3. Kvalitetno upravljanje prostornim resursima i imovinom općine
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilje mjere je osiguranje predradnji u svrhu kvalitetnog upravljanja prostornim resursima, te osiguranja kvalitetnog kontrolisanja stanja u prostoru.</p> <p>Uvažavajući činjenicu da se ukazala potreba za osnivanjem javnog preduzeća, koje bi u okviru utvrđenih nadležnosti obavljalo djelatnosti za koje Općina Stari Grad Sarajevo nema kapacitete, a na koji način bi se povećala produktivnost, ali i unaprijedio kvalitet života građana Općine Stari Grad Sarajevo, ali i grada Sarajeva. Naime, prevashodno bi se putem javnog preduzeća na efikasniji način uredila politika upravljanja javnim parkinzima, podzemnom javnom garažom ispod Trga Prve brigade policije, kao i uspostava novih parking prostora i podzemnih garaža kao npr na lokalitetu ispod Trga Austrije.Postupak osnivanja javnog preduzeća započinje usvajanjem Zaključka Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo, kojim se daje ovlaštenje i zaduženje Općinskom načelniku da poduzme radnje u cilju osnivanja javnog preduzeća, a prije svega izrade Elaborata ekonomske opravdanosti i isplativosti osnivanja javnog preduzeća, kao i angažman stručnih lica na izradi potrebnih dokumenata i akata, koji prethode samom osnivanju i registraciji javnog preduzeća. Naime, na teritoriji Općine Stari Grad Sarajevo se nalazi određen broj parking prostora, koji su direktno izdavani pravnim licima, bez uključivanja Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo, a što je suprotno Zakonu o principima lokalne samouprave, također je izostala transparentnost u postupanju. Nadalje, Općina Stari Grad Sarajevo je do sada samostalno upravljala podzemnom garažom u ulici Avdage Šahinagića, bez uključivanja Općinskog vijeća Stari Grad Sarajevo</p> <p>Mjera podrazumijeva i efikasno i efektivno upravljanje poslovnim prostorima na kojima Općina Stari Grad Sarajevo ima pravo raspolaganja, kao i kontrolu racionalnog korištenja istih (unaprijeđenje</p>

	<p>upravljanja procesom zakupa poslovnih prostora kroz elektronsko unaprjeđenje cjelokupnog procesa i projekata elektronske baze podataka poslovnih prostora kroz npr.modul programa JAPET).</p> <p>Mjera, također, obuhvata formiranje digitaliziranog registra (popisa) gradskog neizgrađenog građevinskog i drugog zemljišta, kao i stambenih jedinica na kojima Općina ima pravo vlasništva ili pravo raspolaganja, te nadogradnju postojećeg registra poslovnih prostora nad kojima Općina Stari Grad Sarajevo ima pravo raspolaganja. Ovaj registar je nužan radi utvrđivanja mogućnosti raspolaganja, privođenja zemljišta krajnjoj namjeni ili privremenom korištenju u skladu s važećom prostorno-planskom dokumentacijom i relevantnim zakonskim propisima, ali i radi strateških promišljanja budućeg korištenja prostora. Naprijed navedeni registri bi obuhvatali i podatke o imovinsko-pravnom statusu predmetnih nekretnina (zemljišta, stambenih jedinica, poslovnih prostora), odnosno usklađenosti knjižnih stanja (katastra i zemljišne knjige), usklađenosti knjižnih stanja sa stanjem na terenu, prostorno-planske namjene, strateškog interesa i eventualne potrebe lokalne zajednice i drugih aspekata po potrebi. Također, navedeni registri bi obuhvatali forografije predmetnih nekretnina, sa mapiranjem istih.</p> <p>Ovako utvrđeno stanje općinske imovine podloga je kvalitetnog donošenja odluka za revidiranje trenutnog i planiranje budućeg korištenja. Registri bi također trebali da sadrže podatke o tržišnim vrijednostima nekretnina, kao i podatke o eventualnim teretima i sudskim sporovima. Po formiranju registra i nadogradnji postojećeg registra, potrebno je izraditi i plan upravljanja gradskim zemljištima i prostorima. Izradi plana upravljanja gradskim zemljištima i prostorima treba prethoditi Izrada strategije za upravljanje i raspolaganje nekretninama. Strategije upravljanja i raspolaganja nekretninama predviđena je obaveza donošenja Godišnjih planova upravljanja i raspolaganja općinskom imovinom.</p>		
Ključni strateški i drugi projekti	<ul style="list-style-type: none"> - Osnivanje javnog preduzeća - Izrada digitalnog registra (popisa) gradskog neizgrađenog građevinskog i drugog zemljišta, kao i stambenih jedinica na kojima Općina ima pravo vlasništva ili pravo raspolaganja - Nadogradnja postojećeg registra poslovnih prostora nad kojima Općina Stari Grad Sarajevo ima pravo raspolaganja - Izrada strategije za upravljanje i raspolaganje nekretninama - Izrada godišnjih planova upravljanja i raspolaganja općinskom imovinom - Aktiviranje neiskorištenih poslovnih prostora - Utvrđivanje tržišne vrijednosti nekretnina, kao i stvarne površine nekretnina (Povećanje prihoda u Budžetu Općine Stari Grad Sarajevo po osnovu zakupa poslovnih prostora i stambenih jedinica). 		
	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Osnovano javno preduzeće	ne	da

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Formiran registar gradskog neizgrađenog građevinskog i drugog zemljišta, kao i stambenih jedinica na kojima Općina ima pravo vlasništva ili pravo raspolaganja.	ne	da
	Nadograđen postojeći registar poslovnih prostora nad kojima Općina Stari Grad Sarajevo ima pravo raspolaganja	ne	da
	Izrađena strategija za upravljanje i raspolaganje nekretninama	ne	da
	Izrađeni godišnjih planova upravljanja i raspolaganja općinskom imovinom	ne	da
	Aktivirani neiskorišteni poslovni prostora	ne	da
	Utvrđivane tržišne vrijednosti nekretnina, kao i stvarne površine nekretnina.	ne	da
	Povećan prihod u Budžetu Općine Stari Grad Sarajevo po osnovu zakupa poslovnih prostora i stambenih jedinica.	7.471.732,43 KM	9.000.000,00 KM
	Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera omogući efikasnije i uspješnije upravljanje imovinom, zaštitu iste, te omogućavanje povoljnijeg poslovnog okruženja, kao i povećanje prihoda Budžetu Općine Stari Grad Sarajevo.	
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 170.000,00 KM Izvor: 120.000 KM Općinski budžet, Drugi izvori: 50.000 KM, EU, IPA, UNDP.		
Period implementacije mjere			

	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za privredu i Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove i Služba za finansije i budžet
Nosioci mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za privredu i Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove i Služba za finansije i budžet
Ciljne grupe	Uposlenici Općine, građani Općine, privredni subjekti, nevladin sektor i drugi zainteresirani subjekti.

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost		
Prioritet	1.2. Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja		
Naziv mjere	1.2.1. Podrška tehnološkoj modernizaciji, usvajanju standarda kvaliteta, digitalizaciji poslovanja i većoj inovativnosti poslovnih subjekata		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Ova mjera odnosi se na podršku modernizaciji proizvodnje uvođenjem novih tehnologija, standardizacijom kvaliteta i sl. Područja djelovanja: modernizacija proizvodnje, osiguravanje finansijske podrške za usvajanje novih tehnologija i inovacija, edukacijski program razvijeni u saradnji naučnoistraživačkih institucija i poslovnih subjekata sa područja Općine Stari Grad Sarajevo.		
Ključni strateški projekti	n/d		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj novih edukacijskih programa godišnje	0	5
	Iznos sredstava podrške kompanijama za certificiranje i digitalizaciju (hilj KM godišnje)	0	30
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Modernizacija proizvodnje, rast prihoda, jačanje konkurentnosti i rast izvoza. Sufinansiranje procesa certificiranja poslovnih djelatnosti i proizvoda privrednih subjekata Općine Stari Grad Sarajevo i implementacija digitaliziranih rješenja za promociju i poslovanje.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 150.000 KM Izvor: 100.000 KM budžet, ostali izvori 50.000 KM		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za privredu		
Nosioci mjere	Služba za privredu		
Ciljne grupe	Privredni subjekti		
Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost		
Prioritet	1.2 Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja		
Naziv mjere	1.2.2 Poticaj razvoju poljoprivrede		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj ove mjere je povećanje broja poljoprivrednih proizvođača na području Općine Stari Grad Sarajevo, postizanje bolje konkurentnosti i ostvarivanje većih prihoda poljoprivrednih proizvođača, kao i osiguranja boljih uvjeta za život i rad poljoprivrednika, kroz znatno veća izdvajanja sredstava iz Budžeta Općine Stari Grad Sarajevo, čime će unaprijediti razvoj poljoprivrede, njena produktivnost i povećati proizvodnja zdrave hrane. Također će se unaprijediti postojeći proizvodni lanci i postići veći stepen finalizacije poljoprivrednih i poljoprivredno-prerađivačkih kapaciteta.</p> <p>Ključna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kontinuitet novčanih podsticaja u poljoprivrednoj proizvodnji; - Povećanje broja poljoprivrednih proizvođača; - Povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača; - Podrška učesću sajmovima poljoprivrednih proizvođača; - Omogućavanje poslovnog ambijenta za bolji plasman proizvoda lokalnih poljoprivrednika (npr. uspostava objekta za plasman domaćih zdravih proizvoda) - Unaprjeđenje uslova za proizvodnju kroz modernizaciju proizvodnje, uvođenje novih tehnoloških rješenja, razvoj edukacijskih programa u saradnji sa relevantnim institucijama. 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Povećani novčani podsticaji u poljoprivrednoj proizvodnji;	96.000,00 KM	250.000,00 KM

	Povećan broj poljoprivrednih proizvođača;	424	600
	Pružena podrška učešću sajmovima poljoprivrednih proizvođača;	ne	da
	Omogućen poslovni ambijent za bolji plasman proizvoda lokalnih poljoprivrednika, odnosno uspostavljen objekat za plasman domaćih zdravih proizvoda	ne	da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera podigne konkurentnost lokalne poljoprivrede, zaposlenost i razvoj ljudskih resursa u oblasti poljoprivrede, kao i unaprjeđenje uvjeta života i rada poljoprivrednika, odnosno razvoj poljoprivrede u cjelini.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.600.000,00 KM Izvor: Općinski budžet i budžeti drugih nivoa vlasti, drugi fondovi: EU, IPA, UNDP.		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za privredu i Služba za finansije i budžet		
Nosioci mjere	Služba za privredu i Služba za finansije i budžet		
Ciljne grupe	Građani općine, privredni subjekti, poljoprivredna gazdinstva i drugi relevantni subjekti.		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost
Prioritet	1.2. Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja
Naziv mjere	1.2.3. Aktiviranje dugoročno nezaposlenih osoba i podrška zapošljavanju sa fokusom na osobe sa otežanim pristupom tržištu rada
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj je rješavanje ili olakšavanje tereta dugoročne nezaposlenosti i povećanje efektivne ponude radne snage. Područja djelovanja: efikasna kombinacija aktivnih i pasivnih mjera na tržištu rada kroz targetiranje dugo nezaposlenih osoba; povećavanje konkurentnosti osoba sa otežanim pristupom tržištu rada .</p> <p>Obuhvat ove mjere ima za potrebu da odgovori na problem u društvu vezano za radni angažman osoba sa poteškoćama u razvoju u vidu kreiranja programa profesionalne rehabilitacije osoba s poteškoćama u razvoju u pogledu zapošljavanja i samozapošljavanja.</p> <p>Ključna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Obuka i stručno usavršavanje radnika za deficitarna zanimanja -Socijalno poduzetništvo

	- Sistemska podrška uspostavljanju i poboljšanju mehanizama podrške samozapošljavanju uspostavljenjem poduzetničkog inkubatora - Lokalno partnerstvo za aktivaciju i integraciju nezaposlenih na tržištu rada		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj smanjenja nezaposlenih lica kroz uticaj mjere	n/d	70
	Broj nezaposlenih invalidnih lica na evidenciji biroa SGS	110	50
	Broj lica koja su završila obuku, dokvalifikaciju ili prekvalifikaciju	0	50
	Poduzetnički inkubator	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese smanjenju nezaposlenosti uključujući i ranjive kategorije uzevši u obzir vlastite resurse, ali i širi kontekst razvojnih politika u procesima suočavanja sa problemom nezaposlenosti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 500.000 KM Izvor: Budžet Općine 200.000 i ostali izvori 300.000.		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, Služba za privredu, Služba za lokalni razvoj		
Ciljne grupe	Privredni subjekti, investitori, građani		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost		
Prioritet	1.2. Jačanje konkurentnosti poslovnih subjekata i sistema zapošljavanja		
Naziv mjere	1.2.4 Poduzetništvo mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Mjera se odnosi na podršku mladima radi povećanja zaposlenosti ove populacije, odnosno na podršku poduzetništva mladih kroz uspostavu "start up" biznisa. Cilj je povećanje učinkovitosti aktivnih mjera zapošljavanja u Općini.		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

rezultata mjere	(izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	vrijednosti	vrijednosti
	Sufinansiranje Start up biznisa za aktivnu politiku samozapošljavanja godišnje sa prednošću programa (projekata) zapošljavanja mladih	30.000	100.000
	Broj mladih nezaposlenih na evidenciji za zapošljavanje(18-35 g.)	1496	1450
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Efekti mjere se odnose na povećanje zaposlenosti populacije mladih kroz podršku lokalne zajednice u pokretanu "start up" biznisa. Mjerom se nastoji pokrenuti pozitivna energija i aktivizam, prevenirati ili barem umanjiti tendencija odlaska mladih, te smanjiti preovladavajući osjećaj ekonomske ovisnosti.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 400.000 KM Izvor: Budžet Općine Stari Grad Sarajevo 200.000KM, ostali izvori 200.000 KM (viši nivoi vlasti i donatori)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Služba za zapošljavanje KS		
Nosioci mjere	Služba za lokalni razvoj		
Ciljne grupe	Mladi i nezaposlene osobe OSGS		

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost
Prioritet	1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma
Naziv mjere	1.3.1. Unaprijediti turističku ponudu i infrastrukturu za razvoj turizma
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je osigurati bolju turističku ponudu i dostupnost turističkim potencijalima na području Starog Grada, te osigurati razvoj i unaprjeđenje turističke infrastrukture Starog Grada, koja će biti u funkciji privlačenja turista i povećanja investicija u infrastrukturu.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> -sistemska stvaranje uslova za razvoj i unaprjeđenje turizma, te njegovu konkurentnost na zahtjevnom turističkom tržištu; - Mapiranje planinarskih staza na području Starog Grada;

	-zadovoljenje turističkih potreba; -stvaranje uslova za održivi razvoj zajednice. -Izgradnja javne turističke infrastrukture (klupe, šadrvani, korpe za smeće, itd.) - Postavljanje turističke signalizacije na području općine Stari Grad Sarajevo; Revitalizacija i rekonstrukcija bazena na Bentbaši u skladu sa relevantnim zakonskim i podzakonskim aktima, kao i smjernicama Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika		
Ključni strateški projekti	1. Izgradnja i uređenje izletišta i turističke infrastrukture pogodne za razvoj outdoor turizma (avanturistički parkovi, zip-line , trim staze, biciklističke staze); 2. Otvaranje Info turističkog centra; 3. Revitalizacija bazena na Bentbaši; 4. Izgradnja vidikovca „skywalk“; 5. Sanacija objekta Observatorija-Zvezdarnica i objekta Tvrđave Bistrik		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2022. godina	Ciljne Vrijednosti 2027. godina
	Info turistički centar Broj turista	0 (Ne)	1 (Da) >20%
	Broj postavljenih znakova turističke signalizacije	n/d	>30%
	Bazen	0 (Ne)	1 (Da)
	Avanturistički/rekreaciono-zabavni park	0 (Ne)	1 (Da)
	Unaprjeđena javna turistička infrastruktura	n/d	>30%
	Vidikovac, „skywalk“	0 (Ne)	1 (Da)
	Broj trim staza	0	3
	Dužina biciklističke staze (km)	5	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom navedene mjere doprinijeti će se razvoju turizma na području općine Stari Grad Sarajevo, a samim tim i povećanju broja turista, te povećanju prihoda od turizma.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 9.150.000,00 KM Izvor: 2.450.000,00 Budžet, ostali izvori : 6.700.000,00 (Grad Sarajevo, Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Ministarstvo privrede kantona Srajevo, Turistička zajednica Kantona Sarajevo, Fond za zaštitu okoliša, Javno-privatno partnerstvo EU FONDOVI)		
Period implementacije	2024-2027.		

mjere	
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo
Nosioci mjere	Općinska služba za lokalni razvoj, Služba za investicije i komunalne poslove, nadležna ministarstva FBiH i KS, Turistička zajednica KS, KJU za zaštićena prirodna područja Sarajevo.
Ciljne grupe	Građani, turisti, i druge relevantne interesne skupine

Veza sa strateškim ciljem	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost
Prioritet	1.3. Unaprijediti razvoj i promociju turizma
Naziv mjere	1.3.2. Unaprjeđenje ambijenta za razvoj preduzetništva i razvoj ljudskih kapaciteta u turizmu
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je da se u narednom periodu posveti pažnja kako održati poslovanje obrta, starih zanata, start-up kompanija i potrebnog broja kvalifikovanog kadra za navedena zanimanja usklađujući po triple helix modelu tržište rada, obrazovni sistem i podršku nadležnih institucija.</p> <p>Iako nije u nadležnosti Općine, potrebno je sinergijski raditi na podršci i unaprjeđenju postojećih i uvođenju novih programa srednjoškolskog i univerzitetskog obrazovanja, te na sistemu prekvalifikacija/dokvalifikacija i programa cjeloživotnog učenja – obuka u turizmu u skladu s potrebama tržišta.</p> <p>Poticanje preduzetništva je jedna od osnovnih komponenti privrednog razvoja gradova, regija i zemalja širom svijeta.</p> <p>Da bi kreirali kvalitetan poslovni ambijent s ciljem rasta i razvoja preduzetništva na području općine Stari Grad Sarajevo, nužno je u organizacijskoj strukturi Općine formirati Ured za upravljanje projektima i podršku biznisima. Aktivnosti Ureda bi se za početak realizirale kroz tri servisa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Resursni i edukativni servisi za razvoj kulture preduzetništva u općini Stari Grad Sarajevo 2. Konsultantski servisi za akceleraciju start-up kompanija, obrta te drugih etabliranih malih biznisa usmjerenih na osiguranje njihovog dugoročnog opstanka, rasta i razvoja, 3. Istraživačko-projektni servisi, poslovno-razvojni servisi, servisi vezani za biznis analitiku i apliciranje na projekte i grantove domaćeg i međunarodnog nivoa (PLATE). <p>Također ovom mjerom cilj podržati stipendiranjem određena zanimanja kako ne bi došlo do gašenja određenih tradicionalnih obrta i zanata, kao i podrška turističko-ugostiteljskom sektoru za radnom snagom. Pored stipendiranja ovom mjerom su planirane i potrebne prekvalifikacije i dokvalifikaciju osoba na evidenciji za zapošljavanje (kuhar, konobar i sl).</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podrška deficitarnim zanimanjima i očuvanju starih zanata i obrta - Izraditi planske dokumente u oblasti upravljanja razvojem

	turizma (TAP) - Formirati Ured za upravljanje projektima i podršku privrednicima		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2022. godina	Ciljne Vrijednosti 2027. godina
	Ured za upravljanje projektima	Ne	Da
	TAP	Ne	Da
	Broj učenika upisanih u prvi razred u JU Srednja ugostiteljsko-turistička škola	143	190
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Realizacijom navedene mjere doprinijeti će se razvoju turizma i podršci malim biznisima i obrtima na području općine Stari Grad Sarajevo, a samim tim i povećanju broja turista, te povećanju prihoda od turizma, povećanje zaposlenosti, očuvanju tradicionalnih zanimanja i dr.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 400.000,00 KM Izvor: 300.000,00 Budžet, ostali izvori : 100.000,00		
Period implementacije mjere	2024-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Služba za privredu i Služba za lokalni razvoj		
Nosioci mjere	Općinska služba za lokalni razvoj, Služba za privredu i nadležna ministarstva FBiH i KS, Turistička zajednica KS		
Ciljne grupe	Poslovni subjekti, nezaposleni, građani, turisti, i druge relevantne interesne skupine		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.1. Unaprijediti razvoj kulture i sporta
Naziv mjere	2.1.1. Unaprijeđenje sportsko-rekreativne infrastrukture
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je izgradnja i proširenje sportsko-rekreativne infrastrukture na području općine Stari Grad Sarajevo.</p> <p>Kroz implementaciju ove mjere bit će povećan broj sportsko-rekreativne infrastrukture za bavljenje takmičarskim i rekreativnim sportom i ujedno omogućen veći obim sadržaja za bavljenjem sportsko-rekreativnim aktivnostima stanovnika sa područja Starog Grada.</p> <p>Cijeneći potrebe mjesnih zajednica, kao i zahtjeve građana, evidentno je da je neophodna izgradnja/rekonstrukcija dodatnih dječijih i</p>

	<p>sportskih igrališta u MZ. Shodno navedenom, planira se uspostava sportsko rekreacionih zona i na slobodnim površinama, kao što su lokalitet Barice, prostor Darive i dr. Ključna područja djelovanja su: Sportska i dječja igrališta, sportsko-rekreativni prostori (fudbalski teren, košarkaški teren, betonski sto za stoni tenis, fitness na otvorenom), fudbalski stadion.</p>		
Ključni strateški i drugi projekti	<p>-Izgradnja prvog fudbalskog stadiona, -Izgradnja dječjih igrališta, -Izgradnja sportskih igrališta,</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2023. godina	Ciljne Vrijednosti 2027. godina
	Fudbalski stadion	NE	DA
	Broj dječjih igrališta	9	15
	Broj sportskih igrališta	6	15
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Osiguranje boljih uslova za bavljanje sportskim i rekreativnim aktivnostima stanovnika općine Stari Grad Sarajevo, te održavanje sportskih manifestacija na području Starog Grada. Povećan broj sportsko-rekreativnih sadržaja na lokalitetima Barice i Dariva.</p>		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 9.550.000,00 KM Izvor: 1.550.000 budžet Ostali izvori: cca 8.0.000 Fudbalski/Nogometni savez BiH, Budžet Federacije Bosne i Hercegovine, Budžet Kantona Sarajevo, Grad Sarajevo, fondovi EU, ambasade u BiH, pobratimske općine.</p>		
Period implementacije mjere	2024-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo (Služba za lokalni razvoj i druge službe)		
Nosioci mjere	Služba za lokalni razvoj; Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade, Služba za investicije i komunalne poslove, nadležna ministarstva FBiH i KS.		
Ciljne grupe	Građani, djeca, mladi, udruženja, sportski klubovi, institucije i organizacije od interesa za razvoj sporta u FBiH i KS, Općina Stari Grad Sarajevo, biznis, nevladin sektor, kao i šira društvena zajednica.		

Veza sa strateškim ciljem	2. . Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.1. Unaprijediti razvoj kulture i sporta
Naziv mjere	2.1.2. Podrška bavljenju takmičarskim i rekreativnim sportom

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je podrška sportskim klubovima i sportskim sadržajima na području općine Stari Grad Sarajevo s ciljem podizanja svijesti o potrebi bavljenja sportom kod najmlađih, te postizanja boljih sportskih rezultata i većeg broja članova sportskih klubova.</p> <p>Kroz implementaciju ove mjere bit će povećan broj građana koji se bave takmičarskim i rekreativnim sportom i ujedno omogućen veći obim sadržaja za bavljenjem sportsko-rekreativnim aktivnostima stanovnika sa područja Starog Grada.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sportski i takmičarski klubovi - Vrhunski sportski rezultati i stipendije - Sufinansiranje sportskih projekata - Liga Osnovnih škola (nogomet, odbojka, šah...) - Organizovati dodatna općinska takmičenja klubova koji djeluju na teritoriji Općine. 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2023. godina	Ciljne Vrijednosti 2027. godina
	Sufinansiranje sportskih projekata po zahtjevima	21.200	35.000
	Grant sportskim klubovima	55.000	90.000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Osiguranje boljih uslova za bavljanje sportskim i rekreativnim aktivnostima stanovnika općine Stari Grad Sarajevo, te održavanje velikih sportskih manifestacija na području Starog Grada.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 500.000 KM Izvor: Budžet Općine Stari Grad Sarajevo,		
Period implementacije mjere	2024-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Općinska služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade		
Ciljne grupe	Građani, djeca, mladi, udruženja, sportski klubovi sa područja Općine Stari Grad Sarajevo		

Veza sa strateškim ciljem	2. Unaprijediti društveni život stanovništva stvaranjem uslova za društveno-ekonomski rast, dostupnost i visok kvalitet svih javnih servisa
Prioritet	2.1. Unaprijediti razvoj kulture i sporta
Naziv mjere	2.1.3. Razvoj kulturnih sadržaja

<p>Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*</p>	<p>Cilj ove mjere je unaprjeđenje i razvoj kulturnih sadržaja u Općini Stari Grad u očuvanju i promociji kulturno-umjetničkog stvaralaštva, nematerijalne i materijalne kulturne baštine Bosne i Hercegovine i njenih naroda.</p> <p>Mjera je usmjerena na daljni razvoj uspostavljeni kulturnih manifestacija i djelatnosti u vidu podrške sadržaja i sistemskog uređenja i praćenja. Pored toga mjera je usmjerena na direktnu podršku u djelovanju kulturnih radnika koji mogu na području općine pronaći pogodno tlo za rad i doprinos kulturi.</p> <p>Također ova mjera uključuje nekoliko važnih projekata.</p> <p>Planirano je u uspostavljanje muzeja u okviru postojećih objekata Kasarne Mustafa Hajrulahović – Talijan, u svrhu zaštite sjećanja na period 1992-1995. godina, zatim uspostava galerije Mersad Berber, na način da se rekonstrukcijom poslovnih prostora, na kojima Općina ima pravo raspolaganja uspostavi galerija, u ulici Zelenih beretki, te uređenje prostora Isa-begove zavije.</p> <p>Jedan od očekivanih izlaznih rezultata mjere: preuređene školske biblioteke u medijske i informacijske centre u svim starogradskim osnovnim školama. Do 2027. godine, osigurati uslove za ostvarenje kreativnosti i realizacije kulturnih sadržaja za sve građane Općine Stari Grad Sarajevo. Stepenn opremljenosti i poštivanje standarda za odvijanje različitih kreativnih i sadržaja iz oblasti kulture na području općine iz okvira mogućeg djelovanja jedinice lokalne samouprave, povećana dostupnost kulturnih sadržaja za 20 % u odnosu na 2022. godinu.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostava i uređenje kulturno-historijskih objekata • Kulturne manifestacije • Podrška kulturno-umjetničkim društvima i udruženjima • Inkluzija kroz kulturu i sport • Podrška radnicima iz kulturnih djelatnosti • Preuređenje školskih biblioteka u medijski i informacijski centar škole u svim starogradskim osnovnim školama 		
<p>Ključni strateški projekti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Muzej u okviru postojećih objekata Kasarne Mustafa Hajrulahović – Talijan • Uređenje prostora Isa-begove zavije • Galerija Berber 		
<p>Indikatori za praćenje rezultata mjere</p>	<p>Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)</p>	<p>Polazne vrijednosti**</p>	<p>Ciljne vrijednosti***</p>
	<p>Visina izdvojenih novčanih sredstava podrške kulturnim djelatnicima i kreativnim djelatnostima u KM (godišnje)</p>	<p>44.000,00</p>	<p>70.000,00</p>
	<p>Uspostavljen Muzej u okviru postojećih objekata Kasarne Mustafa Hajrulahović – Talijan</p>	<p>Ne</p>	<p>Da</p>
	<p>Broj kulturnih sadržaja godišnje</p>	<p>n/d</p>	<p>>20%</p>
<p>Razvojni efekat i doprinos mjere</p>	<p>Povećana turistička ponuda iz oblasti kulture baštine na području Općine Stari Grad.</p>		

ostvarenju prioriteta	Veći broj mladih uključenih u kulturne aktivnosti na području Općine Stari Grad. Veća broj edukativnih i kulturnih sadržaja. Veći broj posjete turista.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 4.780.000,00 KM Izvor: 1.180.000 Budžet Općine Stari Grad Ostali izvor: 3.600.000,00 KM (Federalno ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo kulture i sporta KS, Ministarstvo obrazovanja KS, EU fondovi međunarodne organizacije, JPP)
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Služba za investicije i komunalne poslove, Služba za privredu i Služba za finansije i budžet Služba za obrazovanje, kulturu i sport Općine Stari Grad.
Nosioci mjere	Općina Stari Grad Sarajevo
Ciljne grupe	Djeca, mladi, građani Općine Stari Grad

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu
Naziv mjere	2.2.1. Podrška integraciji osoba s poteškoćama u razvoju- Inkluzivno obrazovanje
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Inkluzija je proces sistemske reforme koja sadrži promjene i modifikacije u sadržaju, metodama nastave, pristupima, strukturama i strategijama. Cilj stručnih timova, službi i svih aktera odgojno-obrazovnog procesa je omogućiti jednak pristup i učešće svakog djeteta u odgojno-obrazovnom procesu uz obezbjeđenje neophodne stručne opreme i uvjeta za rad koji uključuju adekvatnu savremenu rehabilitacijsku opremu. Ova mjera odnosi se na socijalnu inkluziju (sufinansiranje školarina, ekskurzija, užina, nabavke udžbenika, prevoz djece sa invaliditetom) ubrzanje procesa rehabilitacije učenika sa teškoćama u razvoju; razvijanje nezavisnosti i samostalnosti, bogatiji i aktivniji život; razvijanje komunikacijskih i spoznajnih vještina djece s teškoćama i djece redovnog razvoja. Mjera obuhvata i pružanje stručne i materijalne podrške porodicama koje imaju djecu sa poteškoćama u razvoju. Ključno područje djelovanja: - Osnovne i srednje škole OSGS

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj djece s poteškoćama u razvoju koja su uključena u redovan obrazovni sistem	215	
	Socijalna inkluzija-sufinansiranje školarina, ekskurzija, užina, nabavke udžbenika, prevoz djece sa invaliditetom (KM godišnje)	32.000	60.000
	Grant Zavodu Mjedenica (KM godišnje)	7.000	8.000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Obezbijediti djeci relevantne starosne dobi, iskustvo ravnopravnog i participativnog učenja i okruženja koje najbolje odgovara njihovim potrebama. Podizanje svijesti u društvu o značaju sistema rane detekcije i intervencije u radu sa djecom sa poteškoćama u razvoju i pravima ove djece (edukativne radionice i podrška timu za ranu detekciju djece s poteškoćama u razvoju).		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 500.000,00 KM Izvor: 300.000 Budžet Općine Stari Grad , Ostali izvori: 200.000,00 KM (Ministarstvo za rad i socijalnu politiku KS, EU fondovi, međunarodne organizacije)		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu		
Ciljne grupe	Učenici s poteškoćama u razvoju i nastavnici		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu
Naziv mjere	2.2.2. Poboljšati kvalitet prostornih i materijalnih uslova obrazovnih ustanova
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Ovom mjerom se pruža podrška povećanju opremljenosti i standarda za odvijanje obrazovnog procesa na području općine iz okvira mogućeg djelovanja jedinice lokalne samouprave. Podrška se prevashodno odnosi na materijalno-tehničke uslove održavanja nastave i obrazovnog procesa djelujući prevashodno u dijelu gdje postoje najveće potrebe. Cilj mjere je obnoviti/proširiti objekte vrtića, škola, kao i djelovati u

	<p>pravcu rekonstrukcije i uređenja objekata radi postizanja većih standarda opremljenosti i većih kapaciteta kao odgovora na utvrđene potrebe. Poseban segment ove mjere je usmjeren na doprinos rješavanju problema kapaciteta i standarda za održavanje nastave u ustanovama osnovnog obrazovanja. U tom pravcu mjera je usmjerena na izgradnju, proširenje i osavremenjivanje objekata i opreme za održavanje osnovnog obrazovanja. Mjera je naručito značajna što doprinosi prostornoj raspoređenosti i dostupnosti osnovnog obrazovanja.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proširenje i adaptacija objekata; - Podrška opremanju i održavanju objekata; - Osnovno obrazovanje i dostupnost. - Podrška projektima male vrijednosti po iskazanoj potrebi škola 		
Ključni strateški i drugi projekti	<p>2.1.1.1. Rekonstrukcija fiskulturne sale i fasade na objektima u O.Š "Saburina".</p> <p>2.1.1.2. Ugradnja liftova za invalide u centralnom školskom objektu OŠ „Edhem Mulabdić“ - Konak, u ulici Konak br.</p> <p>2.1.1.3. Ugradnja platforme za lift u objektu OŠ „Šejh Muhamed ef. Hadžijamaković“</p> <p>2.1.1.4. Izgradnja toaleta za invalide u objektu OŠ „Šejh Muhamed ef. Hadžijamaković“.</p> <p>2.1.1.5. Rekonstrukcija sportskog igrališta -Zavod za specijalni odgoj i obrazovanje djece „Mjedenica“.</p> <p>2.1.1.6. Izgradnja liftova za invalide u objektu OŠ „Hamdija Kreševljaković“.</p> <p>2.1.1.7. Rekonstrukcija školskog dvorišta i tribina- OŠ „Vrhbosna“</p> <p>2.1.1.8. Rekonstrukcija fiskulturne sale u Prvoj bošnjačkoj gimnaziji</p> <p>2.1.1.9. Obnova vrtića A.Bostandžić na Širokači</p>	<p>Očekivani krajnji rezultat:</p> <p>Do 2027.g. povećani prostorni uslovi odvijanja nastavnih procesa i poboljšani standardi u ustanovama osnovnog odgoja i obrazovanja u odnosu na period do 2023. godine.</p> <p>U odnosu na 2023. godinu broj upisanih učenika u osnovne škole se povećao za 40%.</p> <p>Povećani prostorni kapaciteti predškolskih ustanova.</p>	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj proširenih i rekonstruisanih javnih školskih objekata	0	14
	Broj upisane djece u predškolske javne ustanove	250	350
	Visina sredstava podrške održavanju i popravci školskih objekata u KM (godišnje)	100.000,00	370.000,00
	Broj vrtića JU „Djeca Sarajeva“ na području OSGS	4	5

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poveća prostorne kapacitete za odvijanje nastavnog procesa i osavremeni školsku infrastrukturu na području općine. Istovremeno mjerom se povećava dostupnost obrazovnih institucija i programa kao odgovor na potrebe općine.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5.700.000 Izvor: Budžet 1.500.000 ostali izvori 4.200.000 Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, škole, Grad Sarajevo, donatori
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade OSGS, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, škole.
Nosioci mjere	Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade, Služba za investicije i komunalne poslove, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, Grad Sarajevo, JU “Djeca Sarajeva”, škole.
Ciljne grupe	Djeca, mladi, škole, roditelji, građani, poslodavci, stanovnici Općine Stari Grad Sarajevo.

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu
Naziv mjere	2.2.3. Unaprijediti sigurnost i zdravlje u obrazovnim ustanovama
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom se pruža podrška s ciljem unaprjeđenja sigurnosti i zdravlja građana na području Općine Stari Grad Sarajevo. Povećanje opremljenosti i poštivanje standarda za sigurnost i zdravlje građana iz okvira mogućeg djelovanja jedinice lokalne samouprave. Podrška se prevashodno odnosi na materijalno-tehničke uslove održavanja i unaprjeđivanja navedenih sadržaja djelujući prevashodno u dijelu gdje postoje najveće potrebe. Ova mjera obuhvata i provođenje analiza sigurnosti učenika u svim školama OSGS (usporivači brzina, signalizacija, zaštitine ograde i sl.) Očekivani krajnji rezultat: Do 2027.g. ovom mjerom se unaprjeđuje opremljenost i poštovanje standardi za sigurnost i zdravlje građana iz okvira mogućeg djelovanja jedinice lokalne samouprave. Prevashodno obezbijedena materijalno-tehnička podrška i unaprjeđeni sadržaji sigurnosti i zdravlja građana Općine Stari Grad Sarajevo djelujući na mjestu gdje se postoje najveće potrebe građana. Ova mjera uključuje i edukativne aktivnosti za učenike osnovnih škola o cyber nasilju na društvenim mrežama i sl.</p> <p>Ključna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Otvaranje stomatološke ambulante u OŠ „Edhem Mulabdić“. -Uspostavljanje protivpožarnih stepenica u JU Zavod za odgoj i obrazovanje djece „Mjedenica“.

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Ukupno unaprjeđenih (pred)školskih objekata i standarda za sigurnost i zdravlje građana	n/d	100%
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poveća kapacitete objekata i standarde objekata za sigurnost i zdravlje građana na području Općine Stari Grad Sarajevo		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 2.000.000 Izvor: Budžet 500.000 ostali izvori 1.500.000		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade OSGS		
Nosioci mjere	Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade, Služba za investicije i komunalne poslove, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, škole.		
Ciljne grupe	Djeca, mladi, škole, roditelji, građani, poslodavci, stanovnici Općine Stari Grad Sarajevo.		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.2. Unaprijediti dostupnost obrazovanja za sve učesnike (djeca i mladi) u odgojno-obrazovnom procesu
Naziv mjere	2.2.4. Podrška kontinuiranom radu produženih boravaka u osnovnim školama na području općine
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Cilj ove mjere je pružanje podrške osnovnim školama kako bi se kontinuirano i kvalitetno mogao organizovati rad produženih boravaka u osnovnim školama na području općine. Podrška se prevashodno odnosi na materijalne uslove pri zapošljavanju radnika u boravcima kao i na sistemsko opremanje prostorija u skladu sa Standardima i propisima. Cilj mjere je povećati broj učenika u Starom Gradu kroz povećanje kapaciteta za cjelodnevni boravak učenika. Od 2015. do 2023. godine bilježi se kontinuirani rast broja djece upisane u vrtiće kao i djece na listama za čekanje za upis u vrtić. Analizom podataka je utvrđeno da su

	<p>potrebe roditelja za smještajem djece puno veće od trenutnih kapaciteta. Iz tog razloga mladi ljudi traže alternativno rješenje za djecu u drugim općinama.</p> <p>Mjera je naročito značajna zbog zadržavanja mladih ljudi u općini. Kao jedan od mogućih modela rješavanja ovog problema je sistematsko zapošljavanje bivših studenata općine koji su završili nastavničke fakultete. Kroz ovu mjeru mogli bi obaviti pripravnički staž te steći prva radna iskustva.</p>		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj aktivnih produženih boravaka	2 boravka	6 boravaka
	Broj djece na listama čekanja za upis u vrtić	176	50
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da ova mjera osavremeni i unaprijedi odgojno-obrazovni proces na području općine. Istovremeno mjerom se poboljšava kvalitet cjelodnevnog boravka učenika u školi.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 200.000,00KM Izvor: Budžet Općine 160.000 KM, ostali izvori 40.000,00 KM, škola.		
Period implementacije mjere	2024 – 2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad – Služba za obrazovanje, kulturu, sport i mlade		
Nosioci mjere	Općina Stari Grad, osnovne škole, Ministarstvo za odgoj i obrazovanje KS, JU Djeca Sarajeva		
Ciljne grupe	Roditelji učenika osnovnih škola, učenici, građani		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.3. Doprinijeti osnaženju položaja mladih
Naziv mjere	2.3.1. Unaprjeđenje položaja mladih

<p>Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja</p>	<p>Mladi predstavljaju iznimno važnu kategoriju društva. Inicijatori su i nosioci značajnih promjena u društvu u kojem žive. Iako su značajna društvena kategorija, vrlo često se nalaze u nepovoljnom položaju u odnosu na druge kategorije stanovništva. Ova mjera je usmjerena na izradu strateškog dokumenta u kojem će biti definisane najznačajnije aktivnosti za unaprjeđenje položaja mladih.</p> <p>Danas se mladi okupljaju u određenim organizacijama, čiji kapaciteti nisu izgrađeni u dovoljnoj mjeri da bi zastupali i zagovarali interese mladih. Ova mjera je prevashodno usmjerena na pružanje podrške omladinskih udruženja tj. finansiranje projekata mladih Općine Stari Grad Sarajevo s ciljem jačanja omladinskih organizacija u svrhu zastupanja i zagovaranja prava mladih.</p> <p>Ključno područje djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada Strategije za mlade za period 2024.- 2027. godina - Omladinska udruženja Općine Stari Grad Sarajevo - Podrška mladima kroz Fond za mobilnost mladih. 		
<p>Indikatori za praćenje rezultata mjere</p>	<p>Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)</p>	<p>Polazne vrijednosti</p>	<p>Ciljne vrijednosti</p>
	<p>Strategija za mlade</p>	<p>Ne</p>	<p>Da</p>
	<p>Broj odobrenih projekata godišnje</p>	<p>-</p>	<p>5</p>
<p>Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta</p>	<p>Mjera doprinosi sistematičnom analiziranju problema i jasno utvrđivanje politika usmjerenih na poboljšanje položaja mladih i njihovog trajnog opredjeljenja za življenje na prostoru općine. Efekat mjere je izražen i kroz činjenicu izrade strateškog dokumenta s definisanim aktivnostima za unaprjeđenje položaja mladih te kontinuiteta finansiranja projekata mladih u Općini Stari Grad Sarajevo.</p>		
<p>Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja</p>	<p>Iznos: 60.000,00 KM Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo</p>		
<p>Period implementacije mjere</p>	<p>2024.-2027.</p>		
<p>Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere</p>	<p>Općina Stari Grad Sarajevo</p>		
<p>Nosioci mjere</p>	<p>Služba za lokalni razvoj</p>		
<p>Ciljne grupe</p>	<p>Mladi</p>		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj		
Prioritet	2.3. Doprinijeti osnaženju položaja mladih		
Naziv mjere	2.3.2. Podrška mladim porodicama		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Posmatrajući demografska kretanja u BiH, regiji i šire izažen je problem migracija i odlaska mladih iz zemlje. Upoređujući podatke o migraciji stanovništva u Općini Stari Grad Sarajevo vidljiv je odliv stanovništva. Od 2018. do 2021 godine prisutan je bio negativan migracioni saldo u vrijednosti od -226 u 2018., te -304 u 2019. godini.</p> <p>Mladi bračni parovi usljed inflacije i povećanih troškova života sve teže se odlučuju za brojnije potomstvo. Stoga je veoma važno da općina podrži natalitetne politike tj. izdvajanja za jednokratne porodijske naknade u narednom periodu. Općina Stari Grad Sarajevo u predhodnom periodu ima negativne trendove u ovom segmentu. Uzevši u obzir starosnu strukturu stanovništva općine prevashodno se nameće potreba intervenisanja prema starosnoj grupi mladih. U tom smislu mjera je usmjerena na pronatalitetne mjere, podršku rješavanju najvažnijih problema mladih u vidu stambenog pitanja i zapošljavanja. Općina određeni broj stanova koji su u njenom vlasništvu iznajmljuje svake godine mladim bračnim parovima iz općine Stari Grad Sarajevi čime je omogućen zakup stana po znatno povoljnijim cijenama od tržišnih. Na ovaj način pozitivno se utječe na smanjenje trenda odlaska mladih iz Bosne i Hercegovine. Shodno tome, nameće se potreba nastavka razvoja politika koje omogućavaju povoljnije načine obezbjeđivanja stanova i stanovanja.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vantjelesna oplodnja - Podrška porodiljama - Stambena politika za mlade 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj novorođenih	307	380
	Grant za vantjelesnu oplodnju (KM)	25.000,00	35.000,00
	Grant za porodilje Stari Grad Sarajevo (KM)	104.000,00	200.000,00
	Broj mladih sa riješenim stambenim	n/d	50

	pitanjem uz podršku općine		
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekivani efekat ove mjere je da doprinese kvaliteti života mladih i opredjeljenju za osnivanje porodice i ostvarenja kvalitete života kao preduslova trajnog boravka na području općine. Najmanje 50 porodica iz kategorije mladih riješilo stambeno pitanje,		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.540.000 KM Izvor: 1.000.000 Budžet Općine Stari Grad Sarajevo, Ostali izvori: 540.000 KM		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za imovinsko-pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove		
Ciljne grupe	Mladi (18-35 godina)		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
Prioritet	2.4. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva, socijalne usluge i inkluzivan društveni razvoj
Naziv mjere	2.4.1. Unaprjeđenje zdravih stilova života
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Prevenција zdravlja je veoma važan segment rada u lokalnoj samoupravi, jer se na taj način zdravlje populacije održava na zadovoljavajućem nivou. Prevenција zdravlja se odnosi na niz mjera među kojima su aktivnosti usmjerene na osiguranje zdravog odrastanja djece kao stuba zdrave i uspješne zajednice.</p> <p>Cilj ove mjere je i pomaganje u reproduktivnom zdravlju i edukovanju trudnica i majki i njihove djece. Rad na fizičkom, psihičkom i edukativnom obrazovanju trudnica i majki iz Starog Grada putem vježbi u vodi i teoretskih radionica pod stručnim vodstvom iz različitih oblasti</p> <p>Fokus ove mjere će biti i na radionicama za tipične i atipične grupe svih svih generacijskih skupina, roditelje i djecu o pravilnim načinima ishrane, kao i radionicama o pravilnom rastu i razvoju. Potrebno je izraditi programe zdravstvenog savjeta Općine Stari Grad Sarajevo koji između ostalog sadrže konkretne aktivnosti koje imaju za cilj prevenciju bolesti.</p>

	<p>Drugi segment ove mjere odnosi se na stanovništvo koje boluje od najzastupljenijih hroničnih bolesti.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vježbe u vodi za trudnice i majke sa djecom - roditelji i djeca predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta - osobe koje boluju od najzastupljenijih hroničnih bolesti i - osobe koje su u riziku od ovih oboljenja <p>-tipične i atipične grupe svih svih generacijskih skupina.</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj učesnika vježbi u vodi za trudnice i majke sa djecom	25	300
	Broj radionica o pravilnom psihofizičkom rastu i razvoju djece (godišnje)	0	12
	Broj održanih radionica o načinu pravilne ishrane (godišnje)	0	10
	Broj korisnika radionica o pravilnom rastu i razvoju (godišnje)	0	500
	Broj korisnika radionica o pravilnom načinu ishrane (godišnje)	0	600
	Broj radionica za hronične bolesnike i aza tipične i atipične grupe svih svih generacijskih skupina (godišnje)	0	7
	Broj korisnika radionica za hronične bolesnike (godišnje)	0	250
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese povećanju nivoa znanja o prevenciji bolesti, o problematici gojaznosti i smanjenoj aktivnosti, pravilnoj ishrani i zdravim stilovima života što će ukupno poboljšati zdravlje stanovništva i dugoročno smanjiti troškove zdravstva.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 480.000,00 KM Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo i drugi domaći i međunarodni donatori		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu, Centar za promociju unaprjeđenja zdravlja (CZS)		
Ciljne grupe	Stanovnici Općine Stari Grad Sarajevo		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj		
Prioritet	2.4. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva, socijalne usluge i inkluzivan društveni razvoj		
Naziv mjere	2.4.2. Unaprjeđenje položaja osoba treće životne dobi		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Jedna od najzastupljenijih kategorija stanovništva u Općini su osobe treće životne dobi. Mnogi od njih, s obzirom da primaju minimalnu penziju, žive na rubu egzistencije. Primanja im nisu dovoljna kako bi ostvarili minimalne životne potrebe i finansirali troškove liječenja koji su sastavni dio njihovog svakodnevnog života.</p> <p>-Ova mjera usmjerena je na kontinuirano obezbjeđenje finansijskih sredstava za troškove liječenja i za jednokratnu novčanu pomoć za osobe treće životne dobi.</p> <p>Drugi dio mjere odnosi se na pružanje mogućnost druženja ovim osobama u centru za zdravu starenje, kao i podizanje kvaliteta života korisnika kroz sekcije i preventivno korektivnu gimnastiku, sa ciljem da ih se aktivira i omogući zdravo, kako mentalno tako i fizičko starenje, preventivno utiče da zadrže najviši mogući stepen fizičke i psihičke funkcionalnosti</p> <p>Ključna područja djelovanja su: - osobe treće životne dobi</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Sufinansiranje projekta za unaprjeđenje i promociju zdravlja	20.000	35.000
	Broj korisnika osoba treće životne dobi	1300	1500
	Broj centara za promociju unaprjeđenja zdravlja (CZS)	1	2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera doprinese poboljšanim uslovima i načinu života osoba treće životne dobi kroz obezbjeđenje finansijske pomoći i podrške		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 740.000,00 KM Izvor: 600.000 KM budžet, 140.000KM drugi domaći i međunarodni donatori		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu		
Ciljne grupe	Osobe treće životne dobi		

Veza sa strateškim ciljem	2. Kreirati prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj		
Prioritet	2.4. Unaprijediti zaštitu zdravlja stanovništva, socijalne usluge i inkluzivan društveni razvoj		
Naziv mjere	2.4.3. Unaprjeđenje socijalne zaštite i socijalne uključenosti		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Ovom mjerom se nastoji unaprijediti sistem socijalne zaštite direktnim interencijama i ujedno povećati nivo socijalne uključenosti svih građana na prostoru Općine Stari Grad Sarajevo. Na nivou socijalne zaštite ovom mjerom se pruža jednokratna pomoć za višečlane porodice i suočavanje sa neadekvatno rješanim problemom građana sa teškim oboljenjima i obezbjeđivanjem sredstava za liječenja i paraplegičarima. Cilj mjere je i pružiti kvalitetnije uslove života za socijalno osjetljive kategorije, zatim smanjiti broj socijalno ugroženih lica odnosno domaćinstava, dokvalifikacija i prekvalifikacija socijalno osjetljivih lica, te blagovremeno donošenje mjera za podršku boračkoj populaciji. Jedan od ključnih projekata je i izrada socijalne karte stanovništva na području Općine.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Novčane pomoći licima u socijalnoj potrebi - Djeca sa poteškoćama u razvoju - Socijalna pomoć za liječenje građana - Podrška boračkim populacijama - Dokvalifikacija i prekvalifikacija socijalno osjetljivih lica 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne Vrijednosti 2022	Ciljne Vrijednosti 2027
	Socijalna pomoć za liječenje građana	134.550	250.000
	Jednokratna socijalna pomoć stanovništvu	121.840	180.000
	Stipendije učenicima i studentima boračke populacije	175.000	200.000
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera doprinosi smanjenju broja socijalnih slučajeva prelaskom u oblast finansijske samostalnosti i stvara višestruke efekte podrške licima sa niskim primanjima, pomoć za liječenje građana te prekvalifikaciju i osposobljavanje za tržište rada.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 3.000.000 Izvor: Budžet 2.500.000, ostali izvori 500.000 (Ministarstvo za rad i socijalnu politiku KS, EU fondovi, Međunarodne organizacije)		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Služba za boračko-invalidsku i socijalnu zaštitu		
Ciljne grupe	Građani, ugrožene porodice, socijalni radnici		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.1. Unaprijediti komunalnu infrastrukturu i energetska efikasnost		
Naziv mjere	3.1.1. Unaprjeđenje vodovodne i kanalizacione mreže		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je razvoj sistema vodosnabdijevanja i unaprjeđenje sistema prikupljanja, odvodnje i tretmana sanitarnih i oborinskih otpadnih voda. Razvoj vodosnabdijevanja u Općini Stari Grad Sarajevo je na dijelove općine koji nisu pokriveni vodovodnom infrastrukturom, te na dijelove gdje je infrastruktura stara i sa čestim kvarovima. Što se tiče odvodnje otpadnih i oborinskih voda fokus je na izgradnji separatnog sistema odvodnje otpadnih voda.</p> <p>Ključna područja djelovanja su slivna područja vodovodne i kanalizacione mreže na širem području Općine Stari Grad Sarajevo.</p>		
Ključni projekti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izgradnja/rekonstrukcija separatne kanalizacione mreže u slivu Ramića potoka 2. Izgradnja/rekonstrukcija separatne kanalizacione mreže u slivu Bistričkog potoka 3. Rješavanje problema površinskih voda na prostoru MZ Širokača 4. Izgradnja/rekonstrukcija separatne kanalizacione mreže u slivu rijeke Mošćanice 4. Vodosnabdijevanje naselja koja nemaju izgrađenu vodovodnu infrastrukturu 5. Rekonstrukcija stare i dotrajale vodovodne mreže sa velikim gubicima i negativnim uticajem na ostalu infrastrukturu 6. Rješavanje problema odvodnje oborinskih voda na lokalitetu Jarčedoli – Močila 7. Rješavanje problema na kanalizacionoj mreži u slivu Čolinog potoka 8. Izgradnja/rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione mreže U ulici Hladivode, u dijelu ispod Pašinog Brda, od raskrsnice kod rezervoara do broja 165 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti
	Dužina izgrađene/ rekonstruisane separatne kanalizacione mreže po m' cijevi na području Općine Stari Grad Sarajevo	1360 m (podatak iz 2022)	1500 m (za jednu godinu)
	Dužina izgrađene/ rekonstruisane vodovodne mreže po m' cijevi na području Općine Stari Grad Sarajevo	4.500 m (podatak iz 2021)	500 m (za jednu godinu)
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera poveća kvalitet snabdijevanja pitkom vodom, kao i smanjenje zagađenja podzemnih i površinskih voda i smanjenje opterećenja rijeke Miljacke sanitarnim otpadnim vodama, te smanjenje negativnog uticaja koji nepostojanje infrastrukture, te kvarovi na postojećoj imaju na kvalitet života građana Općine Stari Grad Sarajevo		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5.000.000,00 Izvor: Budžet 2.600.000, ostali izvori 2.400.000
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove, Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Služba za imovinsko – pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove, Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja i građenja Kantona Sarajevo, KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o Sarajevo, zavod za izgradnju KS, Zavod za planiranje KS.
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.1. Unaprijediti komunalnu infrastrukturu i energetska efikasnost		
Naziv mjere	3.1.2. Unaprjeđen sistem LED rasvjete		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je rekonstrukcija javne rasvjete u LED rasvjetu na čitavom području Općine Stari Grad Sarajevo, na način da se postojeća konvencionalna rasvjeta zamjeni sa LED svjetiljkama. Također uspostavljanje rasvjete na područjima općine na kojima trenutno ista ne postoji ili je pokrivenost postojećom rasvjetom neadekvatna.</p> <p>Ovom mjerom bi se postigao ugodniji ambijent življenja svih stanovnika i na području Općine Stari Grad Sarajevo, te bi se ujedno postigla i velika ušteda potrošnje električne energije. Također bi se povećao i step sigurnosti kretanja i življenja naših sugrađana.</p> <p>U cilju podsticanja i razvoja energetske efikasnosti, radi se na projektima koji će biti pozitivni primjeri pametnog korištenje energije, gdje će se kroz dalju primjenu početi sa prvim koracima u ostvarenju konkretnih ušteda.</p> <p>Ključna područja djelovanja su područja u užem urbanom jezgru Općine Stari Grad Sarajevo.</p>		
Ključni strateški projekti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zamjena konvencionalnih svjetiljki novim LED rasvjetnim tijelima na području općine Stari Grad Sarajevo 2. Rekonstrukcija postojeće i izgradnja nove javne rasvjete na područjima gdje postoji objektivna potreba 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti

	Broj LED rasvjetnih tijela	520	1.500,00 (godišnje)
	Nova rasvjeta	7 (podaci 2022)	80
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprjeđena i poboljšana kvaliteta života stanovništva u Općini Stari Grad sarajevo, unaprjeđenje infrastrukture u oblasti javne rasvjete i zaštite okoliša u Općini Stari Grad Sarajevo.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.5000.000,00 Izvor: Budžet 500.000, ostali izvori 1.000.000		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove		
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove i Služba za lokalni razvoj, Kanton Sarajevo – Ministarstvo komunalne proivrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša		
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća i privredni subjekti u Općini Stari Grad Sarajevo.		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem
Prioritet	3.1. Unaprijediti komunalnu infrastrukturu i energetske efikasnost
Naziv mjere	3.1.3. Unaprjeđenje energetske efikasnosti
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je smanjenje potrošnje energije, štetnih emisija i negativnih uticaja na okoliš. Ova mjera ima za cilj poboljšanje kvaliteta zraka, posebno uzimajući u obzir geografski položaj Općine Stari Grad Sarajevo, pri čemu prioritet treba biti stavljen na prelazak na korištenje plina i obnovljivih izvora energije kao energenta za zagrijavanje objekata i zamjena neefikasnih sistema grijanja na čvrsta goriva, zajedno sa mjerama ugradnje termoizolacije vanjskih zidova , stropova i krovnih konstrukcija.</p> <p>U cilju podsticanja i razvoja energetske efikasnosti, radi se na projektima koji će biti pozitivni primjeri pametnog korištenje energije, gdje će se kroz dalju primjenu početi sa prvim koracima u ostvarenju konkretnih ušteda.</p> <p>Ključna područja djelovanja su uža urbana jezgra Općine Stari Grad Sarajevo, fasada na Domu oružanih snaga, fasade u ulici Zelenih beretki, objekat administrativnog sjedišta Općine Stari Grad Sarajevo, individualne stambene jedinice na širem području Općine.</p>
Ključni strateški projekti	1. Rekonstrukcija fasade i poboljšanje energetske efikasnosti objekata

	i zgrada 2.Korištenje obnovljivih izvora kao energenta za zagrijavanje objekata 3.Izgradnja fotonaponske elektrane na administrativnom objektu Općine Stari Grad Sarajevo		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti* *	Ciljne vrijednosti**
	% domaćinstava koja koriste obnovljive izvore energije za zagrijavanje	2,00 %	10,00 %
	rekonstrukcija fasada i poboljšanje energetske efikasnosti objekata i zgrada	0,00	3,00
	Broj fotonaponskih elektrana na području Općine Stari Grad Sarajevo	0,00	1,00
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	U cilju podsticanja i razvoja energetske efikasnosti, radi se na projektima koji će biti pozitivni primjeri pametnog korištenje energije, gdje će se kroz dalju primjenu početi sa prvim koracima u ostvarenju konkretnih ušteda i unaprjeđenja ekosistema.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1. 850.000,00 Izvor: Budžet 850.000,00 Ostali izvori: 1.000.000,00		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove, KJKP Sarajevogas		
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove, Služba za lokalni razvoj, Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Kanton Sarajevo , KJKP Sarajevogas		
Ciljne grupe	Građani		

Veza sa strateškim ciljem	3. Unaprijeđene komunalne usluge i infrastruktura, uz odgovorno upravljanje prirodnim resursima i okolinom
Prioritet	3.2. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu i sigurnost učesnika
Naziv mjere	3.2.1 Unaprijeđenje saobraćajne i pješačke infrastrukture

<p>Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*</p>	<p>Cilj ove mjere je poduzimanje aktivnosti u oblasti rekonstrukcije, sanacije i proširenja postojećih i izgradnja novih saobraćajnica, stepeništa i kaldrma koje su ključne i neophodne za razvoj Općine Stari Grad Sarajevo, kao i povećanje sigurnosti učesnika u saobraćaju. Ova mjera posebno u cilju očuvanja tradicije i ambijentalnih vrijednosti uključuje sanaciju i rekonstrukciju postojećih kaldrma i stepeništa.</p> <p>Ključna područja djelovanja su glavne i sporedne saobraćajnice u užem urbanom jezgru Općine Stari Grad Sarajevo, kao oštećene i neasfaltirane cestovne površine na području svih mjesnih zajednica Općine Stari Grad Sarajevo.</p> <p>Ključna područja djelovanja su: Saobraćajnice, stepeništa i kaldrma na području MZ Babića bašča, MZ Bašćaršija, MZ Bistrik, MZ Hrid-Jarčedoli, MZ Kovači, MZ Logavina, MZ Mahmutovac, MZ Medrese, MZ Mjedenica, MZ Sedrenik, MZ Sumbuluša, MZ Širokača, MZ Toka-Džeka, MZ Ferhadija, MZ Vratnik, MZ Moščanica</p>		
<p>Ključni strateški i drugi projekti</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izgradnja ceste od parka šume prijateljstva, pored Špicaste stijene do malog Sedrenika – MZ Sedrenik 2. Sanacija ulica Za beglukom – MZ Širokača, Paje – Begovac – MZ Mahmutovac, Grlica – MZ Mjedenica, Sedrenik-Barice – MZ Sedrenik, Nevjestina – MZ Vratnik, Hadžijska ravan, dijelovi ulica Nova Baruthana i Hladivode – MZ Moščanica, Donje Čebedžije – MZ Vratnik, Bistrik basamaci do spoja sa ulicom za Beglukom – MZ Bistrik 3. Sanacija / izgradnja stepeništa, kaldrma u ulicama Grličića brdo, Krka, Džeka, Mačkareva, Tabijska, Donje čebedžije, Hadžijska ravan, Toplik, Pehlivanuša, Bistrik basamci, Trčivode gornje, Pastrma, Alifakovac, Nevjestina, Hendina, Moščanica 4. Izgradnja saobraćajnih objekata za smirivanje saobraćaja u ulicama Baruthana, Škaljin Sokak, Carina, Vratnik, Logavina, Konak 5. Izgradnja trotoara duž dijela saobraćajnice Baruthana 		
<p>Indikatori za praćenje rezultata mjere</p>	<p>Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)</p>	<p>Polazne vrijednosti**</p>	<p>Ciljne vrijednosti**</p>
	<p>Dužina lokalnih saobraćajnica na području Općine Stari Grad Sarajevo</p>	<p>78.830,00 m</p>	<p>78.830,00 m</p>
	<p>Dužina kaldrmisanih stepeništa</p>	<p>350</p>	<p>1.000,00 m</p>
<p>Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta</p>	<p>Unaprijeđena putna infrastruktura, bolji uslovi i sigurnost za kretanje pješaka i saobraćaj motornih vozila, olakšan pristup objektima</p>		
<p>Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja</p>	<p>Iznos: 4.770.000,00 Izvor: Budžet 1.050.000, ostali izvori 3.720.000</p>		
<p>Period implementacije mjere</p>	<p>2024-2027. godine</p>		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove, Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Služba za imovinsko – pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove, Kanton Sarajevo.
Ciljne grupe	Građani, javna preduzeća – prijevoznici

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.2. Razviti i unaprijediti saobraćajnu infrastrukturu i sigurnost učesnika		
Naziv mjere	3.2.2. Unaprijediti kapacitete za saobraćaj u mirovanju i povećati stepen sigurnosti svih učesnika u saobraćaju		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je postizanje većeg stepena sigurnosti svih učesnika u saobraćaju kroz obezbjeđenje adekvatnih prostora za stacionarni saobraćaj (izgradnja novih i proširenje postojećih kapaciteta), potom postavljanje objekata za smirivanje saobraćaja na prioritetnim lokacijama (prvenstveno odgojno-obrazovne, vaspitne i ustanove za smještaj starih i iznemoglih lica), kao i svih građevina kojima će se poboljšati standard pristupačnosti osobama sa invaliditetom i tjelesnim poteškoćama. Nastavak uređenja urbanih gradskih cjelina izgradnjom pristupnih rampi, parking mjesta i dr.</p> <p>Izgradnja podzemne garaže na Trgu Austrije uz prethodnu izmjenju provedbeno-planske dokumentacije jedan je od ključnih pitanja i problema u Općini kada je riječ o saobraćaju u mirovanju.</p> <p>Ključna područja djelovanja su uređenje urbanih gradskih cjelina na području Općine Stari Grad Sarajevo tj. obnova i proširenje postojećih kapaciteta za saobraćaj u mirovanju, te izrada objekata za smirivanje saobraćaja i poboljšanje standarda pristupačnosti osobama sa invaliditetom</p>		
Ključni strateški projekti	Izgradnja podzemne garaže na Trgu Austrije		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti* *	Ciljne vrijednosti**
	Visina izdvojenih sredstava uređenja infrastrukture urbanih gradskih cjelina u KM	0	500.000,00
	Broj raspoloživih parking prostora	10	12

	Broj podzemnih garaža u vlasništvu Općine	1	2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprjeđena i poboljšana javna infrastruktura primjerena urbanim sredinama i savremenim trendovima i potrebama.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 12.500.000,00 Izvor: Budžet 2.000.000, Ostali izvori: 10.500.000,00		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove		
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove i Služba za lokalni razvoj, Kanton Sarajevo – Ministarstvo saobraćaja		
Ciljne grupe	Građani, privredni subjekti, turisti sa posebnim naglaskom na osobe sa tjelesnim poteškoćama.		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita		
Naziv mjere	3.3.1. Izgradnja i održavanje zelenih površina i zaštićenih područja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je održavanje zaštićenih područja i zelenih površina, kao i sadnja što više stabala što doprinosi ozelenjivanju urbanih sredina. Predmetne aktivnosti imaju cilj podizanja svijesti građana o važnosti održavanja javnih površina čistim, a posebno uzimajući u obzir klimatske promjene, što također ima za cilj aktivno uključivanje građana u rješavanje ovog problema. Obzirom na povećani broj stanovnika u urbanom području, sadnja stabala i razvoj zelenih površina značajno utiče na poboljšanje kvaliteta života u gradovima, a doprinosi i poboljšanju klimatskih uslova .</p> <p>Ključna područja djelovanja su uža urbana jezgra Općine Stari Grad Sarajevo, zaštićena područja. Ključna područja djelovanja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sadnja lipa i održavanje Aleje ambasadora i zaštićenog područja Bentbaša 2 Uređenje, održavanje i izgradnja parkova na području Općine Stari Grad Sarajevo i sl. 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje	Indikatori	Polazne	Ciljne

rezultata mjere	(izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	vrijednosti* *	vrijednosti**
	Broj zasađenih stabala	30,00	40,00 (godišnje)
	Održavanje i unaprjeđenje sistema održavanja javnih zelenih površina (odnos zelenih površina i broja stanovnika)	0,78 m ²	1,28m ²
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprjeđena kvaliteta života stanovništva u Općini Stari Grad sarajevo i očuvanje ekosistema		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.5000.000,00 Izvor: Budžet 500.000, ostali izvori 1.000.000		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove		
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove, Služba za lokalni razvoj, Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Služba za imovinsko – pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove, Kanton Sarajevo - KJKP „Park”, KJU za zaštićena prirodna područja Sarajevo, KJKP Sarajevogas, Kantonalna uprava za šumarstvo.		
Ciljne grupe	Građani		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem
Prioritet	3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita
Naziv mjere	3.3.2. Podrška razvoju sistema prikupljanja otpada
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je unaprjeđenje sistema prikupljanja otpada i odvoza otpada i njegovog recikliranja, eliminisanje divljih deponija i u konačnici smanjenje komunalnog otpada na deponiji Smiljevići.</p> <p>Treba težiti principu odvajanja otpada na samom izvoru u stambenim i poslovnim objektima, te principu odvojenog odvoza otpada iz reciklažnih posuda.</p> <p>Ključna područja djelovanja :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Unaprjeđenje infrastrukture za prikupljanje otpada - Jaka medijska kampanja u svrhu edukacije građana o prednostima recikliranja - Inicijativa za usklađivanje zakonske regulative u smislu obaveza vlasnika novoizgrađenih objekata i vlasnika/korisnika

	<ul style="list-style-type: none"> - poslovnih prostora u smislu osiguranja prostora i kanti za otpad - Jačanje saradnje između komunalnog preduzeća i lokalne zajednice - Inicijativa za unaprjeđenje sistema evidentiranja i sankcionisanja nepropisnog odlaganja otpada - Inicijativa za nabavku opreme i vozila za prikupljanje i odvoz otpada - Nabavka i podjela kanti za dvolinijsko prikupljanje otpada - Formiranje zelenih otoka - Nabavka opreme za prikupljanje i odvoz otpada (Kanton sarajevo i komunalno preduzeće) 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti* *	Ciljne vrijednosti***
	Broj domaćinstava pokrivenih dvolinijskim odvozom otpada	657	3500
	Broj reciklažnih posuda	29	70
	Reciklažno dvorište	0	1
	Korpice za ulični otpad	81	95 (uz zamjenu dotrajalih)
	Električno vozilo za užu gradsku jezgru	1	3
	Usisivač za čišćenje ulica	1	2
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se da mjera smanji zagađenja okoliša i rizika za sigurnost i zdravlje stanovništva		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 400.000,00 Izvor: Budžet 100.000,00 ostali izvori 300.000,00		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, KJKP Rad, Općina Stari Grad Sarajevo-Služba za investicije i komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo		
Nosioci mjere	Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, KJKP Rad, Općina Stari Grad Sarajevo-Služba za investicije i komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo		
Ciljne grupe	Građani		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita		
Naziv mjere	3.3.3. Sanacija klizišta, izgradnja zidova, održavanje i uređenje riječnih korita		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je otklanjanje opasnosti na određenim područjima, na kojima je uzrok nestabilno tlo, a što direktno utiče na zaštitu ljudi, njihove imovine i upravljanje zemljištem. U okviru ove mjere je planirana sanacija klizišta, izgradnja potpornih konstrukcija i sanacija devastiranih obala riječnih korita, kontrolisano skupljanje te odvođenje površinskih voda koje ugrožavaju određena područja, a sve u cilju zaštite ljudi i imovine, uređenje okolnog prostora i zaštite okoliša.</p> <p>Ključna područja djelovanja su padinski dijelovi i slivna područja vodotoka u Općini Stari Grad Sarajevo.</p> <p>Projekti se realizuje fazno po obezbjeđenju finansijskih sredstava.</p> <p>Ključna područja djelovanja su područja MZ Babića bašča, MZ Bašćaršija, MZ Bistrik, MZ Hrid-Jarčedoli, MZ Kovači, MZ Logavina, MZ Mahmutovac, MZ Medrese, MZ Mjedenica, MZ Sedrenik, MZ Sumbuluša, MZ Širokača, MZ Toka-Džeka, MZ Ferhadija, MZ Vratnik, MZ Mošćanica</p>		
Ključni projekti	<p>1. Održavanje i sanacija devastiranih obala, riječnih korita i vodotoka Bistrik potok, Čolin potok, Ramića potok, Miljacka, Mošćanica.....</p> <p>2. Sanacija i izgradnja potpornih zidova u ulicama Braće Morići, Garaplina, Paje, Sulejmana Zolja, Alije Nametak, Boguševac, Ispod Oraha, Ramića banja, Prvi bataljon, Bajramuša, Abadžin put, Čebedžije gornje, Hošin brijeg</p> <p>3. Sanacija klizišta Trčivode gornje, Bistrik brijeg, Sagardžije,, Močila, Sedrenik, Trčivode</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti* *
	Dužina saniranih riječnih korita	900,00 m (podatak iz 2021)	2.000,00m (godišnje)
	Osigurani stambeni objekti	0,00 m	5,00 (godišnje)
	Broj saniranih klizišta	1,00 (podatak iz 2023)	2,00 (godišnje)

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Sprječavanje klizanje terena i povećanje sigurnosti za stambene objekte na predmetnim lokalitetima Uređenje korita, kontrolisano skupljanje i odvođenje površinskih voda koje ugrožavaju predmetna područja
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.700.000,00 Izvor: Budžet 700.000, ostali izvori 1.000.000
Period implementacije mjere	2024-2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo- Služba za investicije i komunalne poslove
Nosioci mjere	Služba za investicije i komunalne poslove, Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša, Služba za imovinsko – pravne, geodetske poslove, katastar i stambene poslove, Kanton Sarajevo- Ministarstvo privrede, Zavod za izgradnju KS
Ciljne grupe	Građani

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem
Prioritet	3.3. Osigurati zaštitu okoliša, upravljanje otpadom, sanaciju klizišta i riječnih korita
Naziv mjere	3.3.4 Zaštita vodnih resursa
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere je zdravlje ljudi i okoliša kroz zaštitu vodnih resursa - zaštita izvorišnih zona za izvorišta pitke vode koja se nalaze na području Općine.</p> <p>Zaštita izvorišta podzemnih voda podrazumijeva preduzimanje svih neophodnih mjera i aktivnosti da bi se očuvao postojeći kvalitet voda koje se zahvataju ili se planiraju zahvatati. Između ostalog obezbjeđuje se i formiranjem zona sanitarne zaštite, unutar kojih se sprovode različite sanitarno – zdravstvene mjere i aktivnosti na sprečavanju i smanjenju zagađivanja. Ovo se postiže izradom Elaborata o zaštiti izvorišta in a osnovu istih donošenje odluka o zaštiti izvorišta u skladu sa važećim Pravilnikom.</p> <p>Ključna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvorište Vrelo Mošćanica - Vrelo Crnjel - Vrelo Sedrenik - Ostala vrela sa kojih se snabdijeva lokalno stanovništvo, a gdje nije moguće osigurati snabdijevanje iz centralnog vodovodnog sistema.
Ključni strateški projekti	<p>Elaborat zaštite izvorišta Mošćanica</p> <p>Elaborat zaštite izvorišta Crnjel</p> <p>Elaborat zaštite izvorišta Sedrenik i donošenje Odluke o zaštiti</p>

	izvorišta		
	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Donesene Odluke o zonama zaštite	1	3
	Elaborat zaštite izvorišta	1 (septembar 2020 Elaborat zaštite otvorenog vodotoka Mošćanice)	3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Poboljšanje javnog vodosnabdijevanja		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50.000,00 Izvor: 30.000 Budžet Općine Stari Grad, ostali izvori: 20.000,00		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Služba za investicije i komunalne poslove		
Nosioci mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo – Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, KJKP "Vodovo i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo, Vlada Federacije BiH, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, te nadležne institucije iz entiteta RS		
Ciljne grupe	Građani		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem
Prioritet	3.4. Obezbijediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša
Naziv mjere	3.4.1 Usvojeni planski dokument u oblasti zaštite okoliša
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Cilj ove mjere cilj je izraditi planove zaštite okoliša koji će stvoriti osnovu za pripremu i implementaciju adekvatnih mjera zaštite okoliša i zdravlja ljudi.</p> <p>Ključna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada akcionog plana za smanjenje čestica prašine i sumpordioksida - Izrada Lokalnog ekološkog akcionog plana općine Stari Grad Sarajevo

	<p>Lokalni ekološki akcioni plan općine Stari Grad Sarajevo za period 2024- 2028. ima za cilj da se sagleda stvarno stanje kvalitete okoliša na području općine Stari Grad Sarajevo, procjeni i rangira probleme u oblasti okoliša, procjeni utjecaj na zdravlje ljudi i kvalitetu života, te preduzme konkretne mjere i akcije koje će očuvati okoliš. Također, cilj je da se promoviše javna svijest i odgovornost za zaštitu okoliša i poveća javna podrška investicijama u ovoj oblasti, kroz uključivanje šire javnosti u proces planiranja i izrade dokumenta.</p>		
Ključni strateški projekti	n/d		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Usvojen akcioni plan za smanjenje čestica prašine i sumpor-dioksida	Ne	Da
	Usvojen Lokalni plan zaštite okoliša (LEAP)	Ne	Da
	Usvojen općinski plan upravljanja Otpadom	Ne	Da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera je od općeg razvojnog značaja za općinu i predstavljat će osnovu za dalji održivi razvoj u periodu nakon isteka ove Strategije		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	<p>Iznos: 50.000 KM Općinski Budžet: 20.000 KM Ostali izvori : 30.000 KM (Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS, EU FONDOVI, MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE, FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA)</p>		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Služba za investicije i komunalne poslove		
Nosioci mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo – Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS		
Ciljne grupe	Građani		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.4. Obezbijediti okolinu politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša uz odgovorno korištenje prirodnih resursa i prostora		
Naziv mjere	3.4.2. Izrada prostorno-planske dokumentacije i racionalnog upravljanja prostorom		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Cilj Mjere je osiguranje pravovremene pripreme potrebne prostorno-planske dokumentacije, radi nesmetanog razvoja lokalne zajednice i racionalnog upravljanja prostorom na području Općine Stari Grad Sarajevo.</p> <p>Mjera podrazumijeva efikasno i efektivno korištenje prostora, odnosno unaprjeđenje uvjeta života za sve građane i građanke na području Općine Stari Grad Sarajevo, uz temeljitije i racionalnije planiranje u prostoru, a što se može postići ažuriranjem provedbeno-planske dokumentacije, kao i izradom nove za područja koja nisu pokrivena provedbeno-planskom dokumentacijom. Na ovaj način se postiže unaprjeđenje uvjeta života građana i građanki na način koji se odnosi na stambene jedinice, ali i za poslovne jedinice. Također, na ovaj način se uređuju i intervencije u prostoru koje su odnose na javnu infrastrukturu, te se ažuriranjem provedbeno-planske dokumentacije, kao i izradom nove prate potrebe i novi uvjeti modernog života.</p> <p>Ključna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ažuriranje postojeće provedbeno-planske dokumentacije; - Izrada novih regulacionih planova za područja koja nisu pokrivena provedbeno-planskom dokumentacijom. 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Ažurirana provedbeno-planska dokumentacija.	ne	da
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unaprjeđenje kvalitete života za građane i građanke na području Općine Stari Grad Sarajevo.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 4 x 100.000,00 KM Izvor: 200.000 KM Općinski budžet, 200.000 KM drugi fondovi: EU, IPA, UNDP.		
Period implementacije mjere	2024-2027. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša i Služba za finansije i budžet		
Nosioci mjere	Općina Stari Grad Sarajevo - Služba za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu okoliša		
Ciljne grupe	Građani Općine i pravna lica		

Veza sa strateškim ciljem	3. Odgovorno upravljati infrastrukturom, prostorom i okolišem		
Prioritet	3.4. Obezbijediti okolinsku politiku i praćenje stanja u oblasti zaštite okoliša		
Naziv mjere	3.4.3 Podizanje svijesti građana o zaštiti okoliša		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	Svrha projekta je da se mladima pruži što više znanja o energiji i da ih motiviše da grade društvo zasnovano na korištenju energije na način koji neće škoditi okolišu. Ovaj projekat će osposobiti učenike da energiju koriste pravilno i da u isto vrijeme pozitivno djeluju u svom okruženju, usmjeravajući i ostale ljude da slijede njihov primjer. Senzibiliziranje djece i mladih za probleme okoliša u njihovoj neposrednoj sredini, u zajednici s drugom djecom i odraslima, ima perspektivu dugoročnog doprinosa pokretanju niza pozitivnih promjena okruženju. Projektnim aktivnostima osnažiti učenike, nastavnike i roditelje za preuzimanje aktivne uloge u čuvanju energije u domaćinstvima i školama. Kroz praktične zadatke i primjere, steći će vještine potrebne za produktivnije i pametnije korištenje energije i početi sa prvim malim koracima u ostvarenju konkretnih ušteda. Metodom edukacija učenika nastavnika i roditelja te promocijom pozitivnih primjera učenici će steći novu energetska svijest koja bi trebala rezultirati racionalnijom potrošnjom bilo kojih izvora energije u njihovim školama, ali i razvijanjem svijesti o ekologiji i važnosti prirodnih resursa. Učenici će također biti educirani i o važnosti prenošenja stečenog znanja o metodama uštede energije članovima svojih porodica i školskim kolegama. Ključno područje djelovanja: Općina Stari Grad Sarajevo		
Ključni strateški projekti	n/d		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj educirane djece i mladih	0	100
	Zajednička akcija nastavnika, roditelja, djece i mladih	0	3
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Osnaživanje osjećaja odgovornosti kod učenika, nastavnika i roditelja prema okolišu jačajući interesa za upotrebu alternativnih izvora energije i njihovu primjenu u svakodnevnom životu.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5.000 KM Izvor: Općina Stari Grad Sarajevo		
Period implementacije mjere	2024.-2027.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Općina Stari Grad Sarajevo, Služba za investicije i komunalne poslove		
Nosioci mjere	Općina SGS, Kanton Sarajevo – Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS		

Ciljne grupe	Građani
---------------------	---------